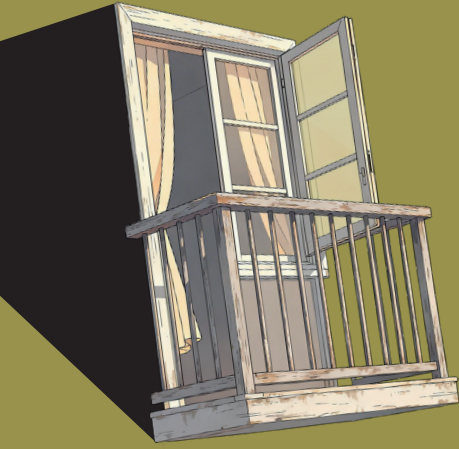

EYLÜL

MEHMET RAUF

PSİKOLOJİK ROMAN

DİJİTAL KİTAPLAR

Eylül

Mehmet Rauf

Psikolojik Roman

DİJİTAL KİTAPLAR

Kitaplar Özgürlük İster!

Mart 2026

Dijital Kitaplar

bilgi@dijitalkitaplar.net

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yazılı izin olmaksızın dijitalkitaplar.net haricindeki bir internet sitesinde yayınlanamaz ve basılı hale getirilemez.
Ticari mal değildir; satılamaz.

Yayın Yönetmeni: Emrah Polat

Editör: Ömer Turan

Kapak Tasarımı: Kupür Creative

Sayfa Tasarımı: Esranur Gelbal

*Halit Ziya'ya
İlk eserim son üstadıma...*

1

Salonda, bahçedekilerin kahkahaları duyuluyordu. Süreyya, canı sıkılanlara özgü bir aceleyle: “Çılgın kız!” diye söylendi.

Balkona açılan büyük kapıdan, korkuluğa dayanmış, dışarıya baktığı görülen eşi dönüp: “Ama bu gece hava ne güzel!” dedi.

Bu nisan gününün saat on birde başlayan yağmuru yarım saat sonra dinmiş, nemli yapraklardaki yeşil renklerin üzerinde şimdi altından incileriyle koyu mavi bir gökyüzü titriyordu. Topraktan, ağaçlardan yayılan nemli havada etkileyici bir içe işleme vardı.

Genç kadın pencerenin kenarına dayanarak bir iki uzun nefes aldı. Her nefes alışında yaşamı artıyormuş gibi iç çekiyordu. Sonra, hâlâ sigarasının dumanına bulanmış, zayıf bir kış tepesi gibi ezik ve üzgün duran Süreyya’ya doğru gelerek elinden tuttu, kaldırmak istedi:

“Hava bu kadar güzelken burada somurtup oturmak, gezip eğlenenlere haksız yere kızmaktan daha mı iyi? Haydi, biz de çikalım...”

Süreyya’nın canı bu gece pek sıkılıyordu. “Adam, bırak!” dedi. Sade babasına değil, sanki tüm köye kırgın-

dı. Yazlığa çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş fakat bu sefer de deniz kıyısında bir yere gitmeye babasını razı edememişti. Büyükbabalarının vaktiyle gelip nasıl akılsızca bir hesapla “şu taş ocağında” yaptırdığı bu köşk onları her sene başka yere gitmekten alıkoyuyordu. Bütün kış, o Boğaziçi’ni düşlerken yine koşup geldikleri “şu çöplük”, çocukluğundan beri yaşaya yaşaya usandığı, içinde hiçbir şey bulunmayan bu çorak yer, onu artık çıkıp gezmekten alıkoyacak kadar bezdirmişti!.. Babasına karşı bir şey yapamamasının öcünü almak istercesine öfkesini başkalarından çıkarıyor, buradaki yaşamın aleyhinde bulunmak için her şey kendisine neden oluyordu. Bunun için her günkü yaşamında çoğu kez neşeli olan Süreyya, buraya taşındıkları on günden beri neredeyse her zaman puslu, tam bir taşkınlık içinde, hatta o kadar sevdiği karısı Suat’a karşı bile hiçbir neden yokken haksız davranıyordu.

Suat’ın kendi kolunu tutan elinden kurtulup yanı başına oturarak ve kendisine kırgın olmadığını göstermek gerektiğini anımsayarak kaçamak, ışıksız bir gülümsemeyle: “Şimdi hep çamur oluruz; toprak, toprak sayılmaz ki... İki dakika yağmur yağdı mı, gücün yetiyorsa yürü! Bastığın yerden ayağın bir kilo çamurla kalkar...” dedi.

Genç kadın beş senelik derin bir yakınlığın sağladığı bakışın verdiği etkiyle pek iyi ayırt ettiği bu neşesizliğin ortadan kalkması için artık bir şey yapamamanın üzüntüsüyle, üzgün bir sesle sordu: “Pek sıkılıyorsun galiba?”

“Evet, sorma... Patlıyorum... Burası zaten yaşanacak yer mi? Issız kır... Hele bu yemekten sonraki saatler. Sabahleyin yemeğe kadar, akşamüstü... Kısacası her zaman insan boğuluyor... Herkes, böyle köşede eziliyor... Kendimi bostan kıyısında sanıyorum.”

Suat, kaşlarında bir kaygı kıvrımıyla, gözleri daha da koyulaşarak, kaç senedir aynı yerde, aynı yaşamda yakınma için hiçbir durum görülmeden geçirilmiş mutlu günleri düşünerek susuyordu. Bir ara; “Önceden hiç böyle söylemiyordun” demek istedi. Fakat ne işe yarayacaktı? Küçük bir bahane, sıradan bir gerekçeyle geçiştirilmeyecek miydi? “Bari sen git, oralarda kal, biraz eğlenirsin!” demeye hazırlanıyordu; fakat beş senedir birlikte bulunmaya, her şeyi birlikte yapmaya o kadar alışmışlardı ki, kocasına karşı yüreğindeki derin bağlılığın yönlendirmesiyle özveriye razı olup söylese bile onun bunu anlayarak incindiğini görüp daha da huzursuz olacağını, yine yeminlerin başlayacağını, hiçbir şey değişmeyerek sadece dış görünüş için uğraşılmış olacağını düşünüyordu. Çünkü asıl suçun köşkte olmadığını sezmekteydi. Suç, ne şu nedenini düşününce yüreğini sızlatan can sıkıntısında, ne de aşkla ve bağlılıkla geçtiği halde beş senelik yaşamın yıprattığı yüreklerde, bu yüreklerin, insan yüreğinin eskime yeteneğindeydi. Ve o, kadın, bu acı düşünceyle başını eğip susarken, Süreyya söyleniyor, yakınıyordu. Belki ellinci kez olarak:

“Ah, büyükbabalarımız!” diyordu; “Anlaşılmaz hesaplarla bu cehennem köşelerinde bağ yapıp gelip kapacaklarına, ne olurdu şu, İstanbul’u İstanbul yapan güzel

yerlere gitselerdi... Sonra bir babanın akılsızlığı, bütün aileye geçici hastalık oluyor; bütün torunlar gelip onlar gibi bu köşelerde çile doldurmaya zorlanıyorlar... Bağ, üzüm... İşte asma biti hepsini mahvetti ya... Yer, yer sayılmaz ki... Bak babam elindekini, avucundakini harcasın, bu belaya karşı koyabilir mi?” Sonra birden köpürdü:

“Ah, bu çorak yer!” dedi. “Şimdi varsay ki Boğaziçi’nde, ya da sözgelimi Adalar’dayız... Deniz yok mu deniz? En sıcak havalarda bile insana canlılık verir. Serin... mavi... hoş... Oysa burada poyraz çıkacak diye ta saat sekizi, dokuzu beklemeli... Duman duman... Hamam ocağı gibi... Sonra manzaranın sınırlı olması, tekdüzeliği... Düşün Suat: Sandalımız olurdu. Sabahları erken, ya da akşamları geç vakit sen şemsiyeni kapardın, ben küreklere sarılırdım... Ay ışığı olsun olmasın, oranın geceleri ne güzeldir.”

Süreyya söylenirken hayallere dalıyordu, gerçekten orada denizdeymiş gibi haz alarak anlatıyordu. Kocasının yerine düşünen Suat: “Ama madem bu mümkün değil!” demek istedi. Fakat yine kendini tuttu. Kocasının şu ferahlık zamanında bu söz, kanatlarını tutmak gibi olacak, üstüne üstlük bu olanaksız değerlendirmesi onu yeniden üzecekti. Bunu Süreyya kendi söyledi:

“Fakat işte mümkün olmuyor, babam razı değil... Çünkü... Çünkü istemiyor, sevmiyor; hepsi işte ondan. Eğer o istese biz mutlu olacağız... Bak, mutluluğumuza ne kadar önemsiz bir engel var...”

Sonra elini kaldırıp bilinmeyen bir düşmanı tehdit ediyormuş gibi: “Ah para!” diye söylendi. “Hiç olmazsa

elli lira gerekliydi. Elli lira” diyor sonra umutsuzca: “Ve bunu bulmanın yolu yok...” diye köpürüyordu: “Yolu yok, elli lira bulmak mümkün değil... Yoksa ben şimdiye kadar seni bin kere kapıp götürürdüm.”

Suat: “Oh, ne iyi olurdu...” diye sevindi. Süreyya başını çevirip, karısının sevinçle parlayan siyah gözlerine bakarak devam etti:

“Ne mutlu olurduk, Suat, ne mutlu olurduk... Hem asıl senin için, vallahi tamamen senin için istiyorum... Sen söylemiyorsun fakat ben fark ediyorum ki, gelip burada kapanmak seni kötü yapıyor. Bir kere havasızlık... Sıkıntı... Biz papaz değiliz ki bu manastırda yaşayalım... Yaşam kalabalık, güzel hava içinde olur. Kalabalık içinde tek başına yaşamak, kalabalık içinde gezip beraber bir köşeye kaçmak, işte asıl zevk budur. İnsan, kalpleri birbirine bağlayan bu bağları o zaman anlar. Ben, seni ne kadar sevdiğimi başka kadınları gördüğüm zaman anlıyorum. Bazen rastlayıp, hatta senden güzel bulduğum kadınlara bakıyorum da kendi kendime hiçbirini senin kadar, senin gibi sevmeyeceğime yemin ediyorum. Senden bir şey var, öyle bir şey ki hiçbirinde rastlamıyorum... Öyle bir şey ki, işte bütün kaygılarım senin yanında yok oluyor. İç dünyama bir şifa, bir rahatlık geliyor! Dudaklarını gözlerime dokundurduğun zaman bütün benliğimin koşa koşa gelip toplandığını, orada sana ulaşmaktan mutlu olduğumu hissediyorum. Hele şimdi bana öyle geliyor ki, ben dünyada senden başka hangi kadını alsaydım, hiçbiriyle senin gibi olmayacaktım; senin gibi böyle içten, iç dünyama kadar, böyle canıma kadar içten...”

Böyle söylerken hemen dudaklarının yanında Suat'ın gözlerini öpüyor, elindeki elini kaldırıp dudaklarından ayırmıyordu. Süreyya, bu elin ipek dokusunu uzun uzun koklayarak bir inleme biçiminde:

“Ah Suat” dedi, “Sen de olmasaydın...”

Genç kadın mutlu ve suskun bir cevap ararcasına gözlerinin içine dalarak, kalbinden kopan içten sesiyle: “Sen de olmasaydın ölürdüm Suat” dedi. Sesinde bir hüznün titremesi vardı.

Suat, suskun ve heyecanlı duruyordu. Kocasının bu ateşli ve tutkulu zamanlarında o her zaman suskun kalır, söylemek istediklerini onun gibi söyleyemediğinden ansızın taşan isteklerin kucığında boğularak, bütün bağıllık ateşlerini ancak susmakla bastırarak ezilirdi ve hâlâ yeni bir gelin gibi kızarıp duygularını ne bir sözle ne bir davranışla gösteremediği zamanlar olurdu. Heyecanla asıl iç dünyasından çıkan haykırıışları bastırıyordu. Bu durum kalbini daha çok sıcaklıkla kocasına bağlayarak iç dünyası ona karşı böyle zamanlarda, kayaları parçalayan bir çağlayan gürültüsüyle saldırıya geçerdi. Şimdi yine kendi kendine itiraf ediyordu ki, bu anda Süreyya için yaşamını isteseler mutlulukla verirdi. Beş senedir kendini nasıl onurlandırıldığını, bir erkek adına ne büyük özverilerle hiç başka kocalara benzemeyerek, nasıl sadece kendini sevdiğini, bütün davranışlarına, bütün tavırlarına kendisi için nasıl bir şefkat, nasıl bir yumuşaklık vererek yaşadığını pek güzel fark ediyordu. Çocukluk yılları anne babasının huy-suzlukları içinde tutsak gibi geçtiği için her türlü dü-

şüncesinin üstünde bulduğu bu karı-koca yaşamı, onu sonsuz minnet duygusuyla doldurmuştu. Sözle o kadar ilişkisi olmayanlara özgü o içtenlik sayesinde yürüttüğü ince, derin düşünceleriyle bu ilişkinin ne tür şeylerle bağlantılı olduğunu fark etmiyor değildi; hele gittikçe eski ateşin azaldığını, eski sıcaklığın her gün biraz daha ılımlı bir duruma dönüştüğünü görüyor, dikkatli, acıyan bakışıyla hepsini hissediyordu. Fakat aralarında bir şey hiç azalmıyor, sürekli artıyordu ki, o da içtenlikti. Kocasının içtenliğinden hiçbir zaman kuşku duyması söz konusu değildi. Her gün, bir gün önce kuşku duymadığı içtenliği daha artmış görüyordu. O derecedeki, evliliğinin ilk yıllarındaki bağlılıklarını ve içtenliklerini pek güçlü ve sağlam bulduğu halde şimdiyle karşılaştırıldığında bir hiçti. Bugün: “O zaman nasıl emin olmuşum?” diyesi geliyordu. Ve o zamanın sıcaklığı ve arzusu bugün çözülmeye uğramışsa da kendisi tedbirli ve düşünceli bir kadın seçimiyle bu içtenliği öncekilere tercih ederek o çözülmenden doğan hüznü gidermeye çalışıyordu.

Süreyya, tekrar parasızlıktan yakınarak:

“Bak” dedi, “bak, Suat, elli lira insanı nelerden yoksun bırakıyor? Sonra, biz de insanız değil mi? Eşini mutlu etmek için elli lira bulamayan erkek...”

Kocasını böyle güçsüz görmek istemeyen Suat, o öyle düşünmesin, yetersiz görünmesin diye:

“Fakat ben seni böyle daha çok seviyorum; herkes varlıklı olabilir fakat senin gibi olamaz...” dedi.

Sonra Süreyya’nın sıkıntılarını dağıtmak için ekledi:

“Mademki sen beni kapıp bir yalıya götüremiyorsun, bari ben seni alayım da balkona olsun çıkarayım... Gece o kadar güzel ki, yararlanmamak suç sayılır.”

Bu sırada bahçeden, gecenin bir köşesinden ince, parlak bir kahkaha sesi geldi. Suat pencereye doğru yürüyerek:

“Bak kız kardeşine... O hiç senin gibi düşünmüyor...” dedi.

Süreyya da balkona çıkmıştı. Orada bir hasır koltuğa yığılır gibi oturarak:

“Yanında Necip mi var?” diye sordu.

Suat öbür sandalyeden pelerinini almış örtünüyordu. Gülerek cevap verdi:

“Sanırım...”

“Kocasını babamın yanında değil mi? Tuhaf evlilik, tuhaf koca, tuhaf karı... Özellikle tuhaf karı...”

Suat gülerек:

“Özellikle tuhaf koca...”

O zaman kendi düşüncelerini savundular.

Süreyya’nın iddiasına göre, her işte olduğu gibi burada da babasının kötü bir önleminin sonucu kötü bir evlilik yapmış olan kız kardeşi Hacer, evliliğinin daha ilk senesi olduğu halde kocasından soğuyarak aralarında açık bir ilgisizlik sürüyordu. Fatin, her türlü düşüncenin üstünde sıradan bir bey çıkınca kuş gibi neşeli, biraz ince, şımarık olan Hacer için bu durum derin bir nefrete dönüşmüştü.

Süreyya, tek tük ağaçlarla uzayıp karşıdaki dağların eteğine kadar giden bağa doğru bakarak yineledi:

“Çılgın kız! Zavallı Necip, geldi geleli elinden çekmediği kalmadı. Geldiğine bin kere pişman olmuştur...”

Necip, Süreyya'nın halasının oğluydu; ara sıra köşke konuk gelirdi.

Süreyya, genç, güzel, zarif Necip'i düşünerek eniştesi Fatin Bey'i gözünün önüne getiriyor; yağlıymış gibi parlayan ensesi, yüzü, sürekli bir çıkar umuduyla yan bakan küçük, düzenbaz gözleri, biraz yüksek omuzlarının üstünde yemek yerken bir hayvan görüntüsü veren öne eğilmiş büyük başıyla ne kadar iğrenç bir yüz olduğunu kabul ederek Hacer'e hak vermek istiyordu. Fatin Bey, ötede kıskanç bir ısrarla beyefendiye yanaşıp evde asıl egemen olmak için her şeyi yaparken, insana yakışmaz her kötülüğü işlerken, ateşli, titiz Hacer'in Necip'i umutsuzluğuna bir öç bahanesi yapmasından ürküyordu. Sonra dedi ki:

“Yok, bana öyle geliyor ki, Fatin'in yerinde kim olsaydı Hacer yine böyle olurdu. Onda hâlâ çocukluktan kalma bir yaramazlık var ki artık özür falan kabul etmez. Onu gören, okuldan kaçmış, komşu evinde oyun oynayan bir mahalle kızı sanır.”

Suat savundu:

“Ooo, rica ederim bey, haksızlık etme... Hacer'i sürekli suçlu görmeye o kadar alışmışsın ki artık ne yapsa kötü görüyorsun. Hele düşün, zavallı kız! O güldükçe içimde bir şey beni tırmalıyor.”

Sonra Hacer'in düğünden önceki durumunu anlatmaya başladı. Genç kızın taşıdığı ve açıkladığı umutlarını, isteklerini, bütün o genç kızların kadın oldukları zamana ait düşlerini anlatarak, karşısında birden böyle

resmi dairede otura otura, yaşlı memurlar arasında büyüyüp yaşlanmış, ağırlaşmış bir koca bulunca ne duruma geldiğini gösteriyordu.

“Şimdi düşün” diyordu. “Diyelim ki... Mesela Necip Bey ona pek iyi bir koca olabilirdi. Öyle biriyle evlenip otursaydı sanıyor musun ki Hacer böyle olurdu? Daha doğrusu böyle olsa belki doğal gelirdi. Gerçekten şimdi öncekinden daha titiz, daha hırçın. Ama yemin ederim ki böyle kötü kalpli değil. Sen kardeşisin ama benim kadar bilemezsin; kadın kadını daha iyi tanır.”

Süreyya, kendi kendine konuşur gibi:

“Necip, evet, Necip pek iyi olurdu... Hatta annem de hep onu öneriyordu... Fakat babam ‘Aile içinde böyle evlilik iyi olmaz’ dedi, vazgeçti... Ben de düşündüm ki Necip kız kardeşime pek uygunsa da kız kardeşim Necip’e hiç uygun değil. Necip’e daha iyi yetişmiş, daha ağırbaşlı, daha ince bir kadın gerekir. Hem Necip evlilikten ölümden kaçır gibi kaçır.”

Suat gülüyordu:

“Aman, Necip Bey tuhaftır... ‘Bence evlenmek ölmektir’ der durur!”

“Necip için gelip böyle bir köşeye kapanarak kalmak, ilkbaharı, bütün yazı böyle geçirmek... Oh, bunun olanağı yoktur. O, özgür yaşamaya alışmış, gezmeye, eğlenmeye alışmış... Ona bekârlık yaşamının çekiciliklerini unutturup kendime bağlamak için ben kadın isterim... Hacer mi? Hacer, Necip’e kendini bir ay sevdirmezdi. Bizim yetiştirdiğimiz kızlar ne olacak?”

Suat yeniden güldü:

“Aman, beyefendi duymasın, yine neler söyler...”

Süreyya omuzlarını kaldırarak sustu.

Hava gittikçe serinliyor, durgun hava sanki bütünüle suya dönüşüyordu. Gece, berrak, altın benekli mavi örtüleriyle titreyerek adeta donduruyordu.

Suat pelerininin içinde büzülerek: “Soğuk” dedi, “İstersen içeri girelim...” O anda aşağıdan bir ses yükseldi:

“Pek soğuk, pek” diyordu. Bu, Necip’in sesiydi. Suat anlayarak: “Biz içeri kaçıyoruz.” dedi. Hacer soğuktan büzülmüş sesiyle: “Ama bütünüle kaçmayın. Biz de salona geliyoruz...” dedi.

Salona geçtikleri zaman Suat camları kapattı. Hacer’le Necip dışarıdan gürültüyle geliyorlardı. Kapı sertçe açılarak Hacer içeri atladı. Pelerininin yüksek yakasında kaybolmuş küçük yüzü morarmıştı. Koştı, elini Suat’ın boynuna sokarak “Üşümüş müyüm bak?” dedi.

Necip paltosunu çıkarmış, oraya bırakıyordu.

Süreyya, ona doğru yürüyerek:

“Eğer Hacer hasta olursa seni sorumlu tutacağım, Necip” dedi. Sonra elini alarak: “Bak senin elin de donmuş!” Necip gülüyordu:

“O durumda beni yine Hacer Hanım kurtarır. Çünkü bu kusurda ne kadar az payım olduğunu herkesten iyi o bilir. Bir türlü ikna edip buraya getiremedim. Önceden öyle değildi, şimdi şair kesildi... Elinden gelse ölçülü, tartılı şiir söyleyecek.”

Hacer lambanın yanında, ayakta ellerini ağzına götürmüş, nefesiyle ısıtmaya çalışarak kardeşine bakıyordu. Sonra omuz silkerek Necip’e döndü:

“Senin kaygılanman boşuna” dedi. “Onlar hep laftır... O sözleri hep dinledik... Şimdi senin asıl yapacağın şey sobayı yaktırmağıdır.”

Necip sobayı yaktırmak için uğraşıyordu. Suat dedi ki:

“Durun, Necip Bey, görevliler onu bir saatte yakamazlar, bırakın bana... Siz yalnız söyleyin de ateş getirsinler.”

Süreyya, Hacer’in yanına gelmiş, ellerini eline almış tutuyordu. Hacer, Süreyya’dan korkmamakla birlikte ondan her zaman suçunu gizlemeye çalışan yaramaz çocuklara özgü bir tavırla aynanın önündeki saate bakarak:

“Ooo, saat üç buçuk... yatmanıza daha zaman var. Bezik oynayalım mı çocuklar?”

Süreyya yanıt vermeyerek:

“Sen küçük olmalıydın Hacer” diyordu. “Seni minicik tokatlarla iyice dövmeliydim; o zaman belki Necip Bey’in de öcünü alırdım...”

Necip, sobayı yakmak için Suat’a yardım ederek:

“Benim öcümü mü? Dünyada öç kadar tanımadığım bir duygu yoktur. Bugün beni döven birini, yarın biri döverken görsem ağlayasım gelir” dedi.

Şimdi soba alev almış, odunlar telaşlı bir çıtırtıyla yanmaya başlamıştı.

Hacer, Süreyya’nın elinden kurtularak bezik masasını düzeltmeye başladı; “Haydi beziğe, beziğe...” diyordu. Suat: “Ben oynamam, bakarım” diye masaya oturdu. Necip, Hacer, Süreyya oynamaya karar verdiler. Onlar oynarken o seyrediyordu. Birden o kadar dalmış, gözlerinin önündeki şeylere dikilen bakışı onları

görmeyerek başka dünyalara öylesine dalıp gitmişti ki, orada olduğunu ancak oyun bittiği zaman fark etti.

Necip Bey kâğıtları toplayarak: “Dur bakalım daha...” diyordu. Hacer, önünden kâğıtları iterek: “Benim canım sıkıldı.” dedi. Süreyya: “İşte gördünüz ya! Bizim Hacer’le oyun olmaz...” diye kâğıtları toplamakta Necip’e yardım ediyordu. Hacer: “Efendim, iyi geceler!” dedi. O gittiği zaman Necip kâğıtları bırakarak:

“Tuhaf gelir ama haklı ya...” dedi. “Burada oturup da, insan yine neşesini koruyabilmek için sizin gibi olmalı. On gün kalma kararıyla gelmişim, galiba yarın ilk trenle kaçacağım... Burada nasıl yaşıyorsunuz anlamıyorum... Zorla insan cehenneme girer mi?”

O zaman Suat, yarın istediği zaman buradan kaçabilmenin kocası tarafından da bir mutluluk olarak görüleceğini düşündü; Süreyya’ya baktı, o az önce karısına yaptığı yakınmaları şimdi Necip’e anlatmaya başlamıştı. Necip hep hak veriyor, kendisinin bir an olsun duramayacağını söyleyerek gittikçe güçlenen bir kararla: “Aman, hemen yarın kaçayım!” diyordu.

Suat:

“Buradan nereye gidersiniz?” diye sordu.

“Ada’ya... Şimdi ada gittikçe güzelleşiyor, İstanbul’un en güzel yeri bu ayda adalar oluyor. Dayıma gidiyor kalıyorum... Hele pazar günleri o kadar kalabalık oluyor ki...”

Süreyya, daldığı durgunluktan sıyrılarak:

“Ben olsam Büyükaada’ya gitmem... Daha ıssız bir yere... Öyle bir yer olsun ki, kalabalık içinde olayım

da yine orada yaşamayayım... Gitsem, sözgelimi Heybeli'ye ya da Burgaz'a..."

Necip gülerek:

"A, orada bir gün yaşayamam..." diyordu. Sonra ikisine de bakarak ciddi bir tutumla: "Siz ikiniz için oralar çok uygun... Fakat benim gibi tek başına yaşayan bir adam için... Eğer ben de sizin gibi olsam, hatta buradan ayrılmam" dedi.

Süreyya gülerek karşı çıkıyordu. Burada insanın sıklığından, yaşamının olanaksız olduğundan söz ediyordu. O sırada Necip itiraz ediyordu.

"Evet, öyle bir yer olmalı ki, insan kalabalıkta yaşmalı; ancak iyice görmeden..."

Onlar konuşurken Suat düşünüyordu ki, kocası kadar kalabalığı sevmeyen bir adam, kalabalık içinde yetişmiş Necip Bey bile kendine bir eş bulursa burada, kocasının cehennem dediği bu köşede yaşamayı kabul ediyordu. Ve Süreyya'yı böyle her zaman neşeli ve yalnız birlikte olmaktan başka her türlü kaygıdan uzaklaştıramamak ona büyük bir yıkım gibi görünüyordu. En derin değerlendirmelerinde bir ateş, küçük bir korku, bu yıkımın gerçekte büyümesi düşüncesinden doğan bir acı giderek kendini duyurmaya başlıyordu. "Ne yapmalı ya rabbim!" diyordu. Necip onlardan söz ederken sürekli mutlu ve birbirine uygun bir eş olduklarını söyledikçe Suat, ona hoşnut ve gönül borcu duyan bir bakışla bakıyor, teşekkür etmek istiyordu. Mutluluk rengini hâlâ koruyan bu ortak yaşamlarının en derinlerinde kendine özgü, fark edilmeyen, görünmeyen üzüntüler

duyduğundan, o konuştuğça gerçekten onun sandığı kadar mutlu olduklarına inanmak istiyordu. Hiçbir acıları, ayrılıkları, hiçbir sorunları yoktu; fakat işte bu denli içten, bu denli bağlı bir yaşama alıştığı için en fark edilmeyen şeyler ona bir tehdit gibi görünüyordu.

Birden Necip'in "Hep suç, sürekli aynı yaşamı sürdürmekte..." sözü kulaklarını sarsıyordu. Evet, değişmek gerekmiyor muydu? Eğer bugün yalnız bedeniyle kocasını her istekten uzaklaştıramıyorsa ve bunun nedeni yaşamlarının sürekli tekdüze olmasıysa... Bundan sonra, o korktuğu geleceğe sahip olmak için yaşamını değiştirmeli değil miydi? Şimdiye dek yaşamlarını hiçbir hesapla düzenlememiş, hep akıp giden olayların akışına bırakmıştı; fakat bundan sonra yönetmek, düzenlemek gerektiğini anlıyordu. Hatta mutluluklarının bir biçimde sürmesi, onları bezginliğe yöneltmese de üzüntüye sürükleyen bir duygu içinde tutuyordu. Bu, kendisine yeterli bir ders oluyordu. Evet, artık biraz yapay da olsa oyun kurmalıydı. Ve bunu derin bir acıyla duyumsuyordu. Her şeyden uzak o doğal geçmişi, hiçbir yükümlülük olmadan, düş bile kuramadığı bir sevinçle, sürekli beklenmeyen gülümsemelerle gelen, hep güzelliklerle, hep sevinçlerle dolu o yalın yaşam, ona şimdi ulaşılması olanaksız görünüyordu; o günlerden uzak kalmak içine yas gibi çöküyordu.

Ah, çocukları sağ olsaydı!.. Bunu düşünür düşünmez her zamanki gibi ta içinden bir şey sızlıyor, gözleri yaşla doluyordu. Ah çocuk! Bunu anlıyordu. Bir çocuğun bir ailede nasıl bir bağ olduğunu, yerine konamayacak

bir mutluluk olduğunu, bir yenilikle kalplerin nasıl tatlandığını ve mutlu ettiğini düşünüyor, bunlar aklına geldikçe başka bir üzüntünün kollarına düşüyordu. Ah sağ olsaydı, onların yaşamını nasıl sürekli sıcak, sürekli genç tutacaktı... Bu ölüm kendilerinde o kadar derin bir yara açmıştı ki yeniden doğurmak konusunda büyük bir korku, dayanılmaz bir çekingenlik duyuyordu. O durumda ne yapacaktı? Bırakacak mıydı? Mutluluklarının böyle görülmeyen, fark edilmeyen fakat etkileyen, zedeleyen ve günün birinde büyük bir yara olarak ortaya çıkacak olan bu kurtçuğu bırakacak mıydı?

Kocasını giderek bu kedere yenilmiş, giderek bu kederin tutuşunda, daha güzel geçen zamanlara özlem duyarak görüyordu; bu özlem arttıkça kendine ait duyguların azala azala belki bir gün asıl engel kendisi sayılarak bütünöyle göz ardı edileceğini düşünüyordu. Ve kendi etkisinin yitmesinden çok, başka bir etkinin, daha güçlü bir etkiye yenilme olasılığı; işte bu olasılık onu yakıyordu. Yeniden sormaya başlıyordu:

“Ey, o zaman? Evet, uğraşmak gerekiyordu. Fakat nasıl? Önce onun istediğini yapmalıydı. Birden kocasına karşı kalbindeki sevgi o kadar coştı ki: “Peki, sen de git, Necip Bey’le beraber sen de eğlen...” diyeceği geldi. Fakat sonra kadınlığı ona birtakım görüntüler gösterdi. Daima her keyifte ortak oldukları zamanlar varken, şimdi onu kendisinin yabancı kaldığı, mahrum olduğu keyifler içinde gördü. Oldukça kıskanç, çok özleyen ve bu şekilde yaşayan bir eş olmadığı zamanlarda bile buna katlanamadı; onu hiçbir eğlenceden mahrum etmek is-

temez, fakat her zaman eğlencelerine katılma isteğinden de kendini alıkoyamazdı. Aklına birden parlak bir düşünce geldi; bu kendisine o kadar beklenmedik bir istek verdi ki, oturamayarak kalktı, dolaşmaya başladı.

Süreyya ile Necip, sözlerine hâlâ devam ediyorlardı. Şimdi Necip ona bir olay anlatıyor, Süreyya dayanmış, dalgın dalgın onu dinliyordu. Ve genç kadın, kocasını sevinçli ve mutlu görmek için o kadar içten bir arzu duyuyor, onu mutlu etmek, onu hiçbir kadının mutlu edemeyeceği kadar mutlu etmek için o kadar sınırsız bir güç hissediyordu ki, artık her türlü engele karşı gelmenin kendisi için bir sıkıntı değil, bir keyif olacağını düşünüyordu.

Yavaşça çıktı, kocası görmeden babasına mektup yazmak için hemen odasına kapandı. Mektubunu, o şimdi gelip görecekti diye büyük bir heyecan içinde yazıp bitirdikten sonra hemen zarflayıp dadısının odasına gitti. Küçük yaştan beri elinde büyüdüğü bu ellili yaşlardaki kadın, kocası öldükten sonra Suat'ın isteğiyle buraya yanına gelmişti. Birçok rica ederek, onu yarın erkenden İstanbul'a kadar gitmeye razı ettikten sonra, yukarıya çıkıp Süreyya'yı hâlâ Necip Bey'le salonda bulunca, şimdiden başarılı olmuş gibi memnun yanlarına oturdu.

Sabahleyin uyanır uyanmaz Suat'ın ilk işi hizmetçiye: “Dadım gitti mi?” diye sormak oldu. Kız, yaşlı kadının erkenden indiğini haber verince memnun bir şekilde kalkıp camları açtırdı. Bol güneş gecenin nemini solgun, yorgun buharlar halinde oraya buraya dağıtmış,

rüzgârsız havada asılı bırakmıştı. Ta uzakta, üzerinde seyrek köşklerle ağaçların karıştığı bir ovanın ötesinde ufka kadar deniz görünüyordu.

Süreyya'ya: "Acaba Necip Bey gitti mi?" diye sordu. Süreyya bir koltuğa uzanmış düşünüyordu. Bunun üzerine kalktı, "Daha gitmemiştir, gidecek olsaydı gece vedalaşırđı. Dur, bir bakayım..." dedi ve camlı kapıyı açarak köşkün üç tarafını saran balkonda yürüyüp öbür cephede bir pencerenin önünde durdu. Necip, pencerenin yanındaki koltukta dalgın oturuyordu.

"Ben seni uyuyor sanmıştım."

"Ooo, saat bir, bu zamana kadar uyumak için insan tembel olmalı. Özellikle ben buranın asıl sabahını severim. Şehrin gürültüsü içinde yaşadıkça insana biraz huzur, biraz kır, birkaç kuş sesi pek hoş geliyor."

Evet, kütüklerin arasında elbisesiyle dolaşarak yanındaki bağcı ile bir şeyler konuşan beyefendiyi göstererek:

"O hiç sizin gibi düşünmüyor." dedi.

Süreyya, öfkeyle omuzlarını kaldırdı:

"O da eğer bu sene bir salkım üzüm alabilirse..."

Güneş tatlı bir okşamayla sıcaklığını hissettirmeye başlamış, pencerelerden giren ışık huzmeleri yarım gölgede gülümser gibi parlıyordu. Sakinlik içinde yüksek sesle bahçede konuşan beyefendiyi dinliyorlardı. Süreyya: "Annem geliyor..." dedi.

Balkonun öbür tarafından annesi geliyordu. Gülererek, bahçedeki babasını gösterdi. Süreyya başını sallayarak: "Gördük!" dedi. Hanımefendi, Necip'e

rahat edip etmediğini soruyor, Süreyya ona zaman bırakmayarak, “Tuhaf soru” diyordu. “Sanki burada, boğulmaktan başka bir şey varmış gibi... Şimdi sıcak gittikçe artarak, her taraf bir fırın, ağaçsız rüzgârsız bir hamam ateşi gibi şiddetle yanmaya başlar... Hiç o zaman gelip sormazsınız; nasılsınız, terliyor musunuz, bunaldınız mı demezsiniz... Rüzgâr çıksın diye saatin dokuzunu beklemeli...”

Arkadan Suat’ın sesini işittiler. Gülerek, hanımefendiye: “Vallahi benim suçum yok anneciğim” diyordu. “O, mümkün değil bu sene burada oturamayacak...”

Hanımefendi gülerek: “Öyle ya, bir yalı tutar, alır seni götürür...” dedi.

Süreyya alaylı bir şekilde: “Evet, sayenizde...” diye söylendi.

Necip, dedi ki:

“Ne iyi olur vallahi... Küçük bir yalı... Karı koca istediğiniz gibi bir yalıyı otuz liraya tutarsınız.”

Suat, birden kalbi çarparak sordu:

“Otuz liraya mı?”

Süreyya annesinin elini tutmuş, ona şikâyet ediyor, yalvarıyordu. Annesi gülerek, başını sallıyor, “Mümkün değil, imkânı yok...” diye tekrar ediyordu. Babasının elindekini avucundakini bağlara verdiğini; hatta parasızlıktan şikâyet ettiğini söylüyor, kendisine gelince: “Ben nereden bulurum?” diyordu. Süreyya: “Ah, sizde ne saklı paralar vardır!” diyor, annesi gülerek: “Otuz lira... Mümkün değil... Sen erkek değil misin, karını geçindiremiyorsun?” diye takılıyordu.

O zaman Süreyya, öfkeyle:

“Evet, haklısın; fakat ben maaşımla ancak geçinebiliyorum... Peşin otuz lira... Bunun için borç mu yapmalı?” dedi.

Onlar konuşurken, Suat kocasına işittirmeye çalışarak Necip’e dedi ki: “Bugün gidiyor musunuz?” ve öteki tereddüt ederken Suat burada kalmanın onun için bir fedakârlık olduğunu düşünerek rica dolu bir sesle ekledi: “Bugün kalınız...” Sonra bunu da yeterli görmeyeerek: “Kalınız, size ihtiyacım var” dedi.

Bu ses, bu tavır o kadar gizemli, o kadar tatlıydı ki, hatta Necip şaşırmış gibi görünmeden başını eğdi.

2

Suat onları sıkmadan akşamı geçirmek için çabaladı. Süreyya'yı büsbütün öfkelenlendirmek istercesine, hava o kadar sıcak, o kadar durgun olmuştu ki, hepsi baygın baygın perdelerin arkasına sızan serin gölgeye sığınmışlardı. Fatin Beyefendi, İstanbul'a resmi daireye gittiklerinde evde iki erkekle üç kadın kalmıştı. Hacer ise bugün öğle yemeğinden önce görünmedi. Onun önem verdiği konularda böyle ansızın küsmeleri, sebepsizce ilgisiz kalışları vardı; bu sabah sarışın bedenlere özgü bir duyarlılıkla çok üzüldüğüne karar vererek onlar, Suat'la iki erkek oturlurken, Suat gezme önerisini uygun bulmadığından sonunda piyanoyu bir kurtuluş yolu saydı. Necip'in müziği çok sevdiğini bildiğinden onu eğlendirebilmek için çoğu zaman ihmal ettiği piyanosunun başına geçti.

Süreyya, uzandığı minderde, gözleri tavana dikili, kıpırdamadan: "Sıcakta dinlenilmiyor!" diyordu. Sonra gülererek: "Bununla birlikte çal Suat, teşekkür ederim, etraftaki sinek böcek vızıltısının yanında piyanon gerçekten müzik sayılıyor..." diye gülüyordu.

Necip, tersine oldukça keyif alarak, alçak bir sandalyeyi köşedeki piyanonun yanına çekip oturmuştu; Suat

uzun zamandır çalmadığından zorlanıyor, el alışkanlığının tembelliğin cezası olarak yitip gittiğini söyleyerek yakınıyordu.

Evin içinde piyano ezgileri dolaşıyordu. Yemek haberi geldiğinde Süreyya uzun bir “of” çekerek kalktı; piyanonun kapağını kapattı, “Müzikle idam” diye takılarak: “Aman kurtulduk ya rabbim... Sen de mi eziyet meleklerinden oldun Suat?” diyordu.

Sofrada yine o konuyu açtılar. Necip yakınmaya başlamadan, hanımefendi gülererek: “İşte yalHYa gidiyorsunuz ya!” dedi. Süreyya buruk bir sesle: “Evet, sizin sayenizde?” derken Hacer merakla soruyordu. Hanımefendi, yumuşak sesiyle ağır ağır anlatıyor, Süreyya’nın artık buradan bunaldığında kaçacağını, Boğaziçi’nde bir yalı kiralayıp Suat’ı götüreceğini hafif bir gülümsemeyle bildiriyordu. Hacer önce gerçek sandı.

Birden bütün yüzünü kaplayan bir öfke parıltısından sonra kendini toparlayarak: “Oh ne iyi. Burada kendi başımıza...” dedi. Hanımefendi gülererek sözünü kesti: “Artık biz de yalHYa konuk gideriz, şimdiye dek bizde konuktu, bundan sonra da biz onlarda... Öyle mi Hacer?”

Hacer serin bir sesle: “O nedenmiş? Biz istesek gidemeyiz mi?” dedi.

Süreyya bir iç çekerek: “Gitsek de hep birlikte gitssek...” diyordu. Hacer, yüzündeki sevinç ışıltısını saklayamayarak: “Ha,” dedi. “Ben de gerçekten gidiyorlar sanmıştım.”

Necip, Hacer’in böyle çocukça şeylere kapılıp bunları böylesine açıkça belli edişini görürken ona acıyordu. Su-

at'ın üstünlüğü, güzellik bakımından belki Hacer'i aşardı; ancak Suat'ın başka yönlerdeki üstünlüğü öylesine belirgindi ki, bunu Hacer'in de görmemesi olanaksızdı. Ahlakça, ağırbaşlılıkta, yumuşaklıkta ve incelikte bu üstünlük Suat'a öyle bir özellik kazandırıyor ki; güzelliği bundan zenginleşiyordu. Kocasına bağlılığı, sakin, sürekli gülümseyen, sürekli alçakgönüllü davranışları bir yücelik nedeni oluyor, onu yükseltiyordu. Oysa Hacer'in öyle anları olurdu ki, belli belirsiz kaşları, duru teni, saçlarının çekici görünüşüyle gerçekten güzel bir kadın olduğu anlaşılır, Necip bu güzellikte biraz yaramaz, biraz yırtıcı kuş rengi sezerdi. Sonra Suat'ın mutluluğu karşısında kendi yıpranmış evliliğinden dolayı bu kadına yönelttiği kabalığı ve sabırsızlığı yüzünden kendini azarlardı. Necip, Suat'ın yumuşaklığı ve yönetme becerisi olmasa Hacer'le geçinmenin mümkün olamayacağını, Hacer'in fırsat kollamadan girdiği bu sert çıkışlara Suat'ın nasıl bir yumuşaklık ve sabırla karşılık verdiğini görüyordu.

Sofradan kalkıp salona çıktıklarında: “Siz çok iyi davranıyorsunuz” dedi.

Suat önce anlamadı. Bunların kendisine yönelik bir saldırı olmadığını, Hacer'in zaman zaman herkese böyle davrandığını ileri sürdü. Fakat Süreyya da katılarak, bütün o davranışların açık birer saldırı olduğunu kabul ettirdiler. O zaman onu küçük bir kardeş gibi sevdiğini, her davranışına çok acıdığını, bu yüzden böyle küçük şeyleri önemsememeyi seçtiğini söyledi:

“Yemin ederim ki, Hacer sizin düşündüğünüz kadar kötü bir kız sayılmaz. İyi yönlendirilse çok iyi olur, oysa...” diyordu.

Süreyya ağzındaki dumanı savurarak:

“İşte asıl sorun orada!” diye bağırdı. “Bu kadar kişinin içinde de bu sabır sende var...”

Necip gülerек: “Ben de bu sabra hayran kalıyorum...” dedi.

Süreyya, Suat’ın elini tutup Necip’e gösteriyordu: “Benim karım bir melektir, Necip...” Suat gülümseyerek: “Utanmam gerekiyor mu?” diye sordu.

Süreyya:

“Sen ne yaparsan yap, ben izninizle ve iyi bir dinlenme niyetiyle gidip şuraya uzanacağım” dedi.

Salona yeni giren Hacer:

“Ooo, ağabeyim bugün yine öğle uykusuna pek erken başladı” diye söylendi. Sonra Suat’a dönüp: “Bu uyku alışkanlığıyla yalıda ne yaparsın? Orada kendi başına çok sıkılacaksın sanıyorum...” dedi. Suat gülümseyerek sordu:

“Neden, siz gelmez misiniz?”

Hacer, sanki dans edercesine Necip’e doğru ilerlerken: “Ben mi?” dedi. Biraz duraksadıktan sonra ekledi: “Hele bir yalı tutulsun da... Bu ne telaş?”

Bir süre sustu, sonra söylemek istediğini içine attığını belli eden uzun bir solukla, orada uzanan Süreyya’yı görmezden gelerek Necip’e yaklaşp: “Akşama dek benimle olacaksın...” dedi.

Necip: “Az önce Suat Hanım’ın yalnızlığından söz ediyordunuz?” demek istedi, Hacer uzun bir “Ooo” diye karşılık verdi: “O şimdi kendi başına sayılmaz ki... İnsana boş düşler kadar iyi arkadaş olur mu? Kuzum,

bu yalı düşleri öyle bir tutku ki insanı oldukça vefalı bir dosttan daha iyi oyalıyor.”

Necip yine: “Hep birlikte burada otururuz, öyle mi Hacer Hanım?” diyor, Süreyya uzandığı yerden sesleniyordu:

“İsterseniz gezmeye çıkın, kütük ormanlarına ya da fasulye korusuna...”

Hacer, Necip’in çekingen tavırlarına, Süreyya’nın biraz donuk sesine bakıp ardından Suat’ın suskunluğuna yükleniyordu: “Yahı nerede kiralityorsunuz, Suat?”

Suat gülümsemeye çalışarak: “Bakalım, henüz karar vermedik” dedi.

“Öyleyse karar almamak için fazla zahmete katlanmayacaksınız... Ben de önce doğru sanmışım... Bizde bu yoksulluk sürerken... Böyle söylenir, söylenir, birçok tatlı düş kurulur —gülerek Süreyya’ya ve Necip’e bakıyordu— sonra vazgeçilir, öyle mi? Zaten bundan kolay ne olur? Ağabeyim ortada ya! Önce coşku, coşku... Ardından uyku... Ooo, Paris’e de böyle gidip gelmemiş miydi?”

Suat bu sözlerin arasında hep içinden: “Ah akşam olsa!” diye geçiriyordu. Akşamüstü hepsini oyalayıp yola çıkarıyordu. Ne var ki son tren gelip de dadısının inmediğini görünce canı iyice daralıyordu. O kadar yorulmuş olmasına karşın, babasının belki önemsemeyeceğini düşünerek öfkeleniyordu. Dadısı ertesi akşam da, sonraki akşam da gelmedi. Suat her gün akşama dek sayısız sabırsızlık sıkıntısıyla bekliyor, gün boyu umut ettiği halde son saatte umudunu kesip onun gelmeyece-

ğini, gelse dahi eli boş döneceğini düşünüyor, karamsarlığa kapılıyordu. Ertesi gün yine Necip'i alıkoymak için gereğinden çok zorlanıyordu. Bununla birlikte niçin alıkoyduğunu da kavrayamıyordu. Yalnız onun gönülünden Süreyya'ya ne ölçüde bağlı olduğunu bildiğinden, para ulaştığında kocasının sevincine tanıklık etmesini arzuluyor, ayrıca Necip'in Boğaziçi konusundaki bilgisinden yararlanacağını düşünüyordu. Ancak akşama dek Hacer'in şımarık, hırçın tavırlarından neler çektiğini görerek daralıyordu. Bu yüzden "Kalın!" sözünü büyük güçlkle dile getiriyordu. Necip ise son derece ciddi davranarak alıkonulmasının nedenini anlamak için hiçbir imada bulunmuyor, sessizlikle bekliyordu.

İkinci akşam yine bir ara yalnız kaldıklarında:

"Sizi akşama dek burada tutup bunaltıyorum, bağışlayın..." dedi. "Süreyya'ya küçük bir sürpriz hazırlıyorum, sizin de bulunmanızı istiyorum; fakat olmuyor..."

Necip: "Zaten cumartesi inmeye karar vermiştim" diyerek yeniden rica edilmesine fırsat tanımadı. Ne olduğunu kestirememekle birlikte bu sürprizin yalıyla ilgili olduğuna hükmediyordu. Artık bütün köşkte alaya dönüşen bu konu açıldıkça Suat'ta beliren heyecan bu düşüncesini pekiştiriyordu. Ne var ki mesele herkesi o kadar usandırmıştı ki, ölçüyü aşıyor, hatta huzursuzluk veriyordu. Bunu sezen Necip, Suat'ın karşılık vermediğini gördükçe kadının sabrına şaşıyordu.

Suat'la beş yıldır tanışıyorlardı. Bu süre içinde ona duyduğu saygı sürekli artıyor, kadınlar arasında böylesine rastlamanın zor olduğunu düşünmeye varıyordu.

Necip zaten seyrek uğradığı bu aileye, Süreyya'nın evliliğinden sonra daha da az geliyordu. O sırada okuldan yeni çıkmış, uzun öğrenim yıllarının biriktirdiği arzu, heves ve ateşle yaşamaya atılmıştı. Kadınlar konusunda uzaktan, kitap sayfaları arasında yapılan incelemelerden beslenen, deneyimden çok öykünmeye dayanan yüzeysel düşüncelerle aşka ilişkin karmaşık yargılar geliştiriyordu. Bu deneyimler onda aşk yaraları açıyor, gençliğe özgü ateşle sınamalarını genelleştirerek kadınlara dair güçlü ve önyargılı bir görüş ediniyor, artık yaşam mücadelesinde yaralanma tehlikesine karşı sağlam bir zırh kuşandığına inanıyordu.

Ara sıra gördüğü Suat'ın yumuşaklık içindeki sevinç, ağırbaşlılığa engel olmayan çocukça yanı ona yapay geliyordu. Onu da ötekilerle bir tutuyor, Süreyya'nın ilk zamanlardaki memnuniyetini içinden “Yakında anlarsın!” diye karşılıyordu. Ancak zaman geçip bu memnuniyetin sürdüğünü ve arttığını görünce merakı artıyordu. Bir gün Süreyya'ya: “Birinci ödülü kazanmışsın, dostum!” diyerek elini sıkıyor, “Bu ödül de hak eden birine rastladığı için şanslı; çünkü iltifat etmediğimi bilirsin, gerçekten birbirinize uygunsunuz” diyordu.

Köşkte bey, Fatin, Hacer ve kimi zaman hanımefendi yalı konusunu diline doluyordu. Süreyya bazen sert, bazen şakacı yanıtlar veriyor, Fatin'in ağır şakaları herkesi güldürüyordu. Necip, Suat'ın dinginliğini izleyerek etkilerini tartıyordu.

Dadının dönüşüne dek bu durum sürüyordu. Cumartesi öğle vakti geldiğinde: “Baban kolay kolay böyle

uğraşmazdı; üç gündür bunun için koşturdu...” diye-
rek bir zarf uzatıyordu.

Suat zarfı yırtıyor, titreyen ellerle açamıyordu. Ko-
şup balkondaki Necip’le Süreyya’nın arasına giriyor:
“Yalıya gidiyoruz!” diyordu. Süreyya önce inanamıyor,
paraları alıp bakıyor, “Bunlar ne? Nereden?” diye so-
ruyordu. Suat “Babam...” diye fısıldıyordu. Ardından
alçak sesle: “Şimdi kimseye duyurmadan gidip yalıyı
kiralamal, sonra hepsinin önünde buradan çıkıp git-
meli...” dedi.

O zaman üç kişi karar verdiler ki, yalı kiralanınca-
ya kadar kimsenin bir şeyden haberi olmayacaktı. Yalı
kiralanınca, köşkten yalnız hanıma haber verilerek ka-
çılacak ve herkes bir sabah kafesi boş, kuşları uçmuş
bulup şaşıracaktı.

Şimdi oradaki yaşamı, harcamaları düşünüyorlar,
on beş lira ile geçinebileceklerini hesaplıyorlardı. Sü-
reyya: “Ah, bir kere oraya gidelim de aç kalalım!” diyor-
du. Sonra Necip’e dönüp: “Artık bize konuk gelirsın”
diyor, Suat “Elbette, elbette!” diyerek Necip Bey’i üç
gündür sırf yalı birlikte gidilip kiralansın diye alıkoy-
duğunu itiraf ediyor, artık, bütün oyunun ne olduğunu
anlatıyordu.

Süreyya seviniyor “Ah Suat, Suat!” diyor ve daya-
namayarak şimdi gidip onların yüzüne bağıracağını ve
hepsine “Yarın yalı kiralaniyor” diyeceğini söylüyordu.
Suat: “Aman Süreyya sabret, iki gün daha beklemek iyi
olacaktır” dedi.

Süreyya, çocuk gibi olmuştu:

“Hemen taşınırsınız” diyordu. “Hemen o gün... Aman burada bir dakika durmayalım. Şu uğursuz yerden kurtulayım... Ah ne zevk Necip, ne zevk! Hepsine, ‘Biz yarın gidiyoruz artık, bugün yalı kiralandı’ demek, ne zevk. Vallahi Fatin’in lokması boğazında kalır. Gözlerinin ne hırsıyla açıldığını buradan görüyorum! Ah, bir kere o gün gelse, o gün, o saat gelse bir kere...”

Hemen karar verildi: Yarın pazar değil miydi? Erkenden Necip’le Süreyya gidecekler, küçük, şık bir yalı kiralayacaklardı. Otuz liraları vardı. Suat: “Yetişmezse...” diye kaygılanıyor, Necip inandırmaya çalışıyordu: “Ötesi kolay, asıl gerekli olan elde...”

Ve birden Necip kendini anımsayıp düşündü: Bu işte o pek yabancı olduğu için hiçbir söz hakkı olamazdı. Fakat onlar kendisini o kadar sıcak, o kadar gizli biçimde işe karıştırıyorlardı ki, artık isteğinin tersine, olayların akışına kapılmaktan başka çaresi yoktu.

Akşam sofraya oturup da Fatin yine iki lokma arasında ağzı, gözleri açık olarak yalıdan konu açtığı ve yan bir bakışla beyefendiye sırtıp hoş görünmeye çalıştığı zaman üç günlük yıkımın acısı çıkmış oldu: Üç arkadaş zevk içinde birbirleriyle bakıştılar. Süreyya, kendini tutamayıp sakın göstermeye çalıştığı sevinçli bir sesle: “Evet, yarın gidip kiralayacağız...” deyiverdi.

Hacer, gülerek: “Hangi han satıldı acaba?” diye takıldı. Beyefendi, yalnız yemeğiyle oyalanarak: “Mahmutpaşa’da han mı yok? Bir tanesini satmıştır...” diye mırıldandı. Fatin gülerek, yemek arasında boğuluyor gibi “Vallahi billahi” diyordu. Süreyya bütünüyle söy-

leyecekti; fakat Suat o kadar derin bir biçimde yalvaran bakışlarla baktı ki, karşıdan Necip, Süreyya'nın dayanamayıp susmasına hak verdi.

Yemekten kalktıkları zaman üç dost Süreyya'nın küçük odasına geçtiler. Balkona çıkmış olan Suat, havaya bakarak: "Hava pek kapalı, Allah vere yağmur yağmasa!" diyordu. Süreyya, artık gülercesine bir tavırla: "Ne? Yağmur mu? Taş yağsa vallahi yine gideriz... Öyle mi Necip?" dedi.

Necip, gülererek "Hay hay!" dedi.

O zaman tekrar konuştular, yarın nereye gidip, nasıl yapacaklarını görüştüler. Suat, Emirgan'dan aşağı olmamasını istiyordu. "Beykoz olsa kötü mü?" diyordu. Necip, karşı kıyıyı seçerek, Yeniköy'de ya da Yenimahalle'de küçük bir yer bulacaklarını söylüyor, "Oralarda içerdeki evler bile yalı sayılır" diye destekliyordu. Suat'ın asıl istediği ıssızlıktı.

Dörde kadar konuştular; Süreyya, hayal zenginliği ile yaz yaşamını bin türlü söz içinde şimdiden düzenliyor, bazı ufak değerlendirmelerle Suat buna başka düzenlemeler ekliyordu. Süreyya bir sandal bulacaktı; gülererek: "Bir de araba..." diyordu. Suat üzgün biçimde başını sallarken: "Bu pahalı olur, öyle mi? Asıl o zaman aç kalırsız işte..." diye içini çekiyordu. Yalıda yaşanacak zevkleri şimdiden düşünüp tadını çıkarırlarken birdenbire: "Ama bu söylediklerimizi yapmak için bütün yaz yetmeyecek..." diye gülüşüyorlardı. Ve Necip son dakikalarda garip bir keder içine gömülerek bu mutlu karı

kocaya bakıyor, eğer evli olmak buysa, hiç kötü bir şey olmadığını görüyordu. Fakat bu evliliğin nasıl olağanüstü koşullar altında ve güzel rastlantılarla gerçekleştiğini ayrıntılı biçimde düşünüyor, birçok kötü evliliği gözünün önüne getiriyor, kendisine 'mümkün değil, mümkün değil böyle bir şansa erişemeyeceğini, bu kadar uygun bir hanıma mümkün değil kavuşamayacağını, yoksul ve değersiz yaşamını yaşlılığa kadar böyle yalnız ve mutsuz sürdüreceğini' düşünüyordu.

Yarın erken kalkılacağı için erken yatmak önerisiyle dağıldıkları sırada Necip bu düşüncelerinden dolayı bitkin düşmüştü. Odasına gitmek için balkona çıktığı zaman iri, rüzgârlı damlaların düştüğünü gördü; bu serinlikten yararlanmak için orada durdu, alnını bir direğe dayadı ve gecenin karşısında bir süre öyle kaldı.

Kendini, yaşamını düşünüyor. Evlenmemek konusundaki kesin kararı ara sıra güç kaybederdi, şimdi yine o güçsüz anlarından birindeydi. Bu karı-koca arasında gördüğü uyum ve bağlılık, bu sıcaklık, bu birinin küçük bir isteği için ötekinin yaşamını verecek ölçüde tehlikeye hiç düşünmeden atılması, bu sakin, mutlu sevgi onu yıpratıyordu. Hep başarıları birer yıkım ve eziyet olan yaşamının uzun uzun istenmiş, emek verilmiş, kazanılmış zaferlerinde bile böyle güçlü, böyle özverili, böyle şefkatli sıcak bir içtenliğe ulaşamamıştı. Birçok mutluluğu ya zehirli bir ayrılıkla ya da aşağılayıcı bir ilgisizlikle sona ermiş, hiçbirisi en mutlu zamanında bile şu mutluluğun sakinliği ve güzelliğine benzememişti. Ve bu yaşamı tatmadıktan sonra yaşamak, ona boş, çok boş

geliyordu. “Niçin?” diyor, ardından sonsuz bir umutsuzluk tekrarı ve bıkkınlık, “Ne iyi!” sözü geliyordu. Onun zevkin gürültüsüne düşkün, serüvenlere eğilimli yapısı bunlarla uyum sağladığı için artık ikinci yapısı olmuş, şimdi kendisinde sakinliğe ve şefkate, gölgeye, büyüklüğe ve şiire tutkun bir eğilim uyanmaya başlamıştı. Yaşamında en hoşnut olduğu anlarında bile içindeki eksiklik duygusu başka bir gereksinimle yanıyor, şimdi sanıyordu ki bu gereksinim ancak böyle sıcak bir sevgiyle, böyle dostça, kardeşçe bir bağlılıkla doyurulacak...

Ilık bir rüzgârla büyük bulutlar sürüklenip geçtikçe seyrek, ağır damlalar serpiliyor, çevrede damlaların yapraklara düşmesinden doğan düzensiz bir ses hışırdıyordu. Necip ıslandığını fark edip karanlığın içinde odasına yönelirken durdu, yanı başında onların soluklarını duyduğunu sandı; rahat soluklarla uyuyan bir karı-kocanın büyük bir saygı ve sevgiyle mutlu olmalarını diledi. Hak eden mutlu olur düşüncesi bir süre başını oyaladı. Odasına geçip soyunurken hâlâ bunu düşünüyordu.

“Evet,” dedi, “Hak eden mutlu olur ya da Goethe’nin dediği gibi ‘Hak eden kazanır ve kazanamayan hak etmemiştir.’”

Sabah Süreyya’nın sesini duyup uyandığı zaman daha yeni uyumuş gibiydi. Başını ağır kaldırdı; fakat panjurları açıp da dışarıdan taze, yeşil, parlak bir yaz sabahı bütün neşesi ve tazeliğiyle içeri dolduğu zaman derin bir rahatlama duydu.

Süreyya: “Çabuk, çabuk, treni kaçıracağız...” diyor. Sonra balkon korkuluğundan aşağı sarkıp: “Araba hazır mı? Selim, araba...” diye bağırdı.

Necip beş dakika sonra hazırды. Onları odalarının önünde buldu; Suat öğütlerini sıralıyor, yineliyordu. “Aman Süreyya! Allah aşkına...” derken Necip birden dün geceki değerlendirmelerine döndü, gülümsedi. Suat arabaya kadar yanlarında gelmişti. Süreyya: “Bağın kapısına kadar birlikte gel, orada seni bırakırız; dönersin...” diyor, Suat: “Ya bırakmazsanız...” diye çekiniyordu. Necip, Suat’ın gözlerinde istasyona kadar gitme isteğini okuduğu için: “İstasyona gelseniz de sonra yine araba ile dönseniz daha iyi olmaz mı?” dedi.

Karı-kocanın bunu istedikleri, hemen gösterdikleri sevinçli kabulle anlaşılıyordu. Araba hareket etti. Bağın bozuk yolunda zaman zaman devrilecek gibi ilerlerken Necip, şu on dakikalık arada bile birlikte bulunmak için, hatta açıkça dile getiremeyecek kadar istekli olan bu iki kalbin şimdi gülümseme telaşıyla birbirlerine bakmadıklarına dikkat ederek: “Birlikte olmak yetiyor,” diyor ve –daha karmaşık bir yanıt bularak bu düşünceye tutunmak istiyordu ama açıklayamıyor, sürekli kırılıyordu– sonra bu durumu bile bir mutluluk düzeyine yükselten yakıcı, kavurucu değil, yatıştırıcı sevgiye; hayır, bu sevgi olamaz, salt arı bir bağlılık olduğuna inanıyordu.

Tren hareket ettiğinde istasyonun arkasında arabasından kendilerine bakan Suat’ı aradılar. Ellerini sallayarak uzaklaşırken onun da araba ile yola çıktığını gördüler.

Vagonda iki kişi tek başlarındaydı; Necip, nasıl olup da Süreyya’nın şimdi burada kendisinde bile hüzün uyandıran bu kadının yokluğunu hissetmediğine şaşıtı. Bu kadar bağlılık varken bu ayrılığın belirli bir süre için

de olsa yüreğini elbette hüzünlendirmesi gerekirdi. Ve bu kadar sadık bir sevginin bile böyle hüzünleri olduğunu düşünerek boynunu eğdi.

Süreyya başını trenin hızından doğan havaya kaldırmış, yarı durgun susuyordu. Sonra: “Bakalım ne yapacağız...” dedi. Ardından ekledi: “Ama gerçekten güzel bir şey bulursak... Suat ne kadar sevinecek, değil mi?”

Evet, Suat... Şimdi yokluğundan hüzünlüyken bu düşünce, onu sevindirmek, onun sizi beklediğini, şimdi düşüncede sizinle birlikte olduğunu, her an yanınızda duyumsadığınızı bilmek, hissetmek, yanınızda görmek... Bu hüzne eşsiz bir tat katıyor. Sevilen için çekilen eziyetlerdeki bir damla üzüntüyle karışık hoş bir sarhoşluk durumuna dönüştürüyor, zaman geçtikçe bir pişmanlık kadar tatlılaşıyordu.

Süreyya: “Ah bak, akşam bizi arabayla beklemesini söylemeyi unuttuk...” diye hayıflandı. Ardından hemen: “Ama sanırım kendisi düşünür ve gelir...” dedi.

Eğer geleceğini sanmasaydı haksızlık yapacaktı. Çünkü Necip, Suat’ı onun kadar tanımadığı durumda bile bundan kuşku duymuyordu. Ve birden, kurduğu kuruntularla bu mutluluğun en iç noktasına kadar inip gerçeği görme isteğine kapılıyordu. Elbette bunların da göründükleri kadar mutlu olmadıklarını, Suat’ın da gerçekte bu kadar eksiksiz olmadığını yinelemeye başlıyordu. Kendisinin, bunların karşısındaki hayranlığını oldukça gülünç buluyordu. İşin dışarıdan böyle göründüğünü, gerçekte kim bilir neden oluştuğunu söylerken niçin hiçbir eksiklik belirtisinin kendi dikkatli bakışına

çarpmadığını soruyordu. Birden bir tepkiyle: “Bu kadarı da bir başarı sayılmaz mı? Bakalım ben bu düzeye ulaşacak mıyım?” dedi.

Akşama kadar dolaşıp sonunda işlerini tam bir hoşnutlukla bitirdikten sonra, trene geldiklerinde büyük bir rahatlama yaşadılar. Önlerinde hoş ve sevinçli geçecek birkaç gün bulunuyordu. Süreyya, başarılı dönemlerine özgü durum ve davranışlarıyla, zengin düş gücüyle anlatıyordu: “Şimdi Suat’ı bulacaklar, ona anlatacaklar.” Süreyya’nın “Mücevher kutusu, fildişi yuva” diye tanımladığı yalıtı o ne kadar beğenecek... Sonra evdekileri nasıl hayran bırakacaklar... Süreyya hepsinin taklidini yapıyordu: “Fatin çılgına dönecek, beyefendi öfkesinden köpürecek...”

Necip:

“Ya Hacer?” dedi.

“Hacer mi! Göreceksin, o da kocasına bir yalı kiralattırarak...”

Sonra gülerek: “Ama Fatin... Vallahi onu çileden çıkarır da öyle bir saçmalık yapmaz...” dedi.

Süreyya, asıl onu görmek istiyordu:

“Ah şu Fatin...” diyordu. “Patlayacak, patlayacak...” Sonra birden: “Patlasa da Hacer de kurtulsa...” dedi.

Necip, Suat’ın ciddiyeti ve sağlamlığı yanında Süreyya’nın da böyle küçük duygulara kapılmasına bakıyor; ancak kendisi de Fatin’i o kısa boynu, sürekli para görüyormuş gibi parlayan gözleri, başını çevirmeden sağa sola bakışı ile o kadar itici buluyordu ki, hak veriyordu.

Durakta Suat’la karşılaşır karşılaşmaz bütün düşleri dağıldı. Süreyya ona müjde verirken: “Boşuna... Her

şey bozuldu...” dedi ve merak ettiklerini fark ederek anlattı: “Ben dadımı uyarmayı unuttum, hepsini Hacer’e söylemiş... Şimdi herkes biliyor.”

Süreyya, “Eyvah” diye elini alnına götürerek: “Ne diyorsun Suat?” dedi. Sonra sevincinin fazlalığından bunu da bir başarıya dönüştürdü: “Bilsinler, ne yapalım, engel olmak da ellerinden gelmez ya!..”

Suat öyle düşünmüyordu: “Beyefendi engel olursa?” diyordu. Süreyya, yavrusunu korumaya hazırlanan bir hayvanın heybeti ve öfkesiyle bakarak: “Ne?” dedi. Gururla omuzlarını kaldırıyor, “Ben artık okula gitmiyorum” diye gülüyordu. Sonra arabaya bindiklerinde Süreyya fildişi yuvasını anlatma isteğiyle her şeyi unuttu. Öyle bir coşkuyla anlatıyor, Suat da az önceki üzüntüyü unutarak öyle sevinçli ve neşeli görünüyordu ki, Necip bile kendine: “Bunda sana ait ne var?” diye içinden yükselen zehirli sesini unutarak olayın akışına kapıldı.

Süreyya övdükçe, Suat Necip’e dönüyor: “Gerçek mi Allah aşkına, gerçek mi?” diye soruyordu.

Evet, hepsi gerçektir; bu fildişi yuva Boğaz’ın üzerinde kavakların yanında, Yenimahalle’nin bir köşesinde, bütün görünümü fildişinden yapılmış gibi temiz, parlak Pazarbaşı’ndaydı. Otuz yedi liraya kiralamışlardı. İçerisi yarı döşeliydi. Süreyya: “Suat, piyano da var” diyordu. Bunların tümü Suat için bir mutluluk oluyordu. Süreyya, oranın sessizliğinden, gölgesinden, manzarasından coşkuyla söz ediyor, anlatacaklarının çokluğundan eksik bırakarak: “Deniz kapının önüne kadar geliyor Suat, bilsen...” diye sevincinden taşkınlık gösteriyordu. Sonra Suat, Hacer’in

nasıl kıpkırmızı kesildiğini; “Karısının parasıyla yazlığa giden...” Süreyya’nın artık gözünden düştüğünü nasıl söylediğini anlattı. Süreyya kızarak: “Niçin? Kocanın parası başka, karısının parası başka mı olur...” diyor ve sertleşerek: “Herkes onun kocası, her kadın kendisi mi?” diye söyleniyordu. Suat eliyle ağzını kapatarak onu susturmak istedi. Süreyya haksızlıklara böyle sert karşılık verdikçe içi sıkışır, onu sevmemekten çekinirdi. Necip’e dönerek:

“Düşününüz, Necip Bey!” dedi. “Biz gidince tek başına kalacak, büsbütün tek başına... Zavallı kız, ne yapacağını bilemiyor... Sonra...”

Süreyya, Suat’ın sözlerini kendi düşünceleriyle tamamladı:

“Sonra... Sonra da kıskanıyor... Niçin bir şeyi kendi adıyla söylemiyorsunuz? Kıskanıyor... İşte kıskançlık onu hırçın, kötü niyetli yapıyor... Bunda acınacak ne var?”

Köşke geldiklerinde kapının önünde Hacer’le Fatin’i gördüler. Fatin iki eli göğsünde, pantolonunu çekerek ve gözlüğünün üzerinden bakıp sırtıp: “Maşallah efendim, Boğaziçi’nde öyle mi?” dedi.

Yukarıda, balkonda hanımefendinin sesini duydu: “Allah güle güle oturmayı nasip etsin... Nerede kiralandınız bakalım?” diyordu.

Süreyya, Fatin’e omuz silkerek annesine yanıt verdi: “Hele yemek yiyelim, uyuyalım da... Rüya’yı o zaman görürüz... Ne kadar sabırsızsınız!”

Hacer, öfkesine kapılarak birden atıldı:

“Ah, ben biliyorum canım... Bana Behice Dadı söyledi. Hatta bak yengem de yalanlayamıyordu; ama şim-

di hep birlikte oldular, elbirliğiyle gizleyecekler... Fakat ben biliyordum, bugün onlar Boğaziçi'ne gittiler, ev kiradalılar... Dün para gelmiş..."

Fatin kahkahalarla gülüyordu. Süreyya, Hacer'e dönüp öfkeli bir tutumla: "Çok iyi, küçükhanım, diyelim ki öyle oldu! Bunda ne var? Siz de o kadar istiyorsanız, eşiniz de size kiralasın..." dedi. O sırada Fatin'in pantolonunu bir kez daha çekip sessizce içeri kaçtığını görerek hep birlikte güldüler.

Tek başlarına kaldıklarında Süreyya: "Aman kaçalım, yarından önce kaçalım..." diyordu.

Suat: "Dur bakalım, izin alalım önce..." dedi. Süreyya: "Kim? Ne? İzin mi? O niçin?" diye söylenirken hanımı: "Hayır, ben kimseyi gücendirmeye razı değilim. Sen o işi bana bırak!" dedi. Sakin, gülümseyen bir tavırla gidip beyefendi ile hanımefendiyle konuştuğu görüldü. Dönüşünde: "Yalnız Hacer... Onu ne yapacağız" diyordu. Anlamayarak yüzüne bakan iki erkeğe üzüntüyle: "Onu da götürsek..." diye rica ediyordu.

Süreyya birden ayağa kalkarak bağırды: "Ne? Fatin'i de mi?"

Buna karar vermek için konuşuyorlardı. Bu, gece geç saatlere kadar sürdü. Yatma zamanı gelince Necip: "Artık ben de yarın gidiyorum" dedi. Suat'a bakarak: "Bana başka bir iş var mı?"

Suat gülüyordu: "İzin mi? Bir koşulla" diyerek kocasının yüzüne baktı. Süreyya da gülerek: "Evet, taşınır taşınmaz yerleşmek üzere bizim eve gelmek koşullayla..." dedi.

Ertesi sabah kalktıkları zaman, Süreyya'nın anlattığına göre, gece köşkün öbür köşesinde ortalık birbirine girmişti. Hacer, kocasını onlar gibi sahilde ev kiralayıp Boğaziçi'ne gitmeye zorlamış, o tabii ki teklife kulak vermemiş... Süreyya "Yüreğine inmiştir" diye gülüyor, fakat sonra öfkeleniyordu. Bunun üzerine tartışmışlar, Hacer'in durumu kötüleşmiş, bey, hanım hep oraya koşmuşlar; Fatin direktmiş. Daha zorlanırsa rahat edeceği bir yere gitmekten başka çıkar yol kalmadığını söylemiş...

Süreyya: "Katırı görüyor musun, katırı!" diyor, sonra babasının barıştıncaya kadar nasıl uğraştığını söyleyerek "Çeksin yeridir!" diyordu. "Araya araya bulduğu yakutu şimdi görsün..." Çünkü o kızı evlendirirken bir gün öyle söylemişti: "Hanım aradım aradım ama öyle bir yakut buldum ki..." Süreyya, bunu anlatarak: "bulduğu yakutu şimdi nargilesinin hortumuna oturt-sun da..." diyordu.

Suat, kırılarak "Bey, bey!" dedi.

"Peki, sustum, sustum ama haydi kaçalım bakalım... Çünkü artık onların yüzünü görmek istemiyorum..."

Suat yalvararak:

"Yok, sen bir kere Hacer'e söyle... İsteddiği zaman gelsin... Söyleyeceksin değil mi?"

Kocasından uygun yanıtı almadan işe başlamadı. Necip kendilerine veda edip ayrılırken Süreyya, Hacer'le konuşmak için odasına gidiyordu.

3

Bir daha on gün sonra Beyker'in önünde karşılaştılar. Necip, Beyoğlu'na doğru yürürken, arkasından birinin kolundan tuttuğunu duyumsadı. Dönünce Süreyya'yı gördü:

"Ooo, nereden böyle?"

Öbürü elinden tutup Beyker'e doğru yürüyerek:

"Ya sen?" dedi. "Kırlara mı karıştın, ne oldu? Bizi yarı yolda yalnız bırakmak..."

Necip, özür dilemek için söz bulamıyordu. Dükkâna girmişlerdi. Süreyya çırağa bir şey sordu. Sonra öne geçti, içeri yürürlerken:

"Görüyorsun ya! Gider, gider... otuz beş-kırk lira derken yalı bize altmış liraya mal oluyor." dedi.

İçerideki ipekli kumaşlara bakmaya başladı. Bir yandan anlatıyordu:

"Ama gelsen de bir görsen... Ha, gerçekten, ne zaman geleceksin? Bekleyip duruyoruz... Ah Necip, biz bağda meğer cehennemdeymişiz. Ne yer, ne yer! Ben ilk baktığımız gün bu kadar güzel bulmamıştım. Sabahları, akşamları... Hele öğleden sonraki güzellik... Akşamüstü Suat'la beraber çıkıyoruz. Ne manzara, ne man-

zara! Bir kere Büyükdere'ye gittik... Daha istediğimiz gibi gezemiyoruz ki, iyice kaynaşamadık. Ev tamam olsun da uzun gezilere çıkacağız... Sen de gelirsin... Çevre hep gezilecek, tanınacak... Beykoz var, kavaklar var, Yuşa, bentler..." Ve para verip çıktığı zaman Necip de beraber tünele doğru yürümeye başladılar.

Süreyya sordu:

"Sen ne yapıyorsun bakalım?"

Gerçeği söylemek gerekirse, Necip sıkılıyordu. Fakat öyle söylemedi. "Şöyle böyle" dedi. O da yarın adaya gidecekti. "Orası şimdi artık çiçek açmış gibidir." diyordu. Sonra kendi de kendini heveslendirmek istermiş gibi: "Mayıs, belli ya! Büyükada'nın tam mevsimi!" dedi.

Süreyya gülerek:

"Mayıs, Boğaziçi mevsimidir. Azizim, Boğaziçi! Sade Mayıs değil, bütün yıl... Sanıyorum ki, oralar kışın bile güzeldir. Bir rüzgârı var, aman Allah'ım! Bir rüzgâr var, Necip! O temiz rüzgâr başka nerede bulunur? Sizin adaya gelen rüzgâr bütün boğazın üstünden geçip kirlendikten sonra size gelir. Beni abartıyor sanıyorsun ama geldiğin zaman göreceksin ki, haklıyım; oraya gittiğimizden beri ne kadar değiştiğimi ben bilirim. Suat bile bambaşka oldu. Bir neşe geldi, bir canlılık geldi... Sabahları dimdik kalkıyoruz, sonra, sana bir şey söyleyeyim mi? En sevdiğim durumu, rahatlığı... Ne Fatin var, ne Hacer var... Yapayalnız!"

Necip rahatlayarak: "Doğru, onu ne yaptınız? İkna edebildiniz mi?" diye sordu.

Süreyya öfkeyle:

“Bırak şu zavallıları!” dedi. “Bana inan Necip! Güçsüzlük yaşlılarda değil, asıl gençlerde... Bilemezsin bu kadınlar kötü olunca ne kadar kötü oluyor. Barışmak için gittim de bana ne karşılık verdi, biliyor musun? Olamaz... Bana karımı çekıştirdi, evet bana Suat'ı... Anlıyorsun ya! Dur, şuraya girelim de biraz kurdele alacağım... Belli, kadın işleri bitip tükenmez... Fakat yakınmaya gelmiyor, azizim; şu şeyler pek pahalı, ama onlarsız elbise de işe yaramıyor...”

Süreyya, böyle kaygısız kuşlar gibi konuşarak her şeyi sakınmadan anlatırken, Necip mutluluk denilen bu şeylerden yoksun geçen kendi yaşamını düşünüyordu. Tünel'e geldikleri zaman Süreyya “Artık bana izin...” dedi. Onu çeyrek gece Yeniköy'e doğru giden vapura yetişmek istiyordu. Arkadaşının elini sıkarken “E, ne zaman?” dedi. Necip, kararsızdı.

Süreyya:

“Karışmam” dedi. “Sonra Suat'ı gücendirirsin... Onda, bilsen ne hazırlıklar var... Senin için ayrıca bir oda hazırlıyoruz... Görüyorsun ya! Gelmek, görev oluyor. Ne zaman gelsen evdeyiz... Haftada iki gün İstanbul'a inmek istiyorum, ama daha karar vermedim... Bir de sandal bulduk, onu da alırsak, gelsin keyif... Gerçi sen kayak işini sevmezsin... Ooo, düdük çaldı, hoşça kal!..”

Koşuyordu, Necip birden anımsayarak arkasından seslendi: “Selamları unutma...”

Süreyya: “Elbette, elbette...” diye kayboldu. Necip dönerek kalabalığa karıştı. “Kim der ki, şu adam beş

senelik evlidir!” diyordu. Bu kendisinin yaşam ve evlilik hakkındaki bütün düşüncesine ters bir durumdu. Fakat işte olmuştu. Ve hayalinde Süreyya’yı görüyor, Suat’ı beklerken görüyor, yine onların mutluluk ve huzur ile geçirecekleri gecelerin yanında kendi geçireceği gecenin acılığı şimdiden yüreğine çöküyordu. Birden: “Adam sen de, bunlar hep kuruntu!” dedi. “Onun yerinde ben olsam ilk haftadan sıkılırım... Zaten ben hiçbir şeyden hoşnut olmamak yazgısıyla doğmuş değil miyim?”

4

Bununla beraber o pazar, adaya gideceğine oraya gitti. Ve o vapur, Boğaziçi'ne çabuk giden halkla dolup taşarak, köprüden ayrılıp Boğazın mavi göğsüne doğru ilerledikçe bu kendisi için bir ferahlık, giderek artan bir açılma oldu. Çevresine bakarak hep neşeli ve gülümser bulduğu yolcuların baharla sarhoşlaşan yaşamları, sevinçleri arasında bir tat, bir canlılık duyuyor, geniş nefesler alarak kırların birbirine karışan yeşilliklerinin, renk renk çiçeklerinin taze kokularıyla bir dirlik, bir çalışkanlık ve coşkuya kapılıyordu. Bütün kederi ve sıkıntısı Beyoğlu'nun karanlık sokaklarında kalmıştı. Her yüzde bir neşe vardı. Vapurun üst güvertesini dolduran halk içinde, kadınların hepsi ona, bugün beğenilmeye değer bir güzellikte görünüyordu. Sahil yapılarının birbirini izleyen ve aralıksız hızından yarı sersem, gözünün önünde kaynayan şu coşkulu yaşamda yarı uykudaydı. Vapur, iskelelerde yolcularını indirdikçe bir nefes alıyor, biraz hafifliyordu. Büyükdere son ziyaretçi topluluğunu da alıp vapur adeta boşaldığı zaman Necip kendini topladı. Şimdi nasıl bir neşe, iyi niyet ve temiz yürekle, nasıl bir mutlulukla karşılanacağını

düşünerek seviniyor, gülüyor, sınırsız bir hoşnutlukla telaşlanıyordu. Yalıya doğru yaklaştıkça bu telaş heycana dönüşüyor, Suat'ı, Süreyya'yı şimdiden görerek yüreği çarpıyordu.

Önce onu Suat gördü. Eliyle işaret ederek içeri selendi. O zaman pencerede karı-koca ikisinin de başı göründü. Süreyya, uzun bir “Ooo” ile selamladı. Kapıyı hizmetçi kız açmıştı. İçeri girer girmez kendini, merdivenden koşarak inen Süreyya'nın karşısında buldu. Bu sevinçli bir karşılama oldu. “Oh, ne iyi yaptın da geldin!” diyordu. Yukarı çıkmışlar, Suat'a kavuşmuşlardı. Kendinin bugün geleceğini umduklarını söylüyorlardı. Necip, merak ediyor “Nasıl?” diyordu.

Süreyya açıkladı:

“Hava sabahleyin o kadar parlak, o kadar güzeldi ki, Suat ‘Bugün bey belki gelir’ dedi... Ah sabahları erkenden buradaki güzelliği, temizliği anlatmaya sözcük bulamıyorum. Denizin güzelliğini, duruluğunu, yeşilliğini, sonunda şu Boğaziçi sabahının el sürülmemişliğini görmeli, Necip... Fakat bugün adaya gideceğini bildiğim için umudumuzu kesmiştik... Bununla birlikte bilmem niçin, yine umuyorduk.” Gülerek, eşine baktı:

“Hatta Suat hazırlık da yapıyor. Belli, artık ev hanımı oldu.”

Suat kızarak yarı sitemle: “Fildişini beyefendiyi konuk kabul edecek bir duruma getirmeye çalışıyorum...” dedi.

O zaman Necip anlatmaya başladı:

“Gece Beyoğlu'nda ne kadar sıkıldığını, bugün adaya gitmek istediği durumda, oraya gidip birtakım sol-

gun yüzler, ilgisiz arkadaşlar, yabancı yürekler göreceğine, gelip fildişi yuvalarındaki arkadaşlarının konuğu olmayı seçtiğini” söyledi...

“Ah görseniz artık” diyordu... “Görseniz artık Be-yoğlu ne kadar katlanılmaz bir duruma geldi. Sabahları yine biraz serin oluyor, nem biraz işe yarıyor. Fakat sabahları da Beyoğlu’nun o baş ağrıtan satıcı gürültülerinin evlerin içinde nasıl çınladığını bilerseniz... Sonra öğle oldu mu durmak, oturmak, olanaklı değil. Toz, güneş, ter! İnsan boğuluyor, boğuluyor! Onun için, buralara gelen insan bir köye gelmiş sanıyor kendini. Hele bu Yenimahalle... Gerçekten fildişinde yuva... Uzak, uzak... Sanki kaçmış, kaybolmuş... Ah, buraya gelip dünyayı unuttuğunuza ne iyi ettiniz!”

Süreyya, başarısının verdiği mutlulukla gülümseyerek ekledi: “Unutmuş ve unutulmuş, öyle mi?” Sonra Necip’i elinden tutarak: “Hele, şimdi gel de sana kafesimizi gezdirelim, varlığımızı gör... Önce balkonun olduğu odaya gidelim de bak manzaraya...” dedi.

Bir merdiven çıkarak deniz üzerindeki salona girdiler. Burası neredeyse evin genişliği kadar bir odaydı. Panjur-ları açınca önce görkem bolluğu içinde gözleri kamaştı. Suat ilerleyerek, balkona çıkan orta kapıyı da açtı. Üçü birlikte balkona geçtiler. Saçaklardan içeri giremeyen güneş, beyaz, taşkın bir parlaklıkla balkonu kaplıyor, odayı ise ilerledikçe karanlıkla yayılan bir gösterişe boğuyordu. Dalgaların oyunları ile hareketlenen güneş ışıkları da denizin içinde gümüşü bir beyazlıkla yıkanarak gizli yakıcılığıyla gülüşlerini billur gibi saçarak doğuyordu.

Süreyya: “Asıl buraya bak” diyor, karşısında Anadolukavağı’ndan başlayıp Beykoz’a, hemen yanında görünen Paşabahçe’ye ve Çubuklu’ya kadar uzanan o Boğaz çizgisi, Avrupa yakasında ise Yeniköy’den başlayıp bütün Tarabya’yı, Büyükdere koyunu izleyerek Mesarburnu’na gelen bu kıyılar arasındaki büyük, geniş suyu gösteriyor, eliyle işaret ederek “Nasıl! Tıpkı bir göl, öyle mi?” diye soruyordu.

Necip:

“Oh! Pek güzel gerçekten!” dedi.

Balkonun kenarına kadar ilerlemişti! Hafif bir rüzgâr dokunuşuyla sıçrayan küçük dalgalar güneşin altında renkli ama biraz solgun, bitkin bir biçimde yayılmış, gümüşten bir vadi gibi parlıyor, kıyıların üstünde bakışları çekmeden sürüklenerek ufukları yaran tepeler, her biri başka karanlıklar, puslar altında, havasının ateşten titrediği duyumsanan mor, kurşuni, sarı dağların çizgileri, en sonunda geniş bir denizin ışıkları içinde ufka dökülen düşsel adalar gibi kuşkulu, yumuşak bir ateş, beyaz üzerinde titreyip genişleyerek uzuyordu.

Süreyya yineliyor, “Nasıl, görkemli değil mi?..” diye soruyordu. Sonra birden canlanarak:

“Ya bu rüzgâr!” dedi. “Sorarım sana, bu rüzgârı başka nerede bulabilirsin, Necip? Olanak var mıdır? Bu temiz, arı, Suat’ın dediği gibi köpüre köpüre esen rüzgârı... Şu güzelliğe, şu tazeliğe, şu yaşama bak Allah aşkına... Bağ diye gidip o cehennem ocağına tıklamak, yazık değil mi?”

Necip oraya, büyük bir saksının yanına konulmuş geniş bir hasır koltuğa oturarak: “Görkemli, görkemli!” diye yineledi.

Karı-koca memnun, mutluluktan gözleri gülerek birbirlerine bakıyorlardı.

Suat: “Daha bu ilk memnunluğun arkası gelmedi” dedi. “Her gün başka bir güzellik var.”

Süreyya, minnet dolu bir bakışla Suat’a baktı:

“Ah, bütün bunların senin sayende olduğunu düşündükçe... Benim sevgili eşim!”

Suat elini tutmak için uzanan ellerden kaçıp sitemli bir gamzeyle:

“Bak yine söylüyorsun” dedi. “Şu iğrenç sözcüğü yine yineliyorsun.”

Süreyya gülüyor, çabalıyor: “Ne yapayım, unuttuyorum... Bağışla Suat...” diyordu. Sonra Necip’e döndü: “Bir türlü kendimi tutamıyorum. Oysa ‘eşim’ sözü bizim hanımefendinin en büyük karşısı...”

Necip, bu küçük ailenin gizli toplantısında yarı dalgın, derin bir acıyla kendi kendine “Evet, insanın bir eşi olup da, onu Suat adıyla çağırma mutluluğu...” diye yakınıyordu.

Süreyya, sonunda Suat’ın elini almıştı, Necip’e dönüp:

“Evet, kardeşim” dedi. “Biz artık Boğaziçi’nin mutlu sevinçlerinin çılgın kuşları! Bununla birlikte bu mutluluk ara sıra atışmamızı engellemiyor. Hele ben... Düşün ki artık her davranışıma karşı çıkılıyor. Hatta çalışkanlığıma bile...”

Suat hakkını göstermek için aceleyle:

“Ooo, hele ona...” dedi. “Hele büroya gitmeye kalkmaz mı?”

Süreyya, şaka yaparcasına yine hep Necip’e anlatıyordu:

“Eh ne yapalım? Para kazanmak gerekli değil mi? İşte açıkça görülüyor ki, ana-baba adama para vermiyor. Oysa her yıl insan eşinin parasına boyun eğmez a!.. Ev tutulunca neyse... Fakat eşinin ekmegine!..”

Suat başını uzaktan gelen bir sesi dinleyen kuş tavrıyla eğerek yarı gülümseyen bir sitemle dinliyordu. Sonra, birdenbire kıpkırmızı oldu. “Sürdürürsen, sürdürürsen...” diye eliyle uyarıyordu. Süreyya bir elini bırakmadığından kırılmış da kurtulmak istiyormuş gibi çabalıyordu. Siyah gözlerinde sert bir öfkeyle, kurtulmak için uğraşıyordu.

Süreyya:

“Haklı değil miyim, Necip Bey? Pekâlâ, ister misin şimdi Necip’i hakem seçelim...” diyordu.

Suat, sonunda yenilip, kabul etti:

“Pekâlâ, ben onun adaletinden eminim. Fakat önce ben anlatacağım.”

Küçük bir inat başladı. İlk olarak hangisinin önce anlatacağına karar verdiler. Suat o kadar süre her gün evde oturmaya alıştırdıktan sonra şimdi özellikle, “Asıl şimdi konuğumuz yeni geldiği için çıkıp kırdan, bahardan, buradan yararlanacağımız yerde her gün İstanbul’a inilir mi?..” diye yakınıyordu.

Süreyya, gaddar, çocukça davranarak:

“Niçin inilmesin?” diyor, gülerek hâlâ Suat’ın elini bırakmıyor, hizmetçi kızın balkon kapısında görünüp işaret etmesi üzerine Suat bütünüyle kurtuluş yolunu bulmaya çalışıyor, Süreyya:

“Olmaz, olmaz, göndermeyiz” diyordu. “Hem, konuğu yalnız bırakıp gitmek...” Necip:

“Mademki kişisel bir işi için...” dedi.

Süreyya çıktı:

“İşte ben de ondan usandım... Buraya geldik geleli bu uğursuz evin işi bitmiyor. İşte ben de bundan yakınıyorum. O da akşama kadar beraber oturmaya alıştırtıp, şimdi burada ev kadınlığını bahane edip akşama kadar ortadan kaybolduktan sonra, benim her gün yazıhaneye gitmeye hakkım yok mu?”

Suat, “İşim var, canım!” diye güceniyordu. Sonunda, gücenmekle işi çözemeyeceğini anlayınca yalvarmaya mecbur kaldı: “Allah aşkına bırak!..” diyordu. Gözleri boyun eğişle parlamış, dağınık bakıyor, dudakları titreyerek yalvarıyordu. “Gideyim bakayım, bırak... Allah aşkına bırak...”

Süreyya, çabuk geleceğine söz verene kadar bırakmadı. İki erkek yalnız kaldıkları zaman, Süreyya karşındaki koltuğa sırtüstü uzanıp şimdi yarı kederli:

“İşte böyle, kardeşim. Sana söz veriyorum ki onsuz kalsam ölürüm” dedi.

Sustular. Rüzgârın yalnız dokunarak geçtiği durgun dalgaların çakıllar arasındaki oyuklardan çıkardığı sesle uyuşturucu bir hırıltı oluşuyordu. Bu ses denizin yansımalarıyla o kadar uyumluydu ki ondan çıkıyor sanılırdı.

Necip: “Demek her gün böylesiniz...” dedi.

“Evet... Fakat yalnız bu değil... Hele kalk da bak, ne güzellik Necip, ne güzellik...”

Necip ansızın acı bir üzüntüyle gece Beyoğlu’na dönmek zorunda olduğunu anımsadı ve “Vah vah!” diyerek Süreyya’ya bunu haber verince o, koltuğundan fırladı:

“Ne?.. Mümkün değil... Vallahi billahi olmaz. İnsan Boğaziçi’ne gelip böyle hemen dönmeye kalkarsa suç işlemiş olur ve her cezayı hak eder.”

Necip söz verdiğinden söz ederek bağışlanmasını rica ediyor, Süreyya, dirençe: “Bırakmayız... mümkün değil... Suat kesinlikle razı olmaz...” diyordu. Bu kadarla Necip’i ikna etmiş sayarak daha önce konuştuğu konuya devam etti. Buradaki yaşamlarını anlatmaya başladı.

O asıl, sabahları seviyordu. Şu anda oturdukları odanın üstünde yatıyorlardı. Önce güneş, -o yakıcı güneş- o siyah dumanlı, insanın belini büken güneş değil, kız gibi arı ve taze bir güneş gelip odaları aydınlatıyor “uyan” diyordu. Sabahlara kadar deniz, insana gizli ve sevinçli bir ninni söylüyor, bazen kızarak gürlüyor, köpürüyor, fakat çoğunlukla böyle durgun, bir kuzu gibi bezgin ve uysal... Suat her gün bu güneşle uyanıyor, sıçrayıp camları açıyordu. O zaman içeriye sabah, yaşıam, sevinç, özellikle gençlik; her şey bu güneşle beraber, yalnız denizin sesleriyle odalarına ve yüreklerine doluyordu. İnsanı gelip koklayarak ısıtan, denizin canlılığıyla serin bir sıcaklık veren güneşle yıkanıyor... İşte Süreyya buna doyamıyordu.

“Bazen Suat bir şemsiye, ben bir baston alıp çıkıyorum. Burada ağaçlıklar, korular yok ama şu arkada kavağa giden ince bir çoban yolu var. Oraya çıkınca Karadeniz görünüyor. İşte o her şeyde değer.”

Eğer Suat’ın bu ev tutkunluğu olmasaydı daha uzaklara gideceklerdi; fakat o direniyor, mutlaka, her ye-

mekte kendi eliyle hazırlanacak bir şey, denetleyecek bir şeyler, yapılacak işler buluyordu. Kısacası bu güzel sabahdan sonra sofraya geçip, eşini karşısına alıp da sessizlik ve içtenlikle yemeğini yerken yaşamın tadı doruğa ulaşıyordu.

Süreyya, bunu söyledikten sonra göz kırpıp: “Öyle mi sanıyorsun? O zaman öğleden sonranın güzelliğini unutuyorsun...” diye öğle vaktini övmeye başladı. Öğleden sonra buraya, balkona çıkıyorlar, hasır koltuklara uzanıyorlardı. Sıcaklık artmış, fakat aşağıda deniz hâlâ serin... Denizin sesinde öyle bir çağrı ezgisi akıyordu ki, insan kendini yeşil suların arasında sanıyordu. Rahatlık bu serinliğin, bu yarı sıcaklığın arasında yavaş yavaş öyle bir düzeye geliyordu ki, yarı uykuda, yarı uyanık süzülüp gidiyorlardı. Bu böyle iki saat sürüyordu. Sonra gezmeye çıkıyorlardı. Akşam gezmesine... Bir arabaya binince Büyükdere’ye doğru...

Sonra gece, İstanbul’un en hoş, en süslü, en durgun geceleri... Işığa gerek duymadan, göğün denize yansıyan bütün ışıkları o kadar sevinçli bir aydınlık rahatlığı oluşturunuyordu ki, o karanlığın içine gömülmüş, yarı cansız kalıyorlardı. O zaman denizin, gökyüzünün, karşiki kırların anlatılamaz güzellikleri vardı.

Süreyya, uzanmış, yalnız ellerini kullanarak, bazen de konudan konuya geçmek için biraz durarak, sözcük sözcük anlattıkça Necip sessizlik içinde dinliyordu; sonunda Süreyya:

“İşte yaşamımız” dedi... “Yemin ederim ki hiç bu kadar mutlu olduğumu bilmiyorum.”

O sırada Suat'ın sesini işittiler. “Şükretmeli, şükretmeli...” diyordu. Süreyya, yattığı yerden kımıldayarak: “Sen, şükredeceğine buraya bak” dedi. Eliyle Necip'i göstererek:

“Akşama gidiyormuş!”

Suat, şaşkınlık içinde “Mümkün değil, şaka yapıyor-sun!” diyordu. Süreyya, inandırmaya çalışıyordu. Sonra gülerek:

“İşte bir haber ki, Suat'ın bütün düşüncelerini altüst etti. O kim bilir yeni ev kadını kimliğiyle ne hazırlıklar yapmıştı.”

Suat, Necip'le uğraşırken bu söz üzerine dönüp bir kaşını yukarı kaldırarak gözdağı veren bir tavırla: “Susmak ne iyi şey!” dedi. Öte yanda Necip de üzüntüyle, kalamayacağını yineliyordu. Süreyya gülerek, “Bu kadar direnç...” dedi. Sonra göz kırparak ekledi:

“İleri gitmeyelim... Kim bilir... Beyoğlu bu...”

Sonunda Suat, “Bugün gidip yarın kesinlikle gelmek koşuluyla” razı olacağını söyledi. Süreyya “O öyle ya, bahar sona eriyor...” dedi. Kendileri Beykoz çayırına gitmek istedikleri halde şimdiye kadar onun gelmesini beklemişlerdi. Necip, “çarşambadan önce gelemeyeceğini” söylüyor, onlar diretiyordu. Sonunda çarşambada anlaştılar.

Süreyya, hizmetçinin gölgesini görünce:

“Yemek mi?” dedi... “Koşalım, koşalım... Yemekler gücenmesin.”

Suat, bu evin tek eksiğinin yemek için alt kata kadar inmek olduğunu söyleyerek iniyordu. Süreyya ön-

den giderken: “Sen babanı yeniden kandırıp birkaç yüz lira koparabilirsen, o zaman istediğimiz gibi bir evimiz olur” diyor, buna hepsi birlikte gülüyordu.

Yemek odasına girdiklerinde Süreyya hemen yerine oturup peçetesini açarak: “Aman çabuk, çabuk... Yemekler damak tadımıza uygun, keyifle yememiz için hazır bekliyorlar... baksanıza, saat beşe yaklaşmış...” dedi.

Suat: “Ey, her zaman kaçta yiyoruz?” diye sordu. Süreyya gülerek:

“Evet, ne demek istediğiniz açık... Yani demek istiyorsunuz ki biz her gün aynı saatlerde yemek yiyoruz. Bunu yinelemeye gerek yok; Allah bu çalışıp didinmenizin karşılığını verir umarım; ama dilerim ki, bu merak son bir sıkıntıyla yer değiştirmesin... O kadınlık yok mu, tek sıkıntısı bu... Doktorlara yeni bir rahatsızlık daha...”

Suat kırgın bir bakışla: “Biriktiriyor ama” dedi.

Süreyya hem yemek alıyor hem de Necip’e bakarak sözlerini sürdürüyordu:

“Ne? Sıkıntı mı?”

Suat başını sallayarak: “Hayır, suçlamalar... Haksızlıklar...” dedi.

Necip: “Omlet harika...” diyordu. Süreyya gülerek: “Aşçıya kalsa, bize yemek yasak olacak... Şükür küçük hanıma... O kendini yoruyor ama eşine... Ey, yine eşine diyecektik... Ey, yine olmadı, Süreyya’ya, Süreyya’ya...” dedi.

Suat, Necip’e bakarak: “Sıkıntıya kapılmamak için sabırdan başka yol yoktur, öyle mi Necip Bey? Rica ederim, siz evlenince böyle huysuz bir eş olmamaya çalışın. Yoksa...”

Süreyya hâlâ alay ederek: “Yoksa ne olur?” diye sordu. Suat duraksayarak:

“Yoksa... Yoksa... Eşinizi mutlu edemezsiniz...”

Süreyya:

“Ooo... O kadarcık mı? Ben de önemli bir şey sanıyordum... Necip de benim kadar bilir ki evlilikte hanımlar erkekleri geride bırakır... Asıl anlaşılmaz olan, bu kadar özen göstermemize karşın etlerin pişerken nasıl kapkara edildiğidir.”

Suat gülümseyerek:

“Madem eşlerin mutluluğu gerekli, verin onu ben yiyeyim... Zavallı kadınlar!”

Necip:

“Tam tersine zavallı erkekler! Suat Hanım, bir kadının ne olduğunu kavrayanlar için asıl acınacak olan erkeklerdir. Kadın olmayınca erkek yaşamının ne kadar kuru, yağmursuz, avuntusuz kara bir çöl olduğunu bilseniz... Bunu çoğu erkek biliyor da, sonra aklından çıkarıyor... Bir kadının bir erkek yaşamına salt varlığıyla nasıl şiir kattığını ve canlılık verdiğini, iç dünyayı ortadan kaldırsak bile bedeni için nasıl büyük bir koruyucu olduğunu bilseniz... Az önce bana buradaki yaşamınızı anlatıyordunuz. Her saati geçirmek için değişik mutluluk gerekçeleri bulmanızı, küçük eğlenceler üretmenizi anlatırken ben yirmi dört saatlik yaşamımın nasıl bir cehennem olduğunu, bitmeyen zamanlar yaşadığımı, ilerlemeyen, sürüklenmeyen bir yaşam olduğunu düşünüyordum. Şunu söyleyebilirim ki, ölürcesine sıkılıyorum.”

Suat ile Süreyya susup onu dinliyorlardı.

“...Bilmezsiniz ki Beyoğlu yaşamının, eğlence döneminde bile ne denli bunaltıcı, ne denli ezici bir durumu vardır. Önce bin bir renkli bir yaşam görünür, birbirine benzemeyen yüzleri var sanılır; oysa o kadar tekdüze, o kadar içi boştur ki, aman Allah’ım, görünen yüzler o kadar aynıdır ki... Gizlisi saklısı olmayan her şeyin ortada yaşandığı, içtenlikten uzak, hiçbir zorluğu olmayan, kolaycı, yüzeysel ve sırf taklitten oluşan bir yaşam... Tanıdığın, görüştüğün herkesle korkunç bir yarış, bir çekişme, bir düşmanlık... Hiçbir eli dostça sıkamazsın ki, fırsatını bulsa seni bir çukura itmeyeceğine güvenebilesin. Hiçbir söz işitmezsin ki, seni kurnazca, alayla anmasın... Tanıdıklarından hiçbirinin seni çekiştirmeyeceğine asla güvenemezsin... İkiyüzlülük, alay, kendini beğenmişlik, bencillik... Bu aç kurdun elinde bütün yüzler solmuş, bütün gözler bulanmış, herkesin başarısı ötekilerin ayakları altında ezilmesiyle ortaya çıkacakmış sanılan bir kıskançlık, bir kin. Kimse kimseyi beğenmez, kılığından konuştuğu Fransızcaya dek her şey alay konusu olur. Zaten baştan sona sahtekârlıktan oluşan bu Paskal yüzünde göz dudağa, dudak çeneye güler... Tiksindirici bir şey özetle...”

Süreyya lokmasını hazırlarken:

“Bununla birlikte, inkâr edemezsin ki kadınları olağanüstüdür...” dedi.

“Evet, çoğu zaman kaldırımlardan geçerken vitrin mankenleri gibi görünürler... Beyoğlu tiyatrosunun gezici oyuncularını... Hepsi öyledir. Kendi yaşamlarını oyuncular gibi unutmuşlardır. Onların iç dünyalarını

arayacağınıza kutup keşfine çıksanız daha iyi olur. Bilir misin, olağanüstü kadınlar hangileridir? Temiz yürek-
liler! Sana gerçekten söylüyorum Süreyya, Suat'ının de-
ğerini bil...”

Süreyya hafif kızarmış Suat'a yan gözle bakıyordu.
İkisi arasında derin bir bakışma oldu.

Sofradan kalkıldığında Necip içinden: “Ah her-
kes böyle olsa... Herkes mutlu olsa...” dedi. Başka
bir yerde olsaydı bu güzel dileği alaycı bulurdu. Fakat
bu mutluluk ve içtenlik ortamında bütün eğilimleri
ve alışkanlıkları siliniyor, zalim, hain, kötü yaşamını
unutuyor, öfke ve korkusunu geride bırakıp değişiyor,
başka, bambaşka iyi bir adam oluyor, sonra bunu fark
edip şaşırıyordu. “Ah insanlar! Şu insan kalbi!.. Yüz bin
anlamli bir düğüm... İçinden çıkmak olanaksız...” di-
yordu. “Acaba kötülük gibi iyilik de bulaşıcı mı?” diye
düşünüyordu.

Yeniden balkona çıkıp köşelerdeki yeşilliklerin al-
tındaki uzun oturaklardan birine otururlarken Sürey-
ya: “Aman Suat gelmeden bir sigara içelim...” diyerek
kutusunu uzattı. Daha sigaralarını yakmışlardı ki Suat
göründü. Balkona çıkmayıp kapıdan: “Dehşet, dehşet,
yine mi duman, yine mi?” diyordu.

O zaman konu tütüne geldi. Sigara Suat'ın en sevme-
diği şeydi. Süreyya kendini savunmaya hazırlanıyordu.

Necip dedi ki:

“Yok, Süreyya, sigara inatlaşacak kadar önemli bir
şey değil. Bana öyle geliyor ki, evli olsam ve tütünüm
yakınma nedeni olsa...”

Süreyya tuhaf bir bakışla:

“Galiba sen yine bir şey söyleyeceksin Necip?..” Necip gülümseyerek sözünü bitirdi:

“Elimden sigarayı, cebimden paketi, kendimden de bu kötü alışkanlığı uzaklaştırsam...”

Süreyya, keyifle sigarasından bir nefes daha çekerek, ağır ağır dumanlarını dağıtıyordu:

“Ne güzel düşünce... Tek eksiği var ki, uygulanması olanaksız...”

“Azıcık özveriye yanaşmayınca hiçbir şeyin yürümesi olanaksızdır.”

Suat çekinerek: “Yok, ben özveri düzeyine varan şeylerden söz etmiyorum...” diyordu. Ve piyano konusu açılıncaya kadar hep bağdan, bağdakilerden söz ettiler. Bu oldukça keyifli bir konuşma oldu. İki sözden birinde Fatin ile bey ortaya çıkıyor, Hacer’in sesi duyuluyordu. Sonra Necip, Suat’a piyano çalması için rica etti. “Az önce Süreyya anlatırken imrendiğim bu mutluluğa ulaşmayı çok istiyorum, lütfen benim ömrüme de bir gün ekleyin!” diye rica etti.

Suat yarı naz yarı yakınmayla, uzun zamandır piyanosundan uzak kaldığını, hâlâ barışamadığını, notaların karmakarışık olduğunu söylüyordu. Sonunda piyanoya geçmesi gerektiğini düşündü ve başına oturdu. İki erkek balkonda kalmış, salondan gelen piyanonun sesini dinliyorlardı. Süreyya, rüzgârın bir süre kapris yapıp esmediği bu sıcak anı, her gün öğle vakitlerinde yaşanan bu bekleyişi, serinliğin bitip de her şeyin susadığı, küçük bir rüzgâr kıpırtısının beklendiği zamanı anımsatarak: “Görüyor musun?” diyordu.

Bu saatlerde deniz, sakin, durgun bir havuz duygusu vererek, sıcak güneşin altında kurşun gibi yavaş, uzayıp gidiyordu. Sıcaklık rüzgârlı hava için titreşen ve renkli görünüyordu. Rahatlık öyle bir düzeye gelmişti ki, gözleri ağırlaşmış, görüntüleri ancak kirpiklerin arasından süzülen bir bakışla görüyorlardı.

İçeriden bazen piyanonun damla damla koşan, bazen birbirine karışarak yavaş yavaş yükselen, sonra tek tek süzülerek sönen sesleri sürdükçe aklın üzerinde bir çeşit sarhoşluk onu kaplamaya başladı.

La Traviata'dan bir parça ile başlamıştı. Fakat Necip sonrasını anımsamıyordu. Bir Endülüs serenadı gibi geliyordu. Sesler kimi zaman billur bir uyumla dolaşarak, kimi zaman yasa sürükleyerek, kimi zaman coşku ve canlılıkla yükselip sonra umutsuzluk ve korku ile dökülerek sürdükçe düşü, hayali karanlıklara karıştı. Ne olup biteni ayırt edebiliyor ne de bir şeyler duyumsayabiliyordu. Sanki yaşamıyordu.

Birdenbire saatin sesini duydu ve ansızın uyanıverdi. Süreyya sandalyesine uzanmış, gözleri kapanmış, dalmıştı. Piyano hâlâ ağır ağır, derin bir kederle inliyordu. Teşekkür etmek için içeri girdi. Suat, onu görünce gülümseyerek: “Müziğime yazık oluyor, öyle mi?” dedi. Necip, tam tersini anlatırcasına başını sallıyordu. Çaldığı ezgi bittiğinde Suat yeniden yakındı. “Piyanonun başında en iyi öğrendiği ezgileri bile artık karıştırdığını...” söylüyordu.

“Hele notalar” diyordu. “Görseniz ne durumda... İçinden çıkmak olanaksız... Yaramaz çocukların kitap-

ları gibi olmuş. Çoğunu bulamadım, karıştıra karıştıra birbirine girmiş... Bilmem bazıları da ötede mi kaldı, konakta mı?”

Necip notalara göz gezdirdiyordu; bunların çoğu tanınmış Avrupalı bestecilerden fanteziler, potpurilerdi. Fakat o kadar yıpranmış, o kadar eksikti ki, kendi kendine İstanbul’dan gelirken mutlaka birkaç yeni ezgi getirmeye karar verdi. O zaman aklına yeniden İstanbul’a döneceği geldi, saatine bakarak:

“Ooo, saat sekiz buçuk... Acaba vapur kaçtaydı?” dedi.

Suat’ın yakınmayla karışık bakışı karşısında yarı kararsızlıkla: “İnanın ki...” diye başladı. Burada kalması gerektiğine dair sıraladığı bütün gerekçelere inanmış görünen Suat: “Hiç olmazsa sizi Tarabya’ya kadar uğurlayalım” dedi. Sonra seslenerek dışarıya çağırdı. Yanıt alamayınca sesini daha da yükselterek “Bey, bey, uyuyor musun?” diyordu.

Şimdi rüzgâr çıkmış, balkonun bir yanındaki tente çırpınarak patırdıyor, denizden gelen serinletici, kendine özgü koku ve akıntıya rüzgâr da eklenince tente neşeli ezgiler mırıldanmaya başlamıştı. Süreyya uyan-
dığında Suat’ın düşüncesini oldukça uygun bularak: “Ne iyi, ne iyi” dedi.

Süreyya, Necip’in bu davranışının kurnazlıktan başka bir şey olmadığını öne sürüyor: “Şimdi kalk sen, daha sabah sızlandığın o miskin, tozlu yaşama gir...” diyor, sonra Suat’a göz kırparak: “Daha doğrusu akıl ermez... Yemin edebilirim bu gece tam bir saflıkla kız kardeşin-

de kalmak üzere kaçmıyorsan... O tuzlu Beyoğlu'nun örümcekli apartmanına... öyle mi?" diye takılıyordu.

Necip, Suat'ın yanında sıkılıyor, bakışlarıyla işaret ederek susturmaya çalışıyordu.

Suat:

"Karar verildi, öyle mi beyler?" dedi.

Beş dakika izin isteyerek ayrıldı. Süreyya da giysisini değiştirmek için iki dakika izin aldı. Karı-koca gittiklerinde yalnız kalan Necip, sabah o kadar çekiştirdiği Beyoğlu'nu şimdi ne denli özlediğini düşünerek kendine şaşıyordu. O zaman içtendi. Şimdi de içten olduğunu görüyordu. Kendini böyle birbirine çok ters düşünceler ve davranışlar içinde bulup hepsinde de içten oluşu, onu yanıtını bulamadığı bir bilmece gibi uğraştırır, iki katlı değil, yüz katlı, bir kadın yüreği gibi birbiri içinde gizemli kutular olduğunu düşündürürdü.

Önce Süreyya geldi. "Ben hazırım!" dedi. Suat da hazırlanıp geldiğinde yol tartışmasına başladılar. O, Büyükdere'ye kadar yürüyerek gidip oradan bir arabaya binmeyi öneriyordu. Süreyya çarşıdan geçmemek için sandalı yeğliyordu. İkisinin de düşüncesi kısmen benimsendi, sandal ile Büyükdere, oradan da araba seçildi.

Yolda, çayırdan geçerken, Süreyya vapura daha zaman olduğunu söyleyerek arabayı Bendler yoluna yöneltti; iki yanı ağaç ve çayır olan bu yoldan giderlerken erişilemeyecek bir mutluluktan söz eder gibi çiftlik yaşamından söz etmeye başladı. Necip:

"Ne olursa olsun öyle yaşamlara uyum sağlayamam, bana hay huy, gürültü, baş dönmesi gerekir..." diyor-

du. Süreyya o yaşamı abartarak överek, havadar, sakın geçecek bir çiftlik yaşamı için bütün yapay gösterişleri gözden çıkarabileceğini söylüyordu.

Necip, Suat'ın Süreyya'ya nasıl baktığına dikkat edip: “Evet” dedi... “Sizinle gelecek bir arkadaşınız olduktan sonra...”

O anda Suat'ın gözleri o şefkatli bakışını yitirmeden Necip'e döndü, bu bakış o denli derin, o denli sıcak bir sevgiyle doluydu ki, Necip içinin eridiğini sandı. Bir saniye kadar mutlu bir coşkuyla titredi. “Evet böyle bir bakışla insan dünyanın öbür ucuna gider” diye düşündü. Çöllere gider, dağlara gider... Onun şimdi bırakmak istemediği yaşam, bir çölden başka neydi? Gölgesiz, susuz, vahasız; hatta serapsız bir çöl...

Evet, hatta serapsız... Bununla birlikte, kimi zaman en önemsiz gülümsemeler, hatta kendine ait olmayan bakışlar dahi ona şiirli bir coşkunluk veriyor, canını ortaya koyma gereksinimiyle sızlatıyordu. “Ah bu eksiklik duygusu! İnsan sayılmıyorum, sanki bir denklemim” diyordu.

Ayrılırken Suat yeniden söylüyor: “Çarşambaya, öyle mi Necip Bey?” diye soruyor, Süreyya: “Erken gel de Bendler'e gidelim?” diyordu. Ardından çarşamba günü akşam gelmeye, ertesi sabah ise Bendler'e gitmeye karar veriliyor. Necip, kalabalığın içinde vapura bindiği sırada bir yana çekilip onları görebilmek amacıyla iskeleye bakıyor: Suat elinde küçük kırmızı şemsiyesi, omuzları görünen siyah örtüsüyle arabanın içinde oturuyor, Süreyya o ince boyuyla arabaya dayanmış Necip'e bakıyor.

O denli mutlu, o denli güzel görünüyorlar ki; yanlarındayken duyduğu sevinç ve kalp huzurundan, onlardan uzaklaşınca yoksun kaldığını fark ediyor. O mutluluğu uzaktan görüp ne denli kayıtsız davrandığını, ilgisiz kaldığını anlıyor; boynu eğiliyor, böyle ayrıldığına üzülüyor. Onların salladığı ellere karşılık verirken “Aptallık ettim” diye yakınıyor. Onlar küçüle küçüle bir nokta kadar kalınca pişmanlığın yerini sınırsız umutsuzluğun acımtırak ama hafif haz veren yakıcılığı alıyor, ardından yıpratıcı bir iç daralması yerleşiyor içine. Bu her yönüyle güzel geceye üstün tuttuğu Beyoğlu gecesini, buluşacağı kadını düşündüğünde, geceyi uyuşuk, kadını kaba buluyor; verdiği sözü unutmamanın da ihanet sayılmayacağını düşünüyor.

“İşte böyle” diyordu; kararsız, isteksiz, boşlukta... Başını sallıyor, “Bana evlen diyorlar!” diyerek gülüyor.

5

Birbirlerine karşı, ilk günlerin coşkusuna ve rahatlığına benzeyen bir bağlılık taşıyorlar. Buraya geldiklerinden beri yaşamları sürekli bir ferahlıkla, yeni isteklerle sürüyor. Süreyya'nın çocukça sevinçleri, taşkınlıkları oluyor. Bu durum Suat'ın kalp ateşinin okşanmaya gereksinim duyan coşkularında büyük bir sevinç yaratıyor. Yaşamlarını daha güzel ve düzenli duruma getirmek amacıyla çabaladığı için çok çalışıp yoruluyor. Sıkıntıdan arınmış, kederden uzak bir ömür kurabilmek amacıyla bu denli uğraştıktan sonra, Süreyya'yı yeniden canlı ve neşeli gördükçe dileklerine ulaştığını ve çabasının karşılığını aldığını düşünüp seviniyor. Evin içinde hiçbir şeyin Süreyya'yı üzmesini, incitmesini istemiyor. İlk günlerin hazırlıkları, alınacaklar ve uğraşlar geçip ev düzene girince artık birbirine benzeyen günler başlıyor. Ne var ki bu tekdüzelik dahi, bağda geçirilen günlere bakıldığında çok daha güzel görünüyor; üstelik bunda da yeni evli bir çiftin sıcaklığı ve neşesi bulunuyor.

Necip de bu yaşamın başka bir sevinç kaynağı oluyor. Yaşanan güzel günlerde kendisinin de katkısı bulunduğundan için orada oluşu hepsinin sevincini artırıyor,

keyiflerini tamamlıyor. Onun gelişi sevinçle karşılanıyor, dönüşünü geciktirebilmek amacıyla garip gerekçeler üretiyorlar. Necip, ilk gelişinden sonra, kararlaştırıldığı gibi çarşamba akşam vapuruyla geliyor. Cuma sabah dönmek koşuluyla kalacağını söylüyor. Karı koca bu iki günü büyük bir sevinçle kabul ediyor. Necip gelmeden önce gezileri tasarlamışlardı zaten. Bendler'e ve Beykoz'a gitmek istiyorlar. Suat "Şimdi Bendler ne güzel olur..." diyor, Süreyya "Hele Beykoz çayırı!" diye karşılık veriyor. Sonunda üçünün de görüşü ertesi sabah erkenden Bendler'e gitmekte birleşiyor.

Erken kalkmak amacıyla erken yatıyorlar. Ertesi gün uyandıklarında güneş karşı tepelerin ardından henüz yükseliyor, sabahın durgunluğu bozulmamış bulunuyor; geceden kapı önüne gelmesi söylenen arabalara biniyorlar. Bu taptaze mayıs sabahında Bendler gezisi üçüne de iliklerine işleyen bir şiir ve mutluluk sarhoşluğu veriyor. Sabahın tazeliği, mayısın son günlerindeki huzurun yayılmasıyla yol çevresindeki çayırların, bağların rüzgârsız ama serin havadaki duruluğu içinde yayılmak için nefes bekleyen kokuları arasında ilerliyorlar; yeşil gölgeler, ilerledikçe ormanlar, iri ağaçların birbirine dolanan dalları, uzakta toplanmış gölgeleriyle yeşil bir karanlık gibi görünen korulukların bağı, tüm bu durgunluk, bu ıssızlık, bu parlak dinginlik içinde yitip gidecekleri kuşkusunun verdiği korku duygusuyla büyük orman... Büyük ormanın sonundaki havuzlar ise ürpertici bir titreyişle yaşama dönme, yaşama yaklaşma isteğini uyandıran tehlikeler sezdiriyor. Ve sonunda dönüş...

Saat beşte eve girdiklerinde yeni doğan günün ter-temiz havasını dahi fark etmiyorlar; duydukları tek şey yorgunlukları ve tüm gücüyle midelerine yüklenen açlık oluyor. Süreyya “Yemek, yemek” diye bağıyor. “Yemek hazır, buyurun” denildiğinde iki genç de hızla yukarı çıkıyor. Önde giden Süreyya odaya girince “Vay, çilek!” diye bir sevinç çığlığı atıyor. Ardından Suat’a dönüp “Bu nasıl oldu?” diye soruyor. Suat gülümseyerek: “Çileğini ye de tarlasını sorma demezler mi?” diyor.

Hoş bir çilek kokusu sofradaki çiçeklerin kokusunun üzerinde dolaşüyor. Necip dönüp: “Görüyorsun dostum, ne varsa kadınlarda var...” diyor. Ardından havlusuyla ağzını siler gibi yaparak ekliyor:

“Her şeyi bir giz yapmak inadı bile...”

Öğleden sonra ne yapacaklarını konuşuyorlardı, Süreyya ansızın: “Eyvah!” dedi. Önceki gün, bugün gelmesi için bir yelkenli istemişti. Çok sevdiği yelkenliyle gezmek için bir kayık kiralama isteğini çoktan yinelemekteydi. Kayık şimdi Moda’dan gelecekti. Beğenmezse geri yollayacaktı. Onun için verdiği sözü unutmak istemiyordu. “İsterseniz siz gidin, ben beklerim” dedi. Onlar kabul etmediler. “O takdirde yarın sabah gideriz” diyordu. Necip döneceğini anımsatıyordu. “Sen kalırsın, sen...” diyor, Necip olmaz anlamında başını salladıkça, Süreyya, “Öyleyse zorla...” diye başlayarak onu nasıl bağlayacağını anlatıyordu.

Yemekten sonraki süre kayık konusu ile özellikle Süreyya’nın bekleyişiyle geçti. Uzun uzun yelkenden söz ederek keyiflerini övüyordu: “Deniz köpükler için-

de... Rüzgâr çevrede fişek gibi patlar... yelkenler çırpır... Kayık, dalgaların göğsüne esrik durumda yaslanmış, uçmak da değil yüzmek de değil... Öyle bir durum ki..." diye tamamlayamıyor, sonra dürbünü gözüne koyup Paşabahçe koyuna doğru inceliyordu. Necip: "Ama havasız kalmamak koşul..." dedi.

Süreyya, üzgün bir durumda dürbünü bir sandalyeye bırakarak: "Ooo, evet, rüzgârsız kaldı mı, kayık bitmiş demektir. Hele güneş de olursa hiç dayanılmaz!" Suat: "Ya akıntı?" diye sordu.

Sonra Süreyya buranın rüzgârından, esintilerinden söz etti. Hem onun istediği bir kayıktı, kotra değildi. Kayığın kürekleri olduğundan zor durumda kalınca yassı kürek çekilir, başka çıkar yol bulunmazdı. "Fakat kotra ile durum büsbütün başka olur" diyordu. Onunla insan deniz ortasında rüzgârsız kaldı mı suların keyfine uyar, akıntı varsa yengeç gibi yan yan gider, yoksa güneşin yakıcı sıcaklığı altında rüzgârı bekleyerek durur. Fakat burası öyle değildi. Burada rüzgâr hiç eksik olur muydu? Sonra eliyle rüzgârı göstererek: "Şu rüzgâra bak!" diyordu.

Rüzgâr Karadeniz'in bütün öfkesi ve tazeliğiyle tepelerden koparak saldırıyordu.

"Bu havada kayık nasıl gelir kim bilir?" dedi. Sonra akıntı burunlarını düşündü. Gülererek: "Eskiden..." diyordu, bir kez Boğaziçi'ni geçmek için iki gün uğraştıklarını anlatıyordu.

Kayık konusu, sönen bir rüzgâr gibi, güçsüz cümlelerle sürüklenerek bittiği, Süreyya'nın bekleyişi artık söz

söyleyemeyerek dürbünü elinden bırakacak noktaya geldiği zaman Necip’le Suat arasında “artık gelmeyecek...” sözü başladı. Suat: “Eğer kayık gelmezse bey, elimizden kaçamazsın” diyordu. Necip’le birlikte onu umutsuzluğa düşürmek istediler. Sonra Suat, Beykoz’dan söz açtı. Orası şimdi kim bilir ne güzeldi. Bu rüzgârda çayırları görmeliydi. “Bize şu fırsatı kaçırttıktan sonra...” diyerek yarı yakınmalı bir tavırla Necip’e bakıyordu.

Sonra: “Canınız daralıyor, Necip Bey...” dedi. Öbürü gülümseyerek:

“Sanırım biraz...” diye göz kırptı.

“Biraz piyano çalalım mı?” Bu öneri tam bir teşekkür duygusuyla kabul edildi. Onlar piyanoya geçtiler, Süreyya balkonda kaldı.

Necip, piyano sözü olur olmaz kendi kendine almak istediği notaları unuttuğunu anımsayarak: “Eyvah...” dedi. Fakat bu iki gününü o kadar şaşkın geçirmişti ki nota düşünmeye zaman bulamamıştı. Burada geçirdiği günlerin şöyle bir etkisi oluyordu ki, saygı duyduğu ve sevdiği bu insanlardan ayrılıp da Beyoğlu’na geçince oradaki yaşama uyum sağlamak ve yaşamak onu yıpratıyordu. Kendi kendine, notaları gelecek sefere kesinlikle unutmamaya karar verdi. Görüyordu ki, Verdi’nin birkaç operası Suat’ta yoktu. Ardından yeni yapılmış bir iki yapıt da doğal olarak bulunmuyordu. Olanlar arasında kullanılması olanaksız olanlara da işaret koyup eklemek istiyordu.

Suat piyanoda birkaç dizi yaparak: “Hangi ezgileri istiyorsunuz?” diyordu.

Necip notaları karıştırarak gözden geçirirken: “Aman Romans olmasın!” dedi. Sonra romansları neden sevmediğinin öyküsünü anlatmaya başladı. Elindeki kâğıtların arasından bir şey ayırıp piyanonun önüne koydu. Suat “Granviya?” dedi. “Çok iyi!” dediler birlikte. Granviya’yı ikisi de çok seviyorlardı. Necip: “Onda her şey var: cilveli, atak, hüznü, dalgın... Her duygu var” diyordu. Granviya’dan, Faust’a geçtiler ve Granviya’nın valsinden sonra Faust’un valsini karşılaştırdılar. Ardından Askerler marşı geldi. Rigoletto marşı çalındı. Necip genellikle sarsıcı ezgileri seçiyordu. Bu nedenle Trovatore, Aida marşları peş peşe geldi. Necip “Biraz da ağlayayım!” diye Traviata’nın notasını piyanonun önüne koydu. “Adio del Pasato”, “Bu Kadar Genç Ölmek...” “Ah Belki” parçaları çalındı. Necip: “Verdi devreye girdi mi iş değişir; fakat sizde Verdi eksik...” diyordu. Suat, bestecilerin yaşamını iyi bilmediği için onların yaşamlarına ilişkin sorular soruyordu, acaba Necip bestecileri gerçekten tanıyor muydu? Necip bildiği bütün bilgileri Suat’a aktarıyordu. Öyle oldu ki, beste ve ezgi kuramlarına gelince susarak yalnız konuyu anlatmayı sürdürdü. İkisi şu noktada uzlaşıyorlardı ki, müzik kadar etkili başka bir şey yoktur. Necip için yaşamının en tatlı zamanları çok mutlu olduğu anlar değil, müzikle esrik olduğu zamanlardı. Öylesine güçlü duygulanıyordu ki öteki her şey geride kalıyordu. Klasik müziği gerçekten kavramak için yıllarca sürecek özel bir eğitime gereksinimi olduğunu söylüyor, ardından Gluck, Haydn, Beethoven gibi ustalardan söz ede-

rek onları dinlediği durumda gerçek anlamda kavrayamadığı için üzüntülerini dile getiriyordu.

Balkona döndükleri zaman saat ona geliyordu. “Hani kotra” diye gülüşüyorlardı. Süreyya, iyice keyfi kaçmış gibi “Belli olmaz ki, belki gece gelir...” diyordu.

Suat: “Artık herhalde bizi evde daha fazla tutamaz a?..” dedi.

“Evet, çıkalım” dediler.

Bu kez kavak yoluna geçmişlerdi. Süreyya dakikada bir arkasına bakıp deniz kıyılarını denetlemekten geri kalmıyordu. Necip gülerek, “Kayığa mı bakıyorsunuz?” diyor, Suat kırgınca: “Beykoz çayırına bakmaz a!” diye söyleniyordu.

Necip: “Evet, yazık oldu, görmek isterdim...” dedi.

Süreyya kızdı:

“İşte yarın gideceğiz a canım!”

Fakat Necip erken dönecekti; o andan sonra sürekli bu konu konuşuldu. Süreyya ve Suat rica ediyor, ertesi gün de kalması için onu ikna etmeye çalışıyorlardı. O kadar içten, o kadar sıcak davranıyorlardı ki, Necip dayanamayarak kabul etti. Zaten İstanbul’a indiğinde yine sıkıntıya düşmeyecek miydi?

Sabah uyandığında iskelede sandal ve iki kişi gördü. Adamlar yakınıyor, gece rüzgâr durduğu için Bebek’ten buraya kadar kürek çekerek geldiklerini söylüyorlardı. Beyaz kaplama tahtalı, başı sonu aynı olan sandaldı. Uzun seren üzerinde büyük olduğu anlaşılan yelkeni vardı. Sandalın ve yelkenin temizliği Necip’in hoşuna gitti. Süreyya sandalla deneme gezisine çıkacağını, onun

da birlikte gelmesini önerince Necip hemen kabul etti; iki genç sandala bindiler. Rüzgâr hafif esiyordu; sandal yine de iyi ilerliyordu. Tepelere doğru çıktılar. Süreyya eski ustalığını göstermek için dümeni eline almıştı. Merakla “Acaba dayanır mı?” diyordu. Kavaklar’a doğru geçtiler. Döndüklerinde Süreyya mutluydu. Necip, Süreyya’yı sandalcılarla pazarlıkta bırakıp Suat’ın yanına gitti. Suat “Hava her zaman böyle olmuyor ki...” diyerek dalga çok olduğunda binilemeyeceğini anlatıyordu. Süreyya da geldi. “Yemek yiyelim de Beykoz’a sandalla gideriz.” dedi. Sandalı kısa kadar kiralamıştı. Oturup birlikte küçük bayrak dikmeye uğraştılar. Bu sırada Süreyya gökyüzünü izliyor, artan rüzgâra bakarak seviniyordu.

Yemekten sonra balkona çıktıklarında Süreyya rüzgârı o kadar uygun buldu ki, belirlenen saatten önce çıkmak için Suat ve Necip’i ikna etmeye çalıştı. Fakat Suat ile Necip saat sekizden önce çıkmamakta direndiler; küçük oyunlarla işi geciktirdiler. Sonunda Süreyya razı oldu. Sandal sekizden önce hareket edemedi. Hareket vakti geldiğinde Suat da onlarla sandala binince “Ooo, epey büyükmüş...” dedi.

Dışarıdan küçük görünen sandalın içi geniş ve rahattı. Sandalcı yelkenleri açıp tekneyi rüzgârın önüne bırakınca dubaya doğru hızla ilerlediler. Büyükdere’ye geldiklerinde güneş rahatsız etmeye başlamıştı. Suat güneşten korunmak için şemsiyesini açtı. Siyah, beyaz ve kurşuni renkli, satranç taşlarını andıran küçük şemsiyeydi. Necip şemsiyeye, çarşafa, peçeye, eldivene, bu kadın eşyalarındaki incelik ve zarafete, iç dünyasının

derinlerinde istekle titreyen tutkuyla bakıyor; sonra Suat'ın kuşu andıran küçük ellerinin şemsiyeyi tutuşundaki şiirselliğe hayran kalıp şaşkına dönüyordu.

Açıklarda dalgalar büyümeye başlamıştı. Sandal çekinmeden dalgaların üzerine atılıyor, uzayıp giden suların üstünde sallandıkça Suat'ın gözlerinde karar- ma, kaygı ve acı bulutu asılı kalıyordu. Fakat dubadan Serviburnu'na doğru dönüp rüzgârı arkalarına aldıklarında sallantı azaldı. Artık Süreyya gibi hepsi keyifliydi. Sandalin çevresindeki hafif dalga sesleri ve kulaklarına hoş ezgi taşıyan su serpiştirmelerinin tatlı sesi onları oyaladı. Beykoz Hünkâr İskeleyi'ne vardıklarında yarım saat bile geçmemişti.

Onlar inerken Süreyya inmiyor, ilk yolculuğun heyecanı ile sandalcıya yardım ediyordu. Suat ile Necip kıyıda onlara bakıyorlardı. Sonra üçü birlikte çayıra yöneldiler. Rüzgâr çayırdan farklı kokular getiriyordu. Çiçeklerin ve otların ortak soluğu, serin, taze, nemli koku yayılıyordu. Az sonra çayırın bölümü görüldü. Uzaktan bakıldığında sarı çiçeklerle süslü fulya tarlasını andırıyordu. İlerledikçe kırmızı, mor, beyaz çiçekler de seçildi. Çeşit çeşit yeşilin arasında değişik renkli çiçekler taşarak rüzgârla dalgalanıyordu. Rüzgâr her esişte ayrı koku getiriyor, koylardan gelen solukların su üstünde oluşturduğu titreşimler gibi dağınık dalgalar yaratıyordu.

“Ah ne güzel!” diyerek ilerlediler. Büyük yolun heybetli ağaçlarının altına çıkıp çayırın tüm genişliği önlerine serildiğinde derin şaşkınlık ve mutluluk duyular.

Deniz enginliğini andıran genişlikte, rüzgârla dalgalandıran çayır onları etkiledi. İlk duyguları hoş şaşkınlık ve memnuniyetti.

Çayırda yürümek, otlar arasında yuvarlanmak isteğiyle titreyerek, baharın zenginliği ve kokuları içinde sevinçle ilerledikçe derenin öte yanındaki tepelere doğru yeni ufuklar görünüyordu. İleride küçük tepe, öte tarafta çayır arasından kıvrılıp ağaçlar içinde kaybolan dar yol, birbirine yaslanmış setler, dere boyunca uzanan söğütler vardı. Dere orada tatlı su sesiyle akıyor, burada serpiştirmeye aşağı iniyor; kimi zaman otlar arasından fısıldıyor, sonra derinleşip akışı fark edilmeyecek kadar hafifliyordu. Ara sıra kurbağa sesi duyuluyor, ardından yürekten kopan “Ah” sesi yükselip hemen susuyordu. Yemyeşil otlar üstüne serilmiş sarı papatyalar, mor ve kırmızı çiçekler karışıyor; kimi yerde beyaz, biraz ötede mor, daha ileride sarı dalgalar halinde yayılıyor; dere kenarı parlak çimenlerle namazlık gibi uzanıyordu.

Süreyya:

“Oturup dinlenelim.” dedi.

Necip:

“Uzanmalı...” diye mırıldandı.

Gerçekte bir duygu taşkınlığı arasında bağırarak bu otlara karışmak, toprağa karışmak gereksinimi direnç ateşiyle acıya dönüşüyordu. Kendini en çok ürküten güzellikler karşısında sürekli duyduğu ezilmek, ölmek isteği şimdi daha sert ve direncini kıran bir inatla onu güçsüz bırakıyordu. Önde şemsiyesine dayanarak uyumlu bir yürüyüşle ilerlerken kocasının koluna yaslanan Suat’ın

bedenini görüyor, her yerde sürekli, durmadan aynı istek ve bağıllıkla size ait olan bir kadının özlemi ve ateşiyle titreyerek sızlanmak, düşüp ölmek istiyordu. O, her aşkta zehir etkisi yaşamıştı. Önceleri sadece bakışına canını vermeye razı olan birkaç kadın, sonra parası için mi yoksa kendisi olduğu için mi istendiğini anlayamadığı birkaç genç kız, hayvan gibi gelip ayaklarının altına, gençliğinin önüne uzanan dört beş kadın... Hep öyle saygıdan uzak, tiksinti uyandıran, iğrençlik veren aşklar yaşamıştı. Sonra “Evlenmek mi?” diyordu. Tanıdığı kadınların dördü ya da beşi evliydi. Bunların kendisinde bıraktığı etkileri düşünerek “Evlenmek” deyip omuz silkiliyordu.

Çayırın en öbür ucundaki Taşköprü’ye kadar ilerlediler. Orada önlerine yine gölgeden oluşan bir yol çıktı. Suat: “Aman biraz da buradan!” dedi. Bu yol Tokat’a¹ gidiyordu. Necip bu yolu, sonundaki büyük ormanı anlatarak daha önce buralara gelmiş olduğunu söyleyerek yürüyordu. Çevre bütünüyle bahçelerle kuşatılmıştı. İspinozlar canlılıklarıyla ortalığı doldurmuştu. Durgunluğun içinde yanlarından geçen rüzgârın yapraklarla öpüşürken çıkardığı mırıltılar geliyordu.

Geri döndüler, oradan geçen bir adama derenin karşı yakasındaki yolu sordular. Onun gösterdiği yerden geçtiler. Bu, derenin öte yamacında otların arasında kaybolan bir patikaydı; küçük söğütlerle kendini belli ediyordu. Yanı başından kuş gibi ötüşen ince bir su akıyordu. Burada çayır yüksekten yayılıyor, yolun ağaçlarındaki görkem, derenin kıvrımlı şeridi, çayırın

1 Beykoz çayırında Tokat deresinin bulunduğu yer.

bütün renkleri ve dalgalanan çizgileriyle sersemletici bir yayılış gösteriyordu. Necip, onlar coşkudan coşku-ya, ferahlıktan ferahlığa geçip sevinçleriyle kuşlar gibi ötüştükçe, birçok kez kendisini yırtıcı yapan acısının ve kederinin zaman zaman yaptığı gibi karanlık ve durgunluk içinde, içini ezen o hüznle mutsuzdu. “Ya ben! Ben ne yapayım?” Ah niçin o sürekli böyleydi? Dünyada dinginlik ve rahatın hep kuşkudan doğduğunu görüp kendini üzen şeylerin de hep kendi düş gücünün, kendi yaptıklarının ürünü olduğunu düşünerek, kendine karşı bir şey yapamadığı, kendini düzeltecek bir yol bulamadığı için çılgına dönen bir öfke duyuyordu. Önce ansızın uçmak için gökyüzünü dar bulan bir şiir, yüce bir amaç, temiz bir istekle boğulur, o zaman önemsiz bir şey için canını verecek duruma gelirdi. Fakat sonra yine o önemsiz şeylerden biriyle bütün uçuş isteği yaralanır, bütün arayışı her şiiri yara yapan bütün inceleme yetileri uyanır, yaşamın, dünyanın, insanların, ruh ve kalbin ne olduğunu soğukkanlılıkla, kendine karşı bile düşmanca, en küçük bir şiire kapılmadan, isteklerinin ne iğrenç, amaçlarının ne gülünç, başarılarının ne miskin, bütün mutlulukların, sevinçlerin ne kadar süslü olurlarsa olsunlar ne pis olduğunu düşünmekten doğan umutsuzluk ve korkuyla yıkılır, puslu, küflü kalırdı. Ah, ara sıra içini heyecanla titreten o temiz sevgi ve şiir sürekli olsaydı... Herkes gibi o da yaşamı sade, renkli, günahsız gözlerle görseydi... Yaşam onu kollarının arasına alıp tırnakları, dişleriyle parçalayarak bu duruma getirmemiş olsaydı...

“Halbuki...” diyordu, evet, biliyordu ki ona dinginlik ve şiir ne kadar gerekiyorsa içinde fırtınaya, karanlığa, sertliğe de o kadar derin bir istek vardı. Bu dinginlik dönemlerinden sonra gök gürlemesine, öfke ve korkuya da gereksinim duyacağını bildiği için başını eğerek: “Halbuki...” diyordu.

Şimdi de doğanın bu bolluk ve ferahlığı içinde, suyla doymuş toprakların, otların, çiçeklerin temiz iç dünyalarıyla bütün duyguları kabarak onu ateşin tehlikeli büyüyle tutkularını titretmişti. Her şeyinin böyle süslü ve güzel kokulu olduğu, önünde böyle fısıldaşarak ilerleyen bir karı koca bulunduğu bir anda içinin derinliklerinde titreyen yakıcı bir istekle, beğenmemekten, tiksinsmekten, kadınsız geçen yoksul yaşamının bütün yarım kalmış gereksinimleriyle mutluluk isteğinin kabardığını hissediyordu. Fakat onda öteki nedenleri geçersiz kılan düşünceler şimdi yine saldırmış, kendisinin Süreyya’ya benzemediğini, onun gibi bir hanıma kavuşsa bile yine acıların doğacağını, ayrıca bu yaşamın da kim bilir ne kirli, ne acı köşeleri bulunduğunu düşünmeye yöneltmişti.

“Evet, kim bilir sizde de neler vardır? Uyuyan ya da gizlenmiş neler vardır?” diyordu.

Ah, eğer Suat ve Süreyya arkalarında bastonuyla ileriye savurarak gelen, arada birkaç sözle konuşmalarına katılan ya da gördükleri şeyler hakkında bir görüş belirtten ve hatta neşeli görünen Necip’in içinden neler geçtiğini anlayabilselerdi onu ne kadar iğrenç bulurlardı. Necip ise kendisinden tiksiniyordu ve onu asıl yakan

da buydu. Yine o düşüncelerinin sesi yükselerek: “Ama herkesin yaşamında da başkalarının iğrenç bulacağı anlar vardır” demek istiyordu. Fakat onu tüketen, herkesten çok kendi kötülüğüydü. Kendine saygı duyamamak kadar onu yakan bir durum yoktu. Kendisinden korktuğu, içinin karanlık yanlarından, iğrençliğinden ürktüğü zamanlar: “Ah ne kirli bir bilinmezim!” diyerek içindeki bu iki ayrı yönü, kimi zaman akıcı ve duru, çoğu zaman ise kanlara bulanmış, kirli duyguları düşünür, sürekli bir ses gibi içinden kendine “Canavar” diye seslenen bir vicdan bulurdu. Çevresindeki günahları ve hayvanca davranışları görmek, onları kendinde bulmak kadar yıkıcı değildi. O, büyüklüğe ve onura tutkun olduğu durumda bu eşitlikten sıyrılamazsa başkaları ne olurdu, diye düşünerek kendinden kaçmak ister, hayvanca saflığıyla zincirlenmiş bir boğuşmanın içinde kalakalırdı. Hiçbir zaman başkalarının iç dürtüleriyle yaptıkları bayağı kötülükleri yapamazdı; yapmadan önce, yaparken ve özellikle sonra ateşler içinde yanardı.

Birden Suat döndü:

“Susuyorsunuz siz” dedi.

Necip, bir yalan bulmak için sıkılarak:

“Şöyle bakıyordum...” dedi. Sonra ekledi: “Sanırım gelirken gördüğümüz küçük tepeye çıkıyor... Ne idi o? O, Serviburnu mu diyorlar, ne diyorlar?” Suat şemsiyesiyle göstererek:

“Şurası mı?” diye sordu.

Süreyya kopardığı bir çiçeği ceketinin düğme deliğine takmakla uğraşıyor:

“Ha, Serviburnu” dedi. “Gidelim mi? Sanırım daha zaman var.”

Ve oraya çıktıkları zaman rüzgârın durduğunu, denizin gümüş renkli bir dinginlikle sanki baygın durduğunu gördüler. Dalgalar çekildikçe içeri doğru tepeler, arka arkaya dizilen yamaçlar, sonra dağlar ortaya çıkıyor ve her noktası yumuşak yeşil bir çimenle kaplı bütün saklı yerler örtüsünü açıyordu. Oradan ta Hisar’a, Kanlıca’ya kadar görünüyor, ikisi arasında akan mavi suların puslu havası içinden boğazın eğilerek, kıvrılarak dolanan yolu seçiliyordu. Güneş, Tarabya’nın üstünde, aynadaki yansıması gibi göz kamaştıran ateş beyazı bir güneş değil, sınırsız, biçimsiz bir ateş tablosu gibi ufukta duruyordu. Kıyıda geçen bir römorkörün ağır, küçük hareketleri işitiliyordu, ılık hava soluksuz, dalgasız dalıp gidiyordu.

Suat, biraz yüksek olan kenara yaklaşmış, “Ooo!” diyordu. Hep birlikte oraya gittiler. Sığ sahilde kaya parçalarını gösteriyordu. Turkuaz kumların üstünde denizin kıvrımları gümüşleşerek çizileniyordu. En derinlerdeki değersiz taşların bile elle gösterilecek kadar açık olduğu denizin yeşili giderek maviye dönüyor, uzuyor, kırmızı rengiyle denizi boyayan şamandıranın ilerisinde karşı kıyıya yaklaştıkça yer yer kimi yeşil, kimi mavi, kimi mor uzanıyordu.

Suat gülerek, burundaki taşları ve suyun altında görünmeyen kayaları göstererek:

“İşte şurası, tehlike burnu!” dedi. “Bütün gemiler Boğaziçi’nin korkunç fırtınalarında buradan çekinirler.”

Necip soruyordu:

“Acaba sandallar da mı?”

Süreyya karşıda Büyükdere rıhtımı önündeki durgun, sakın bir akarsuya benzeyen kıyıdan yansıyan güzel yapıları kucaklayan denizden başını çevirip bakarak güldü:

“Sanırım yalnız sandallar... Hatta sakın havada bile... Galiba asıl durgun havalarda... Baksanıza!..”

Eliyle geniş bir çizgi çizerek önce dalgasız denizi, sonra soluksuz gökyüzünü gösterirken Suat gülüyor, Necip’e bakıyordu:

“Gemici bey inceleme yapıyor, harita çizecek olmalı...”

Süreyya omuzlarını kaldırdı:

“Unutuyorsunuz ki sandal, ilerlemek ve bizi taşımak için rüzgâra gereksinim duyar. Şimdi, nasıl gideceğinizi düşünün... Bakın ‘puf’ yok...” Suat dudak büktü.

“Küreklere siz çektikten sonra... Çünkü dünya tanrıktır ki bu işte hiç suçu olmayan iki kişi varsa Necip Bey’le biz ikimiz.” Süreyya düşünüyor, karar veremiyordu. Sonra dedi ki:

“Buradan kürekle Tarabya’ya geçer, oradan bir arabaya bineriz. Sandalı da bırakırız, Yenimahalle’ye ağır gelsin...”

Necip, başını sallıyordu. Acaba akıntı izin verecek miydi? Çünkü Tarabya’ya geçmek için biraz yükselmek gerekiyordu. Ya sonra?

Suat gülüyor, “Gemici bey akıntıyı unuttu!” diyordu. Süreyya düşüncesini savunmak için sözlerini yükselterek “Yenimahalle’ye kadar çıkmak daha kolay olmaz

a!” diyerek haklı çıkmaya çalışıyordu. Sonunda karar verildi, bu kıyıda sular yukarı olduğu için yükselecekler, oradan Yenimahalle’ye kürekle geçeceklerdi.

Suat şemsiyesini sallayarak:

“Herhalde şimdiden sandala binmeliyiz, yoksa bu gidişle yemeği de denizde yiyeceğiz.”

Suat yürürken kocasının koluna girip eliyle şurada burada rüzgârla savrulup kalmış tül dalgalar gibi sisleri göstererek yumuşak bir sesle, kocasına yaklaşıarak:

“Bunlardan korkmuyor musunuz?” diye sordu.

Süreyya bu sestten, bu yakınlıktan memnun:

“İşte kadınların gemiciliği bu kadar olur...” diye şakalaşıyordu. “Onlar ağırlık vermeyi bilirler, hele yorgunsalar... Başka çare yok Suat, gemici karısı gemici olmalıdır. Yoksa ben kürek çekerken yük olmayı elbet sen de istemezsin.”

“Eğer gemicilik rüzgârsız kalıp geceyi denizde geçirdikten sonra yağmura yakalanıp hastalanmaksa...”

Süreyya gülerek:

“Ah kadınlar...” dedi. “Eksik söyledin Suat, bir kez gelecek dertlerden söz ettiniz mi? Basamak gibi yükselirler arkası gelmez... Hasta olmak, yataklarda sürünmek, dirilmek... Sonra... Ne bileyim, ölmek demeliydin. Allah insanı sizin elinize düşürmesin. Hele dilinize hiç...”

Suat kolunu Süreyya’dan kurtardı ve cilveli bir gülüşle dişlerini göstererek:

“Elimiz mi, dilimiz mi?” diye yineledi. “Bizim elimize ha... Ama bizim elimiz olmasaydı siz ne olurdunuz biliyor musunuz?”

Süreyya kuşku duyduğunu anlatan bir tavırla başını sallayarak söylediklerinin ayrıntılarını bekleyen bir görünüş aldı.

Suat, sözlerinin etkisini güçlendirmek için yüz ifadelerini de katıyordu:

“Şu burundaki kayalar kadar sert, asık suratlı, budala...”

Süreyya kahkahalarla gülererek: “Aman neler, neler...” diyordu. Sonra ciddileşti: “Ya siz?” dedi. “Ya siz, ya siz?”

Karı-koca yeniden yan yana geldiler. Necip onların sözlerine artık kulak asmayarak kendi kendine: “Evet sizin elleriniz!” diyordu. “Ben de onun için mi böyle sertim acaba?” Sonra başını sallayarak: “Beni bu duruma getiren sizin elleriniz, o sizin dokunuşunuzdaki inceliğe, zarafete, kadınlığa bakarak insanın içini ağlama isteğiyle dolduran güzel kadın elleri değil mi?” diye düşünüyordu. Fakat acaba böyle yıkıma uğratan eller olduğu gibi iyileştiren, yaşam veren eller de var mıydı?

Sonra Suat’a bakarak içinden: “Acaba senin ellerin gibi yüce eller bu yaraları sarabilir mi?” diye soruyordu. Eğer Süreyya da kendi gibi yaralı bir yaşamın sahibi olsaydı, Suat gibi bir kadının öyle bir yarayı iyileştirmedeki etkisini görecekti; fakat Süreyya kendini sevinçlerinden, mutluluklarından bile öldüren o hastalığın zehrinden emin, temiz, habersiz biriydi.

Birdenbire Suat durdu, kocasıyla konuştuğu söze devam ederek yanlarına gelmesini bekledi. “Allah aşkına Necip Bey!..” diyerek girdikleri tartışmaya katılmasını rica ediyordu: “Erkekler olmasaydı kadınların durumu kötü olurdu yoksa kadınlar olmasa erkeklerin durumu

mu daha kötü olurdu?” Bunu soruyor, yanıtını merakla bekliyordu.

Necip gülerek dedi ki:

“Bütün düşüncemi söylememe izin verir misiniz Suat Hanım? İkisi de olmasa daha iyi olurdu. Fakat şimdi mademki ikisi de var, ona göre görüş bildirmeli... Erkeğine göre, kadınına göre değişebilir bu tür düşünceler. Kimi erkekler var ki, onlar olmasa iyi olmazdı; fakat kimi kadınlar da var ki onlar olmasalardı hiçbir şey olmazdı... Üzüntü de, mutluluk da...” Suat, Süreyya’ya dönerek: “Gördün mü?” diyordu.

Necip sürdürmek istedi:

“Fakat sonra öyle kadınlar da var ki...”

Süreyya gülerek Suat’ı sıkıştırıyordu:

“Sonrası var, sonrası var... Onu bekle...” diyordu.

Onlar savlarını, gülüşerek, bağırarak sürdürüyordu. Necip, arkada sersemlemiş, dağılmış ilerliyordu. Kadınlar... Onların tümünden kuşkulananmak... “Ah, ihanet!” diyordu. Az önce Suat’ın kendine yönelen gözlerindeki derin, sınırsız temizlik, kendi kirlenmiş kuruntusundan kuşku sezmediği o arı, duru yüz onu eritmiş, iç dünyasını ezmişti.

“Bu bakış, dünyada böyle bakışlar da bulunuyor... Ah, tümüyle bana özgü böyle bir bakış, bana çevrilen böyle bir yüz... Ben kurtuldum” diye sızlanıyordu.

O an ilk gençliğindeki Necip olup düşlere daldığında tasarladığı gönül eşini, düşlediği kadını, hep kusursuzlukla bezediği, gözünde canlandırdığı o genç kızı düşünmeye koyuluyordu. Bildiği tüm güzelliklerle beze-

diğini sandığı durumda dahi ona böylesine arı ve ince, böylesine lekesiz ve ılık dolu bir bakış kazandıramamıştı! Suat elbet onun denli güzel, onun denli kusursuz sayılmıyor olsa da bu görünüşüyle düş gücünün erişemediği bir güzellik taşıyordu. Onun iç dünyası ne denli, ah ne denli arı olmalıydı!

Şimdiye dek kendisini böylesine arılığıyla, suskunluğuyla ve yumuşaklığıyla, iyiliğiyle büyüleyen gözler görmediğini düşünerek “Ya nerede göreceğim?” diyor-du. Şu ana dek tanıdığı kadınları gözden geçiriyordu; önüne gelen tablo ise ya yoksulluğun sürüklediği açgözlülükle erdemleri pahasına varlığı ve gösterişli yaşamı seçen genç kızlar ya da salon yaşamının türlü nedenleriyle genç yaşta sönüp giden evli kadınlardı. “Kır içinde erdem aramak... Bulunması olanaksız yerde inci aramak...” diye gülüyordu. Böylesi yüce bir sevgiyle eşine bağlılığı sayesinde arı ve pırıl pırıl kalmış kadınların, sayıları az olsa da, niçin var olamayacağını kendi kendine soruyordu.

Sonra kuşku yine pençelerini uzatıyordu: Sürdüğü yaşam içinde erdem ve arılık ölçülerini aşındıran pek çok etken vardı; üstelik bunlar salt gördükleriyle sınırlı kalmıyor, düşüncelerini de aşındırıyordu. İçinde hâlâ arılığını saklayan değerleri yaşamında da görmek istiyordu. Böylesine arı ve duru bir iç dünyanın gerçekliğini, bu güzelliğin kendisine rastlayışını rastlantı saymadığı durumda bile iç dünyasında kavrayamadığı, yitmiş fakat gereksindiğini duyduğu bu arılık ve dinginlik karşısında ne yapacağını düşünüyordu. Ansızın Suat yine dönüyordu:

“Canım, siz hâlâ konuşmuyorsunuz...” diyordu.

Bu, kayığın iskelenin yanında belirttiği andı. Süreyya ilerlemiş, kayıkçıya işaret etmişti. Arkadan Necip’le Suat rastgele konuşarak gelirken Süreyya’nın kayığa atlayıp yelkenlerle, iplerle uğraşışına bakıp gülüyorlardı.

Suat, Süreyya’ya seslenerek: “Boşuna, bey, boşuna!” diyordu. “Herkes karşılığını görmeli. Küreklere asılmaktan başka yol yok.”

Necip kayığa binmek üzere Suat’a yardım ederek:

“Hava bu denli sakın olunca bunu sanırım hepimiz yapacağız...” diyordu. Halatları çözüyorlardı. Kayıkçı kanca ile rıhtıma dayanıyordu. Yelkeni dalgalanan kayık suya açılıyordu. İlk hızlanıştan sonra duraksıyordu.

Süreyya gülerек:

“Asılın küreklere... Suat sen dümeni tut” diyerek kürek çekmeye başlıyordu.

Suat başını sallayarak ve dümeni almak üzere şemsiyesini sağlam bir yere koymaya uğraşarak “Şemsiyeyi yerleştirecek yer bulamıyorum...” diyordu.

Küreklar o denli büyüktü ki, kolay yönetilemiyordu. Süreyya bunlarla boğuşurken “Kürek çekmiyorsan, şükret!” diyordu. Kayık ağır ağır ilerliyordu.

Suat ansızın “Oh, bakınız...” diyordu. Güneş, Büyükdere koyunun üstünde ince dumanlar arasında kıvılcık bir billur misali görkemli biçimde koyulaşıyordu. Çevrelerini serin bir deniz esintisi keskin kokusuyla kuşatıyordu. Deniz, uzakta bir pervane uğultusuyla homurdanıyor, arkalarında Tarabya’ya doğru gümüş parlaklığıyla, yumuşacık dalgalarıyla akıyordu.

Yeniden kürek çekiliyordu. Süreyya arada Suat’a dümeni anlatıyordu. Suat “Böyle mi?” diyerek söylenenlere uyuyordu. Serviburnu’na dek böyle yükseliyorlardı. Necip “Tamam, on sekiz dakika!” diyordu. Biraz daha çabalıyorlardı.

Suat: “Siz güneşin inişini görmüyorsunuz...” diyordu.

Artık Büyükdere koyu koyu bir ateş ışıltısıyla kadifeleniyordu. Güneş, Bendler’in vadisinin üstüne inmeye başlıyordu; her köşe dumanla, karanlıkla doluyordu; yeşilliklerin üstünde dumanla çarpışarak kana çalan bulutlar tüm çevreleriyle titreyerek iniyordu.

Necip, “Işık içinde yüzüyoruz!” diyordu.

Suat ekliyordu:

“Duruyoruz demek gerekiyor.”

Yeniden küreklere asılıyorlardı. Dalgalaradaki renkler giderek mora çalıyor, sönüyor, deniz cam duruluğunda uzanıyordu.

Arkalarında tufanı andıran bir ses sızlanıyordu; hepsi irkiliyordu. Görkemli bir gemi saldırıya geçen bir canavarcasına üzerlerine doğru geliyordu; pervanenin yardığı sular büyük bir çağlayan uğultusuyla inliyordu. Suat’ın yüzü sararıyor, dümeni şaşıırıyordu. “Aman, gerçekten battık!” diyerek Süreyya’nın verdiği buyruğu uygulamaya çabalıyor, yanılıyordu. Süreyya sıçrayıp dümeni bastırıyordu. Küreklere sıkıca asılıyorlardı. Gemi, ancak on metre açılardan, yardığı suyun içinden, yeraltından geliyormuşçasına gürültüler çıkarak korkunç bir yaratık gibi geçip gidiyordu. Süreyya, Suat’a gemiyi göstererek: “İşte erkekler olmasa kadınlar ne yapardı? Bak!..” diyordu.

Suat, başını sallayarak “Zararı yok, yok, ama yalnız kalsam zaten bu tekneyle buraya çıkamazdım ki...” diyordu. Necip “İşte doğrusu yine benim söylediğimdir. Ne o, ne öteki” dedi.

Yenimahalle’ye varmak daha uzun sürdü.

Eve girdikleri zaman yorgunluğun ve bekleyişin etkisiyle o rahatlık, hepsine anlatılması güç, düşünemedikleri bir mutluluk oldu. Yemek, bir buçuğa kadar bekleyen mideler tarafından tam bir teşekkür duygusuyla kabul edildi. Necip’le Suat kaynaşmışlar, sandal konusunu bir kenara bırakmışlardı. Bunun için Süreyya hiç o konuya yaklaşıyor, onların yanında hep geri adım atıyordu. O, asıl, “Bugün terslik oldu, rüzgârlı havalarda...” demek istiyordu. Ama Suat: “Bir daha mı? Bizi elbette bu kadar aptal sanmazsın?” diye gülüyordu. Süreyya: “Size akşama kadar burada oturup sonra gidelim demedim mi ya? Herkes bilir ki rüzgâr güneşin batışına doğru diner...” demek istiyor, fakat Suat’ın çatalını kaldırıp “sessizlik!” diyerek kurduğu tatlı baskıya gülerek razı oluyor, boynunu bükerek “Haklısınız...” diyordu.

Yemekten sonra yine bu konu açıldı. Suat sandalı, yelkeni, denizi, rüzgârı hep Süreyya’ya yüklüyordu. Öteki tam bir minnetle kabul ederek, tek başına gezmenin güzelliğini anlatıyor, denizle baş başa kalmayı sevdiğini söylüyordu. “Sen evinde otur da muhallebi yap...” diyordu.

Ay bu gece hilal saflığıyla o kadar duru ve el değmemiş, deniz o derece sakin ve ipeksi idi ki suskunluk

ve hayranlık ağır bastı. İnce çizgi ışııyla lacivert gökyüzünün en derinlerinden koyulaşıyor, ışığına biraz da karanlık karışıyordu. Sonra mavi dumanlar uzun uzun doluyor, bu dumanların altında aşk dolu bir bakışla aya bakarak tepelerin hüznüne karşı uzun süre sustular. Mehtap, balkona çatının gölgesinden geçip sönükleşerek ve can çekişircesine girebiliyordu. Birbirlerini birer siluet gibi seçebiliyorlardı.

Süreyya uzun bir sandalyeye uzanmış, gözlerini bir noktaya dikmiş düşünüyordu. Suat balkonun bir direğine dayanmış, bakıyordu. Necip, bu ılık gecenin nefesleriyle gelen sersemlik içinde dalgın, gün boyu düşündüklerinden vazgeçmiş, sadece böyle bir kadınla beraber olabilme isteğinin farkına varıp biraz da acıyla özlemin derinliğine dalıyordu. “Uyuyor musun?” diye bir sesin fısıldadığını duydu, titredi. Suat’ın seslenişine başını kaldırıp bakınca bunun kendisine olmadığını, kocasının sandalyesine eğilmiş ona sorduğunu gördü. Bu seste öyle sıcak bir sarılış, öylesine haz veren, titreten gizemli bir uyum vardı ki, bu karı kocanın içtenliğini ve mutluluğunu gösteriyordu. Birbirine böyle “sen” diye seslenmenin mutluluğunu şimdi anlamış, kendisine sesleniyor sandığı Suat’ın sesindeki sıcaklık onu eritmişti. Şimdi, bu seslenişin kendisine olmadığını anladığı için daha da hüznünlendi, acısına keder karıştı... Ah, bulsaydı, kendisine de bu sesle, bu bakışla, “Sen” diyecek kadın bulsaydı...

Onlar şimdi karanlık içinde birbirinin koluna girmişler, “izin var mı?” diyerek çekilmek için izin isti-

yorlardı. Yalnız kaldığı zaman kalkıp ilerledi, balkonun kenarına dayandı. “Evet, bu bakışı, bu sesi, bu kadını bulabilsem...” diye tekrarladı.

Etraftan akan beyaz bir sis hattı, sahillerin yanından alçak ve yavaş hareketlerle yaklaşıyor, denizin gümüşü çizgisi mehtap altında karanlık ve vahşi bir suskunlukla duruyordu. Bu sessizlikle örtülü karanlıkta donuk beyazlığı seçilen sisin öte tarafında parlayan gümüş çizgiye karşı karanlık bir ses, bir ishak kuşu çığlığı, düzenli bir inilti gibi sürükleniyordu. Birden kendini bu yalnız sese, bu acılı inleyişe o kadar yakın hissetti ki, uzun süre ishak kuşunu dinledi.

“Evet, tıpkı ben” diyordu. “Eğer bütün acılarım bir ses bulsaydı hiç kuşku yok ki bu kadar vahşi, bu kadar insanlardan kaçan, bu kadar şanssız, bu kadar umutsuz ve karanlık olurdu.”

Ve yine yatma zamanıydı; yine yalnızlıkla birlikte uyunacaktı. Bu yaşam, idamını bekleyen bir tutsak cinneti gibiydi; cinnet onu sarıp sarmalıyordu, her gün yavaşça, usulca ölüyordu... İçinde küçük ölümsüzlük umutlarıyla, çırpınışlarla, titreyişlerle geçiyordu yaşamı. İç dünyasında o kadının, o bakışın, o şefkatin arzusu ile titriyor, yorgunluğa yeniliyordu.

6

Suat, ara sıra gözlerini dikişinden kaldırıp yeşil köpüklü denizde beyaz yelkeniyle uçan kotraya bakarak, dalgın, yalnız, meşguldü. Kalbi sürekli bir çarpıntıyla onu işini bırakıp gözleriyle sandalı takip etmeye ve incelemeye itiyordu. Süreyya'nın verdiği güvenceye rağmen şiddetli rüzgârlarla teknenin devrileceğinden korkuyordu.

Sandalın geldiği günden beri Süreyya, rüzgâr buldukça fırsatı kaçırmıyor, hemen balkona çıkıp sandal-cıya sesleniyordu. Bu ses Suat'ın yaşamının karabasanı olmuştu. Sessizlik, yaşamında bir fırtına acımasızlığıyla tekrar ediyordu. Önce birlikte olmak için beraber çıkmak istemişti. Fakat deniz onu yorgun düşürüyor, günlerce sersem bırakıyordu. Onun için burada karşıdan onun gezintisine bakarak, büyük bir heyecanla bekliyordu. Kendini oyalamak için eline aldığı dikişi bile karıştırıyor, söküp tekrar yapmak zorunda kalıyordu. Süreyya her zaman kendisini de götürmeye çalışıyordu ama hayır, baş dönmesi o kadar artmıştı ki artık sandala binmesi mümkün değildi. Önceleri birkaç gün sersemliğin geçici olduğunu düşünüp onun isteğini kırmamaya ça-

lıştıysa da olmadı. Hatta havalar iyi olduğunda bile bine-meyecekti; aklına getirdiğinde bile midesi bulanıyordu.

Eğer tehlikeden korkmasaydı Süreyya'nın kendisini bırakıp gidişine yine memnun olacaktı. Onun canının sıkılmasından çok endişe ediyordu. Yaşamını kendi huzuruyla oyalayamadığını hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeye razı olmuş, ta ruhunun en derinlerinde sızlayan küçük bir yarayı kendisine saklayarak sessizliğe sığınmış ve sabretmişti.

Buraya ilk geldikleri zamanlarda henüz sandal konusu da ortaya çıkmadığından, yeniliğin hevesiyle bir ferahlık olmuştu. Fakat her gün o canlılık biraz daha soluyor, o ferahlık biraz daha şişiyor, her gün biraz daha iniyordu. Bazen bu durumu, hayalinde aniden kararan sonsuz ve karanlık bir boşluk, sonu olmayan bir çukur gibi görüyor, bir korku ürpertisiyle üşüyerek boynu bükük kalıyordu.

Gözleri dalgın, dikişi dizlerine bırakmış, beynini titreterek geçen bu düşünce üzerine “Ne yaparım ya rabbim ne yaparım?” diye düşündü. Ne olacağını kesin olarak görememekle beraber o çukur duygusu onu korkuya sürüklüyordu. Bu korku ona sadece Süreyya'sız, onsuz kalmak biçiminde görünüyordu. Tekrar başını kaldırıp denize baktı. Gözleriyle uzun uzun sandalı aradı ve onu sonunda orada, dalgaların arasında, köpüklerle bulanmış, bir tarafa eğilmiş, yatmış, kırmızı bayrağı rüzgârla çırpınarak bulunduğu tarafa doğru geliyor görünce tekrar kalbi hopladı. Süreyya'ya şikâyet edemiyor, onu engellemek istemiyordu. Kendisi anlasaydı, ah

Suat'ın kalbinde ne acılar, ne özlemler olduğunu anlasa da öyle davransaydı...

Evde kalırsa daha çok canı sıkılacağından korktuğu için cesaret edip bir şey söyleyemiyor, hatırı kalacağından, öfkeleneneğinden çekiniyordu. Fakat bir gün sandaldan da bıkmak değil miydi? Sandal da onu sıkacaktı, o zaman ne yapacaktı?

Tekrar o yara, o küçük yara bağırdı: Ah niçin ona yetmiyordu? Niçin ona her şeyi unutturamıyordu? Erkek kalbinin kadınların kalbinden daha fazla isteği olması bir haksızlık sayılmaz mıydı?

Buna karşı susmak ve katlanmaktan başka yapılacak bir şey olmadığını düşünmek, suskunluğun ve boyun eğmenin bu kadar zor olduğunu görmek onu eziyordu. Önceden ricaya gerek duymayan Süreyya, şimdi gittikçe artan bir sertlikle şaka görünümünü altında her isteğine karşı gelebiliyor, Suat'ın istemediği şeyleri bile yapıyordu. Bu hoş görünümlü şakalar asıl niyeti güzelce koruyarak işi ciddiyetten uzaklaştırıyordu. Ne olursa olsun isteği kabul edilmiyor, isteği dışındakiler yapılmış oluyordu. Oysa onun için Süreyya'nın daha söylemediği isteklerini bile gözlerinden okumak ayrı bir zevk hatta mutluluk derecesinde bir duyguydu. Bazen Süreyya'nın kendisine böylesine acı çektirmesinin ve onu yalnız bırakmasının bir haksızlık olduğunu anlatmak isterdi fakat birbirini izleyen küçük olaylar ve devamından doğan sonuçlar da kendini rahatsız ettikçe susuyor, vazgeçiyordu. Bazense kocasına karşı fazlasıyla doluyor ve bu birikimlerin, Süreyya'nın bir samimiyet anında

bir okşayışıyla yıkıldığını, yok olduğunu görünce, ona aslında küçük haksızlıkları için değil de okşamadığı için incindiğini itiraf ediyordu.

Hizmetçi kızın: “Necip Bey geldi” demesi bu yalnızlık ve endişeli düşünceler arasında ona aniden sevinç verir gibi oldu. O kadar bunalmıştı ki, Necip’in bu beklenmedik gelişi onu çok memnun etti. “Ah, ne iyi ettiniz de geldiniz, vallahi!” diyordu. Necip elinde bir tomar kâğıtla ayakta durarak Süreyya’yı soruyordu. Suat eliyle denizi gösterdi. Necip “Hâlâ sandal parçalanmadı mı Allah aşkına?” dedi. Suat “aman ne diyorsunuz?” diye kalbini tutuyordu. Necip gülerek: “Yok efendim, bir gece bir bora çıkar da...” diye patavatsızlığını düzeltmeye çalışıyordu.

Suat “Çağırılım mı?” diyerek balkona geçti, elinde dikmekle uğraştığı gömleği, karşıdan yukarı doğru geçmekte olan sandala uzun uzun salladı. Necip, “Acaba görür mü?” diye soruyor, Suat suskun Süreyya’yı çağırmaq için bahane bulduğundan oldukça memnun olarak elindekini ara sıra durarak tekrar tekrar sallıyordu; bu durum için Necip’e teşekkür borçluydu. Aniden sandalda başka bir hareket görüldü. Yelkenin yalpalandığını, sandalın döndüğünü, sonra oradaki burna doğru gelmeye başladığını gördüler.

Suat: “İşte geliyor...” dedi.

Necip elindeki kâğıtları sallayarak kendini göstermek istiyordu.

Beklerken oraya oturdular. Necip, niçin beraber çıkmadıklarını soruyordu. Suat bu soruya hafifçe kızarak

ve nedenin tuhaf olduğunu düşünerek Süreyya'nın o durumda bile kendini tek başına bırakmasını şaşkınlıkla düşündükten sonra: "İşim vardı..." dedi. Sonra doğruyu söylememekten daha çok utanarak ekledi: "Deniz de tutuyordu..." Sonra utandığını belli etmemek için "Onlar ne?" diye kâğıtları gösterdi. Necip elindekileri uzatarak "Sizin için..." dedi.

Suat, kâğıtları açmaya çalışırken Necip ayakta ona bakarak, şu notalar için ne kadar telaşlandığını düşünüyordu. İki kez unuttuğu için bu kez kesinlikle getirmeye karar vermişti. Sabah vapurla Boğaziçi'ne geçmeyi tasarlarken vapurda aklına gelince geri dönmek zorunda kalmış, Beyoğlu'na çıkıp hem notaları almak hem de yemek yemek için öğleye kadar kalmıştı.

Suat sevinçle: "Ooo, bunlar nota..." dedi. Necip de, notasızlıktan yakındığı için getirdiğini söyledi.

Suat, memnun, tek tek karıştırıp adlarını okuyordu: "Ooo, Nurma, Otello, Manon, Lescuat, Hernani, Lucretia, Borgia, Sappho... Ah ne güzel! Bu ne, bu da Ganone... Romeo ve Juliet... Ah ne güzel... Fakat ne zor ya rabbim, ne zor! Ben bunları yapamam ki!.. Mümkün değil!.." Teker teker heyecanla notalara bakıyordu:

"Ooo, bunlar burada vardı ya... La Traviata, Faust, Carmen, Mascout, Rigoletto... Bunlar burada hep var... Lafororça Deldedesteno..."

Necip, hepsi yıpranmış olduğu için yeniden aldığını söylüyordu. Suat o kadar memnun kalmıştı ve mutlu olmuştu ki, Necip de sevindi. Sonunda Suat teşekkür ederek: "Artık uzun baş ağrılarını hak ettiniz..." dedi.

“Ben de onu isteyecektim.”

Aşağıdan Süreyya’nın sesini duydular. Balkonun kenarına çıktılar. Süreyya sandalda, dağınık bir giysiyle, güneşten yanmış bir yüzle yukarı bakıyor, fesini sallayarak: “Hoş geldin! Bakalım, bir haftadır nerede idin a kuzum?” diyordu. “Haydi gel, dolaşalım” dedi. Sonra Necip’in başka güne bırakma isteği üzerine kendisi yukarı çıktı.

“Başka gün filan diyerek yine yarın kaçarsın. Belli, biz artık Suat’la kararı verdik... Kapının anahtarı elimizde...”

Necip gülerek:

“Ben görmeyeli iyi yanmışsın...” diyordu.

Suat kırgın bir biçimde:

“Bir haftadır sandaldan çıktığı yok ki... Ben de öyle yanacaktım ya... fakat akciğerlerim parçalanıyor sandım... Sandal dalgaların arasında küt küt çarptıkça... Fakat burada kalmakla daha rahat oluyorum sanmamalı... Akşama kadar bin telaş, bin heyecan...”

Süreyya, fesini bir yana atarak:

“Belli a Necip” dedi. “Kadınlar sürekli heyecan, sürekli telaş ederler. Sürekli sinirleri bozulur ve başları ağrır...” Sonra elini tutup sıkarak:

“Eee, sen hoş geldin bakalım. Ne var ne yok? Bir haftadır ne yaptın, nereleri dolaştın?” dedi.

Necip oradan ayrıldığı cumartesi gününden beri ne yaptığını anlatıyordu. “Haberler!” diye başlayarak önce bağa gittiğinden söz etti. Bir gece de o “Taş ocağına” gitmişti. Hacer çok merak ediyordu. Hatta birkaç gece

için gelmek bile istiyordu. Fakat Fatin'in bu sıralar işleri o kadar çokmuş ki, getirdiği büyük defterlerle geceleri bile uğraşıyormuş...

Süreyya gülererek: "Gitmeye fırsat kalmasın diye yapar" diyordu. Sonra soruyordu: "Annem niçin gelmiyor?"

Suat, o anlatırken elindeki notalarla uğraşiyor, başını kaldırdı:

"Evet, hanımefendi gelecekti. Söz vermişti?"

Oysa beyefendiden kurtulmak olanağı olmadığını hepsi biliyordu. Beyefendi bir eşten çok bir sahip gibi davranan kocalardan olduğu için hiç kimsenin isteğine bir saatini ayırmak istemediğinden, hanım bir iki gün gelip burada kalamıyordu. Haber göndermişti: O kadar gelmek istiyor, fakat mümkün olmuyordu. Asıl o, kendileri niçin gelmiyor diye soruyordu. Hacer: "Kışın gelecekler a! Şimdi niçin uğraşsınlar?" diyordu.

Süreyya kabarak:

"Kışın mı? Öyle saf bulurlar..." diyordu. Sonra Necip'e sorarak: "Biz kışın da burada otururuz, değil mi? Ne dersin Necip? Olur mu acaba?"

Necip pek uygun buluyordu. Kışın buralar bütünüyle durgunluğu ve ıssızlığıyla o kadar hoş olurdu ki... Başını çevirip Süreyya'ya bakarak:

"Tek can sıkılır..." diyordu. "Kitap, kitap, kitap, kitap... Dünyanın bütün gazetelerine abone olmalı... Bir hafta gelen gazeteleri öbür haftaya kadar okuyamamalı... Sonra havalar iyi olunca..."

Süreyya da asıl bunun için istiyordu. Havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından dolaşılamayan bü-

tün bu çevrenin ormanları, koruları hep gezilir, keşfedilirdi. Balıkçılık da vardı. Hem kim bilir daha neler çıkardı?

Sonra Fatin'i sordu: "O ne yapıyor bakalım, ne söyledi?" dedi.

O da Süreyya'yı merak ediyordu. Necip'e: "Borç ne kadar oldu acaba?" diye sormuştu. Yazın borçlanıp kışın İstanbul'da oyalanarak ödemek ona pek garip geliyordu. Sonra pantolonunu çekerek "Gençlik, heves... Ne olacak?" diyordu.

Süreyya, Suat'ın elinden kâğıtları alarak: "Tembel adam... Kışın buldular bizi, aptal gibi oraya mı kapacacağız?" diye mırıldandı.

Dalgın dalgın notaları karıştırıyordu. Sonra onları ilgisizce bir kenara bırakarak: "Başka ne var? Sen zamanını nasıl geçirdin?" dedi.

Necip ilgisizce:

"Her zamanki gibi!.."

Fakat yalan söylüyordu. Çünkü bir haftadır her yerde dolaştığı halde hiç bu kadar sıkılmamıştı. Önce Beyoğlu'na gitmiş, oranın mevsimi olmadığına kusur bularak adaya geçmişti. Üç gece orada otelde kalmıştı. Otel gerçekten seçkin bir toplulukla tıklım tıklım doluydu. Kalabalık bir süre kendisini oyalamış gibi olmuştu. Uzaktan tanıdığı birkaç kişiyle arkadaşlık kurdu. Bazı yeni topluluklarla ve insanlarla tanışmıştı. Bir süre orada epeyce zaman geçireceğine inanmıştı. Önce topluluk halinde dolaşmak, Hristoslar², nizam yolla-

2 Hristos Tepesi: Büyükkada'nın kuzeyinde, İsa Tepesi olarak da bilinen tepe.

rı³ onu eğlendirmiş, bir ressam ailesinin üç kızıyla da hoşça zaman geçirmişti. Fakat bir süre sonra yine bu ilişkilerden ve bu yaşamdan tiksitmeye başlamıştı. Konuşurken, gezerken, susarken kalbe ilişkin duygularını abartılarla karartarak onlardan ve kendisinden bir tiksinti duymuştu. Herkes içtenliğini başka bir zamana saklıyormuş da sanki burada kendisine özel bir kişilik oluştuyordu. Bunları bile bile herhangi biriyle görüşmek, ondan birtakım itiraflar dinlemek, her şeyin, sözlerin, davranışların, sesin, evet sesin bile yapaylığını, her türlü davranışın seçkin görünme hevesiyle yapılan hareketler olduğunu sezdikçe, tiksinti duygusu artmış yemeğini yer yemez balkonun bir köşesine çekilmeye başlamıştı. Aslında bu davranış biçimi de yaşadığı dönemin belli bir kesimine göre alışılmış tavrılardı. Ama artık o, bunları kabullenmek istemiyordu.

Ve içinde sürekli bir çırpınış, içinde sürekli bir heyecan ürpertisi vardı. O sese, o bakışa ilişkin bir heyecan ki, çevredeki kadınların böyle şeylere ne kadar uzak olduklarını görmekten tiksiniyor sanılırdı... Bütün bu üzüntü ve sıkıntının arasında bir sevinç, durup dururken taştan bir neşe oluyordu ki, bu duygunun nereden çıktığını bilmiyordu. Merak ediyor, bu nedeni arıyordu. Yaşamında oyalanacağı bir uğraş, kendisini mutlu edecek hiçbir şey yoktu. O zaman birden Boğaziçi'ni görüyordu: Evet orası vardı. Ancak oraya giderse sıkılmayacağını hissediyordu. Fakat bunun için bu kadar heyecanı fazla buluyor, bu durumu başka bir nedene

3 Büyükkada'nın kuzeyinde yer alan koy.

bağlamak istiyordu. Herhalde orayı şiddetle istiyordu. Oranın baş döndürücü güzelliği ve bir çiçek gibi açılan ufukları, yıldızlarla heyecan dolu gökleri, berrak ve yeşil denizi... Hep onları istiyordu. Onları, özellikle orada, o temizlik ve masumiyet içindeki yaşamı istiyordu. Cumartesi ancak öğle yemeğinden sonra bırakmışlar, hafta içinde yine beklediklerini söylemişlerdi. Onların hoşlandıkları gibi davranmanın, görgü kurallarına pek de uymayacağını düşünüyordu. Ve küçük bir çekişme oluyor, içi orayı isterken görgü anlayışı onu engelliyordu. Bu çekişme bir hafta sürdü.

“Perşembe günü giderim...” demiş oldu ve bu kararı verdikten sonra da o günü tuhaf bir sabırsızlıkla bekledi. Artık sıkıntılı durumu geçmiş, sadece beklemek kalmıştı. Kararı verdikten sonra ise eskisi kadar sıkılmadığını fark etti. Nedenini tam olarak bulamıyordu ama bu perşembe günü gitme düşüncesinin onu rahatlattığını hissetti, şaşkınlık içinde kalıyordu, bunun üzerinde derin düşünmüyordu ama bu duyguyu her fark ettiğinde: “Garip, garip...” diyordu.

Adaya pazar günü gittiği halde, perşembeye kadar bekleyemedi, salı günü adadan ayrıldı. Hiç olmazsa yanlarına giderken değişik haberler götürürüm baha-nesiyle bağa gitmek istiyordu. Bağda daha çok bunaldı, orada önceki gibi neşe kalmamıştı. Önceden, ayda yılda bir oraya uğradıkça sıkılmaz, güzel zaman geçirirdi. Bu kez bir buçuk gün orada perişan oldu. Akşama kadar esneye esneye ölüyordu. Hacer, kendisine darılmıştı. “Onlarla bize oyun edersin ha?” diye ciddi biçimde rahatsız olduğunu gösteren bir tavırla bakıyordu.

“Artık tabii oraya sık sık gidersin, öyle mi?” diye soruyordu. Ve bunu sorarken gözlerinde öyle bir delici bakış vardı ki, Necip bu bakıştaki kıskançlığı ve nefreti fark edince titredi.

Hanımefendide yine o sakın gülümseyiş ve yine o herkes için iyi düşünme ve elinden geldiğince iyilik yapma durumu vardı. Uzun uzun oğlunu, gelinini soruyor, gidip görüşemediği için yakınarak: “Onlar da ara sıra gelmeliler, öyle mi?” diyordu.

Necip bağda perşembe sabahını güçlkle etmiş ve ilk trenle inmişti; fakat notaları alması nedeniyle Boğaziçi’ne ancak öğleden sonra gelebilmişti.

Bu ayrıntıları işine geldiği gibi değiştirerek aktarıp, ada yaşamını biraz gürültülü ve eğlenceli biçimde anlattıktan sonra sustuğu zaman Süreyya: “Eee, haydi bir yere çıkalım... Gezmeyecek miyiz?” dedi.

Necip bu kez bir hafta kesintisiz Pazarbaşı'nda kaldı. Sabahları Süreyya'nın usandırıcı ısrarına karşı koyamayarak yatta ona katılıyordu. Süreyya'nın yat tutkusu onu her şeyi önemsiz görme düzeyine ulaştırmıştı. Haziran esintileri onu çok eğlendiriyordu. Her gece göğ'e bakıp sözümona ertesi günkü rüzgâra ilişkin tahminlerde bulunmaya çalıştıkça Necip'le Suat birbirlerine bakarak gülüyorlardı. Havanın durgunluğu onu ürkütüyor, akşama dek rüzgâr için değişik yönlerle bakarak sıkılıyordu. İki kez öğle saatlerinde havanın bozması yüzünden yarı yolda kalmışlar, bu nedenle yemeklerini ancak saat yedide yiyebilmişlerdi. Süreyya buna mazeret bulmak için "Ne yapalım, her keyfin bir sıkıntısı vardır!" diyerek omuz büküyordu. Bir kez Suat da katıldı; ancak öteki günler kayık pek erken çıktığından işini bırakamayıp gelememi. Necip bir saat daha beklense onun da işini bitirip onlara katılabileceğini anlıyor, fakat Süreyya'nın bunu yapmamasına şaşırıyordu. Döndüklerinde Suat'ı dikişiyle uğraşırken bulur, yemeği hazır görürlerdi; yemekten sonra yeniden balkona çıkılınca Süreyya yarım saat dayanabilir, ardından

sabırsızlanarak yine kayıkçıya işaret eder, Suat'la Necip onu tutmak isterler; başaramazlardı... Bir kez güçlükle evde tuttular; o gün yat özlemiyle yakınmaları bitmediğinden onlar da üzüldüler. “Ben sizin piyanonuza karışıyor muyum, siz de beni bırakın...” diyordu.

Süreyya çıktıkça Suat'la Necip ya karşıda ilerleyen kayığa bakıp konuşuyor, ya da piyano başında oyalanıyorlardı. Bu haziran ikindilerinde kayık konusuyla başlayan sıradan konuşmalar sırasında Suat'ın ağırbaşlılığına ve güzelliğine duyulan hayranlık, yaradılıştaki yumuşaklık ve dinginliğe bağlılık yine dillendiriliyordu. Sonra piyano onlar için büyük bir eğlence oluyordu. Suat, Necip'in getirdiği notaları sabahları tek başınayken çalmak için çalışıyor, öğrenirse akşamları ona seslendiriyordu. Kimi zaman öğrendiğini sandığı parçaları onun yanında başaramayınca kızıyor, “İki sabahtır sizin için çalışmışım...” diye çıkışlıyordu. Maskeli Ballo'da bir potpuri vardı ki bazı bölümlerindeki güzellik ve tatlılığa Necip doyamıyor, “Bunu bir yıl durmadan dinlerim...” diye gülüyordu. Kimi ezgileri ilk denemede beğenmiyorlar, sonra öylesine seviyorlar ki derin bir hazla kendilerinden geçiyorlardı. Traviata'dan “Melek Kadar Saf”, Aida'dan “Ah Benim Kederim, Sana Acıma Göster”, Faust'tan “Artık Geç Oldu, Elveda!” böyle olmuştu. Onları en çok Manon Lescaut etkiliyordu. Üçüncü perdenin sonu olan “Yok, Ben Delirmişim; Bak, Nasıl Ağlıyorum?..” defalarca yineleniyordu. “Ah Manon!” diye Necip mırıldanıyor, piyano ağır ağır sızlayarak her şeyi unutturuyordu. Ardından neşeli ezgi-

ler başlıyordu. Traviata'nın açılışı, Carmen'in marşı, dördüncü perdenin başlangıcı Necip'i büyölüyordu. "Ah Cavaleria Rusticana..." diye yakarıyordu. Suat ise şarap şarkısı ile Lola'nın şarkısını kolayca çalabiliyordu. Büyük parçaları, Sicilyanası ve ara müziği, giriş ve dua bölümünü denemek istediğinde karıştırıyor, "Bir ay çalışmak gerekir." diyerek erteliyordu. Buna karşılık kolay parçalar art arda geliyordu. Verdi, ikisinin de en çok seçtiği tek besteciydi. Yapıtlarını beğenerek dinliyorlardı. şimdi Puccini'yi de seviyorlardı. Suat, bir yıldır Manon Lescaut'ya dokunmadığını söyleyerek gü-lüyor, "Hiçbir şey beklememiştim" diyordu. Ardından bu müzik tutkusunun kaynağını anlatıyordu: Babasının kırkından sonra Avrupa yolculuğu dönüşünde viyolon-sele ilgi duyması, kızını ut ve kanundan uzaklaştırıp pi-yanoya yönlendirmesi...

Dışarıda köpüren rüzgârla perdeler kıpırdarken, güneşin sunduğu o ılık giz içinde, müziğin verdiği coş-kuyla kendini ve dünyayı unutuyordu. Süreyya'nın dö-nüşü onlar için işaret sayılıyordu. Hemen hazırlanıyor, gezmeye çıkıyorlardı. Suat gülererek "Dadı, sen de gel..." diyor, Behice Dadı yalıda kalmayı seçerek "Siz gidin kı-zım... Haydi, Allah keyfinizi artırsın, efendilerim" di-yordu.

Bu neredeyse her akşam yineleniyordu. Her akşam kavak yoluna çıkıyorlardı. Karakolu geçince küçük bahçeye girdikleri oluyordu. Süreyya kapıdaki levhayı okuyup "Güzellik gösteren bahçe!" diyordu. Necip'e göre burası Boğaz'ın en güzel yeriydi. Öyle ki başka

yerleri unutuyordu. Geniş bir açıklık uzanıyor, gözün eriştiği her yer seyrediliyordu. Deniz ayaklarının altında bütün canlılığıyla uzanıyor, gülümsüyor, ufuk dalgalanan tepe sıralarıyla mavileşip puslanıyordu.

Kendi kendine şaşıyor, başka türlü açıklayamayınca buna “yalnız bir tepki” adını veriyordu. Uzun süre kalabalıkta yaşadktan sonra bu sessizlik gereksinimi doğal geliyordu. Kış sonunda acı bir kinle biten ilişkinin ardından Beyoğlu fırtınasında değersiz bir toz olmuştu. Şimdi içinde ve bedeninde sessizlik ve umut gereksinimi vardı. Buradaki içtenlik ve giz, bu arılık, insanlığın kötülüklerini unutturuyor, onu bütün kirlerden arındırıyor. Uzun bir ahlâk bunalımından temiz ve sağlam çıkmış gibi hissediyordu.

İnsanlardan kaçanların deneyimlerini genelleyerek vardığı sonuçlar şimdi ona acımasız ve kesin görünüyordu. Böyle konularda kesin yargılar vermenin budalalık olduğunu kabul ediyor, o tutumunu haksız sayıyor, Suat’a benzeyen yüce kadınlardan içtenlikle bağışlanma diliyordu. Suat’ın duru bakışı onu ağlatacak denli etkiliyordu. Yüzünde, dudaklarında, alnında öyle bir arılık ışığı görüyordu ki bunu bütün değerleriyle anlıyor ve “Herkes de benim gibidir öyle mi?” diye deneyimli geçinenlere gülüyordu. “Bütün suç, genelleme yapmakta!” diyordu. “Kendine özgü bakışı genele yaymak... İşte bir suç! Oh, beni bağışlasınlar.” Cezasını kendisinin çektiğini düşünüyor, büyük bir gereksinimle mutluluk anının gerçekleşmesini istiyordu. Sorun, onun gibi bir kadın bulmaktı. “Nasıl, bu olanaklı mı?”

diye duraksıyordu. Kendi kuşkularını ve iyileşmemiş yaralarını ince elleriyle saracak, onları iyileştirecek, arılık içinde güzel kokularla saracak bir kadın...

Bu düşüncelerle oyalanırken, bir akşam Büyükde-re'den dönerken Süreyya “Evet, evlenmeli dostum...” deyince irkildi, sonra gülmeye başladı. Üç ay önce evliliğe karşı çıkan Necip, on altı yaşında bir öğrenci coşkusuyla şimdi onu kutluyordu. Buna gülüyordu. Ancak aldanma ve yanılma korkusu onu ürkütüyordu. Suat gibi bir kadın düşlerken... Gözlerinin önünden sonsuz bir evli kadınlar alayı geçiyor, o zaman bir dakika yine eski Necip olarak omuz kaldırıyordu.

Bu sıralarda bir gün, erken kalkamadığı için kendisini evde bırakıp gitmiş olan Süreyya görünüşte darılarak, gerçekteyse odanın güneş alan loşluğunda dikişiyile oyalanan Suat'ın karşısında sigara içen Behice Dadi'nın yanında oturmayı yeğleyerek uzanmış bakıyor, Suat'ın dikişini seyrederek bu ailenin dinginliğine hayran kalıyordu. Suat ara sıra birkaç söz söyleyerek sık sık başını çevirip dalgın gözleriyle sandalı arayarak dikişini dikiyordu. Arkasında ince siyah çizgili keten bir gömlek bulunuyordu. Saçları başının üstünde kestaneye çalın rengiyle dalgalanarak bulut misali toplanıyordu. Bu öylesine güzel bir manzaraydı ki: “Kuşkusuz kadınları güzelleştiriyor” diye karar verdi. Eski Necip sesini yükselterek: “Fakat düşündürücü!” dedi. Evet, gerçekte Suat dalgındı; fakat sık sık başını çevirip baktığında gözlerindeki o kaygı, sandalı görünce öyle bir ferahlığa dönüşüyordu ki, bu dalgınlığın nedeni kolayca kavranıyordu.

“Ah, ne denli seviyor...” diye düşündü ve içi daraldı. Çünkü kendisinin böyle bir eşi bulunsa bile Süreyya kadar sevilleceğini güvence altına alabilir miydi? Söz sırası geldiğinde bunu ona da söyledi. Evlilik konusundaki bütün düşüncelerini açıkladı. Necip aslında Suat’ın kendisi için nasıl bir çare, nasıl bir yürek gücü olduğunu dile getirmek, “Peki evleneyim; ama bana sizin gibi, kendiniz gibi birini bulun” demek istiyordu. Fakat söz dudaklarında dolaşıyor, bir türlü dışarı çıkmıyordu. İçinin daralmasına şaşırıyor, bunda sakıncalı bir yön bulunmadığını benimsemek istiyor; ama o sözcükleri bir türlü dile getiremiyordu. Buna bir dadı engel olamazdı herhalde. O, dinlerken dahi anlamıyormuş gibi bakıyordu. Üstelik ondan gizlemeyi gerektirecek hiçbir neden de görmüyordu. Bunun için onun kendisinde nasıl bir değişim gerektirdiğini, içinde yaşadığı büyük ıssızlıkta kendisine nasıl bir umut kaynağı ve amaç olduğunu uzun uzun anlattığı halde sonucu söyleyemeyerek duraksadı. Suat bütün bunları sessizce dinliyordu. Kadınlara ilişkin Necip’in olumsuz düşüncelerine, kuşkularına gülerek: “Ooo, hiç öyle olmaz... Aman ne denli yanılmışsınız!” diyordu. Onun tanıdığı genç kızlar vardı ki, hepsini beğeniyordu. Bu denli kolay beğenmesi yüzünden Necip kuşkulanıyordu. Suat sonunda: “Söyleyin bakalım, nasıl bir kız istiyorsunuz?” dediği an donup kaldı. Omuzlarını silkip: “Nasıl olursa olsun, asıl gerekli olan duruşudur...” dedi.

Suat yeniden sordu. Ayrıntı bekliyordu. Konuşma öyle bir noktaya ulaştı ki, sonunda zorunlu kalarak “Si-

zin gibi olsun.” dediğinde Necip, nedenini kendisi de bilmeden kızarmıştı.

Suat’ın olağan ve dingin yüzü hafifçe kızardı, sustu. Ardından başını kaldırıp: “Teşekkür ederim. Ancak övgüyü başka bir zamana bırakın da...” diyerek sürdürdü. O vakit en güç adım atılmış bulunduğundan, evlenmekten çekinme nedeninin onun gibi bir kadına rastlayamama korkusu olduğunu açıkladı. Necip konuştuğu Suat’taki çekingenlik siliniyordu. “Çok...” diyordu.

“Çok, siz görmemişsiniz... Elbette göremezsiniz. Övgülerinizi boş yere tüketiyorsunuz. Neler var, neler...”

Ve kederli biçimde, boynunu eğerek yineliyordu:

“Neler!”

Evet, neler vardı; fakat Necip bunların tümünü görmüş, ancak Suat gibi olursa yaşayabileceğine karar vermişti. Bu nedenle, kendisine eş aramayı dahi düşünen Suat’ın bu konudaki yüzeysel düşüncelerine bakarak sözlerini onun hakkında beslediği güzel düşüncelere yakıştırıyor, bir süs olarak değerlendiriyor, kötülükle karşılaşmamış, kirlilik tanımıyor... diyordu. Ardından anladı ki Suat “duruş” sözünden incelik ve güzellik anlamı çıkarmıştı. Bunun üzerine daha açık anlatmaya koyuldu. Bu anlatım uzadıkça uzadı. Tek tek, olaylardan örnekler vererek onda tam karşılığını bulamadığı “Meleklik” düşüncesini açıkladı. Bunun bir kadın için nasıl bir güzellik oluşturduğunu; yumuşaklığı ve dayanma gücünü, şefkati, dinginliği ve gülümseyişiyle bir kadının nasıl sürekli hayranlık uyandırmaya değer olduğunu betimledi.

Suat:

“Nasıl, bir kadını sabrı ve dayanma gücü için mi seversiniz?” diyordu.

Necip, yeniden açıkça anlattı. Bunun kadınlığı nasıl bezediğini, dinginlik ve gülümsemenin yorgun ve çökmüş erkekler için nasıl bir güç ve avuntu olduğunu aktarıyordu. Suat artık dikişini yanına bırakmış, başını koluna yaslamış dinliyordu. Kendi kendine: “Süreyya da böyle görse, böyle düşünse...” diyordu. Ancak herhangi bir söz söylemedi. Yalın, Necip sözünü bitirdiği zaman gülerek: “Herhalde bütün bunlar yemek kadar mühim değildir” dedi. Necip onun ne düşündüğüne ilişkin bir şey kavrayamadı. Bunu ancak yemek esnasında kavrayabildi. Orada bu konu yeniden Süreyya’nın yanında dile getirildi. Suat evlilik meselesini açmış anlatıyordu. “Onun için güç!” dedi. Süreyya, “Neden?” diye sorduğu zaman Necip bir an, “Benim gibi istiyor...” diyeceğini düşünerek ayırtında olmadan kızardı, Suat kısa bir kararsızlıktan sonra ancak: “Kendisi çok güç beğeniyor da...” diyebildi. Bu gizlilik, bu küçük sır Necip’in bütün yüreğini sarstı, bir an bile olsa iç dünyası haz içinde kaldı. Aralarında böyle bir durumun sır oluşu onu o denli büyülüyordu ki, sürekli bunu düşünüyor, uzun uzun bununla oyalanıyordu. Ancak iki gün sonra öyle bir durum yaşandı ki, bütün iç huzurunu altüst etti:

O gün öğleden sonra üçü yine bahçeye gidiyordu. Boğazın köşe bucaklarının dumanla dolduğu ve denizin sıcaktan güçsüz uzandığı sıcak bir gündü. Ancak bahçede otururlarsa sıcaklığın sertliğinden az da olsa kurtula-

caklarını, orada biraz esinti bulacaklarını sanmışlardı. Bahçenin yolunda yürürlerken karşıdan bir gencin geldiğini gördüler. Genç bu denli ıssız bir yerde, içlerinden biri hanım olmak üzere üç kişinin dikkatli bakışları altında kalmaktan doğmuş gibi hafif bir çekingenlikle geçti. Bu, yakışıklı, ince, zarif bir gençti. Geçince Süreyya, Suat’a: “Bu kim Suat, tanıyor musun?” diye sordu. Onu birkaç kez daha gördüğünü sanıyordu. Ara sıra şurada burada karşılaşmışlardı. Hatta dün Necip yanlarındaki yalının iskelesine sandalla çıkarken görmüştü. Ansızın anımsamaya başladı; bir gün vapurda da karşılaşmıştı onunla, vapur Yenimahalle’den kalkıp aşağıya dönmek üzere Pazarbaşı’na yaklaştığı sırada yalılara çok dikkatli bakması ilgisini çekmişti. Necip bunlarla uğraşırken Suat, Süreyya’nın sorusuna “Bilmiyorum!” diye karşılık verdi. Necip bu konuşmalar arasında bu gencin karşılmasına çıkmasına önem vermeyerek nedenini araştırırken öyle geldi ki, Suat bu sözü söylemek için kısa bir duraksama yaşadı.

Ve bu yeterli oldu. Bir anda eski Necip, kuşkucu, gergin, karanlık Necip yeniden uyandı. Kadınlardan öyle ihanetlerle kandırılmış, kimilerini o denli küçümseyerek kandırmıştı ki, şimdi yüreğine bir yılan girmişti, Suat’tan başka hangi kadın olsa kuşku duyacak bir eğilim edinmişti. Hatta ona bile, kuşkuculuğunun alışkanlığıyla, Suat için bile kendi kendine: “Sakın...” diye başlayan ses, dudaklarını ıslatan gülümseme... Bunlar kuşkuyu kışkırtıyor ve zehir yüreğine akıyordu.

“Ah ben budalayım, deliyim...” dedi. Bunda hiçbir bağlantı, bu olasılık için hiçbir dayanak yoktu. Ken-

dinden öğrenerek uzaklaşmak isterken “Hem mümkün değil, mümkün değil!” dedi. Ancak eline geçen her geçersiz gerekçeyle keder üretmeye öyle alışmış, bunu öyle bir haz derecesine yükseltmişti ki, olasılığı gerçekmiş gibi düşünmeye başladı: Bu, önce yavaşça sokulup, okşamalarla, yalvarışlarla dinlemeye zorlayarak istemeden ortaya çıkan türlü sorularla başladı. Bunlar öyle şeylerdi ki dinledikçe düşündürüyor, kuşku duy-mak zorunlu oluyordu. Ve kuşku gelir gelmez yalın bir olasılıkla yerleşen bu düşüncelerle, cehennem acısı içinde yanmaya başlıyordu. Suat’ın başka birini sevmesi olasılığının, onun arılığı ve suçsuzluğundan doğan kuşkunun zehirli pençeleri vardı, değdikleri yeri ateş gibi yakıyordu. “Ya öyleyse, Allah’ım ya bu gerçekse?” diyordu. Bu olasılık onu gerçekmiş gibi tedirgin etmeye başlayınca Suat’a duyduğu güven zayıflıyor ve ondan ayırtında olmadan uzaklaşıyordu.

Ona bakarak bu gözlerin, bu dudakların böyle kirli ihanetlerin kadını olmadığını düşünmek, Suat’ın uzun zamandır hayran kaldığı melekliğini düşlemek istiyor, “Nasıl olur, başkaları için tamam ancak onun için olanaksız...” demeye çabalıyordu. Onun gündelik yaşamını gözünün önüne getirerek bu yaşamda böyle olasılıkların bulunmadığını yineliyordu. Ancak o sorular, o sinsî sorular yeniden kulaklarına, yeniden iç dünyasına sızıyor, uzayıp gidiyordu. Öyle olmasına ne engel vardı? “Kadın değil mi?” diyordu. İnsan onları ne zaman yeterince kavrayabilirdi, tanıyabilirdi? Açık bir gerekçe, bir belirti yoksa bile herkes bilmez miydi ki kadınlarda böyle du-

rumları gizleyebilmek için ne sinsi yetenekler, kolaylıklar, ne başarılar vardı. Üstelik kadınlara ihanet için gerekçe sormak ne büyük budalalık olurdu? Bu onlar için bir gereksinim, kandırmak, ihanet etmek doğal ve yaşamsal bir görev sayılmaz mıydı? Ah, onlar böyle kirlere kandırdıklarına, kendilerine, büyük, arı yüreklerine kananlara acaba nasıl bir bakışla bakarlardı, ya rabbim?

Bunlara bir yanıt gerekiyordu. Yanıtı ararken Suat'ta da böyle bir eğilime yatkınlık buluyor, kadınların ketumluğu, gizli oluşları onu gerekçeler üretmeye sürüklüyordu; ardından da olaylar kurmaya başlıyordu. "Gerçekten böyle bir şey olsaydı!" diye yanarak düşünürken, gencin önceden iletilen haberler üzerine orada burada karşılırlarına çıkması, hatta bugün Suat'ın kendilerini buraya getirmesi belki tümüyle onun içindi düşüncesi onu yıkıyordu. Ah hepsi mi, hepsi mi öyleydi? Hepsi mi aynıydı? Onun da böyle bir şeyi yapması, yapabilmesi mümkündü, öyle mi?

Önceleri "kadın" sözcüğü kendisi için saçma, kalles, akılsız anlamlarına geliyordu. Şimdi kadın sözcüğünü o anlamda kullandığında, uzun süre temizliğine hayranlık duyduğu Suat için de öyle düşünmek ona acı, çok acı geliyordu. "Mümkün mü Suat, sen, sen de böyle bir şey yapar mısın? Sen de mi böylesin, ya rabbim, sen de mi Suat?" diye sormak istiyordu. Kuşkularını doğrulayan bir neden bulamaması, kendini bütünüyle inandırması onu huzursuz ediyordu. Ah ne kadar üzücüydü! Bu kadar güzel, arı bir kalbin de isteklerine tutsak olması, çirkinleşmesi, kirlenmesi olasılığı... Ah ne kadar

üzücüydü! Niçin böyle oluyordu! İnsanın yaşamını temizliği, arılığı, onuru için feda edebileceği bir kadın bulmanın ne denli güç olduğunu düşündükçe yüreği derin bir acıyla sızlıyordu.

Sonra Süreyya'ya bakıyor, onu habersiz, arı, kuşku-
dan uzak gördükçe “Zavallı Süreyya” diyordu. Onların
mutluluk köşkü, uzun süre gözünde büyüttüğü, yücelt-
tiği bu onur yuvası, üstüne yıkılıyor, altında kalıyor sa-
nıyordu. Zaten var mıydı acaba? Bir yuva, bir mutlu-
luk, bir onur var mıydı? Hiçbir yerde yoktu ve budala,
bunun olmadığını, hiçbir yerde bulunmadığını bildiği
durumda burada var sanmıştı, öyle mi? İşte kendine
bir ders! Fakat bundan da yararlanamayacak, ah, o yine
uslanmayacak, yine şair yaradılışının bayağı bir çocuk
oyuncağı olacaktı.

Kesin biçimde kabul etmemekle birlikte, gerçekmiş
gibi ayrıntıları düşündükçe deneyimleriyle bu ayrıntı-
ları o denli canlı, o denli gerçek düşlüyordu ki, gerçe-
ğine aldanarak şimdi inanmaya başlıyordu. Suat için
hiç aklına getirmedeği bu kirler şimdi bir rastlantıyla,
bu olasılığın onun için de geçerli olduğunu kabullenme
zorunluluğuyla ezilirken, Suat “Ne oluyorsunuz, dal-
mışsınız Necip Bey?” dediğinde, “Burası o kadar güzel
ki, insanı kederlendiriyor...” diye karşılık verdi. Ken-
di kendine “nasıl olur da bu arı ses başka birine ses-
lenmez ve bundan mutlu olur da bunu saklayabilir?”
diyordu. Böylece, onların yaşamında Suat'ın kendile-
rinden sakladığı bir sevdalı yaşamı varmış da kendisi
buna tanıklmış gibi, her ayrıntısını görür gibi, o yaşı-

mı onlarla sürüyormuş gibi; gizli mektuplar, haberler ya da ayrılıklarda yinelemeler, rica dolu kararlar karşısında Süreyya ile kendisinin nasıl oyuncak olduğunu gördükçe haykıracak kadar acı duyuyordu. Suat'ın ateşli isteklerini, sevgisini göstermek için nasıl her şeyi gözden çıkardığını, her şeyi değersiz sayan yeminlerini, titreyerek nasıl beklediğini, nasıl aradığını; gördüğü anlarda nasıl sevindiğini, yüreğinin nasıl bir mutluluk atılımıyla çarptığını ve bütün bunların içinde kendisini nasıl küçümsediğini, onun yanında hiçbir yeri olmadığını görüyor ve sanki can veriyordu.

Evet, can veriyordu. Önce Süreyya'ya acımayla başlayan duyguları, şimdi kendisinin de bir oyuncak oluşuna kabarmış; kin, acı, iğrenç bir ateşle onu yakmaya, öfke ve kızgınlıkla çileden çıkarmaya başlıyordu. "Ah, eğer sen de yalansan Suat, eğer sen de kalleşsen!.. O durumda kime tutunmalı? Neye inanmalı?" diye düşünerek ağlamak istiyordu. Şimdi nasıl kavırıyordu! İki aydır olayları çözerek ciddi denemelerle kurduğu düşünce yapısının, ona büyük bir teselli soluğuyla iyileşme sağlayan, yaşamaya cesaret ve umut veren bütün düşüncelerinin bir anda ne kadar boş, ne kadar gülünç biçimde anlamsız kaldığını görüyor, onların yıkıntıları altında eziliyordu. Hepsi boş, hepsi mi kalleşti? Demek hepsi ayrımsız biçimde kalleş olabiliyordu? Her şey boş, bütün öğretiler, inançlar, uğraşlar, hepsi... Ama bu kadınlardan hiç olmazsa bir tanesi, yüce bir gereksinime sevdalı ve tutkulu, büyük düşünceleri düş olmaktan çıkarıp içinde taşıyan, bu kirlerden tiksinerak arı ve gösterişli

yaşasın, olmayacak mıydı? Hiç mi, hiçbir tane? Oysa o, bu olanaksızlığın gerçekleşebileceğini düşünmüştü.

Yaşamın akış çizgisinin her yönüne giren düşüncelerin, ne kadar gönül dünyamıza uydukları, gereksinimlerimize uygun geldikleri için ortaya çıktıkları ve bu nedenle doğru sayıldıklarını yeniden kabul etmek zorunda kalması; dünyada değişmez, dengeli bir gerçek, yüce bir düşünce bulunmayıp zamana, yere, kişiye göre hep boş, hep anlamsız kalışlarını yeniden görmek onu eziyordu. Suat'ı öyle görmüştü; çünkü gönlünde öyle bir gereksinim, arılık ve onur isteği vardı. Şimdi kendi büyüttüğü, kendi yücelttiği düşsel amacın ne denli büyüdüğünü, olanaksızlaştığını, neredeyse kuruntuya dönüştüğünü görüyordu.

Eve gidince az önce olasılık düzeyinde kalan durum kolayca gerçek görünümüne büründü. Evin gündelik yaşamında, ancak şimdiki bakışıyla seçilebilecek; bu düşünceyi ve kuşkuyu doğrulayacak, güçlendirecek ayrıntılar görür gibi oluyor, köşelerde saklı şeylerin izi var sanıyordu. Suat'ın alıştığı yaşam biçiminde, işlerinde, gidip gelişlerinde, ortadan kayboluşlarında; önceden anlam yüklenmeyen, şimdi ise anlam verilebilecek durumlar vardı. Üst katta hizmet için tutulan bir Rum hizmetçi kız vardı; sanki böyle işler için yaratılmıştı. Pencerelelerde, kapılarda, odaların ıssızlığında bu yaşamı kolaylaştıran bir elverişlilik göze çarpıyordu. Kendinden tiksinierek; fakat içi yandığı için isteğine engel olamayıp gizlice araştırdıkça bir iz, artık kuşkuya yer bırakmayacak, onu gerçeğe karşı karşıya getirecek bir

belirti görmekten korkuyordu. Odasına kapanıyor, görevi olmadığı için önemsememesi gerektiğini düşünerek başka uğraşlara yönelmek istiyordu. Fakat onu kavrayan ve tatlı olduğu için bırakılamayan, çok acı verdiği için de o denli çekici gelen bir düşünceye teslim olmamak elinden gelmiyordu. O delikanlının bakışıyla kendilerini görüyordu. Bu önce o kadar yoğun bir açıklıkla onu yaktı ki “Öldürürüm!” diye mırıldandı. Evet, içinde o genci öldürebilecek güç bulunduğunu görüyordu. Bazen yön değiştiriyordu. Aynanın karşısına geçip elleriyle şakaklarını yumruklayarak “Suat, Suat... Ama bu nasıl olur? Yok, olamaz; ben kötü, kötü bir adamım...” dediği oluyordu. Fakat Suat’a dikkatle baktıkça onu tanıdığı kadın gibi değil, bambaşka bir kadın olarak görüyordu. Sakinliğinde, yumuşaklığında korkunç fırtınaların gök gürültüsünü sezer gibi oluyordu. Ve bu yürekte gerçekten eşsiz, fırtınalı bir kadın kalbi bulunup da böyle rastgele bir gencin isteğine teslim oluşunu; onun uğruna herkesi, her şeyi gözden çıkaracak duruma gelişini, çevreyi kıpkırmızı görmeden düşünemiyordu.

Ve zavallı Süreyya, habersiz ve safça tüm bunları üstleniyordu, öyle mi? Kendisi bile en ince ayrıntısına dek araştıran, her şeyi çok önceden düşünen biri olduğu durumda hiçbir şeyden kuşkulananmış mıydı? “Çünkü kadın, çünkü Delila!”⁴ diyordu. Çünkü bu iş

4 Tevrat’ta ve İncil’in Eski Ahit bölümünde, özellikle Hakimler Kitabı’nda geçen bir kişiliktir. Anlatıya göre Filistinliler ile İsrailoğulları arasındaki siyasal ve askeri çatışma döneminde yaşamaktadır. En çok, olağanüstü gücüyle tanınan Samson (Şimşon) ile kurduğu ilişki üzerinden bilinmektedir. Cazibe ve baştan çıkarma temasının taşıyıcısı sayılmaktadır.

için yaratılmışlar. Çünkü kadınlık aldatmak anlamına geldiği için, ne kadar çok kadın olurlarsa o kadar kolay aldatabileceklerdi... Ve Suat, Necip'in gözünde kadın, her anlamıyla, her ayrıntısıyla, bütün şiirleri, bütün kötülükleri; her yeteneği, her eğilimiyle kadın, en yüceleri kadar büyük kadındı...

Hiç olmazsa karşı koyamayacağı, yılların söndüremeyeceği ateşli, büyük bir bağ olsaydı. Hiç olmazsa böyle bir tutku mazereti bulunsaydı.

Hayır, öyle olamazdı. Buraya geldiklerinden bu yana, şu üç ay içinde böyle davranmak, bu bayağı eğilime boyun eğmekten başka bir şey sayılmazdı.

Öbür gün akşamüstü, yine genç adam sandalla yalının önünden geçiyordu. Necip, odasından aşağı bakınca balkonda Süreyya ile Suat'ı gördü. Sandal uzaklaştıkça Suat gözleriyle izliyordu. Genç sık sık başını çevirip arkasına bakıyor, ürküyor gibi bir çekingenlik gösteriyordu ve perdenin ardından bakarken, dalgın Süreyya'nın yanında Suat'ın gözlerinde bir gülümseme dolaştığını sezer sezmez, zaten daralmış göğsünde bir sıkışma duydu. Bağırarak, bir şeyler parçalamak, birini öldürmek isteğiyle güçsüz, hiçbir şey yapamamanın acısıyla büyüyen öfkeyle buradan kaçmak, ona birden açılan kurtuluş yolu gibi göründü. Bu kararı verdikten sonra biraz rahatladığını sandı. Bunun için elinden geldiğince gülümsemeye, yeniden geleceğine söz vermeye kendini zorlayarak kalktı, ilk vapurla uzaklaştı.

Fakat oradan ayrılmanın acıyı artırmaktan başka işe yaramadığını yolda kavradı. Orada bulunduğu sürece her

şeye engel olmak, varlığıyla her şeyi durdurmak, en azından orada olup güven içinde bulunmak olasılığı vardı. Şimdi ise başıboş kuruntularına kapılmıştı; yokluğunun bile onlara fırsat olabileceğini düşünüyordu. Bu düşüncelerle yaşamı zehre döndü. Ne yapsa bu kötü düşüncelerden kendini kurtaramıyor, bunun kendi yaşamına ne denli acımasız bir darbe olduğunu görüyordu. Artık iç dünyası yıkıktı, besinsizdi; yaşamını nasıl sürdürecekti, kendine nasıl bir esenlik köşesi bulacaktı? Artık hiçbir kadına güvenmeyecek, hiçbir bakışa kanmayacaktı?

Üç gün, nerede ve nasıl yaşadığını bilmeden acı çekti. Dördüncü gün, bir arkadaşının anlattığı bir öykü üzerine Tarabya'daki otele gitmek aklına düştü. Bu yıl oranın çok eğlenceli olduğuna güvence veriyordu; ancak Süreyya'dan gelen bir mektup bu kararını hemen uygulamasına engel oldu. Süreyya:

“Suat aklıma getirdi... Zaten erkeklerin bu konuda ne denli savsaklayıcı olduğumuzu yinelemeye gerek yok... Meğer bu temmuzun üçüncü günü altıncı evlilik yılımızmış. Bunun için küçük bir aile kutlaması yapmak istedik. Aileden, düşündük taşındık, çağırmak için senden başkasını bulamadık. Anneme de haber saldım ama gelelemeyeceğini biliyorum. Sana programı yazmayacağım, bu daha çok umut verir de istekle gelirsin” diye yazmıştı.

“Zavallı Süreyya!” dedi. Onu; sandalından, programından, evlilik yıldönümü masalından dolayı ne denli gülünç ve bu yüzden ne denli acınası buluyordu? Oysa kendisi de gülünç, kendisi de acınası sayılmaz mıydı? Bu nedenle, önce kendini bile kandırmak istercesine,

orada bulunup görmek, güven duymak, böylece acısını en üst düzeye çıkarmak isteğiyle koşmak isterken; ardından aynı gün izin alıp doğruca Tarabya'daki otele dönmeye ve bu işte kendine ait hiçbir pay bulunmadığı için artık düşünmemeye karar verdi.

Suat'ı göreceği an yüreği çarpıyordu. Onun duru gözlerinin önünde ağlama isteğiyle ezildi. O ise tam tersine neşeli, bugün için süslenmiş ve ne kadar güzel olmuştu, anlatıyordu. Hanımefendi gelememişti, hatta dadısını da göndermemişti. Bugün Süreyya'nın geldiği vapurda beklemişlerdi. Bu yüzden üç kişi kaldılar; Süreyya ile Suat öylesine neşeli, öylesine mutlu görünüyordu ki, Necip karşılarında yüzündeki asıklığı gizlemeye çalışıyordu.

Yemeğin sonunda söylenen bir söz, tek yudumda içilen ve o anda can veren bir şifa kasesi etkisi yaptı. Tüm acılar sönüp yerini büyük bir rahatlık, güvene dayanan bir esenlik ve avuntu aldı: Süreyya, Suat'ın kusurlarını sayarken birden, "Ha, en büyüğünü unuttum... Bilsen Necip, Suat artık sır küpü olmuş... Meğer benden neler saklıyormuş..." diye anlatmaya başladı. Bu, Suat'ın fark edip kendisine söylemediği bir komşu aşığıydı. Gerçekten Süreyya da bundan biraz kuşkulandır olmuştu. Genç birinin buralarda sıkça dolaştığını görmüştü. Necip önce kendi kendine, Süreyya'nın kuşkusu üzerine uydurulmuş bir öykü dinliyorum sandı. Süreyya, bir gece yatmak üzereyken çıkan bir gürültüyle nasıl korktuklarını anlatınca artık kuşkusu kalmadı. Gürültü, bir kayınpederin, oğlu dışarıdayken gelininin

sevgilisine pencereden mektup verdiğini görmesi üzerine çıkmıştı. Süreyya gülerek anlatıyor, Suat'ın bunu çok önceden fark ettiğini söyleyip bir yandan çatalını kaldırıyor, “Görüyorsun ya, neler saklamış...” diye yakınıyordu.

Necip dinlemiyordu; birden kanı başına hücum etmişti, boğuluyorum sandı. Bu, dayanabileceğinden büyük bir sevinçti. Öyle ki, yemekten kalkar kalkmaz odasına koştu, çılgın gibi söylenmeye başladı. Göğsünü tutarak “Öyle değilmiş... Öyle değilmiş... Şükür Allah'ım!” diyordu. Kendi kendine “Ah canavar, ah eşkiya!” diyordu. “Suat, Suat, beni bağışla! Ama bağışlama. Bilsen bağışlamazsın, bilsen benden nefret edersin... Ben dünyanın en temiz meleğinden kuşkulanmışım.” diyordu.

Birden karşıdaki aynada kendini gördü. Değişmiş yüzünde gözleri öylesine tuhaf bakıyordu ki durdu. Bu gözler sanki aynadan kendisine “Neden?” diye soruyordu. Evet, tüm bu ateşlerin, kıskançlıkların nedeni neydi? Üstelik ortada kurulmuş, yerleşmiş bir bağ da yokken? Sonra onun adını anarken, böyle yalnız “Suat” derken duyduğu bu büyük haz, bütün bu heyecanlar ne içindi?

Gözleri donuk, karanlık bakıyordu. Bir an geldi ki aynadaki bakıştan ürkererek geri çekildi. Sapsarı kesilmişti.

8

Bundan sonra geçirdiği günler, birkaç günün kâbusundan sonra, yıllardan beri tanımadığı mutlu bir yaşamı oldu. Dinginlik ve güzellik içinde denizle gökyüzü ile yaşayarak, kendini gittikçe daha çok avucunun içine alan bu yoksunluğa boyun eğerek, ayrımına varmadan çekimine kapılarak günlerin art arda geçmesine yabancı kalıyordu. Sabah yolculuklarının, kotra gezmelerinin, rüzgârın, güneşin yorduğu bedenleri, denizin mırıldanmalarının uyuşturduğu sınırları, sıcaktan kamaşan gözleriyle eve geri dönünce oradaki uyku ve gölge, midelerine hazırlanmış yemek, kendilerini bekleyen gülümseyiş bir şifa gibi geliyordu.

Öğleden sonra ara sıra rüzgâra bir gevşeklik geldikçe, bu temmuz sıcaklarında, üçü birlikte balkonun bambu koltuklarında yastıklara gömülerek uyuklardı. Necip artık burayı da kendi evi gibi görmek zorundaydı, ama yine de o öteki yaşamını da bırakmak istemiyordu, bu nedenle Tarabya’da otele inmek istiyordu. Oteli beğenenlerin övgülerini duya duya gitme gereksinimi duyuyordu. Ancak Süreyya’nın mevsimi birlikte geçirmek önerisi bu haber üzerine o denli ısrarlı ve dirençli oldu ki, kabul etmek zorunda kaldı.

Behice Dadı, bu gevşek saatlerinin vazgeçilmez eğlencelerindendi. Kutusu, kibriti, tablası elinde dolaşarak gelir, kendine sunulan koltuğu bırakarak yerde küçük bir mindere yerleşerek sigarasına daldardı. Süreyya “Fayrap⁵ başladı” diye tutturdukça, o da, “Ya sizin dan dun bitiyor mu?” diye piyanodan yakınıyordu.

Suat, her gün çalıştıkça parmakları ustalığını buluyordu. Azıcık otursalar, biraz sessizlik sürse Necip yalvaran bir bakışla Suat’a bakar, o hemen kalkarak hoş bir gülümsemeyle “Hangilerine bakalım bu gece?” diye sorardı. Böyle diye diye hemen bir sıra oluşturmuşlardı. Birine uzun bir süre bağlandıktan sonra onun savsaklandığı da oluyordu. Ancak henüz yeni gelen havaların hepsi dinlenmemişti. Necip bunlar için rica ediyor, Suat zaman bulamadığından yakınıyordu.

Onlar piyanoda oyalanırken Süreyya da dadı ile alay eder, erkekler sigara dumanları içinde dinlenerek susar, ara sıra artık dayanamayarak kaçmak isteyen dadının girişimi, Süreyya’nın engelleyişi, hepsini güldürürdü.

Necip burada öyle anlar geçirdi ki, hiçbir zaman unutamayacaktı. Müzik iç dünyasının bütün aşk yeteneğini ve özlemini kamçılıyor, onu aşk gereksinimiyle baş başa bırakıyordu. Bu aşk duygusunun doyurulması olanaksız olduğu için önce tatlı başlayan duyguları sonrasında yerini yakıcı bir acıya bırakıyordu. Çoğunlukla bu bir kederden çok bir istek, tüm ele geçirilemeyecek güzel şeylere büyüleyici biçimde bir çekilişi.

5 Heyecanlanmak, adrenalin yükselmesi yaşamak, bir işe yüksek motivasyonla başlamak.

Sonra teşekkür için yanına gittiğinde kimi zaman gözleri notalardan Suat'ın ellerine, oradan yüzüne kayıyordu. O zaman bu ellerin bir ipek dokunuşu, bu yüzün melekleri andıran dinginliği, bir müzik damlası ile şiir görünümünde olan gözlerinin siyah ve baygın bakışı onu bir an durdurarak aklına kendi isteklerini getiriyordu. Ona baktıkça, onun gibi bütün düşlerine uygun birini bulma olanaksızlığını üzülererek düşündükçe Süreyya'yı böylesi bir mutluluğa sahip olduğu için kutluyor ve onun kadar mutlu olamayacağını anımsayarak içi daralıyordu. Onda o kadar eksiksizlikler görmeye başlamış, düşünceleriyle onları o dereceye ulaştırmıştı ki, bu seçkin kadının karşısında, bu dudaklardaki gülümseyişin, o dingin çizginin, bu gözlerle ara sıra gelen neşeli sorularla, coşku dolu şu evin arılığı, temizliği karşısında ağlamak istiyordu. Ah, Süreyya'yı ne kadar mutlu buluyordu. Ve buna karşılık kendisine kim bilir nasıl bir kadın rastlayacaktı? Ancak evlenecek miydi? Bunu iyice düşünmüş müydü? Onun gibi birini bulmak olanaksız olunca niçin evlenmeliydi? Ve onun gibi olsa diye düşünürken bir an oldu ki “Ya o rastlasaydı...” diye düşündü. Bu o denli şiddetli ve yakıcı bir heyecan oldu ki “Ah, o benim olsaydı ölürdüm!” diye inledi.

Bir süre bu düşüncelyi bırakamadı. Bu düşünce onu fazlasıyla zorladı ve etkiledi. Suat onun olsaydı... Bunu düşünerek kendisi için bir yaşam kuruyor ve bu mutluluğa düşsel olarak bile dayanamıyor, güçsüz düşüyor, bitkin kalıyordu. Onun yaşamına karışarak yaşayacağı anları, onunla geçecek günler, onun ömrüne sahip, ona

herkesten daha yakın olarak yaşayacağı yaşamı, onun kendisine eşiymiş gibi davranması... İşte bunlar onu öldürüyordu. Suat, kendisine de Süreyya'ya seslendiği tonla, ona baktığı bakışla, onu sevdiği gibi aşkla sevse, baksa, söyleseydi ya rabbim!.. Bu düşünceyi derinleştirip saatlerce düşündükçe yıkıldı kaldı. Önce gerçekten öyleymiş gibi aldanarak sarhoş ve sersem kalıyordu. Sonra Suat'ın içten seslenişlerinde, düşündekiyle arasındaki uçurumu ayırt ediyor, bu yabancılık onun içini daraltıyordu. Kimi zaman o sesle, "Necip" diye yalın adıyla çağrıldığını duyar gibi olurken, Suat'ın kendisine seslenince dinginleşen sesinin "Necip Bey" deyişi onu öldürüyordu. Süreyya'ya bakarken ki şefkatli bakış, kendisine yönelirken o denli duygusuz, bir an içinde sanki bir cansızlık kazanıyordu.

Oysa kendi ağzında yalın onun adı vardı, ancak resmi olarak "Suat Hanım" değil, "Suat", "Suat" diye fısıldayarak, ah ederek çıkan "Suat", söylerken sevinçle yalvaran, şükran ve mutlulukla, ateş ve istekle yakaran bir "Suat" adı vardı. Ve iç dünyası onu bu seslenişlerle kucaklama ateşiyle yanarken, ona tam bir dinginlikle karşılık vermek bir işkence oluyordu. Böylece, kendisine seslenilmediği zaman o adı kendi kendine söylemeye, ona yalnızken seslenmeye başladı. Bu yasak, bu gizlilik onu sarhoş ediyordu. Dudakları sürekli titriyor, hep o adla titriyordu. Odasına kaçıp binlerce kez "Suat... Suat..." diye ah ettiği oldu.

Sonra ansızın ürktü. Nasıl bir çıkmaza sürüklendiğini, bunun bir cinayet olduğunu gördü. "Son günlerde

çok meşgul oldum... Onun etkisi... geçer...” demekle, bunun ne kadar önemli olduğunu inkâr edemiyordu. Fakat bu düşüncelerin elinde o kadar bitkin bir tutsaktı ki, bu hazdan yoksun kalmaya katlanamıyordu. Bunda onu sarhoş eden, bayıltan bir çekicilik, bir mutluluk vardı. Ve kendi eliyle mutluluğunu geri çevirecek kadar gücü, içine o kadar dizgin vurabilecek iradesi yoktu. O kendi içine hiçbir zaman egemen olamamıştı ki, her zaman onun elinde bir oyuncak olmuştu. Böyle birçok ateşli, arzulu zamanlarını anımsıyordu “Bu da onlar gibi geçer” diye umut ediyordu. Bu düşüncenin hiçbir zaman yaşama geçirilmeyeceğini sade istek ve özleminden ibaret kalacağını biliyordu. Necip için şiir ve sevdâ, daima, daima gerekliydi; bunlar onun iç dünyasının zayıflığıydı, alışkanlığıydı. Hiçbir kadına sevdalı olmadığı zaman bile aşka sevdalıydı, bunun için sürekli kadınlar vardı, her zaman bu eğilimini yöneltceği bir kadın bulurdu. Birçok kadına böyle onur ve namusun veya imkânsızlığın yıktığı ve sonunda yıprattığı eğilimlerle haftalarca ateşli kalmıştı.

Kendisinde asla ihanet ettiği düşüncesi yoktu; çünkü o maddi bir istek peşinde değildi. Sadece kendi istediği için birtakım çirkin yolları kullanmazdı, böyle bir davranıştan tiksiniirdi. Bu aşkın gerçekleşmesine kendi ne kadar acı çekerse çeksin izin veremezdi. O sade bir tutsaktı, onun iç dünyasının tutsağıydı. O aşkın büyüüne tutsaktı, aşkın çekimine tutsaktı. Bugün Süreyya’nın onurunu korumak için Suat’ın temizliği için kendinde nefsinin en büyük tehlikelere atma gücü görüyordu. Ve

işte bunun için, içten çekilen, maddi beklentilerden bütünüyle arınmış olduğu için bu isteğini bir ihanet saymıyordu. Düşündükçe Suat'ı değil, onun iç dünyasını, sade iç dünyasını sevdiğini görüyordu. Bu bütünüyle başka bir aşk, yeni bir aşktı. Onu, ele geçiremeyeceği, sahip olamayacağı, başka hiçbir kadında bulamayacağı için seviyordu, bakışı için, gülüşü için seviyordu. Ve bu koku, ah o koku, sanki kendi yüreğinden çıkıyordu. O kadar yakındı, o kadar uzaktı; ya o can yakan bakışı, o temiz gülüşü, o derece duruydu ki, bu suskun ve saygı uyandıran tutkunluktan, bunlara karşı kalbinde doğan ateşten kendini alıkoymak, katlanılır bir özveri değildi. Onun için bu, bir bakış için yaşamlar verilecek temiz ve mutlu bir iç istek oldu, ona davranış serbestliği verdi.

Fakat bu çekimin de zorlamaları, bencillikleri, hevesleri belirmeye başlıyordu. Süreyya'yı Suat'ın kendisine, bedenine sahip görmekten acı duymak aklına gelmemişti, fakat onun iç dünyasına olsun sahip olmak, sade kendisinin sahip olmak gittikçe karşı konulmaz bir istek, bir tutku durumu oluyordu. Ve bu tutkudan keskinleşen dikkati ile Suat'ın iç dünyasından bir zerrecik bile Süreyya'ya yönelişini sezse, bu tırmalanışlarla acı duyuyordu. Bu bir kıskançlık mıydı? Dudakları çekilip bir toplanmayla acılaşılarak “Bir o eksikti!” diyordu.

Aralarına Süreyya'nın katılmadığı yalnız müzik vardı. Bir gece kendilerini, hazza boğan Ruy Blas'tan “Odolça Volotta” düetτοςuyla gecenin durgunluğu içinde nerede bulunduklarını unutacak ölçüde geçen anlardan sonra müzik bitmiş dönmüşlerdi ki Süreyya'yı kol-

tukta uyuklar buldular. Necip şaşırıyordu, Suat sadece “Müziği sevmez ki...” dedi. Ve Suat’ın sesinde öyle acı bir pişmanlık sezdi ki, bundan içten içe tat aldı, demek ikisi de, sade aynı şeyi seviyorlardı. Ve o kadar seviyorlardı ki onunla dünyayı, dünyanın her şeyini, hatta onu, Süreyya’yı unutuyorlardı. O zaman sade ikisinin iç dünyası baş başa dolaşıyor, orada baş başa kalıyorlar, Süreyya bile oraya giremiyordu. O zaman müziğe başka anlamlar yüklemeye başladı, iç dünyanın çevirmeni, kalplerin ilacı gibi gelmeye başladı. O bir âlem, bir sonsuzluk tutkusu oluyor ve orada Suat’la birlikte olmak, bu geçici dünyada olmamışlarsa hiç olmazsa orada birleşmiş olmak onu sarhoş ve şaşkın ediyordu.

Fakat bir gün “Ben ne yapıyorum?” demeye başladı. “Ah çünkü insanım; taş değilim ya, insanım...” Ama niçin bu düşüncelere kapılmalı, niçin elinde olmadan tiksindiği ihanet ve kir dünyasına girmeliydi? İçinde bulunduğu çıkmazın nasıl bir uçuruma götürdüğünü, bazen onların yanında, Suat’a bakarken içinin nasıl “Seni seviyorum, seviyorum!” diye haykırmak için yandığını hissedip zayıf düştükçe anlıyordu. Bu düşünceler bir yana itilirse insanlık ölçüsünde nasıl haince bir davranış içinde olduğunu gördükçe ve çoğala çoğala bu işin nasıl iltihaplanacağını düşündükçe, iki imkânsız arasında çırpınmaktan doğan bir ateş içinde sıkışıp kalıyordu.

Onda her yetenek bir kez harekete geçince hastalıklı bir tehlikeyi düşünmeksizin artardı. On beş gün aralıksız bu duygusuna kapıldıktan sonra, ötekileri hep bastırıp yok ettikten ve sade onun her şeye egemen ol-

masına, her türlü kuruntu ve kaygının susmasına o kadar alıştıktan sonra, şimdi korku ve telaşa o kadar yenik düştü ki... Bu, kendini kendinden tiksinemeye sürükleyerek perişan etti. Birden uçurumun karanlığına ve yakıcı ateşine düşüp kalmıştı. Onun bütün kirlerinde boğuluyorum sanıyordu. Nasıl korkunç bir çaresizlikle, nasıl geri dönüşsüz yoksun bir umutsuzluğa düştüğünü anlıyordu. Bu sırf iç dünyasına tutsak olduğu için ne aklında, ne de isteklerinde kötülük bulunmadığı için, korkunun yersiz olduğunu kendine anlatmaya çalışıyordu. Bunların açığa çıkarılamayacak, anlaşılırsa da suç sayılacak şeyler olduğunu inkâr edemeyerek “Ne yapmalı?” diyordu. Fakat kaçmak, bu tek çözüm, buradaki dingin yaşamı ve çekimi bırakıp yine o karabasan ve yoğun kalabalığın içine girmek... Bu elinde olmayan bir şeydi, böyle bir şeyi seçme olanağı yoktu, bu imkânsız bir özveriydi... Son tehlikeye kadar oturup daha sonra kaçmaktan başka çözüm yoktu. Oysa hiçbir zaman tehlike o düzeye gelmeyecekti.

Bunlar kararsızlıklarıydı, kararsızlıklar düşünceleri doğuruyor, gecelerini fırtınalı geçiriyordu. Sabaha kadar uyuyamadığı bu gecelerden sonra yeniden görmek, yeniden onu bakışlarının çevresinde yaşatmak, ne olursa olsun yaşamak umuduyla her şeyi unutup, güneşin doğuşuyla birlikte gelen bir rahatlıkla da kâbuslardan sonra sabah; o hafif puslu, fakat temiz ve duru biçimde açılıyordu.

Bir karar vermeyi yine geceye bırakarak durumundan kaygılı, çaresiz, çekingen kalıyordu. Onun sesini öyle bir dinleyişi, onun yürüyüşünü öyle bir duyumsa-

yışı, onun gözlerinin önünde öyle bir tutuşu vardı ki bazen heyecandan ve istekten, bazen umutsuzluk ve düşkünlükten haykırma isteğini güçlkle bastırıyordu. O evin neresinde dolaşsa onu duyumsuyordu, nasıl bir duruluk ve yumuşaklıkla evin sahibi olduğunu gösteriyordu, o evini kutsal sayıyordu. Sonra Süreyya'nın gözlerine aralarındaki bağın ateşiyle bakarak, yanına oturduğunda, Necip'in içinde o gelirken yüreğini kıpırdatan ferahlık ve sevinç yerini yaralı ve acı dolu bir duyguya bırakıyordu. Çaresiz, içten bir inleyişle donup kalıyordu. İçinden durup dururken "Senin, senin için, gözlerin için ölüyorum!" diye haykırmak isterken isteklerini bastırıp ona sakince seslenmek onu tüketiyordu. Çok yavaşça ve temizce kurulan sevgiyi kendine itiraf ettikten sonra adımlarını öylesine hızlandırmıştı ki sanki onu, yıllardan beri sadece onu seviyordu ve sanki o biliyordu, sevgi denizine öyle bir girmişti ki çıkması olanaksızdı, yalnız sevginin derin sularını görüyordu.

Tüm bu günler boyunca durumdan duruma geçen iç dünyası dünyayı unutmuştu, günler geçiyordu, İstanbul'a gitmeyeli yirmi gün olmuştu. Giderek kendine güveni yitiyordu. Her gün bir öncekinden daha güçsüz oluyordu. İradesi giderek zayıflamış, adeta hastalanmıştı, tehlike giderek yaklaşıyordu, Necip giderek kaygılanıyordu. Sonra bir gün: "Ama mademki onun bir şeyden bilgisi yoktur, olma olasılığı da yoktur..." dedi. Ve kendine bir rahatlama yolu buldu.

Çünkü o, Suat, hiçbir biçimde bu düşüncelerden haberdar olmayacaktı. Onun gözünde bir nefret ür-

pertisi görmektense ölümü seçmeyi mutluluk sayardı. Ve bunu düşününce “O zaman?” diye kendini inandırmaya çalışıyordu. Fakat güvende, acıda özellikle heyecanlarla mutlu olması gerekirken, içinin daraldığını, yine bir sıkıntının sürdüğünü, küçük bir kederin önce belirsiz fakat yavaş yavaş inatçı ve güçsüz bırakan bir ısrarla yerleştiğini görüyordu. Bu duygular, önceden yalnız onu sevdiğini düşünmekle mutlu olurken şimdi o mutluluğun da ne denli sahipsiz ve değersiz olduğunu düşünmesinden geliyordu. Onun bu sevgiye katılması mutluluğunun uzak ve olanaksız bir haz olduğunu gördükçe “Ah bu olabilseydi... Yaşamım pahasına olsun, fakat olabilseydi...” diye söyleniyordu. Bütün yaşamı, saniyelerine dek Suat’a bağlanmıştı, yalnız ona aitti. Gece uykuları da ona bırakılmıştı; düşündüğü, gördüğü Suat’tı. Hatta sabah uyanınca başkalarını bile görse onu görmüş sanıyordu. Suat’ı sürekli Süreyya ile görürken böyle düşlere kapılmak ona ayrı bir tat ve mutluluk veriyordu. Ardından düştüğü gerçeğe dönme işkencesi başlıyordu. Onu gerçekten görme isteği, bu acıyı bile sevdirecek güçteydi. Bazen aşağı inip beklediği halde onun henüz görünmediği olurdu. O zaman konuşurken dalar, dinlediklerini anlamaz, ne söylediğinin ayrımında olmadan perişan olur, onun yaklaşan ayak sesleri bütün bedenine dalga dalga yayılır, kızarır, yüreği çarpar ve seslenişinde oracıkta öleceğini sanırdı. Onun karşısında, o güzel bakış ona yöneldiğinde kendini yitirip saçmalayacağından korkar, kendini yönetememe kuşkusuyla tedirgin olurdu.

“Bir dikkatsizlikten bak ne oldu?” diye söyleniyordu. İçindeki seslerden biri, şimdiye dek böyle olduysa zaman geçtikçe nasıl korkunç bir duruma dönüşeceğini düşünüyor ve bu kaygılar giderek artıyordu. “Ama bu yalnız bir ihanet, en büyük alçaklık...” demek istiyordu. Fakat içindeki çeşitli Neciplerden biri bunu söylerken bir başkası gülererek: “Bey tiyatro oynuyor!” diyordu. Bir başkası ikisine de yabancı kalıp karşı çıkar, yalnız onu, mutluluğunu, Suat’ını düşünürdü. Ve kendisi bu değişik kişiliklerin elinde oyuncak, zavallı, şimdi ötekine bağlı ve köle olarak, iradesiz, bir şeyi yapma olasılığı olmaksızın yaşayıp gidiyordu.

Ve korkuyordu, ara sıra kendi içinin karanlıklarına bakıp ne tür hainliklere güç yetirebildiğini görerek kendinden korkuyordu. Süreyya’ya baktıkça, onun güven ve sevgisine karşı nasıl düşüncelerle uğraştığını düşündükçe, onun gerçeği anlaması olasılığına karşı ölümden başka bir yol görmüyordu. Başka hiçbir şey ona karşı duyduğu utancı silemezdi.

O, Süreyya, her türlü düşünce ve kuşkudan uzaktı. Eşine güveni, Necip’e olan sevgisi birleşince o hiçbir şeyden kuşkulananma gereği duymuyordu. O sandalıyla, yelkeniyle, yarışıyla ilgileniyor, rüzgâra yaşamını yönelterek yaşıyordu. Dalgın mı, ciddi mi, uçarı mı olduğu ayırt edilemeyecek bir durumu vardı. Evde kaldıkça Behice Dadı ile şakalaşıyor, Suat’ı kızdırıyor, Necip’in piyano tutkusuyla eğlenerek tembel bir yaşam sürüyordu. Şimdi de balığa merak sarmıştı. “Ah bir ay daha geçse, ağustos da atlatsak...” diyor, o zaman geceleri

lüfer avının doyumsuz bir eğlence olduğunu anlatarak şimdiden seviniyordu.

Suat'a gelince, o gittikçe yakıcı olan tuhaflığı içinde hızla ilerliyordu. Yaşamın mutluluklarının çözümünün olanaksız ve nasıl değersiz şeylere bağlı olduğunu, dışarıdan anlaşılması kolay görünen fakat aslında nasıl oyuncak durumuna gelmiş, nasıl basitleşmiş olduğunu görerek üzüyor ve umutsuzluğa kapılıp olanlara şaşıırıyordu. Aynı koşullar içinde bir yıl önce yaşamından hoşnut ve mutluyken ve her gereksinimini tamamlanmış görürken bugün tanımı ve görülmesi olanaksız şeylerle gözleri açılıp yaşamını görmek, önem verilmeyip kabulleneceği yerlerde ciddi davranma yanıışıyla bir mutluluğun değil, her yaşamda olduğu üzere mutluluk rengini koruyan bir mutsuzluğun yoksulu olduğunu, yaşamının artık fark edilen bu yarasıyla süreceğini büyük bir acı içinde görüyordu. O, giderek ayrımına vardığı halde engelleyemediği bir sahipsizlik duygusu ve öfkeyle gerçeği görerek yaşıyor, Behice ile Necip'in yaşamlarında nasıl bir bağlılık, yalnızlıklarında nasıl bir arkadaş, eğlencelerine nasıl bir yardımcı olduklarını görüp: "Demek onlar olmasa ben yalnız, yapayalnız kalacağım, söz bulamayacağız, bütünüyle sıkılacağız, yaşamımız katlanılmaz olacak..." diye Süreyya'nın anlayışsızlığını, her şeyi kendine bırakıp öyle uçarı işlerle uğraşmasını bağışlayamıyordu.

İşte dadısı da yarın öbür gün bağa gitmek istiyordu. Sonra Necip de gitmek isteyecekti. Yaşamını onların kapalı dünyalarına bırakamazdı ya? O zaman Süreyya

daha çok daralacak, arkadaşsız, güçsüz kalacak, bugün her şeyi yaptığı ve arkadaşlar bulduğu halde böyleyken, yarın onlarsız büsbütün daralacaklarını düşünerek artık mücadeleden yorulmuş, kaygılarla tükenmiş, her şeyi bırakarak, hepsinin içinde hıçkıra hıçkıra ağlayarak: “Ama durumuma bakınız!” demek gereksinimiyle kıvranıyordu. “Beni mutlu ve rahat görüyorsunuz, öyle mi? Fakat bakınız, işte ağlıyorum... Demek ki ne mutlu ne rahatım. Oooh, rahat değilim; hiç, hem hiç değilim... Mutluluk nerede!” Ve anlatmak gerekince bir şey söyleyemeyeceğini; ciddi bir neden bulamayacağını görerek daralıyordu.

Deniz mevsimi üçünün de yaşamına yeni bir sevinç kattı. Önlerinde bir deniz hamamı vardı ki, evin sahibi burada kendisi otururken yaptırmış, sonra yıktırmamıştı. Kışın verdiği zararı onarmak gerekiyordu. Süreyya denizi çok seviyordu. Necip zaten severdi, Suat ilk zamanlar oldukça kaygı ve heyecan yaşamışsa da artık alışmıştı. Dadı odadayken bile denizdeymiş gibi çırpınarak: “Aman Allah korusun!” diyordu. Bin yalvarma ve rica ile onu denize götürdüler. Daha kapıdan karanlık bir bakışla sulara bakıp titreyerek yalvarıyordu. Artık her sabah her akşam girmek alışkanlık oldu. Sabah uykunun rahatlığıyla, akşam yorgunluğun tozuyla deniz, sinirlerine büyük bir iyileştirici etki yapıyordu.

Necip, Süreyya’ya, “Gel senin kotrayı şuraya çekelim de hiç olmazsa tehlikeden biraz uzak kalın” diyor, sonra ekliyordu: “Şaştığım bir şey varsa o da hâlâ bunun güçlü bir sağanakta alabora olmamasıdır.”

Ve Suat'ın ürkek gözlerindeki gölgeli bakışa bakarak:
“Yok, korkmayın, korkmayın; İstanbul'a gittiğimde Süreyya'ya bir can yeleği alacağım... Ne olur ne olmaz... O zamana kadar da marifet sandalda...” diyordu.

Süreyya kızıyor, sandalı kötölemek haksızlık diyerek üç ambarlı gibi denize dayandığını, önceki gün İstinye önünde bir yarışta küpeşteye kadar yattığı halde içeri bir damla su girmediğini, parası olsa satın alacağını anlatıyordu. Bir gün Büyükdere'den gelirlerken yine bu konu konuşuluyordu. Sandalın Suat'ın yaşamında küçük bir hoşnutsuzluk olduğunu anlayan Necip, artık bunu kendine yönelmiş görmek için sürekli konuyu açıyordu. Suat, bu düşünceye katıldığını bakışıyla belli edip kışkırtarak susuyor, sandal konusunda Süreyya'nın böyle karşılıksız kalmasını kabullenmiyordu. Birden arabaları bir köşede durmak zorunda kaldı. Dört beş araba art arda gidiyor, kalabalıktan bunun bir gelin alayı olduğu anlaşılıyordu.

Süreyya, Necip'in sözlerine yanıt veremediğini görünce kurtulmak için bunu fırsat bilerek:

“Senin ne işin var sandal mandalla Allah aşkına. Sen kendi evlenmene baksana! Sonra yaşlanacaksın da... Bak her köşede bir düğün var...” dedi. Ve bu söz Suat'ı da Necip'i de üzüntü ve sessizliğe sürükledi.

Necip gözlerinin önünden geçen arabaları görmeden izlerken, kendisi için evlenmenin nasıl bir yara olduğunu düşünüyordu. Onun için evlilik... Ama bu ihanet olmadan mümkün müydü? Onun için evlilik Suat'ın kendisini sevmesiydi. O güzel ve yakıcı gözleri-

nin âşıkça itirafıyla mümkün olabilirdi. Oysa bu, ateşte bir ölüm kadar büyüktü.

Suat, bu gelinin şimdi ne kadar mutlu olduğunu düşünüyordu. Şimdi ne kadar mutluydu... Sonra acaba ne kadar mutlu olacaktı. Yaşamı bir yıl, iki yıl, daha, belki daha çok sevinçli ve neşeli geçecekti. O zaman kendi ilk yıllarını görüyordu. Bugünle karşılaştırarak hüznle bu geline özeniyordu. Kendini onun yerine koyup gelin olduğu zamandaki duyguları yeniden yaşayınca ağlamak istedi. Şimdi o zamandan ne kadar, ah ne kadar uzaktı! Artık dönülmesi olanaksız o yaşamı, yaşamını gömmüş bir ölü durumu gibi görüp üzgün ve umutsuzca durakladı. Niçin ya rabbim, niçin artık yaşam sönmüştü? Hem de bir daha geri gelmeyecek biçimde... Niçin yeniden mümkün değildi? Bir kez mi yaşanacaktı? Yaşamı sevdiren, her şeyi güzel gösteren o büyük sevinç... Artık gitmişti, öyle mi?

Bir zaman gelip bağlılık ve sevgiyle birlikte sevileni artık mutlu edememek, ona yetememek düşüncesi onu yakıyor, suçu kendinde buluyor, arada sırada karşı çıkıp Süreyya'yı haksız bulduğu için kendisinin haksızlık ettiğini düşünüyordu. Sonra kendini de suçlu saymayıp kabahatin yaşananlarda olduğunu, yönetimin kimse-nin elinde bulunmadığını, yaşamın akışında yer aldığını sayısız kez görüp anlamaktan doğan korkuyla yeniden yaşamak, daha çok yaşamak isteğinin olanaksızlığı, o günde yaşayıp geçmiş olmak, yeniden o genç yürekle, genç isteklerle o yıllardaki gibi yaşayamamak işkence-siyle çaresiz kalıyordu. Demek sona ermişti; onun için

artık her şey sona ermişti. Demek ki artık kesin olarak anlamak gerekiyordu ki yıllar, giderek artan bir üzüntü ve korkuyla geçecek, gerçek yaşlılık bir gün onu çürütecekti. Üstelik yaşamamış olarak, henüz yaşayacağını düşünürken... Her şey bitmişti, öyle mi?

Sonra Necip'e bakarak, önünde böyle birkaç mutlu yılı bulunan bir insan diye düşünüyordu. Ve bunun için seviniyordu. Necip'e karşı duyduğu bağlılık, onun böyle bir mutluluğa aday olması kendisini hoşnut ediyordu. Daha sonra onun da korktuğu türden bir kadınla evlenmesi olasılığı düşüncesiyle oyalanmaya başladı. Ve bunu güçlü bir iyi niyetle etkisizleştirip, karı koca onları uyumlu ve mutlu görünce bir gün gelip onların da hayallerini, isteklerini, gençliklerini yitirerek yorgun ve kederli kalacaklarını; kokuları, renkleri, bütün bolluğu ve sevinciyle taşan baharın yerine mutlaka bir gün soluk bir hüznün ve sıkıntının çökeceğini, her şeyin yok olmaya ve sönmeye tutsak bulunduğunu acı bir umutsuzluk içinde seziyordu.

Ve ilk kez burada aklına gelen bu düşünce, daha sonra kendisini hiç bırakmayan yorucu bir hastalık durumuna dönüştü. İlk zamanlar bunun doğal olduğunu düşünüp bu düşüncenin yüreğine verdiği acılığı damla damla tadarken, bir gün geldi ki tek başına kalıp onu uzun uzun düşünmek istemeye, hatta düşünmek için kendini zorlamaya kadar vardı. Bu, yavaş yavaş gerçekleşen bir özkıyım, bir tür zehirlenme gibi oluyordu. Her şeyin ilk düşlerinin bolluğu ve renklerinden sonra adım adım bir sönüşle hüznün ve bezginliğe, sıkıntı ve

karanlığa yönelişi, kendisini damla damla öldüren bir uyuşturucu gibi görünüyordu ve kendisi buna kurban olduktan sonra bunun yalnız kendisi için olmayıp genel bir yasa olduğunu görmekten acı bir avuntu çıkarıyor, tuhaf bir korku sarhoşluğuyla kalıyordu.

Ötekiler: “Ne oluyor sana, dalgınsın?” dedikçe bir yanıt vermeye gerek duymadan dudaklarını yerinde hafifçe kıvrımayı yeterli buluyordu. Ve dikiş, düşünmeyi uğraş biçiminde gösterebildiği için artık elinden düşmez oldu. Bununla birlikte herkesin kendi durumuyla şu ayrım vardı ki, onun yaşamının baharı geçmişken birçokları henüz umut ediyordu. Ona göre bahar evlilikle başlıyor görünüyordu. Kendi bolluk ve ferahlığını hep o zamandan başlattığı için, şimdi Necip ne kadar umutsuz ve insanlardan kaçan görünürse görünsün evleneceği için onu yine mutlu sayıyordu.

Bütün bu düşünceler arasında bir sarkaç gibi yüreğini korku ve çekingenlikle ezen kendi yaşam karşılaş-tırmasını durmadan yineliyor; kimi zaman sonsuz bir sıkıntı ve hüznün, ardından acı bir korku ve telaş duyuyordu. Her şeyin, bütün düşlerin, umutların, gençlik ve mutluluğun zalim bir dirençle mutlaka elden kaçacağını, işte şu anda kaçmakta bulunduğunu, bir şey yapma olanağı olmaksızın artık yaşamının bitmiş olduğuna karar vermek gerektiğini görerek bunalıyordu.

Bütün bunlar, doğal bir gülümseme ve incelik altında gizlenmeye çalışılan kanlı çatışmaları gerektiriyor, sinirlerini daha çok yıpratıyor; uzun baş ağrıları, güçsüzlükler, hazımsızlıklar ve toplu bir keyifsizlik getiri-

yordu. Öyle bir noktaya vardı ki, abartılı bir hastalık duyarlılığıyla ve seçmesi olanaksız yaşamının bütün zamanını anlam arayışıyla incelemesi yüzünden, yaşamın ufkunda bulut yokken rahat bir ömür içinde acı çeken bir kurban olarak kaldı.

Bunlar gerçekte Süreyya'nın ilgisiz ve meşgul bakışından kaçıyor; fakat Necip'in kuşkucu gözleri ve güçlü bağlılığının yönelimi bunları seziyor, karanlıkta zaman zaman onun bilinmeyen kederleri bulunduğunu görüp neden bulamayarak büyük korkular içinde fırtınalar tasarlıyor, başka bir erkek düşünmesi olasılığı içini yakıyordu. O zaman Suat'ı saygıdeğer görmekten çekiniyor, onu yüce konumundan düşmüş görmemek için bunu düşünmek istemiyordu. Ve eğer Suat kendisi için bir duygu taşısaydı gözünde yine o saygın konumda kalacağını anlayarak: "Ah bencillik, sanki böyle olunca başka bir şey yapılmış mı olacak?" diye gülümsüyordu.

Düşünüyor, düşünüyor, Suat'ın bu durumuna bir neden arıyordu. Süreyya ile aralarındaki bağı inceliyordu. Bunda eski yakınlığı göremiyordu. Fakat önceden onların yaşamına şimdiki gibi girmiş bulunmuyordu. O zaman bile bu kadar küçük anlaşmazlıklar gerekli ve doğal görünüyordu. İki kişilik ne kadar uyumlu görünürse görünsün, gece gündüz süren ve yıllarca devam eden beraberliklerinde birtakım anlaşmazlıklardan rahatsızlık duymak neredeyse kaçınılmaz oluyordu. "Bu kişiliklerden ya ikisi de güçlü olup sürekli bir çatışma içinde olur, ya da biri ötekini tutsak eder" diyordu. Bu tutsaklığın ara sıra başkaldırıları olsa da; Necip, yara-

dılış bakımından duyarlı ve yumuşak olan Suat'ta hastalıklı bir duygunun korkutucu biçimde belireceğini sezmiş ve nasıl bir iç durum yaşayacağını anlamış olmakla birlikte, bu duyarlığın nedenlerini çözemeden kalıyordu.

Necip kimi zaman Suat'ın kendini böyle ezilmiş duymasına yol açanları bilememesine öfkeleniyor; bilinmezlik ve kıskançlık birleşerek onu yıpratıyordu. Bu, kendisini her şeyden çok sarsıyor, ateşli bir kin içinde zehirleyerek sanki ölüme hazırlıyordu. Kimi zaman da Süreyya'ya bakıyor, onu Suat'ın kocası oluşundan çok, derin ve ateşli olmayan kişiliğı için kıskanıyordu. O, her durumunda sade ve içtendi. Kötölük tasarlamadan, hatta çelişkili davranışlarında bile içtenlikle hareket ediyor, yaptığı bir şey kötü sonuç doğursa bile ortaya çıkacak olumsuzlukları önceden kestiremeden kaygısız yaşıyordu.

Bir şeyler yapma gereksinimi duyduğı bir yaşa ulaşmış bulunduğı için o zamana dek yapılmadan geçen yılların birikmiş eğilimleri birden ortaya çıkıyor, onu sandal gibi şeylere düşkün kılıyor. şimdi de bir yat merakı sarmıştı. Sandal artık gözüne küçük görünüyordu. Tarabya'da yapılacak yarıştan söz ederken İngiltere'den gelmiş birkaç yat sayıyor, bunları uzun uzun betimleyerek: "Ah, insanın öyle bir yatı olmalı ki..." diyordu.

Sonra Suat'a dönerek:

"O zaman sen de gelirdin. İçinde kamaraları, yemek salonu, her şey var... Adeta bir gemi... İnsan karısını

alınca kalkıp Marmara'ya çıkar... Mudanya... Yalova... İstersen Midilli, İzmir..." diyordu.

Suat gülerdi: "Dünyayı dolaşmak için çıksak nasıl olur acaba?" derdi.

Necip de gömüldüğü köşesinden söze karışır, "Yok, eğer küçük bir yat olsaydı..." şartını koyardı.

O zaman uzak ülkelerden, uzak şeylere özgü şiir ve o renklerin uyumuna tutkunlukla onların güzelliklerinden söz ederler, adaları birer birer geçerek İtalya sahillerine kadar uzaklaşırlardı. Kendilerini bir İtalya limanında gemilerin zincir gürültüsü içinde hayal ederler "Ah ne iyi olurdu!" derlerdi. Bunlara Suat da katılıyordu. "Bilmem ama yine deniz tutar mı?" diye Necip'e soruyordu. O, sürekli böyle, sürekli Suat'la olabilmek mutluluğunu hayal ederken bir yandan da hayatın böyle olağanüstü bir mutluluğa izin vermeyeceğini, o kadar mutlu olma ihtimalinin olmadığını düşünüp "Ama bu böyle ne olacak?" diye başını taşlara vururcasına umutsuzluğa düşüyor, acı çekiyor ve eziliveriyordu. Her gün ateşinin daha da arttığını, bir gün artık onun altında kalarak başkaldıracağını, artık ondan sonra ağlamak, sızlamak zorunda kalacağını büyük bir kaygıyla, korkuyla görüyordu.

Süreyya bu görkemli şeylerin arasında pek tembel bulduğu sandalı için, Suat ise nerede olsa, nasıl olsa hayatın yıkıntı tohumu ile yüklendiğini düşünerek üçü de çeşitli şeylerden aynı üzüntüye düşüyorlar, çeşitli şiddetlerle sıkıntıya tutsak oluyorlardı.

Bazen geceleri de çıkıyorlardı. Suat dümene geçer, erkeklerden biri kürek çekerti. Çoğunlukla birkaç sözle

bozulan bir dinginliğin sürdüğü bu yolculuklarda denizin, gökyüzünün, sahillerin ürkütücülüğü arasında bazen ay ışığının aydınlığına, bazen karanlığın dalgalarına gömülerek, denizin bir kadın göğsü gibi kokularla dolu el değmemiş bedeninde Büyükdere'ye kadar inerler, sonra geri dönerlerdi. Dönüşleri sessiz, karanlıkta olurdu. Herkes düşünce ve üzüntülerini yüklenerek odalarına çekilir, birbirlerini ve kendilerini yorgun olmakla kandırarak üzüntülerini gizlerlerdi.

Fakat Necip giderek kendini denetlemekte güçlük çekiyor, yetersiz kalıyordu; çünkü onun bu şiddetli bağıllığı bu noktaya geldikten sonra dayanma gücü azalmış, suya kan karışmış gibi içini bir yangın kaplıyordu. Onda bu kadar içini kaynatan bu çekicilik artık kavuşmaya şiddetli bir ihtiyaç duyuyor ve ona, onun iç dünyasına girmek gereksinimi ile güçlü bir arzu gösteriyordu. Her zaman onun yanından ayrılmamak kaygısı şimdi yerini ona karışmak coşkusuna bırakıyordu...

Sonunda bu, duyguların taşması haline geldi. Bir gün geç kalkmış, deniz hamamına gitmişti. Çarpışarak koşuşan dalgalar, hamamın içinde büyüyen, yansıyan sesleriyle düzensiz bir ezgi çıkarıyordu. Bedeni olası bir zevkin yönlendirmesiyle şimdiden hoş bir rahatlık içinde, uyanır uyanmaz yeniden düşüncesini oyalamaya başlayan kaygılarının dalgınlığıyla soyunurken, serin deniz havasının içinde birden ölüyorum sandı. Etrafını onun kokusu sarmıştı.

Bu, Necip'in Suat'tan sahip olduğu tek şey olan beden kokusuydu. Bu kendisine sürekli kendi göğsü gibi

gelmişti. Bu, ne bir çiçeğin, ne bir yaprağın bilinen kokusuydu. Bu bilinen hiçbir kokuyu andırmayan, cana işleyen bir koku, adeta canlı bir şey, bir nefes idi ki, Necip onun iç dünyasının kokusu sanıyordu. O kadar eşsiz, o kadar içten bir koku idi. Bunda Suat'ın bütün gizli sırları, bütün kadınlığı tam bir heyecanla bulunurdu. O kadar kadından, o kadar Suat'tan yükseliyordu... Ve şimdi, denizde bu koku, ona bir beden sıcaklığıyla karışmış geliyordu. Duyguları o kadar güçlendi ki bedeni titreyerek bitkin düştü.

Bu nereden geliyordu? Ondan önce denize girdiği için mi kalmıştı? Denizin, rüzgârın birbirine çarpması bunu nasıl dağıtmamıştı? Ve suyun içine girdiği zaman, şimdiye kadar bunu düşünmediğine şaşarak, onun da burada, bu su içinde yıkandığını düşünmek bütün iradesini yok ediyor ve güçsüz kılan bir zayıflık ve sarhoşluğa sürüklüyordu. Bulutlar içinde, sarhoş ve şaşkın, kendini suyun içine bırakarak, sonsuz bir duygu sarhoşluğu içinde onu burada, suyun arasında, deniz elbisesinin yarı sakladığı omuzu, kolları, boynuyla görerek, bayılacak gibi oluyordu. Bu duygusunu sürdürmek için gözlerini kapayarak suyun kendini okşamasıyla yüzdüren kuvvetin üstünde sallanarak, ateşli, ihanetten habersiz, korku içinde kalıyor, onu öyle görmeyi düşündükçe, kokusunu duydukça denizin içinde sonsuz derinliklere uçuyorum sanısını veren bir sarhoşlukla sersemleşiyordu.

Sonunda çıktığı zaman denize delice bir istekle atlayacak, boş vakitlerini ıssız yerlere kaçıp ona binlerce

ateşli seslenişlerle, bu zevkli düşüncelerle oyalanmaya adayacak duruma geldi. Onu en ince, en gizli kadınlığına kadar düşünerek, ateşinin yakıcılığıyla iç dünyasının yandığını hissedip ölüyorum sanarak “Ah ölsem...” diyordu, mutluluğunun ancak o zaman tamamlanacağına inanıyordu. Ve onun kokusuyla, yavaşça ona yaklaşıp ensesinden yükselen o güzel kokulu bedenle sersem olduğu zamanlar, baştan aşağı sarsılarak ağlamak, boğulmak, birdenbire düşüp ölmek ihtiyacıyla kıvranıyor, bunları yapmamak için kendini zorlayarak işkence çekiyordu. Bir saniyede bin duyguya, bin düşünceye, bin hayale tutsak olarak, işkenceden farkı olmayan ama onu yine de mutlu eden çarpıntıların içine karışıyordu.

“Canım, bu ne kadar deniz tutkusu?” diyen Süreyya’ya “Bir sandalım var diye bütün denizi sahiplenemezsin!” diye şaka ederken, gerçekteki durumunu düşünmeden edemiyor ve kendi içindeki vahşete şaşıırıyordu. Çünkü onunla konuşurken, ona seslenirken, onun onuruna yönelik korkunç bir cinayetle bu hakkı kötüye kullanma düşüncesinden bütünüyle uzakta bulunuyordu. Duygularının akışına öylesine kapılıyordu ki, kendisine herkesin katil deme hakkı olduğunu kabul ettiği anlarda bile, vicdanının yargısıyla sakin kaldığı zamanlardan herhangi bir ayırım yapamaz duruma gelmişti.

Bu akşamüstü Tarabya’ya kadar gidip dönmek üzere yola çıkıyorlardı. Necip, tek başına aşağı inerken piyanonun üzerinde Suat’ın şemsiyesiyle eldivenlerini gördü. Bir anda bu eldivenleri koklama isteğine engel olamadı; titreyerek eğildi, onun eşyalarını burnuna

yaklaştırdı; o her zaman havada dolaşan koku şimdi elindeydi! Eldivenlerin dokusu o kadar onun eli kadar hoş ve inceydi ki, gerçekten onun ellerini kokluyormuş izlenimi uyandırırıyordu. Bir an için bunları alıp saklamanın ne büyük bir mutluluk olacağını, içini sızlatan bir özlemle düşündü. İhanet ediyormuş gibi ürpererek, yüzü sararmış halde, eldivenlerden birini cebine koydu.

Suat, ift sandığı eldivenin aslında tek olduğunu ancak arabada fark etti. Telaşla, yanlışlıkla tekini almış olma olasılığını başını sallayarak geri çeviriyordu. şemsiye ile ikisini de piyanonun üzerine bıraktığını ve oradan alırken piyanonun üzerinde başka hiçbir şey kalmadığına özellikle dikkat ettiğini söylüyordu. Süreyya, “Belki arabaya gelirken dşrmşsndr” dedi. Necip, sözünü sakınmadan Süreyya’ya bir şeyler anlatıyor, Suat’ı düşüncelere srklememek için garip sorular ortaya atıyor, onun dalıp gitmesinden çekiniyordu. Suat, “Garip, acaba ne oldu, açıkça öyle...” dedikçe, sanki eldiven cebinden çıkıp “Buradayım!” diye bağıracakmış sanıyor, kalbi hızla çarpıyordu.

Eldiven konusu unutulduğunda ise o, Necip için tek ve en değerli eşya haline geldi. Yaşam dolu o eldiven, Suat’ın eliyemiş izlenimi veriyordu... Onun eline sahip olmak, Necip’i mutluluktan aklını yitirecek noktaya taşıyordu.

9

Suat başını dikişinden kaldırıp kapıdan giren Necip'e bakarak: "Ooo! Sizde bir hazırlık var?" dedi.

Öbürü eldivenlerini giymekle uğraşırken, yatıştır-maya çalıştığı bir sesle "Evet, kaçıyorum." diye karşılık verdi. Ve üzüntüsünü göstermemek için pek çok işi olduğunu, gezilecek yerleri, uzun süredir savsakladığı dostlarına dair öyküler anlatıyor, zorunluluklarından söz ediyordu. Oysa gerçekte burada kalmak için can atarken işte şimdi kaçıyordu. Çünkü artık burada yaşamaya sabrı ve dayanma gücü, kuvveti ve katlanacak durumu kalmamıştı. Hele bu son hafta onun için katlanmanın ötesinde eziyet veren bir biçimde geçmişti. Buradaki yaşamının bir ihanet olduğunu kendine sürekli anımsatan derinden gelen ses susmuş olsa da artık besinsiz yaşamı işkenceye dönüşen tutkusuyla, Suat'ın bir zaman kendini esrik eden huzuruyla şimdi yıkılmış olarak, öyle yorulmuş, üzülmüştü ki, bu gece sabaha kadar uyumayarak çektiği ateşler arasında kaçmak ona tek kurtuluş yolu görünmüştü.

Evet, ne olacaktı? Burada kalsa ne olacaktı? Bu kesin ve karşılıksız soruyu belki bin kez kendine sormuş, iş-

kence ve ihanetten başka anlam taşımayan bu yaşamın sonu olmadığını sürekli düşünmüştü. Şimdi giderek elinden kayan iradesinin, artan sersemliğinin yönlen-dirmesiyle düzeltilmesi olanaksız bir şey yapmak, bilmeden ağzından kaçıracağı sözle, yönelteceği bakışla her şeyi açığa çıkarıp haklı bir nefret ve tiksintmeye hedef olmamak, o denli arı ve temiz bakışı bir nefret ürperişiyile kendine yönelmiş görmemek için bir çıkar yol varsa o da kaçmak olduğuna karar vermiş ve ferahlamıştı. Çünkü son zamanlarda onun önünde dururken içinden taşan haykırışa, isteklerine dayanmak gittikçe güçleşiyor, bunun her şeyi göze aldırarak bir taşkınlığa dönüşmesinden korkuyordu.

Önceleri, ilk günlerde, aklına yine bu çözüm gelmişti. Ancak o vakit dayanma gücüne, soğukkanlılığına güveniyor, bu denli zayıflık göstereceğini düşünmüyordu. Duygularının dayanıksızlığına, sertliğine tutsak olup gecikmelerle, önlemlerle kendini oyalayarak oturuyordu. Fakat şimdi o zamanki gibi eyleminin kötülüğünden ürktüğü için değil, duygularının kabarıp açığa çıkacağından korktuğu için kaçıyor. Ve bu iki eğitim arasında uykusuz geçen gecelerinde türlü kararsızlıklarla ezilirken sürekli kendini yönetme zorunluluğu onu hasta ediyordu. Uyuyamayacağını bilerek gecelerin yaklaşmasını artık kesin bir işkenceyi bekler gibi kaygıyla karşılıyordu. Önce onu düşünmek, saatlerce dalgın kalıp tüm saatlerini ona ayırdığı halde bıkmamak, düşünmek için zamanı yeterli bulmamak, onun bakışlarını, sözlerini, davranışlarını, kokusunu anımsayıp bu

eldiveni koklamak için kendinden geçerek sabahlara kadar uyumamak nasıl bir mutluluksa, şimdi bu mutluluk hastalıklı bir biçimde kuruntu ve kuşkularla ağlayarak, haykıarak “Ama ölüyorum, kurtarın beni artık!” diyecek kadar yanarak geçiyordu. Onun Süreyya’ya o bakışları, o seslenişleri oluyordu ki, Süreyya için dingin bir kabullenişle karşılandığı halde kendisini kahrediyordu. Ah, bunun bir tanesi için canını nasıl seve seve verirdi!..

Sıradan bir saygının ne tür aşamalardan geçip şimdi yaşamında kök salmış büyük bir sevgi ve korkuya dönüştüğünü düşünerek bu denli tutkulu bir sevgiyle sonucu anlaması gerektiğini düşünüyor, kendine kızıyordu; nasıl olurdu da bu kadar ilerlemesine izin verirdi? “Evet, kaçmalıydım, kaçmalıydım!” diye yumruklarını başında sıkıyordu. Ve şimdi ondan da kendinden de uzaklaşmak gerekiyordu. Çünkü ondan uzaklaşmakla kendini ateşten kurtaramayacağını görüyordu. Nereye gitse, ne yapsa bunun olanaksız olduğunu, onu unutmak için günlerce, gecelerce uykusuz, ateşli, kararsız yaşamak zorunda kalacağını, hele bundan sonra ondan uzak bin hüznün, bin işkence içinde sürüneceğini düşünerek “Cezadır, ah cezadır!” demek istiyor, fakat önünde yaşamı ancak ölümle son bulacak bir işkence gibi görüyordu.

Bu durum içinde ara sıra boğazını yakıp gözlerini ıslatan yaşlar da oluyordu. Kendini böyle bir çıkmaza sürüklediği için acınacak görmekten, bu yakıcı çaresizlik içinde kurtuluş umudu olmadan çırpınmaktan doğan yaşlar ki hep, tersine, onların yanında iken gözlerini yakıyordu...

Bunun için, balkonda kotranın flockuyla uğraşan Süreyya atılıp: “Ne? Kaçmak mı? Mümkün değil!” dediğinde, Suat hafif bir keder sesiyle: “Mümkün değil... Şaka yapıyor, bizi korkutuyor” diye yinelediğinde, kendi gidişinin onlar için neredeyse bir felaket gibi algılandığını gördüğü an hem Süreyya’nın iyiliğine hem Suat’ın sözlerine bakıp birden hıçkırı hıçkırı ağlamak, “Ama bırakın kaçayım, Allah aşkına... Çünkü ölüyorum. Burada sizin yanınızda ölüyorum...” demek için güçlü bir istek duydu.

“Evet, bırakın kaçayım...” diyecekti. “Çünkü buradaki yaşamım uğursuz bir şeye dönüştü. Ben düşkün, uğursuz bir adamım. Sizin bu kadar iyiliğinize karşı ben alçaklık yapıyorum. Fakat bilseniz ne kadar çaresizim...”

Ve çaresizliğini asla kanıtlayamayacağını ve açıklayamayacağını görüp umutsuzluğa kapılıyordu.

Süreyya kalkıp pardösüsünü elinden almak istedi. Dikişini dizine bırakmış, kalkmaya hazır duran Suat yineleyerek: “Özellikle yapıyor. Hiç yoktan böyle kaçmaya ne gerek var?” diye yakarıyor, o gözler bu kez sabit bir yalvarışla kendine bakıyor ve baktıkça karşı koyamayarak gidemeyeceğinden, “Peki kalayım!” diye döneceğinden, hatta kalma isteğinin yavaşça büyüdüğünden korkarak kararlı olmakta zorlanıyordu. Ve birden, buradan, ondan, onun o melek gözlerinden, o peri sesinden uzak kalınca nasıl evlatlarını toprağa vermiş nineler gibi yanar bir yürekle kalacağını sezinleyerek derin bir acı duydu ve pişmanlıkla içinden: “Ah, kal deseler...” diye inledi. Fakat o denli ısrar onlara yeter-

li görünmüş, Suat: “Bari yakında gelirsiniz ya?” diye sormaya başlamıştı. O zaman artık her şeyin sona erdiğini, bir daha görememe acısı, onun kendisi için ne kadar yabancılaştığını, onun dışındaki her şeyin ne denli önemsizleştğini, Süreyya onun eşi olduğu halde kendisinin ne kadar uzak kaldığını görmekten doğan yoksunluk onu perişan ediyordu. Gözlerini dolduran yaşları göstermemek için: “Elbette... Yakında...” diyerek döndü, kaçtı.

O kadar zaman Necip’e o kadar alışmışlardı ki, bugün onun yokluğu ikisini de durdurdu. Birçok konuda onu anımsatacak bir yaşam sürmüşlerdi. İkisinde de o olsa söylenecek sözler, o olsa söz söylenecek fırsatlar ortaya çıkıyordu. Süreyya: “İnsan tuhaftır, nasıl birbirine alışıyor” diyordu. Sonra yemekte “Biliyor musun, ben üzölmeye başlıyorum” dedi. Bu kederden bir parça Suat’ta da bulunuyordu. Necip onların yaşamını şakaları, sözleri, arkadaşlığı ile doldurmuş ve onurlandırmış, üzüntülerinin dostu ve avuntusu olmuştu. Bunu o gidince kavıyorlardı. Görüyorlardı ki, o olmasa daralacaklarmış... Suat tek başına kalınca son zamanlarda kendini sarmış olan keder ve sıkıntıya, biraz daha gömüleceğini ve bu durum ile Süreyya’nın daha çok daralacağını düşünüyordu. İki kişilik böyle bir suskun yaşam Süreyya’ya değil, kendisine bile artık yorucu geliyordu. Artık o gömüldüğü büyük korkuyla savaşmak için kendinde güç bulamıyordu. Bir çözüm olmadığını bile bile çabalamak, yaşamlarını neşelendirmek için yorulmak artık elinde bulunmuyordu. Yalnız kendi

kafasını yoruyor, Süreyya'nınsa her şeyden habersiz çocuklar gibi kendi oyunlarıyla oyalanarak hiç önemsemeyişine kızmaya başlıyordu. Önceden onda her şeyi annesine bırakan bir çocuk durumu görür, bunu severdi. Şimdi bu durum onu gittikçe öfkelen diriyordu.

Sonra ansızın korkmaya başladı. Süreyya'nın bezginliği ve yılgınlığına duyduğu kaygı yerini kendi korkularına bıraktı. Tüm yaşadıklarını Süreyya usandığı için değil, kendisi de usandığı için yaşıyorlardı. Yaşamını sevecek, mutlulukla sürdürülecek bir yaşam olarak görememek kaygısı bir telaşa dönüşüyor, bir süredir kafasını kurcalayan şeyler, duygusuz bir zehir etkisi yaratarak onu ne ölçüde yıprat tığını gösteriyordu.

Bu, gerçekleşmeden önce yer altında gök gürültüleriyle yaklaşan yıkımları bildiren bir deprem korkusu gibi oluyordu: Ama önlerindeki yaşamı, kesin yıkımı görmemek için, buna ald ırmayıp çocuklar gibi bugün yelkene, yarın eve, öbür gün balığa heves etmek için insan ne kadar katı olmalıydı? Bu her gün böyle sürüp giderken artık bir gün zaman bütünüyle geçmiş olacak, yaşlılık onu çürütecekti. Ama buna dayanmak için insan ne olmalıydı? Bu durgunluğun çöküşünü ve sabırla şimdiden bilerek beklemek ona pek acı geliyordu.

O zaman adımları art arda uzuyordu: “Yaşamım harcandı!..” diyemiyorsa da, “Harcanıyor” duygusuyla ve yakıcı kaygısıyla güçsüz kalıyordu. Bu gelgitli duygularını Süreyya'nın fark etmeyişi giderek artan bir kızgınlık doğuruyordu. Bu korku ve öfke bunalım larını pişmanlık ve iğrenme ile izliyor, o zaman Sürey-

ya'yı suçsuz görüp haksızlık ettiğini düşünüyor, onun tarafından bağışlanmak gereksinimiyle ona yaklaşıyor, gözlerine dolan yaşları gizlemek için çabalıyordu.

Ah o zaman Süreyya bu kadının yüreğinde nasıl yakıcı bir yanardağ bulunduğunu sezse, gelip gözlerine bakarak “Yine gidiyor musun?” diyen dudakların nasıl bir “Yok gitme, ölüyorum” diye ağlama gereksinimiyle titrediğini anlayabilseydi... Fakat hayır, o bu gözlerdeki anlamlı kaygıya, bu dudakları kurutan yalvarma ateşine yabancı, yalnız kendi düşüncesiyle uğraşmaktaydı. O kadar ki, Suat içini yakan şeyleri anlatamamanın ateşiy-le bir imaya bile yüreklenemiyordu. Kaç kez: “Ama...” diye başlayıp bunları elinden geldiğince anlatmaya hazırlandı. Bu girişimlerinin çoğunda kendi yapısına tümüyle ters düşen uzun gerçeği söyleme güçsüzlüğü, gülünç bulunma kaygısı, geri dönüşü olmayan bir reddedilme, düşüncelerine önem verilmemesi korkusuyla saatler süren çatışmalar sonucunda yine suskunluğa, yine kederlerini kendi içinde saklamaya zorunlu kaldı.

Süreyya'nın “Ama sen ne oluyorsun Suat? Bir tuhaf-lığın var” dediği zamanlar oluyordu. O zaman anlatma isteğiyle coşuyor, sonra yeniden kendini zorlayarak bir gerekçe bulup baş ağrısından söz etmeye çalışırken hıç-kırarak ağlama arzusuyla boğuşuyordu. Bunların böyle son derece şiddetlendiği saatler bulunduğu gibi yaşamı olduğu gibi benimsediği zamanlar da oluyordu. Fakat bir şey onu, yaşamını karanlık ve umutsuz görmeye yöneltiyor gibiydi. O zamanlarda da “Ama ben mut-suz değil miyim? Niçin böyle ilgisiz duruyorum?” diye

kendini yasa sürüklüyor, yeniden onu paha biçilemez bir haz ile oyalayıp tatlı bir zehre çeviren düşüncelere geçiyordu. Önceleri herhangi bir iş yaparken bunları düşünemezdi, ancak işi bitince daldardı; sonraları gündelik işleri yaparken bile düşünmeye alışı. Artık bu, her kalıba, her renge girebilen bir düşünce uğraşı, bir iç durum oldu.

O zaman birtakım alışkanlıklar doğdu: Müziği oldukça savsaklıyordu. Dışarı çıkmak da istemiyordu. Bir iki kez o da sırf Süreyya'nın önerisini geri çevirmemek için kabul etti, çıktılar. Fakat Suat'ın dalgınlığı Süreyya'nın da susmasını gerektirdi. Eve sersemlemiş, yorgun döndüler. Süreyya şimdi yarış için yelkende birkaç onarım yaptırmıştı. Önceden çok beğendiği sandalda şimdi eksikler buluyor, değişmesi olanaksız yanlarına kızıyordu. Artık iyice karar vermişti: Yeni bir sandal yaptırmak, gerekirse bunun için hazırladığı bir tasarısı vardı. Ve zaman zaman herkesi de kendi gibi aynı şeye meraklı sanmanın saflığıyla uzun uzun Suat'a bunları anlatıyordu. Suat, bunları dinlerken Süreyya'nın yüzüne bakıp söylediklerini hiç işitmeden, ama böyle habersiz, hep kendi hevesleriyle oylanmak için insanın nasıl biri olması gerektiğini düşünüyordu ve kocasına şaşıyordu. Bunları düşündükçe ve fark ettikçe sanki Süreyya'yı tanımadığını duyumsuyordu. Ona yabancı görünüyordu ve hayret ederek: "O kadar zaman ben bu adamı tanımadan yaşamışım, hem de son derece yakın bir yaşamla..." diyordu. Açıkça görünen şeylere kanıp, verilen kararların yaşamımızda ne denli derin etkiler

yarattığını, Süreyya'nın da her şeyini bilirim derken nasıl hiç ummadığı huylarının ortaya çıktığını görüp “Ben onu bilmiyordum, başka bir adammış... Nasıl yaşadım ya rabbim, nasıl?” diyordu.

Sonra yanlış kendinde görüyor, bu geri dönüşü bulunmayan yola girdiği için pişmanlık duymaya başlıyordu. Tüm bunların kendi yalnızlığının suçu olduğunu ayırımına varınca daha da bunalıyordu. Piyano çalmak istiyor, konuşmak için hizmetçiye sözler arıyor, komşularla içten bir yakınlık kurmayı tasarlıyordu. Acaba Necip niçin gelmiyordu? O olsa kendilerine bir dost bulurdu. Onun bir haftadır biriktirdiği öyküler bulunurdu. Necip'in gücenip gitmiş olma olasılığı aklını kurcalıyor, ne kadar düşünse de onun gücenmesine bir neden bulamıyordu. Ancak o gidişteki gariplik gözünden kaçmıyordu. Onlardan bıkip gitmiş olma olasılığı da aklına geliyordu. Böyle düşündüğünde önce ona hak tanıyor, ardından bunun bir haksızlık olduğunu düşünüyor; eğlendiği zaman burada kalıp, sonrasında sıkılınca bırakıp gitmek... Hayır, bu bir suçtu. Ah, bu dünyada herkes kendini, hatta başkalarının zararına da olsa kendini mi düşünüyordu? Şimdi o, kim bilir nerelerde; Süreyya işiyle uğraşüyor, dadısı bağda eğlenirken kendisini kimsenin düşünmemesi, yalnız bırakması, merak etmemesi, anlamaması ona çok acı, çok kıyıcı geliyordu.

Bu sırada bir gün Necip gelmişti; ancak o da rahatsızlığından yakınıyordu. Hiçbir yerden tat almadığını söylüyor, yaşam konusunda oldukça bezgin görünüyordu. Artık usandığını, bunun ölünceye dek böyle

sürüp gideceğini bile bile yaşamaktan tiksinti geldiğini anlatıyordu. Suat aynı duygu durumunda bulunduğu bu dönemde, onun yaşama ilişkin söylediklerini, söze-
limi yaşamın ne denli renksiz ve gereksiz olduğunu hoş-
nutlukla dinliyordu. Necip, sekiz günü kesintisiz, can-
sız bir beden gibi, aşktan umutsuzluğa, umutsuzluktan
aşka geçerek perişan, kararsız, yoksul bir durumda ge-
çirmişti. Bu gelgitlerin içinde, gitmekle gitmemek ara-
sında çırpınırken bir gün vapura binmiş, her iskelede
kendini orada bırakmak ve onun yanına gitmemek için
çaba göstermiş; sonunda kendini tutamayarak onun
yanına gelmişti. Ve işte buradaydı; Suat karşısındaydı.
Bu güzel, temiz gözlerin, biraz solmuş o güzel yüzün
içinde açtığı yarayla ağlamak istiyor, onun karşısında
doya doya ağlamak... Ancak hayır, onun suçu yoktu.
İşte o her zamanki Suat'tı; kendisine yabancı olması ge-
reken Suat, annesi gibi saygı gösterilmesi gereken Suat;
işte kardeşi Süreyya. Onların bu arılığı ve temizliği kar-
şısında kendi içine egemen olan kire başkaldırıyordu.
Dünyada güzellik ve temizlik niçin yok oluyordu, ken-
disinin de bu yok oluşta payı bulunmuyor muydu, bu
insanlara ihanet etmiyor muydu sanki. “Ah, insanlar
niçin böyle kötü olmuşlar? İyilik isteğiyle birlikte bu
kötülüğe ne gerek vardı?” diye yakınıyor, “Güzel ve
yüce bir kadının yanında insan her türlü kötü düşünce-
den uzak durarak niçin temiz ve masum yaşamamalı?
Nedir bu insanlığın içten içe çürümesi, bu çamur, bu
fırtına... Bu kirin temizliği bir daha geri gelmemek üze-
re yaralaması niçin?” diye sızlanıyordu.

Ancak onun o gözlerinde, siyah ve yakıcı bakışlarında içini eriterek çeken bir güzellik, onu bir an içinde sersem ve güçsüz bırakan bir büyü vardı ki karşı koyamıyordu; fakat güçsüzlüğünden bile yakıcı bir haz alıyordu. Artık iç dünyası bedenini de hasta edecek denli yorgun ve dayanıksızdı. Karşı koyamamak ona son çecikilik, son sevinç gibi geliyordu. İstek, bütün yetilerini düşkün bırakacak düzeye varmıştı. Onun kokusuyla ölmek için yanına yaklaştığı oluyordu. O zaman sarhoş eden bir zehir soluyor gibi sararıp titriyordu. Ve deniz, bir kez girince ayrılamayacak kadar onu kendine çekiyor, oyalıyordu. Süreyya yakınıp: “Necip, hastalanırsın!” dedikçe, “Ah hastalansam, bari onun için hastalansam...” diye geçiriyordu içinden. Onun için ölmeyi tasarlıyor, son anda onun da bundan haberdar olup o melek bakışlarıyla başucuna gelip: “Biliyorum, benim için... İşte seni bunun için seviyorum...” deyişini iştirir gibi oluyordu.

Ve onlar birlikteyken içindeki fırtınaları, karanlığı sezdirilmemek için o denli neşeli ve canlı görünüyordu ki Süreyya ile Suat kahkahalarla gülerek: “İlahi Necip Bey!” diyorlardı. Necip iki gün kalıp üçüncü gün yine ansızın ısrarla gitmek isteyince onlar için, özellikle tek başına kalmaktan ürken Suat için bu çok acı oldu. Necip’in ısrarına şaşırarak; ancak fazla uzatmadan geri dönmesi için söz almadan onu bırakmadı. Sonra yeniden yalnız bir yaşam başladı. Karı koca, bir daha geldiğinde onu bırakmamaya karar veriyordu. Suat, onu oyalamak için sevdiği ezgileri çalışmaya, alıştırma

yapmaya koyuldu. Cavalleria Rusticana'nın onun çok sevdiği "Ah Lola Biyanka!" Siciliana'sıyla, dua bölümüyle uzun süre uğraştı.

Ona haber vermeden bir gün bu parçayı çalacaktı. Şimdiden çaldığında nasıl şaşıracağını tasarlayıp hoşnut oluyordu. Necip bu operadan sürekli bir tutkuyla söz etmiş, hatta birkaç ezgisini mırıldanmıştı. Piyanosunda Santuzza'nın içi yakan çığlıklarını çalarken bu sızlanışı andıran müziğe, şiirle müziğin uyumuna kapılıyor, bu tutku müziği onu dehşete düşürüyordu. Ah, bu müzik onu ne denli perişan ediyor, neredeyse öldürüyordu! Müziği dünyanın en yüce ve yüksek tadı sayan Necip'e hak tanıyordu. Müzikle oyalanırken bir haftadır kendini zehirleyen düşüncelerden sıyrıldığına da seviniyordu.

Ancak dadının gelişi her şeyi altüst etti. Uzun süredir görmediği hanımını, biriktirdiği öykülerin gevezeliğiyle saatlerce yorduktan sonra bağa ilişkin haberler verirken Hacer'den söz etti. Konuyu iyice dolandırdıktan sonra asıl konuya girmekte çekinerek Hacer'in Necip'in yalıya bu denli sık gelip gitmesini anlamlı bulduğunu sezdirdiğini aktardı. Hacer ona Necip'i sormuştu. Hâlâ orada mı, demişti; aldığı yanıt üzerine de: "Maşallah, Allah mübarek etsin... İnsanın Süreyya gibi umursamaz bir beyi olduktan sonra..." demişti.

10

Suat'ın şakaklarına önce soğuk bir ter, ardından şiddetli bir sıcaklık, bütün başını yıpratana bir nabız atışı ortaya çıktı. Derin bir tiksintiyle bu düşüncenin ne kadar haince, ne kadar kirli bir şey olduğunu düşündü. Ardından dadısının sözlerini dinlemediği halde onun “Meydan vermemeli” diye kulaklarını yırtan uyarısına hak verdi. Fakat nasıl meydan vermemeliydi? Hem onlar ne yapıyorlardı? Yoksa Necip'e karşı gerekenden çok bir yakınlık ve içtenlik mi gösteriyordu? Demek ki bu sözü söyleyebilmek için bu kadarı da yetiyordu? Ardından birden “Ya o da öyle düşünürse...” diye kocasını düşündü. Demek ki onun da böyle düşünmesi olasıydı? Fakat Süreyya'yı bu tür düşüncelere kapılacak kadar sıradan tanımadığı için yatıştı.

Şimdiye dek Hacer'i herkese karşı o denli savunmuşken artık bu söylediklerinden sonra bir daha onu savunmaya cesaret edemeyeceğini anlıyordu. Onda tiksindirici bir durum, bir yılanlık buluyordu. Bu kötülüğü ondan değil, kimseden ummamıştı. Böylesine gereksiz ve anlamsız bir düşünce, üstelik zehirli bir düşünce ortaya atabilmek için insanın nasıl bir yüreği olabilirdi acaba.

Bu kötü sözün birkaç saatlik bir uğraş verip unutulacağını sanırken şimdi görüyordu ki, bu Necip’le bundan sonraki yaşamını bütünüyle güç, neredeyse olanaksız bir duruma getirmişti. Böyle bir sözün çıkması, üstelik başkalarının da buna inanması olasılığı onu korkutuyordu. Demek artık hiçbir zaman Necip’le önceki kadar doğal, sade ve temiz bir ilişkileri olmayacaktı. Onu eskisi kadar düşünemeyecekti. Bu denli sade bir yaşamın içinde böyle sözler çıktıktan sonra... Bunu ortaya atan, atabilen, böyle bir söz çıkınca hiç düşünmeden kabullebilecek durumda olan insanlara karşı birden öfkeyle atılan bir kin duyuyordu.

Bundan sonra onu düşünmeye, ona ilişkin bir söz söylemeye, belki kocası da bir şey sezer diye ondan söz etmeye cesaret edemiyor, hatta onun gelişini heyecanla bekleyen kendisinden dahi korkuyordu; ardından bu saçma kaygıların kendi hoş durumunu yok ettiğini düşünerek “Yazık oldu!” diyordu. Demek bundan sonra Necip’le yaşamı artık tümüyle değişecekti. Bu durum belki onun gelmemesini gerektirecekti. Buna üzülüyordu. Sonra bu kadar önem verdiğine de şaşıyordu. Oysa Necip öbür gün gelecekti. Ve Süreyya ile kararlaştırmışlardı ki artık onu tutacaklardı. O durumda kocasını bu düşünceden vazgeçirmek için bir yol bulmak gerekiyordu. Zaten onun yaşamı hep böyle sürüyordu; ondan saklanarak yapılacak işler vardı, yaşamlarını düzenlemek için ondan gizli hesaplar yapıyor, görünüşü korumaya çalışıyor, çaba gösteriyordu; bu ilk günden beri böyleydi ve bundan usanmış hatta yıpranmıştı. Ve

şimdi buna bir yenisi eklenmişti; artık daha dikkatli olması gerekiyordu; bu yakıcı gerekçeler onun onurunu ve ailesini incitebilirdi.

Oysa kendinden saklamıyordu ki, Necip’le yaşamalarının bozulmasını nesnel bir biçimde değerlendiremiyordu. Ona göre Necip yaşamlarını neşelendiriyor, bir araya getiriyor, özellikle müzikle geçen saatlerde, onun için hazırladığı ezgilerin şaşkınlıkları, bütün o katlanılmaz şimdiki yaşamını biraz düşle okşayan zamanlar sağlıyordu. Oysa zorunluydu. Çünkü Süreyya’nın kulağına bir söz giderse ya da bu düşüncenin doğruluğuna inandırılırsa bütün bu güzelliklere elveda demek gerekecekti.

“Zavallı Necip!” diyordu. O hiçbir şeyden kuşku duymazken haklarında böyle kötü şeyler söylendiğini işitse kim bilir ne kadar üzülmüştü. Bu darbeyle iki kişinin acı çekeceğini düşünerek onunla kederde bir ortaklık kuruyor, bu da onda bir tür acıma duygusu ve bağlılık oluşturunuyordu. Onu burada tutmamak için nasıl bir yol bulacağını düşünüyordu; ancak bir türlü çıkış yolu bulamıyordu. Aslında bu, o yolun olmayışından değil, onda karar verecek serinkanlılık ve esenlik düşüncesi bulunmayışından kaynaklanıyordu. Öyle ki Necip’in geleceği gün geldiği halde henüz bir karar vermemişti. Gelmesi bütün güçlüklerden kurtulacağını düşünerek “Şimdi gelecek, bu vapurla gelecek...” diye heyecanla her vapuru gözlediği halde akşam olup da Necip gelmeyince memnun oldu. Üstelik o gün Süreyya da İstanbul’a indiğinden, o burada yokken gelirse diye korkuyordu. Bu yüzden kendine kızıyor, temiz ve suçsuz

olduğu için bu önlemlere gerek bulunmadığını, böyle korkmak için bir neden olmadığını söylüyor, buna karşın yine de korkuyordu.

Süreyya da ancak son vapurla gelebildi. Ve çok yorgun görünüyordu; Suat merakla ona baktı. Süreyya uzun süre sustuktan sonra:

“Ah Suat, felaket!” dedi.

Suat, “Ne oldu Allah aşkına, ne var?” diye telaşlandı.

Öteki, duraksayarak: “Necip...” dedi. Suat, yüreği ağzına gelmiş, gözleri korkudan donuk ve boş bir bakışla: “Ne oldu?” diye soruyordu. “Bir kaza mı?” Hayır, bir kaza değildi. Fakat daha kötü bir şey... Necip üç gündür bağda tifoyla ölüm arasında çarpışıyordu. Ve Süreyya oturup terini silerek: “Ah görsen Suat, görsen...” diye büyük bir kederle anlatıyordu. Dört saat yanında oturmuştu. Kendini tanımamıştı. Ölü gibi yatıyordu. İki gündür hiç bilinci yerinde değildi, kimseyi tanımıyordu, ateş içinde yanıyordu. O anlatırken bütün bedenini ezip kırıp parça parça eden asi bir titreme, soğuk terle karışık, bedenini çözen bir sarsıntıyla, büyük yıkımlarda gelen o sinir zayıflığıyla gerilen Suat, öylece kalmış dinliyordu. Önce biraz rahatsızmış, önemsenmemiş; sonunda önceki gün yemekten kalkmışlar, merdivenden çıkarken Necip yüzüstü yere düşmüş; kaldırmışlar, bilinci kapalıymış; doktor yokmuş, bir doktor bulup getirinceye dek bir gün geçmiş; bakmışlar ki tifo...

Süreyya bunu anlatarak iki sözde bir “Bir görsen Suat, bir görsen... Üç günde ne duruma gelmiş...” diye yakınıyordu. Sonunda “Hep bekliyorlar... Anbean ölümü-

nü bekliyorlar... Ah, neden gittim?” dedi. Suat ezilmiş, kıpırdayamıyor, susuyordu. Kocasının büyük üzüntüsünün yanında yüreği Necip için sızlarken Süreyya için de parçalanıyor, ne yapacağını bilemiyor, şaşkın kalıyordu. Süreyya hastalık, yaşam üzerine birçok şeyler mırıldanıyordu. İki günde hastanın ne duruma geldiğini yeniden anlatarak: “Keşke gitmeseydim...” diyordu. Doktorların belirlediği bir tehlike süresi bulunduğunu söyleyerek: “Artık ondan sonra kurtuldu diyecekler.” diyordu; fakat üç hafta hasta bu duruma nasıl dayanacak... “Ah gitti Necip, gitti...” diye sızlanıyordu.

O söylerken Suat kapalı, uzak bir şey düşünüyormuş gibi bu ölümler, bu felâketler varken üç gündür kendini oyalayan şeylerin ne kadar zavallı ve bayağı şeyler olduğunu görüyordu.

Bütün gece, karı-koca için yas ve acı gecesi oldu. Son zamanlarda zaten eski sevinç ve canlılığını yitirmiş olan konuşmaları bu gece büsbütün kederli geçti. Her an “öldü” haberini almalarının olası olduğunu düşündükçe son derece acılı, kuşkulu, ızdıraplı oluyordu. Süreyya tekrar gitmemek düşüncesinde olduğu halde Suat, kadınlara özgü içten bir yakınlıkla hemen bağa koşmak, belki işe yaramak isteğiyle tutuşuyor ve kocasının o kararı karşısında bu isteğini söyleyemiyordu. Burada durduğu sürece merak ve acısından yaşayamayacağını hissediyor, her an uğursuz haberin ortaya çıkma olasılığına hedef olmaktan doğan kaygıyla öleceğini görek ne olursa olsun gidip hastanın yanında, başucunda bulunmak, felâket olsa bile orada yer almak istiyordu.

Onun kimsesiz olduğunu düşünüp orada Hacer'in taşkınlığını, hanımefendinin her şeye bakma zorunluluğu arasında ölüme bırakılmış gibi gelen Necip'e yetişmenin görev olduğunu görüyor ve içini yakan ateşin şiddetini, isteğinin gücünü söyleyemediği, açıklayamadığı için kızılıyordu. Ah, hâlâ o aşağılık iftirayı, o kirli iftirayı mı düşünüyordu?

Bu yakıcı ve bezdirici hafta oldu. Mücadele ve işkence haftası, ateşli, sıtmal, kararsızlık ve kuşku haftası oldu. Süreyya, Suat'ın birçok kez gördüğü üzere pek çok merak ettiği şeyi bile savsaklar gibi duran rahatlığıyla "Bir şey olsaydı haber gelirdi..." diyerek gitmeye yanaşmıyorken o haykırmak "Ama sen kendin söylüyordun, kendin ağlıyordun... Daha iki gün önce dayanamayacağını söyleyen sen değil miydin? Şimdi nasıl böyle katlanıyorsun?" demek istiyor, gerçekten bunu söylemiş de Süreyya'yı bu kadar fazla merak ve ateşe şaşırtıyor görünen soğuk ve araştıran gözleriyle, donuk kuşku bakışıyla görüyor gibi kuruyor, onun kendini bu kadar meşgul bildiğinden korkuyordu. Kendini denetleyemediğini ve onunla bu kadar uğraştığını görünce aklına korktuğu kuşku gelir diye çekiniyordu. Bu kadar telaşa, bu kadar korkuya neden bulamayarak gerçekten bir şey mi var dediği ve bu kadarına sevgi diyebilirler mi diye kararsız kaldığı oluyordu. Fakat büyük sevgiyle hastayı düşünmekten oluşan merakı temiz buluyordu. Bununla birlikte, kocasına bu kadar öfke ve sertliği gerektirecek düzeye gelen merakını herkes, kendinden başka kim haber alsa haklı olarak her şeyi söyleyebile-

ceklerini düşünmek onu çökertiyor: “Ne yapayım? Bu felâket... Ben suçsuzum!” diyerek yoruluyor, bu yorgunluk içinde, böyle çıkışı olmayan açmazda düştüğü için, umutsuzca: “Ya rabbim ya rabbim, ne yapmalı?” diye sızlanıyordu.

Bir hafta sonra haber geldi. Hastanın durumunda değişme yoktu. Doktorların söyledikleri gün bekleniyordu. Süreyya: “Demek korktuğumuz gibi değilmiş... Allah verse de...” diyordu. Fakat hem merak eden, merak ettiği halde sakin kalabilen Süreyya’ya kızan Suat için bu haber avuntu olmuyordu. Necip’i Süreyya’nın anlattığı biçimde günlerce haber almadan rahatça beklemek olanaksızdı. Endişenin hastalıkla başladığını görüp onunla biter diye düşündüğü zamanlardan sonra öyle anlar oluyordu ki, Necip artık yaşamına bütünüyle karışmış, ondan bağıni koparmak olanaksız şeymiş gibi görünüyordu. Kimi zaman bu anlar dakika olurdu. O zaman korkular başlar, titrer, düşünmemek isterdi.

Öbür haftanın sonuna doğru, gece, düşünde Necip’i ölmüş ve kendini onun ölüsü üstünde saçlarını yoluyor gördü. Ah, korkunç düş, sonsuz karanlık geceydi. Necip ölmüş, orada yatıyordu. O bütün bedeniyle ağlayarak: “Necip, Necip!” diye haykırıyordu. Bu acı, yasa bürünmüş ses, ağlamaydı. Uyandığında yüksek yerden düşmüş gibi bedenini bitkin buldu. Fakat hâlâ ağlıyor ama gözünden damla yaş çıkmıyordu. Çenesi kilitlenmiş, şakakları ateş içinde terlemişti. Birden buz gibi terler dökmeye başladı. An sebebini bilmeden ağlama isteğine direnemedi. O feryat, o “Necip!” feryadı hâlâ

sürüyordu. Bu, kendisini büsbütün yıktı. İş korkut-
ğundan daha ciddi bulmaktan titriyor, Hacer'in kötü
sözünün unutulmamasından kaynaklanan ve hastalığın
verdiği darbeden doğan sinir güçsüzlüğü ve kuruntu di-
yordu. Fakat artık oraya gitmekten korkuyordu. Onu o
durumda görüp çok üzölmekten korkuyordu. Oysa bu
kez Süreyya gitmek istedi. "Yarın bağa gidelim!" dedi.
"Hayır, gitmeyeceğim" demek olanaksızdı. Neden gös-
termek gerekecek, belki bir şey sezdirecekti. Hem buna
yüreğinin direncine karşı neden bulunca, bütün içsel
isteğinin tutsağı oldu. Ve tehlikeyi umursamadan istek-
le, telaş ve heyecanla hazırlandı. Daha şimdiden yüreği
çırpınıyor, şimdiden korkuyordu.

Bu acı ve yakıcı ziyaret oldu. Sinirini bozan inat-
çı titremeye yorgun, hasta, yanına böyle girdi. Necip
yatağında üç haftalık sinsi hastalığın acısından kurtul-
muş, fakat renksiz kupkuru kimse olmuş, gözleri sarı
ve zayıf, yüzünde sonsuz acı anlatımı görünce ağlama
gereksinimini engellemek için titreyen dudaklarını sık-
maktan perişan oldu. Herkes bir şey söylediği halde o
ağlamaktan korkarak bir şey söylemiyor, başında uğul-
tularla dinliyordu.

Süreyya: "Vah zavallı Necip, vah! Fakat neyse, kur-
tuldun! Sen ona bak..." diyordu. Necip zayıf, değişmiş
sesle "Evet kurtuldum... Fakat..." dedi. Eliyle umutsuz
hareket yaptı. Bittiğini anlatmak istiyordu. Ve yüreğın-
den: "Ah büsbütün bitsem..." diyordu. Uzun süre has-
talığa direndikten sonra şimdi Suat'ın yanında yeniden
saldıran gevşeme, rahatlama, oracıkta eriyip ölme isteği

yükseliyordu. Onu o kadar istemiş, o kadar aramış, o kadar beklemişti. Onunla o kadar oyalanmıştı ki, şimdi gelirse mutlu olacağım sanısı oluşmuştu. Fakat işte o geldiği halde nasıl iyileşmesi olanaksız dertle hasta ve mutsuz olduğunu yeniden hissetmekten doğan korkuya kapılmıştı. Ateşli saatlerinin aydınlık perisi, sıtmalı karanlığının avuntu ışığı olan Suat, orada, bütün hastalığında silik hayal gibi gördüğü, sade saçları, gözleriyle gördüğü Suat oradaydı. Onu beklemiş, durmadan beklemiş, yanında yokken ölmekten korkarak beklemişti. Son kez daha görüp “Ah güzelsin, yücesin, bana yaşamı sen sevdirdin, meleksin!” deyip ölmeyi ne kadar istemişti. Günlerdir, doktorların söylediği tehlike süresi geçeli birkaç gündür hâlâ bekleyip gelmediklerini görünce, ıstıraplı, umutsuz, yeniden soramayarak öylece kalmış, şimdi Süreyya geldi dedikleri zaman onun da geldiğini ummayarak beklemiş, onu da görünce sevinci üzüntüye dönüşecek kadar büyümüştü. O kadar ki coşkuyla o sözleri hemen şimdi söylemek istiyordu.

Etraflarında herkes konuşuyordu. Neler konuşuyorlardı? Necip’le Suat konuşmalara katılmaya çalışıyorlardı, hatta bazılarına karşılık bile veriyorlardı ama aslında ne söylediklerinin de bilincinde bulunmuyorlardı, sözcükler dolaşıyordu ama ikisine de ait sayılmıyordu o sözcükler. Giren çıkan oluyordu. Hacer ara sıra denetlemek için girip çıkıyordu, acaba Suat, Necip’e üstü kapalı sözler mi söylüyordu. Hanımefendi hastayı anlatıyor, ilk hastalık belirtilerini nasıl ayırt ettiğini açıklıyordu. Hacer onun başucunda dayanmış dalgın

dinliyordu. Necip sonunda: “Şükür hanımlara...” diye hanımefendinin nasıl anne, Hacer’in nasıl kardeş olduğunu dile getiriyordu.

Bir eldivenden söz etmeye başladılar, Suat, anlayamadığı acı bir duygu ile eziliyordu. Necip’in önce sapsarı kesilerek donduğunu gördü. Necip bir şey söyleyemedi, boğuluyor sanılıyordu. Sadece eliyle inkâr edercesine anlaşılmaz bir hareket yaptı. Hanımefendi eldivenin nasıl bulunduğunu anlatırken Hacer kolunu uzatıp şımarık çocuklara özgü bir içtenlikle eldiveni çıkardı. Elinde tutarak: “İşte!” dedi.

Bu, Suat’ın içinde o kadar güçlü, o kadar ansızın ortaya çıkan bir sarsıntı oldu ki, başı uğulduyordu, gözlerini karartan ateşli bir damar atışı sonra... Ayakta bulunsa düşecekti sanki. Yerinde otururken bile bir yere dayanma gereksinimi duyuyordu. “Ya Süreyya da burada bulunsaydı, ya rabbim...” diye titriyordu. Onlar konuşuyorlar, Hacer gülüyor, o da kimi sözler söylüyor, karşılık veriyordu. Fakat seziyordu ki, kendine sahip, sözlerine de hakim olamıyordu. Bütün bunları bir bayılma durumu içinde duyuyor, öyle işitiyordu. Bu öldürücü sarsıntılar: “Demek, demek...” dedirtiyordu. “Oh ya rabbim, ya rabbim! Demek o idi, eldiveni alan o idi. Demek...” Ardını getiremiyor, büyük bir düşünce karmaşası arasında korku ile sevinç o kadar düzensiz bir çarpışmayla onu yoruyordu ki, dayanamayacağından ürküyordu. Ve bundan duyduğu hoşnutlukla korku birbirine karışıyor, o kadar yoruluyordu ki, ne duyduğuna karar veremiyordu. Bu duygu karışıklığı

direnerek sürüyordu, onu sersemleten bu durumdan kurtulmak, tek başına kalıp rahatça düşünmek için oradan kaçmaktan başka çıkar yol yoktu, bir gerekçe aramaya başladı.

Fakat tasarladığı, istediği biçimde hemen oradan ayrılmak gerçekleşmedi. Ayrılırken başka bir sarsıntı daha geldi. Necip'in iyileşmesi konusu açıldı. Bunun için: "Size komşu geleceğim..." diye gülümseyerek Tarabya'ya geleceğini bildirdi; fakat Süreyya o kadar içerleyerek, o kadar sertlik ve telaşla karşılık verdi ki hatta Necip'i Yenimahalle'ye gelmezse bir daha yüzüne bakmamakla gözdağı verdi, Suat, karşıdan titreyerek: "Aman Ya Rabbi, ne olacak?" diye beklerken Necip'in sonunda boyun eğerek "Peki!" demesi onu tüketti.

O zaman Süreyya'ya karşı büyük bir kızgınlıkla: "Ama ne yapıyorsun?" demek isterken o üsteledikçe "Ama beni yıkıma sürüklüyorsun" diye yakınarak sonra ağlamaya dönüşecek büyük bir üzüntüyle bakıyordu. Bununla birlikte gülümseyerek, Süreyya'ya katılıp Necip'i çağırdı, karar verilince de kendi kendine: "Tamam, işte asıl yıkım!" dedi.

Demek Necip yine gelecekti. Bütün bu olup bitenden sonra Necip yine o yaşama gelecekti. Yine o yaşam sürecekti. Oh, bu artık Suat'ın elinde bulunmuyordu. Bunun için kendinde yeterince güç görmüyordu. Ah, niçin ondan sürekli elinden gelmeyen şeyler bekleniyor, ne istediği sorulmadan, niçin hiç acı çekip çekmediği araştırılmıyordu, niçin ona böyle eziyet ediliyordu? Bu, önce Suat için acılı bir düşten uyanma benzeri bir

durum oldu. Olanlar o kadar olanaksızdı ki yanıldığını sanmak istiyordu fakat o kadar açık görmüştü ki yanılma olasılığı kalmıyordu. Sonra Necip'in kendine karşı davranışlarını düşünmeye, çözümlemeye başladı. O zaman, şimdiye dek üzerinde durulmayan, herhangi bir merak uyandırmayan tutumlar, anlamsız hareketler yavaş yavaş anlam kazanmaya başladı. O çekingenlik, sonra konuşmaları, evlilik üzerine söyledikleri "Sizin gibi olsun!" diyen o sesi, tüm bunları uzun uzun düşündükten sonra "Demek o zamandan beri, demek uzun zamandan beri..." diye eziliyor sonra eliyle başını tutup nedensizce rahatlamak için ağlamak istiyor ama yalnız "Aman ya rabbi, aman ya rabbi!" diye inliyordu.

Demek ki seviyordu, demek ki bir yıldan beri, belki daha önceden beri, belki yıllardan beri seviyor ve bunu saklıyordu... Necip'in kendine karşı bu kadar ölçülü davranması, duygularını göstermemesi, sevgisini dile getirmemesi, onu iç dünyasının derinliklerine gizlemesi, Suat'ta hoşnutluk yanında saygı da uyandırıyor. Bu ateşi, bu sevgiyi o kadar onurlu, o kadar içten ve büyük görüyordu. Bir kez anladıktan sonra da huzursuzluk başlıyordu, korkular beliriyor, kuşklar dolaşıyordu, karanlık küçük bulutlar toplanıyordu.

Asıl olarak: "O beni seviyor" güveni ve bunun sevinci vardı. Kendini ürkmeye zorluyor ve istemediği durumda da öyle duygulardan geçiyordu ki, bunlar kendini daha çok ürkütüyordu. Onda henüz bir belirti görmeden kendinde beliren bu eğilimin en çok direnmeye gereksinim duyduğu bir zamanda tam tersine o

duyguyu güçlendirecek ölçüde olan bu zayıflık ve sevinç, işte onu ürkütüyordu. Hatta kendinden, kendi azarlamalarından bile gizli bir mutluluk duyup buna her kaygıyı feda edecek ölçüde olan bu zayıflık, kendini bu duygusuna bırakmak için bulunan eğilim ona: “İşte tehlike” diyordu.

Onun yıllarca süren sevgisinden korkmak gerek-meyeceğini, asıl kendinden, kendi güçsüzlüğünden, onunla yaşarken ki bağının bir yıkım olabilmesinden, asıl bunlardan kaygı duymanın doğru olduğunu kavrı-yordu. Ve içindeki isteğe gerekçeler öne sürerek engel olmaya çalışıyor, ortaya çıkacak yıkımları tasarlıyordu. O zaman, ya rabbim o zaman ne olurdu. Yaşamı, koca-sı... Bütün dünya... Ve bunu düşününce yüzünü yakıp kavuran bir ateş duyuyor, yeniden korku ve özeleştir-iye dalıyor, öyle ki, artık bunlar katlanılması güç bir acı durumuna dönüşüyordu. Fakat bulutların sert saldırısı arasında orada hiçbir şeyi umursamadan titreyen güçlü bir ışık vardı, korku ve kaygı karanlıkları arasında öyle-ce duruyordu, kendini geri çekmiyordu, her şeyi bıra-kıp yalnız onunla yakın olma isteği kalıyordu.

Demek gelecekti. Necip gelecekti. Artık bu kararlaştırılmıştı. Fakat ne yapılacaktı? Ne olacaktı ya rabbim. Nasıl birbirlerine bakabileceklerdi? Necip artık kendi-nin bildiğini bilmiyor muydu? Eldiveni tanıdığını sez-miş miydi? Sezmişse, bu kez belki de duygularını aç-ığa vuracaktı, onunla konuşacaktı; peki ya o zaman ne olurdu? Bu rastlantı her şeyi ortaya çıkardıktan sonra artık her davranış özel bir anlam taşımaz mıydı? O za-

man artık onun yanında yaşayamayacağını, yaşamamanın gerekli olduğunu, korkusundan çok coşkusundan, utanç ve coşkusundan duyumsuyordu. Önünde korkunç bir uçurum bulunduğunu sezen bir gece yolcusunun korkusuyla ilerliyor, avının önünde tetikte bekleyen bir avcının coşkusuyla titriyordu.

Necip için de bu günler aynı acılar ve coşkularla geçiyordu. Fakat onun korkuları eldivenin tanınması kuşku değildi.

Kuşku ve korkunun yerini güçlü bir coşku alıyordu, ona yakın olma olasılığı her şeyi unutturuyor, siliyor, sevince boğuyordu. Sonra, onun kendi mutsuz, yoksun, saygın sevgisini bilmesi kimi zaman o kadar baş döndürüyor ki “Biliyor” diye emin olduğu anlarda bile, sevinçle korku arasında canı yanmış bir durumda kalıyordu “Ah bilse de ölsem...” diyordu. Şimdi ona Suat’ın bu sevginin ne denli derin ve saygıya değer olduğunu bilmesi yetiyordu. Ona: “Bak senin için ölüyorum, seni sevdiğim için ölüyorum; fakat sen madem bunu biliyorsun, işte artık mutluyum... Ve başka bir şey istemedim, yemin ederim ki kutsalsın, başka bir şey istemedim.” demek istiyordu.

Evet, biliyorsa ve karşılık görmeyecekse... Sinirleri o kadar yıpranmıştı ki, şimdi Suat’a karşı isteklerinden çok duyguları ağır basıyordu. Onun duygularını bildiğini düşünerek aynı yerde bulunmak, onunla yaşamak, düşsel de olsa onu sarhoş ediyordu.

O kadar korku ve heyecanla beklenen bu görüşme, tam tersine, oldukça yalın ve dingin geçti. Necip için Suat, korktuğunun tersine epey sakin ve tepkisiz; Suat içinse Necip, epey saygın ve alçak gönüllüydü. Necip, “Anlamamış” dedi. Suat: “Sezmemiş...” diye düşündü. Bu yüzden yaşamları kaygısız ve rahat başlamıştı.

Suat, Necip’i biraz tedirgin, biraz yakınıcı, biraz sızlanan biri olarak bulacağını sanıyordu. Önce titreyerek direnen bir güçsüzlükle, her türlü tutkularıyla dönüp dolaşıp çarpıştığı için hepsine karşı koyması yüzünden yıpratıcı bir güçsüzlükle beklerken şimdi direnç kazanmıştı. Necip dudaklarda aşağılayıcı bir haz, gözlerde kin izi göreceğim kaygısıyla ürkerken her zamanki gibi, biraz daha dingin, her durumda kinden arınmış bir kabulleniş görünce ferahladı. Bu yüzden ilk hafta içinde Suat, Necip’in bu denli saygı ve dinginlikle kendini açığa vuran sevgisinin korkulacak bir şey olmadığını, tersine kadınlık onurunu okşayan, minnet ve teşekkürle karşılanacak bir sevgi olduğunu düşünerek sevince kapıldı. Necip o denli gizli, o denli duru bir tutumla

davranıyordu ki, derinliğini bildiği için Suat onun alnındaki ateşi seziyordu ve Necip'in bir an onu yitirme korkusuyla sarsılmış olması, davranışlarında öncekine göre daha ölçülü olmasına yol açıyordu. Bu denli içten ve ciddi bir sevgi, her kadının düşlerinde görebileceği seçkin ve derin bir sevgiyle sevilme isteğini o kadar arı ve güçlü doyuruyordu ki, Suat'ın arzusuna ters düşen çekingenlik ve uzaklaşma yerini kuşku ve sakınmaya bırakmış, ardından güven ve mutlulukla bu tehlikeleri düşünmekten vazgeçerek yalın sevince kendini bırakmıştı.

Necip düşlediği mutluluğa kavuşmuştu. Suat'ın rahatlığı, dinginliği ve direnci bunu sağlamıştı. Kuşku duymamış olduğu düşüncesiyle ferahladı. Oysa sezmesi olanaksızdı; bu kuşku yok olup gitmezdi. Onu çok sevindiren bir varsayım olduğu için, "Biliyor, ama öyle davranıyor" diyerek bu gizlilik ve kuşkuyla yaşamaktan başı dönüyordu. Böyle düşünerek olanlara baktığında kimi zaman emin olacak gibi oluyordu: Geçmişle karşılaştınca Suat'ta şimdi bir sakınma tonu, tanımlanamaz bir ciddiyet artışı, telaşa benzeyen bir kaygı görüyordu; gözlerinin çabucak titreyip yere indiğini, söz söylerken bakışlarla karşılaştınca sesinin sarsıldığını, rahatlığını ve soğukkanlılığını yitirdiğini duyar gibi oluyor, bu da onu adeta sarhoş ediyordu. Bu bir tür karşılıklı sevgiye dönüşüyordu. Ne bütünüyle güven ne bütünüyle kesinlik... Çekiciliğini bu belirsizlikten alan bir karşılıklı sevgi; tonların ve ışıkların yarı örtük, yarı belirgin kaldığı; eşsiz, insanı yükseğe çıkaran, günahsız ve arı bir karşılıklı sevgi.

Bu, umduğunun ve düşlerinin ötesinde bir mutluluk veriyordu. Necip, Suat'ın arılığına, rahatlığına, dürüstlüğüne, temizliğine bağlanıyor; Suat da Necip'in saygısına ve sırdaşlığına teşekkür duyuyordu. Necip, onun dinginliğinde ve suskunluğunda öyle bir giz anlamı, öyle bir anlam karanlığı görüyordu ki, bu kendi içindeki sır ve karanlık gereksinimini, bilinmezlikler içinde canını adayabilecek fırtınalı kadınlara yönelik gereksinimini doyuruyor, onu ölümlere dek minnettar ve mutlu kılıyordu. Kimi zaman kuşkuya kapılıyordu. "Sonsuz bir dalgınlık ve sayıklama! Onun hiçbir şeyden haberi yok, eldivenler hep birbirine benziyor" dediği ve bunu söylerken acı çektiği anlar oluyordu. Ardından davranışlarda anlam, bakışlarda giz buluyor; bu saklı anlamı yıkım işareti sayıp onu yok etmekten ürkererek, mutluluğunu gölgeleyecek en küçük tozdan korkarak, ölünceye dek bu arılığa ve gizliliğe bağlanıyorlardı. Titreyerek gözlerinize bakan yıkık bir bakışın, ilk bakışınızın anlamıyla yere kapanıp pişman olması gibi... Gizlilikleri bu korku ve telaşla bu dereceye ulaşmışken, yine de ikisinde de bunun ne denli değerli ve ne denli uçucu olduğunu bilmekten doğan bir korku; onu sürdürmek, alışmak, yaşatmak ve güçlendirmek isteği vardı.

Artık eskisi gibi konuşabilecek ölçüde güven kurmuşlardı. Bir saniyede, küçük bir bakışta, anlamsız kalacak bir sözün dudaktaki ince bir çizgiyle tehlikeye dönüşeceği; dalga dalga, renkli ve hareketli bir güven duygusu... Güçlenmesinden çok verdiği haz ve baş döndürücü etkisiyle onlara değer katıyordu.

Gözlerin ve dudakların dile getirmekte titrediği, içlerinden taşan duyguları pekiştirmek için müzik onlara destek oluyordu; sanki iç dünyaları için bir kabulleniş aracı oluyordu. Eski çağların sevdalı öyküleri, Faust, Verter, Manon Lescaut, Safo, Romeo ile Juliet, Otello, Aida gibi o yürek burkan serüvenler anlatılıyordu. Bu yapıtların içsel durumları özetlenirken kendi yüreklerinin katkısıyla, dile getirilemeyen gereksinimlerine bağlanarak yapılan konuşmalarla saatler geçiyordu. Suat bunların arasında Süreyya'yı acılar içinde görüyordu. O an kendini ne denli savunmak istese de nasıl bir uçuşunun kenarında durduğunu, Süreyya'ya karşı açıklanamaz, kötü ve çirkin, açığa çıkarsa yıkıma götürecek bir konumda bulunduğunu fark ediyor, yıkılıyordu. Ne var ki duygularına öylesine kapılmıştı ki olayın kötülüğü ve çirkinliği anlam taşımıyordu; duygularının çekimi her şeyi silip süpürüyordu.

İlk haftadan sonra gezintiler yeniden başlamıştı. Artık sonbaharın sert atakları görünüyordu. İlkbaharın taşkınlığı yerini geri çekilişe bırakmıştı; doğa keder içindeydi; onlar bu iki durumu karşılaştırarak dolaşıyorlardı. Süreyya, kışın da burada kalmak istediğini söylüyor, hepsi bu düşünceyi benimsiyordu. Hele Suat artık oraya, onların yanına dönmeyi asla kabullenemiyor, bunu düşündükçe ürperiyordu. Süreyya anlatıyordu: O zaman bütün bu kırların, çayırların, yamaçların sahibi kendileri olacaktı. Günlerce dolaşırsalar da yabancı kimseye rastlamayacaklardı. Bu gösterişten, arabalardan, yapay gürültülerden kurtulmuş, kendi başlarına

kalmanın tadını çıkaracaklardı. Uzun süren yağmurlar yüzünden içeri kapanmak zorunda kalsalar bile güneşin ilk gülüşü onlara bahar sevinci yaşatacaktı. Islak otların ve yeni biten çimlerin arasında ayakları sıırılsıklam dolaşacaklardı.

Süreyya bunları anlatırken, “Ya kar!” diyordu. Kar yağarken gezmekten daha keyifli ne olabilirdi? Karı betimliyor; kar duman gibi savrulup pusla ağırlaşarak Boğaziçi’ni sarsarken bacalarından ince bir dumanın fırtınaya karşı yükselişini düşlüyordu. Soğukta dolaşıp elleri ve yüzleri donmuş döndüklerinde odalar ılık, kendilerini karşılamaya hazır, konukseverlikte son derece cömert olacaktı.

Necip bunları başını döndüren bir darbe gibi dinliyordu. O zaman kendisi... Nerede olacaktı? Günün birinde bu yaşamdan ayrılmak zorunda kalacağını düşündüğünde Suat’sız kalacağını öylesine acı bir kimse-sizlikle duyumsadı ki, yıkıldı. Başını çevirip renkli iç giysiler içinde temiz ve yakışıklı gördüğü Süreyya’ya bakarak zehir dolu bir kıskançlıkla, “Bu adam onun eşi, ölünceye dek birlikte kalacaklar” diye düşünerek dağıldı. Keşke Suat’la ilk karşılaşan kendisi olsaydı... Artık eskisi gibi kendisinin de Süreyya’ya benzeyeceğini düşünmüyordu. Onu sevmek için dünyaya gelmiş olduğuna, bunun geçici bir heves değil, yaratılışın saklı sonucu olduğuna inanıyordu. Bu büyük sevginin karşısında akıl susmuştu. Ve bu dile getirilmeyen, kesinliği bulunmayan yasak sevgiyle, bu kadarıyla, kimsenin erişemediği ölçüde mutlu olduğuna inanıyordu.

Sonra bütün bunları, bugün yarın, sonunda, işte bir ay sonra bırakıp gitmek, Suat'tan ayrılıp onsuz kalmak, onsuz yaşamak gerekiyordu. Hem nasıl bir yaşam için Allah'ım? Şimdi kendisine o bıktığı, tiksindiği yaşam değil en imrendiği yaşamlar bile artık eziyet gibi geliyordu. Suat'sız kalmak onu adeta kuruturdu, biliyordu, onsuz yaşam düşünemiyordu. Bununla birlikte bu gerekliydi, olması gereken buydu. Bütün ahlaki ve toplumsal yasalar bunu buyuruyordu. Bunun tersine gitmek birtakım toplumsal ve insani düzenleri yıkmadan mümkün olamazdı. Hatta geç bile kalmıştı. İnsanlar şimdi bile kendisine “Hain” demeye haklıydılar. Fakat ah onun mutluluğunun yanında bütün bunlar ne gereksiz, saçma şeylerdi! Hem kendisinden daha ne istiyorlardı? O, kalbin ısrarlarına katlanıp huy ve yaradılışının herhalde o yasaların bin kere üstünde olan güçlerin bağladığı iç dünyasını bu kadar zorlayarak yönetirken yaşamını ezmek, bu büyük sevgiyi bozmaya, zedelemeye ne hakları vardı? O iç dünyasındaki ve sadece gecenin derinliğinde öfkeyle coşan bir fırtına gibi tutku ve heveslerini böylesine gizledikten sonra, daha ne isteyebilirlerdi?

Bununla birlikte bütün bu başkaldırıları, Suat'ın da onu sevdiği düşüncesinden kuşku ettiği zamanlarda birden değişiyor, birden sürünüyor, tam aşağılanmalara katlanıyordu. O zaman konumunu, o derece ateşle ve kesinlikle görüyordu ki, bu kadar zamandır nasıl mutlu olduğuna şaşıyordu. Bir dostunun eşini seviyordu, kendine aile sıcaklığını bir kardeşine açar gibi içtenlikle

açmış altın kalpli bir dostun eşini? Ve kadın bunu anlamıştı, çünkü hiçbir kadın böyle bir sevgiyi ne kadar gizlenirse gizlensin, sezmemezlik edemezdi. Gözlerin derinlerindeki, dudaklardaki arzu ateşine hiçbir kadının iç dünyası kayıtsız kalamazdı. Demek biliyordu, fakat kabul ediyor muydu? Bunu görmek mümkün değildi. Herhalde soğuk değilse de sade kibar denilecek bir tavırla denetimi elinde olmayan yaşamına katlanıyordu. Ve zavallı, kendisi bunu bir mutluluk, hatta bazen bir sevgi gibi görüyordu, öyle mi? Sonra yarın, evet yarın bunu bile bırakmak gerekecekti. Bunu bile bırakacak, bu gözlerin temiz ufkundan uzak, bu yaşamın güzel havasından uzak, tek başına, mutsuz, evet tek başına ve mutsuz yaşayacaktı. Sonra da buna mutluluk diyordu, öyle mi?

Birden yaşamını uzun bir çöl gibi gördü. Yaşamaktan büyük bir yorgunluk duydu. Ve “Acaba zamanı geldi mi?” diye düşündü. Çünkü o kendini mutlaka intihara hükümlü görürdü. Kendinde bu kadar ateş varken, bu kadar güzelliğe tutsak, bu kadar tutkulu ve çekici, bu kadar ihtirasla birlikte herkes gibi rahat bir yaşam içinde bir gün ölüvermek uzak gelirdi. “Ah tifodan niçin ölmedim?” diye düşündü.

Fakat Suat’ın bir sesi ona yirmi günlük mutluluğu anımsattı. Hiçbir insanın ulaşamadığını sandığı bu mutluluğu ve o günlerin hatırasına bu kadar nankörlüğü haksızlık saydı. “Mademki ölmek var, ne zaman olsa kolay...” dedi. Onun için ölmek, iç dünyasını büyük bir mutluluk soluğuyla dolduruyordu. Onun temizliği,

namusu, yüceliği için bunlara saygı göstererek ve taparcasına severek ölmekte bir büyüklük, başkalarına nasip olmayan bir gelecek görüyordu.

Süreyya birden: “Al yine yağmur!” dedi. Ufukları temiz ve duru olan göğün üstünde gezici bir bulut bilinmeyen bir yöne doğru koşuyordu. Bunda bir duman rengi vardı. Bir ağaçtan meyve düşer gibi patırdayarak damlalar durdukça, yolların biriken toprakları delik deşik kalarak hafif bir toz kalkıyordu. Birden çıkmış olan rüzgâr, yağmur tazeliğiyle memleket topraklarının kokuşunu getiriyordu.

“Kaçalım, kaçalım!” dediler. Ve yağmurun saldırısı içinde, nemli yollardaki toprak kokusuyla dolu ıslaklıklar arasında Suat’la birlikte kaçmak ona bir ferahlık verdi.

12

Öğleden sonra, Suat, piyanoda Necip'in sabah İstanbul'dan "Size yeni iki yapıt!" diyerek getirdiği Mascagni'nin "İris"i ile Puccini'nin "Tosca" sını çözmeye çalışıyordu. İki saattir parçaları çözmeye çabalarken, Süreyya da kaç gecedir Necip'le birlikte başladıkları yeni ilgileri lüfer avcılığının isteğiyle zokaları temizliyordu. Necip, Eduard Rod'un yeni yayımlanan "Yolun Ortasında" romanının sayfalarına gömülmüş, on beş dakikadır aynı sayfada kaldığını fark etmeyerek dalıp gitmişti.

Süreyya, ara sıra yaptığı üzere, ansızın sessizliği bozarak: "Dadın nerede Suat?" diye sordu.

Suat, daha iyi görmek için eğilip notaya yaklaşarak yanıt verdi:

"Bilmiyorum, aşağıda olmalı... Ben piyanodayken o burada durmaz..." Süreyya alçak sesle: "Sanki benim de niyetim var, bu gidişle..." diyerek şakalaştı.

Bu, Tosca'nın üçüncü perdesinde Tosca ile Cavara-dossi'nin düettosuydu. İlk girişlerde notalar bazen yürüyüşlerinde aksayarak, bazen ölçülerinde bozulmalar yaşayarak ortaya çıkıyor, hiçbir şeye benzemeyen bir

görünüm alırken tekrarlandıkça uyumunu buluyor, neredeyse gerektiği biçimde çalınmaya başlıyordu. Bu müzikleri sürekli dinlediği için Necip'in belleğinde yer etmişti; Suat bu kez tümünü ciddi biçimde çalmak üzere baştan başlayınca Necip irkilerek istemsiz bir "Oh!" dedi. Suat başını çevirip yan gözle bakarak:

"Ne kadar güzel, öyle değil mi?" dedi.

Süreyya zokalarla uğraşırken başını kaldırdı:

"Şaşıyorum! Bu nasıl oluyor?" dedi. "Bunun nesini bu kadar güzel buluyorsunuz?"

Ardından, onların susması üzerine hâlâ işiyle ilgilenerek gülümseyip ekledi:

"Bana neye benziyor, biliyor musunuz?"

Necip de gülümseyerek sözünü kesti:

"Senden önce ben söyleyeyim... Müziği sevmeyenlerin düşündüğü şey... 'Biz anlamıyoruz' diyorsun. Ama özellikle yapıyoruz sanıyorsun. Tutku göstermek mi, anlıyormuş görünmek mi, buna benzer bir şey, öyle değil mi? Samimi olmadığımızı düşünüyorsun."

"Ooo, epeyce büyüttün. Ben şu düşüncedeydim: Bunu çok güzel olduğu için değil, sevilmesi gerektiği için, ünlü olduğu için seviyorsun..."

Necip yeniden gülümsedi:

"Yine aynı noktaya geldik... Ah, bir kez hissetsen, Süreyya..."

Suat, Süreyya'nın müziğe ilgisizliğine alışmış olmanın verdiği kabullenişle tartışmayı duymamazlıktan gelerek parçanın tüm güzelliğini ve derinliğini vermeye çabalıyordu. Necip büyük bir istekle dinliyordu. Ardın-

dan kalkıp eğildi, notaya baktı. Parça “O dolce mani...” sözleriyle başlıyordu.

“Ah, tatlı eller... Ne güzel, ne güzel!” diye mırıldandı.

Süreyya başını sallayarak gülümsedi:

“Bunu ben söyledim diye böyle oldu galiba...” dedi.

Bu söz, Necip’i biraz sinirli bir açıklama yapmaya yöneltti. Örnekler veriyor, hızlı ve sert bir tonla konuşuyordu:

“Bu, senin hayran olduğun suzinak bestesini hiç dinlememiş, müzik zevki ve bilgisi uşşaktan ‘Yandım ateşlere ey mah...’ ile ‘Her ne mümkünse sana ettim feda’yı aşamamış birinin ağır şarkıları beğenmemesiyle aynı şey...” diyordu.

Birçok örnek getirerek anlatmayı sürdürdü:

“İnsan dinlemedikçe kulağı ve iç dünyası bu ezgilere alışmıyor...”

Süreyya da kızarak araya girdi:

“Ama bunları ben de dinliyorum...”

Necip bir süre kararsız biçimde gülümseyerek durdu. Haklılığın kendisinde olduğuna inanmış, kendinden emin, hafif alaycı bir tebessümle bakıyordu. “İç dünyanın doymuyor” demek ağır geliyordu. Sonunda başka bir karşılık buldu:

“Elbette zevk ve yaradılışın payı var... Senin balıkçılığa olan merakın gibi... Herkesin içsel olarak bir şeye eğilimi, yeteneği olur.”

Onlar konuşurken, Suat öte yanda derin bir acı yaşıyordu. Süreyya’nın bu konudaki iddiasını boş ve güçsüz buluyor, kolayca eleştirilebilecek bir tartışmaya girme-

sinden dolayı sıkılıyor, düşünce olarak Necip'e yakın dururken duygusal olarak Süreyya'dan kopamıyor, onun müziğin yüceliğine duyarsız kalışını ve balıkçılığa yönelişini herkesin önünde görmekten inciniyordu.

Necip birden piyanoya yönelip notaları karıştırdı:

“Bak şimdi, hoşuna gidecek bir melodi bulacağım... Bir değil, beş, on... Çünkü onu dinlemişsin; alışman gerekmiyor. Konkordiya'ya⁶ giderken, anımsar mısın, hasta görünümlü sarışın bir kız söylerdi...”

Notayı piyanonun önüne koydu:

“Santa Lucia... Barcarola...” dedi.

Suat acı içinde piyanoya döndü, gözleriyle artık yeter dercesine bakarak:

“Haydi gezmeye çıkalım... Bugün dışarı çıkmayacak mıyız?” dedi.

Ardından kışın yaklaştığını anımsattı. Tam anlamıyla bastırıldığında eve kapanacaklarını söyleyerek yakındı:

“Bu yıl kış erken gelecek gibi, havaya baksana...” dedi.

Süreyya'nın ses çıkarmadığını görünce Necip'e baktı. Necip başıyla Süreyya'yı işaret etti. Bunun üzerine Suat yeniden sordu. Süreyya işini bitiriyormuş gibi davranarak:

“Beş dakika daha, hazırım” dedi.

Hava açık mı kapalı mı tam olarak karar verilemeyecek bir durumdaydı. Sabahleyin karayel ile başlamıştı. Sonra lodosa döndü. Bazen yağmur yağacağı düşünce-

6 (Concordia). İstanbul, Beyoğlu'nda, bugünkü St. Antoine Kilisesi'nin yerinde bulunan, 1871'de açılıp 1906'da yıkılan bahçeli tiyatro salonu ve birahane.

sini veren bir loşluk çöküyor, biraz sonra beyaz bulutların arasında büyük mavi parçalar çoğalıyor, bulutlar yırtılıp dağılıvererek güneşin arada parladığı oluyordu. Karşı kırdaki bulutların gölgeleri kafilelerle ilerliyorlar, bir süre aşağı uçuştuktan sonra, her an değişen akımlara uyarak şimdi tekrar yukarı çıkıyorlardı. Öyle anlar oluyordu ki, uzun yağmurlu kış günleri akla geliyordu. Fakat onlar çıkmak istedikleri zaman bulutların bir karanlık sertliği ile Büyükdere üstüne büyük kümeleriyle yığılmış, güneşin, şimdi sıcak bir ışık demeti ile etrafı ısıtmış olduğunu gördüler. Etraf rüzgârsız, hareketsiz, sessiz kalmıştı. Denizin bir kısmı bulutlarla solmuş, biraz ilerisi güneşle yanmış, durgun, dinleniyor, Anadolu yönüne doğru hissedilmez, yavaş yavaş mavileşerek sonunda bütün sahil en ufak çizgileri ve şekillerine kadar net görüntülerle yansıyor. Hiçbir esinti yoktu, sade bir ılık deniz havası bitkin dalgalarla, ağır ağır sürükleniyordu.

Sandala binmek istiyorlar, yağmurdan korkuyorlardı. Süreyya, Büyükdere üstündeki bulutları göstererek bunların nasıl acımasız bir fırtına olabileceğini söylüyordu. Fakat şimdi bulutların yavaş yavaş arkasına kayıp onların karaltısıyla gölgelenen güneş sönerek doğuya öyle bir hüznün sessizliği, bulutların güneş görmüş dalgalarının denize yansıyan kurşuni yansımalarına öyle bir parlak tutkunluk, acı yüklü bir keder geliyordu ki: “Bu havadan fenalık gelmez...” dediler. Hem karşı tarafın gökyüzü bir mayıs gökyüzü kadar temiz ve lacivert renginde uzuyordu.

O zaman sandala bindiler. Bir gölde geziniyor haliyle memnun, denizde insana bir aşk ve gizlilik duygusu veren hüzünlü bir durgunluk içinde sandalın sessizce kayıp akışıyla memnun, suların sakinliğinde ve durgunluğundaki hoşluğa karşı, gökte, denizde, karada sessizlikten başka bir şey duyulmadığı bu zamanda şiire doyarak gezdiler. Büyükdere açıklarına çıktıkça vadiyi ince görmeye başladılar. Ta ilerde Bendler'in kemerleri ile daha sonra sürüklene sürüklene dalgalanan küçük tepeler silsilesiyle, bütün vadiyi kuşatarak sonunda alçalıp dağılan dağların, yeşilin bütün renklerini gösteren ağaçları ile, bu vadide bakışları saatlerce meşgul edecek bir görüntü vardı. Deniz beri tarafta Beykoz koyunun son sınırına, bu tarafta Karadeniz'in ufuklarına dumanlanıncaya kadar hep öyle bir sakin ve kederliydi.

Fakat üstlerinde gümbürtülü bir çatırtı ile birden dökülecek korkusu veren bu yığılmış dağlar gibi bulutların yeni duman dalgaları ve renkleri ile asılı duran durumunda öyle bir öfkeli tehdit vardı ki, bütün vadi, hatta üstünde mavi gökyüzü ile taçlanan deniz bile, ürkmüş, korku ve heyecanla susuyor, sanki bekliyordu. Hissedilmez, şüphe edilir gök gürültüsü geziniyordu. Karartı gittikçe çoğalıyor, yayılıyor, manzara gittikçe korkunç bir karanlığa, yavaş yavaş Anadolu'ya geçtikçe endişesiz mavilikleri karartan bir korkuya dönüşüyordu. İnsana bir salonun ıssız bir yeri ve gölgelerinde bulunuyormuş duygusu veren bu sessizlik, bu yoksunluk içinde bilinmeyen bir korku, bir çekingenlik yayılıyordu. Bu çekingenlik içinde, bir tehlike olsa bile bir şey

olmaz duygusuyla, bununla beraber yine bir endişe titremesiyle bekleyen insana bir fırtına korkusu verirken sade bir yağmur beklemekten gelen zevkle, memnuniyetle bekliyorlardı. Sandal hareketsiz, küreklerin yansıması denizde sessiz duruyordu.

Ve insana emin kalplere sığınmak ihtiyacı veren bu hava içinde, Necip, karşısında gözleri bir hüznün ve şiir damlasıyla yaş dolu dalmış görünen Suat'a bakarak, onu hiç görülmemiş bir güzellikle görerek, tutkunluğu birden son ateş derecesine çıkaran bir çekicilik hissediyor, ona nasıl kopmaz bağlarla, nasıl dehşetli bir şekilde bağlı olduğunu kalbine saldıran heyecandan, sade ona bakmak heyecanından anlıyordu. Ve bunu arttırmak içinmiş gibi en küçük yüz çizgilerine kadar dikkat edip cazibesini artırmak isteyerek, içinden onun ateşlerini çoğaltıp ölere yaşamak istiyordu. Ona yaşamın en can yakıcı, en dehşetli mutluluğu bu durum gibi geliyor, ancak şimdi, yaşamının hep zevke ve hazlara düşkün olarak geçen senelerinde ancak şu saatlerde yaşamımı yaşıyorum duygusu geliyordu.

Ah, onu ne kadar seviyordu ya rabbi! Ne kadar ateş ve istekle seviyordu. Onun en anlamsız şeylerine bile özel düşkünlükleri vardı. Onun bir düğmesi için kalbinde zayıflıklar, bağlar buluyor, şömizyesinin⁷ kıvrımları, dikişlerin inceliği, kolundaki küçük düğmeler, sonunda bütün bu değersiz şeyler için onda başka bir çekicilik yükseliyor, hepsine ayrı ayrı âşık oluyordu.

7 (Chemisier). Fransızca kökenli olup gömlek kesiminde tasarlanmış kadın bluzu ya da elbisesi anlamına gelmektedir.

Onu asıl öldüren Suat'ın gözleriydi. Ve en çok kendini zevkle dehşete düşüren şeylerle ölüyormuş duygusunu ortaya çıkarmak için ölümün nasıl tatlı bir şey olduğunu hayretle görüyordu. Bu gözler, ah bu gözler!.. Bunlara bir renk vermek mümkün müydü? O kadar uzun süre bakamıyordu ki, rengini belirleyebilsin. Bakmak mümkün değildi. Özellikle bakışlarından anlasa, bari bakışlarından anlasa, ne zaman Suat'a baksa onun gözlerinde kendine bağlılığını görürdü. Bir anda çarpışan bakışlar... O zaman bu göze bir siyah elmas gibi, bir siyah ateş gibi yakarak bakıyor, anlamında öyle irade yıkan bir çekicilik, öyle bir tutku, öfke, taparcasına bir aşk, hüznün ve neşe anlamları birbirine karışıyordu. Bunlar öyle belirsizce devamlı titremek, parlamak, yanmak kuruntusu veriyordu ki onlara bakan göz, düşkün, yaşamda bu bakışlardan başka herhangi bir şeyden zevk alınamayacağını anlatıyordu fakat o derece zevkten sersem, bitkin düşüyordu. Ah, içinde ne fırtınalar, bu bakışın siyah yahut koyu kestane anlamlı ışık demetinin içinde nasıl hemen bayılıveren hücumları oluyordu. Eğer kendini tutmasa haykırmak gerekecekti. O arzuyla bir dakika bile bakamıyordu, baktığındaysa sürekli ve erişilmez bir mutluluk yaşıyordu. Aynı anlam kaşlarda da vardı, sade eğilmeleri, sade üzerlerinde uçuşan titreyişlerle o neşe ve hüznün anlamları aralıksız sürüyor ve beyaz yahut hafif sarı diye kesin bir karar verilemeyecek bu kumral silik çizgiler yumuşaklıklarıyla, anlatımlarıyla, bakışlarla bir anlam oluşlarıyla onu sarhoş ediyordu. Saçlarının lülesi alnını açık bırakıp kaş-

larının ucuna kadar dökülüyordu. Bunların o noktada kalmalarının gerekli olduğunu Suat'ın ara sıra elinin becerisine güvenerek şöyle bir düzeltmesinden anlaşırdı. Sonra saçların asıl kümesi, bu kulakların arkasından birden çoğalarak tepesinde toplanan siyaha yakın kestane yığını... Necip bunlara saatlerce bakarak işte bütün amaçlarının, bütün mutluluğunun orada gizlenmiş olduğunu düşünür, ne zaman onu sarhoş edici kokusuyla kendinden geçecek olursa mutlu ölüm o zaman gelecektiği düşüncesiyle yanardı.

Ve Necip'in gözleri hepsine tek tek baktıktan sonra sıra dudaklara geliyordu, bunlardaki donuk ateşi karanfil kırmızı ile yine bütün o yüzde titreşen dokunaklı anlamıyla nemli, o cilveli, sitemli ifadeyle titrercesine duruşu onu büyüleyordu. Dişler, bunların izinleriyle gülümsedikçe bütün bu anlamlar yüzlerce çoğalarak gözlerine kadar bulaşan bu gülümsemeyle onun içi bu yüzde o kadar cilveli ve neşe dolu görünüyordu ki, o zaman Suat'ın niçin bu kadar yüce ve aşık olunmaya değer olduğu ortaya çıkıyordu.

Necip'in bakışlarını çeken şeylerden biri de onun el-leriydi. Bu eller hoş ve ipek yumuşaklığında, beyaz ve inceydi. Altındaki mavimtırak damarların karmakarışık çizgileri, insana bu şahane yaratığın bin türlü nedenle kaybolacak, ölümlü zavallı bir beden olduğunu hissettiren acı bir duygu veriyordu. Ve Necip, bir çekicilikle tekrar onun bedenindeki her çizgiyi duraklayarak incelerken tekrar ellerine gelip bu duygu ile zayıf kalınca derin bir acıyla bakarak: "Ah zavallı insanlar!"

diyordu. Böyle yüce bir kadın bulup da sevmek ve sonra sevmek için son derece mutlu olmak gereken yaşam arasında, bu kadar mutlu olsak bile, sadece sayılması bir hafta sürecek hastalıkların ve felaketlerin olası kurbanı olmak, böyle bir etkinin tutsağı olmak ona pek acı geliyordu. Buraya gelince: “Ben tersine o kadar bile mutlu olamadım, sadece sevdim...” diyordu. O sadece sevmiştii, aşk sözcüğünün en belirsiz ve gizli, en açık ve en büyük anlamına kadar sevmiş, ölümü göze alacak kadar sevmişti. Fakat onu istemenin bile bir suç olduğunu görerek yaşamda sevdikleri tarafından sevilenler de olduğunu düşününce ah ediyordu. Ve sonra, öyle sevip sevilenler için bütün o felaketler hazırda, değil mi? Ah onların ne kadar ölümlü, elimizden kaçmak, soluvermek, bir gün son hazin bir nefesle sönüvermek için, nasıl bunlar için yaratıldıklarını acıyla görüyordu: Mutlu olsak bile yaşam, sadece yıpratıcı yaşam, sadece yiyen, yıkan, öldürüp ezen yaşam egemen oluyordu. “Ah, fakat ölüm olmasaydı ne korkunç bir cehennem olurdu!” diye yüreği sıkıldı.

Birden küçük, telaşlı, perişan rüzgârlar koştu. Denizde hava akımları uçtu. Süreyya: “Ooo, oo!” dedi.

Suat: “Kaçalım, tufan geldi!” diye çırpındı.

O, küçük, kısa gülücüklerle gülüyor, çarşafının altında göğsü sarsılıyordu. Necip tek bir saniye ona baktı. Bu bakışta öyle bir ateş vardı ki Suat’ın gülücüğü dudağında donuk bir gülümseme halinde kaldı, gözleri eğildi.

Sandal hızla yükselmeye başlamıştı. Fakat birden ta vadinin üzerinde yığılmış bıraktıkları bulutları başları-

nın çevresinde dolaşıyor buldular. Oradan buradan koşuşup çarpışan, denizde küçük kasırgalar yapan rüzgârların öfkesi artıyordu. Sonra sadece bir yönden kuvvetli ve biraz da serince esti. Önlerinden denizde siyahlaşan, titreşen bir gölge gibi koşuyordu. Sessizliğe alışmış kulaklar, rüzgârların tepelerde ağaçları hırpalayarak estiklerini işitiyordu. Bulutlar birden kızışmış, korkunçlaşmış, havalanıyorlardı.

“Ay, yağmur!” dediler.

Ilık birkaç damla gelmişti. Sonra artık devamı geldi. Önce denizde her damlanın sessizliği görülüyordu. Suat: “Aman çabuk, çabuk kötü ıslanacağız!” diye telaş ediyordu. Sonra yağmur artık hırs ve akıntıyla inmeye başladı. Ancak üç dakika sonra yalıya yetiştir.

Süreyya “Vah vah, bizim lüfer seferi yandı!” diyordu. Sonra bulutlara bakarak başını salladı: “Bu gece ay dörtten sonra çıkacaktı, o zamana kadar...”

Onlar odalarına soyunmaya gittikleri zaman Necip soyunmaya, elbise değiştirmeye gerek görmeyerek tembel, garip bir sıkıntı ile balkona çıktı. Orada, bu kışa benzeyen dalgalar ve öfke içindeki doğayı seyretmekten büyük ve acı bir haz aldı. Arkasından Suat’la Süreyya geldiler. Suat: “Ne güzel yağmur, değil mi?” diye du-manları gösteriyor, Süreyya “Tamam biz lüfere çıkacağız, gökyüzünün kapıları açıldı” diye söyleniyordu. Uzun uzun, yağmurun tufanı andıran düşüşünü seyrettiler. Yollarda seller oluşacak sanıyorlardı. Her taraf su içinde kalmış denilecek bu yağmurun yere inişlerinde deniz dalgasız, sakın uzanıp gidiyordu.

Necip, bu sessizlik arasında bu duman, bulut, su hücumunda birden kış içindeyim kuruntusu, kışa bir düşkünlük duygusuyla titredi. Bu, uzun güneşli günleriyle, sıcak geceleri, göz kamaştıran yüzü, nefesi boğan sıcaklığıyla insanı artık bıktıran yazdan sonra, durgun ve tembelliğe eğilimli insanlığın huyuna pek uygun gelen, insanı köşe bucak, soba yanlarına sokulma duygusu veren soğuk, tembel kış düşüncesi, uzun yağmurları, siyah gökyüzü, çamurlu sokakları ile akşamlara kadar evden çıkmaktan korkutan kış düşüncesi onu sarhoş etti. Bu yağmur, uzun gevşemelerden sonra sanki sinirlerini rahatlatıyor, bu duygu kış arzusuyla karışarak onu sevindiriyordu. Özellikle kışın asıl kavuşma anı, hep renk ve ışıktan, bütün ateşten ve ışıktan yorulmuş sinirleri ve duyguları için, kışın geldiğini düşündüren bu ilk gün pek hoşuna gidiyordu. Başka günler herkesin ağır kalabalık yürüdükleri yerlerde, su altlarında telaş ve aceleyle koşup yuvasına kapanıldığı, orada dışarının rüzgârından, sularından, çamurundan kurtulup hastalıktan, soğuktan korunmuş bütün aileyi, o ev içini sevdiren bir çekingenlikle kapıların, pencerelerin sıkı sıkı kapanıp çocukla ve eşle yemek masasına koşulduğu ilk kış günü... Beyaz keten örtünün üzerinde tabaklarda çorba dumanlarının dalgalandığı, saatlerce, günlerce bu sıcaklık ve mutluluk içinde olunacağına emin olmaktan doğan huzur ve rahatlığın geldiği: “Adam sen de gelirse gelsin” diye bir tehlikeyi cesaretle beklemekten doğan heyecan ve ferahlığın geldiği kış günü...

Fakat onun ne böyle bir gün seve seve koşup kapacağı bir aile yuvası, ne bir umudu vardı. O, kış geldi-

gi için artık buradan da gidecek, bir gün konakta, öbür gün kız kardeşinde, dostsuz, insansız, kadından, asıl, asıl ya rabbim, işte Suat'tan yoksun, ondan uzak, onun sesinden, havasından uzak yaşayacak... Sürünecek...

Şiddetli bir öfkeyle haykıracak kadar umutsuzlaş-tıran bir acı ile etrafına baktı. Orada akşamın yavaşça inen siyahlığı içinde, sadece Suat'ın hayalini fark etti. Bu hayal bütün ince ve düzgün boyu ile, kollarından ayrılıp beline doğru yumuşak bir dolanım ile incelen be-deni ile bunların üstünde bulutlanan saçlarıyla, yağmu-ra bakıyordu: Onun yanında bedeninin havasındaymış duygusuyla bir inleme ihtiyacı duydu. Onu o kadar gü-zel, fakat o kadar kendinin değil, hiç değil, o kadar değil gördü ki...

Suat, boğuk bir inilti duyarak başını çevirdi, Necip'i oraya koltuğa yaslanmış, mendilini ısırtıyor gördü. Elin-de olmadan: "Ne yapıyorsunuz?" diye iki adım atmış bulundu; fakat durdu. Önce onu yine birden tifonun ilk geldiği gün gibi ağzı burnu kan içinde yere yığılacak sanmıştı. Fakat tutumundan işte o öldürücü anın gel-diğini sezince sapsarı, coşku içinde kaldı. Bütün geçen günlerde bu anın, bu açıklama anının bir saniye gelip çatacağını düşünüp korkmaktan doğan bir telaşla ken-dine geliverdi. Necip uzun, ağır bir durgunluktan son-ra: "Hiç, hiçbir şey..." diye mendilini indirdi.

Sonra birden başını çevirip her şeyi göze almış koyu bir bakışla: "Ölüyorum, işte o!" dedi. Ve sonra bütün ateşini bu sözlerle anlatamamış gibi "Ah ne kadar ölüyo-rum ne kadar acı çekiyorum bir bilerseniz?" diye sızlandı.

Suat boğuluyor gibi ellerini kaldırdı, Allah aşkına ne olur tutumuyla bakarak eliyle susmasını rica etti. Necip, öfke ve başkaldırı artık denetiminde değilmiş gibi sürdü. Şimdi sesinde derin bir üzüntüyle titreme vardı:

“Hayır, hayır, artık zaten her şey sona erdi... Zaten neye yarar, niçin susayım, her şey sona erdi, her şey... her şey...”

Suat, kulaklarında uğultularla, boş gözlerle, büzülüp toparlanan dudaklarla duruyordu. Geri çekilmek istedi; fakat Necip’in eli bir yakarıyla kalkmıştı. “Ah beni küçük düşürmeyin...” diye yalvardı. “Sizi öyle değil, bilmeden sevdim; nasıl olduğunu bilmeden, kardeşçe, an-nece sevdim...” Ve buraya gelince yeniden acı bir sesle: “Yok, edin, beni küçük düşürün. Ben buna değerim!” diye sızlandı.

Ve Suat, onun bu sözleri söylerken birden başını ellerinin arasına alıp oraya yaslanarak hıçkırdığını gördü. Şaşkın, bir şey söyleyemeyerek, yüreği derin bir acımayla sızlayarak susuyordu. Ne yapacağına karar veremeyerek donmuş gibi dururken bin kararsızlık, karar arasında savruluyordu.

Karanlık gittikçe yayılıyordu. Suat, yakıcı bir bakışla ona bakarken yavaşça geri çekilmekten başka kurtuluş yolu göremeyerek uzaklaştı. Necip, o kadar sevilen bu kadının bu uzaklaşısı karşısında, elinden mutluluğunun ve yaşamının yavaş yavaş kaydığını acı acı duymuştu. Yağmur dışarıda kimi zaman sağanakla hızlı ve kızgın, kimi zaman durgun ve yorgun yağıyordu. Necip burada ne kadar durmuştu, bunu kestiremiyordu. Ba-

şını kaldırıp çevresine baktığı zaman soğuk ve yelli bir gece içinde üşümüş olduğunun ayrımına vardı.

Ne yapmıştı Allah'ım? Şimdi az önceyi, düşten uyanıp anılarını anımsamak isteyerek karanlığa gömülmüş bulanlar gibi görüyordu. Fakat karabasan asıl şimdi bas-kın olmaya başlıyordu. Birden kendini onun gözünde o kadar düşkün ve bayağı gördü ki, hemen yarın kaçmak-tan başka yol olmadığını anladı. Onun karşısına nasıl çıkacaktı? Ona artık nasıl bakacaktı? Şimdi yemeğe ine-ceğini düşününce ne yapacağını bilemedi. Kendini suç-luyor, "Niçin, niçin bunu yaptım?" diye dövünüyordu. Ve yemeğe inmek gerektiği zaman ikisinin de yüzüne bakamayarak, hiçbir şey isteyemeyerek, kaçıp odasına kapanmaktan başka bir şey düşünemeyerek, acı içinde kaldı. Süreyya, bu gece artık balığa gidemeyeceğinden kırgın, kışın böyle gece gündüz yağmur yağınca evde kapalı kalma olasılığıyla öfkeliydi. O, uzun uzun konu-şurken Necip yanıt bulmakta güçlük çekiyordu.

Suat yemek boyunca sustu. Onun yüzünde nasıl bir kırgınlık ve soğukluk bulunduğunu merak eden Necip, göz göze geliriz diye bakamıyordu. Bir an oldu ki bakış-lar birbirini çekti. O zaman Necip, Suat'ın gözlerini bu-lanık, bozulmuş gördü. O kadar sevdiği bu kadını böyle üzmemekten başka bir şey yapamamak onu yıktı. Yarın kaçıp kadını rahat bırakacağını düşünerek bu kararın-dan sevinç duydu. Kendisini, onun üzüntüsü karşısın-da unutuyor, "O rahat etsin de..." diyordu.

Gece durgun, yakıcı, tekdüze geçti. Odasına çekil-diği vakit düşüncelerin karşıtlığı arasında, yorgun ka-

fasının, dinlenmeye gereksinim duyan sinirlerinin bütün düşünce kalabalığı ve duyguları arasında, iyi kötü karşılaştırmaların hiçbirinde tutunamayıp hepsinden atlayarak sabahı acı içinde bekledi. Ah, söylemeseydi, şimdi yine önceki gibi olsaydı, bununla yetinebileceğini görüyordu. O zaman yeniden “niçin”ler başlıyor, bırakıp gideceği aklına geldikçe acı bir korkuyla yüreği yaralanıyordu. Tan ağarırken, yorgun, hasta uykuya daldı. Uyandığı zaman solgun bir günle yarı aydınlanmış odasında idama hükümlülerin uyanışı gibi birden yazgısını görmekten doğan korku ve titremeye içi yandı. Yeniden “Niçin yaptım, ya rabbim?” diye sızlandı. Fakat artık buradan çekip gitmekten başka yol kalmamıştı. O zaman burada, hatta dünkü yaşamına özlem duyan, düşkün ve bitkin, hazırlandı. Aşağı indiği zaman onları odada, birlikte, suskun buldu. Süreyya: “Ooo, nereye Necip?” diyordu.

Sonra yakınmaya başladı:

“Öyle ya, çünkü hava yağmurlu... Ama bu vefasızlık, düpedüz vefasızlık... Bilir misin? Sana ne söylesek yeridir. Kış geldi diye, cennet kapısında bizi gözetmek ha? Öyle şey olmaz.”

Bunları şaka diye dinledi ve gitmesi, gecikmesi olanaksızmış gibi o da şakayla karşılık vermeye çalıştı. Sonra şakası onu özür dilemeye yöneltti. Bu kadar uzun süre rahatsız ettiği için bağışlanma istiyordu. İçi titreyerek, bu sözleri ona seslenmekten doğan titremeye, sesini denetleyememekten korkarak söylerken gücü ke-sildi. Ah, ondan bir bakış, bir avunma sözü, bağışlayıcı

bir bakış olmaksızın gitmek... Buna dayanamayacağını görüyor, başını eğmiş, suskun, işiyle uğraşan Suat'a bakmaktan çekinerek gözlerini çevirmediği halde hep onu görüyordu.

Ve sonunda, artık gitmek gerektiğini umutsuzca görüp özlemle veda ederken, Süreyya'nın süren sitemleri arasında onun başını kaldırıp bozuk bir sesle: "Tamamen değil ya... Yine gelir elbet..." dediğini duydu. Ve onun gözlerinin bir saniye, sözlerine karşılık bekler gibi, kendine yöneldiğini sezdi. Ah, bu gözlerdeki üzgün soru anlamını, bu yorgun, ağlamış gözlerdeki bağış ışığını... Necip, dünyaları isteğine oyuncak edecek bir sevinç taşkınlığıyla dışarı atıldı. Kapıdan çıktığı zaman sendeleyerek yürüyordu. "Ah beni seviyor, seviyor, seviyor!" diye yineleyerek çamurlara daldı.

13

Yağmur ince, soğuk, oradan buradan küçük heyecanla koşuşan rüzgârların elinde çırpınarak, inatçı, eziyetle düşüyordu. Bir kış yağmuru denilecek inat, renksizlik, neşesizlik vardı. İnce ayakkabılarını yumuşatıp ezen çamurlar içinde orada burada birikmiş sulara batarak, gömleğinin, başlığının ıslanmasından habersiz hatta dünyadan habersiz görünüyor, öyle yürüyordu. Ondan başka bir şey görmüyor, ondan başka bir şey işitmiyordu. O sözü söylemek için Suat başını kaldırdığı zaman, bakışında o kadar dağılmış ve şefkatli bir bağış damlası, o kadar masum bir acıma titremesi vardı, öyle bir çekicilik ve rica ile ı ışık doluydu ki nereye baksa o gözleri, hiçbir yere bakmasa yine onları, kendi düşkünlüğüne acımasını, ondaki o çekingen anlatımı, o bağışlamayı görüyorum sanıyordu. Ve bu bakışlarla o söz ona, büyük, sözcüklerin anlamının üstünde görkemli, anlamlarla geliyordu. O kadar derin bir mutlulukla duyuyordu ki, her şeyi artık onu göremeyeceğini bile unutarak: “Ah benden nefret etmesin, beni sevsin de...” diye bunu her şeye karşılık bir mutluluk görüyordu. Bu, bütün içsel gereksinimlerine yetiyordu.

“Ah seviyor, seviyor!” diye yineleyerek, her düşüncesini bu sözlerle keserek yürüyordu. Vapur iskelesine gelmişti. “Vakit var” dediler. Orada duramadı, hareket gerekiyordu. Sarıyer’e kadar yürümeyi seçti. Yeniden yağmura girdi. Karşıdan görenler, ıslanmış, başlığının püskülü bozulmuş, çamura bulanmış bu gence şaşkınlıkla bakıyorlardı. İskeleye geldiği zaman vapur henüz geliyordu. Biletçiye bir mecidiye attı, o soruyordu: “İstanbul mu?” “Evet” dedi. Ancak nereye gidiyordu, bilmiyordu. O bir şey biliyor, bir şey görüyordu: Suat ondan nefret etmiyor, onu seviyordu. Evet seviyordu. Buna artık inanmıştı. İşte hâlâ gözünün önünde o bakışı görüyordu.

Yağmur altında güvertede dolaşırken vapur Büyükdere’yi geçip Tarabya’ya geldi. İskeleyi görünce anımsadı, döndü. Buradan Pazarbaşı, yağmur bulutu altında pek yakın görünüyordu. Ve kendini o kadar mutlu eden kadının şimdi orada olduğunu, orada soluk aldığını düşünmek onu sevindirdi. Ah, dünya ne güzel ya rabbim! Dünya ve yaşam ne kadar güzeldi ve iyiydi. Yağmur? Ancak yağmurun ne önemi vardı?

İnsan mutlu olduktan, sevdikten, sevildikten sonra her şey boştu. Sade aşk, ah, sade bir Suat vardı!..

Ve sürekli oraya, ona karşı oturup oraya bakmak, sanki daima onu görmek, daima onu düşünmek, o kadar sonsuz bir ferahlık veriyordu ki, ansızın aklına gelen şeyle büyülenmiş olarak Tarabya’ya çıktı. Oradaki arabalardan birine binmek aklına gelmediği durumda, arabanın binecekmiş gibi önüne geçmesi üzerine atladı.

“Otele” dedi. Orada bulundukça sürekli Suat’ın yanında, onun yüzünde yaşayacaktı. Belki oraya bakarken Suat da otele bakmış bulunurdu. O zaman bakışlar birbirine ulaşırdı.

Otel, bu eylül yağmurunun kapattığı müşterilerle kalabalıktı. Gösterilen odaya geçip giysisinin ne durumunda olduğunu garsonun uyarısıyla anlayınca giysi gereksinimini karşıladı. Bir bölümü Yenimahalle’de, ötekiler evdeydi. Onları getirtmek zorunda kaldı. Ve bunun için girişimde bulunurken bunları kendine ait şeyler değilmiş gibi yapıyordu. Aşağı, salona indiği zaman kadın erkek on on beş kadar konuktan bazılarını gazetelerine dalmış, ötekileri de masa başında oyunla, konuşmayla uğraşır gördü. Otelin defterinde otuz kadar ad vardı. Oysa koridorlarda odaların boş olmadığı, oralandaki konuşmalardan anlaşılıyordu.

Ancak o, bir köşeye çekilmiş, sadece kendi düşüncelerine dalmış kaldı. Ve akşam, otelin bütün konukları yemek vakti camlı salona geçtiği zaman o yine hepsinden ayrı bir kenardaki küçük masada tek başındaydı. Başka zamanlardaki gibi özellikle vapurlar ve otellerde çıkan bin fırsatla yakınlaşmaya çalışacağına tek başına, Suat’la kalmayı seçti. Çünkü ondan ayrılamıyordu. Sürekli onunla beraberdi. Bu kalabalık içinde bazıları gerçekten eşsiz birkaç kadına ve bunların çevresinde kelebek gibi dolaşan genç, hatta bazıları zarif erkeklere yukarıdan bakarak: “Yaşam, bu mu?” diyordu. Hayır, kimse onun kadar sevmemiş ve sevilmemişti. Bu aşk, bu oyunların yanında o kadar tehlikeli, o kadar büyük,

o kadar acıklı bir şeydi ki, tam anlamıyla işte bu aşkı. Ve bunlar, böyle gereksinim ve nedenlerle değil, bir öykünme ile sanki alışkanlıkla aşk oyunu oynuyorlardı. Bu şimdi şuna, biraz sonra buna aynı gülümsemeyle söz söyleyen, hangisine daha içten ve eğilimli olduğunu ne o, hatta ne de kendisi bilemeyen şu Amerikalı, şu görkemli kadın... Ah Suat'la onu karşılaştırdıkça öyle sonsuz mutluluklar duyuyordu, onun tarafından öyle bir suçla birlikte sevmek düşüncesine, bu kadar olanaksızın susturamayacağı ve yok edemeyeceği kadar güçlü ve tehlikeli bir aşkla sevmek güvenine karşı o kadar kendinden geçiyordu ki, onu görmemiş, sevmemiş olsaydı yaşamın, mutluluğun ne olduğunu bilmemiş olacağını görüyordu. Oysa büyük gördüğü bazı kadınlar tarafından sevilmişti. Ve oysa hiçbirinden bu kadar gururlanmamış ve mutlu olmamıştı. O mutluluklar, şimdi duyduğu bu evreni kuşatacak kadar iç genişlikleri yanında ne değersiz ve aşağı şeylerdi. “O olmasaydı demek, ben de herkes gibi olacaktım, bilmeyecektim. Aşk ve mutluluk nedir bilmeyecektim” diyordu. Çevresine bakıp: “Ama nasıl yaşıyorlar ya rabbim. Sevmeden, sevilmeden nasıl yaşıyor?” diye şaşırıyordu. Evet, nasıl yaşamıştı? O zamana kadar kendisi nasıl yaşamıştı? Ancak yaşamı nasıl bir çöldü diye şaşırıyordu. Evet, nasıl yaşamıştı? O zamana kadar kendisi nasıl yaşamıştı? Ancak yaşamı nasıl bir çöldü. Bir şişe Sen Jülien'den⁸ sonra şimdi billur gibi Soteren⁹ ile dolu bardağını damla damla içerek çevresine baktıkça hepsinin

8 Fransa Saint Julien bölgesinde üretilen bir çeşit şarap.

9 Fransa Sauternes bölgesinde üretilen tatlı bir şarap.

yaşamını bir çöl gibi görüyordu. Ancak onun yaşamı parlak yüzünün altında sonsuz dalgalarını kalıcı bir tutkunluk kasidesine sürükleyen deniz yaşamı gibi iç açıcı, uyumlu ve lacivertti.

Gece uykusu daha önce hiç yaşamadığı bir rahatsızlıkla geçti. Yemekten sonra içtiği viskiyle soda onu daha sersemletmiş, odasına hâlâ Suat'ın o dağılmış ve acınacak bakışının bağış ışığı ile aydınlanarak girmişti. Yavaşça pencereyi açtı, serin hava, denizin birbirine çarpan inlemeleri, karşı kıyıdaki ışıkların titreşimleri arasında Yenimahalle'yi aradı. Bir kenarı kara ve korkutucu olan göğün orasında burasında tanıdık bir bakış gibi yıldızların gülümsemesi vardı. Dubanın parlaklığı ile yönü belirleyerek Pazarbaşı'nı buldu. Ve başını pencereye dayayarak ateş ve özlemle, şimdi üzgün, oraya bakmaya başladı.

İç i bütün aşkını, bütün ateşini mümkün olmadığını düşündüğü için gösteremeyeceği umutsuzluğuyla yandı. “Ah ne kadar sevdiğimi bilse...” diyerek hüznlendi. Bunu o kadar sonsuz buluyordu ki, Suat minnettar, memnun olur sanıyordu. Sonra çekilip yatağına uzandı. Tekrar onu düşünmeye başladı. Böylece, mutlu düşüncelerle uyuduğu zaman, uykusunda ve heyecanla uyanışında “Ama o beni seviyor!” diye her şeyi yeni anlamış gibi kalbinde bir çırpınma, bir sıçrama, oldukça büyük bir korkuyla sevince kavuşma sıçraması vardı. Bazen mutluluk içinde uyandığı oluyor; bunun memnuniyetiyle dalginken sebebini birden fark etmek onu yeniden bayıltıyordu.

Sabah erkenden uyandı ve artık uyuyamayacağını anladı. Başını kaldırıp baktı. Henüz gecenin karanlık kалıntısı çekilmemişti. Her ne kadar yağmur yoksa da hava renksiz, orası burası bulutluydu. Pencereyi açıp, yavaş yavaş sokulan gündüz içinde, saatlerce Yenimahalle'ye baktı. O kadar dalıp kalıyordu ki, bazen hiçbir şey düşünmeyerek durduğu oluyordu. Sonra güneşin ilk ışıklarıyla manzara dalgalandığı zaman giyindi, aşağı indi, erken bir kır gezisi yaptı. Böyle hafif yürümek, rıhtımların üzerinde, durgun denizin yanı başında gezmek onu rahatlatmıştı.

Sürekli onu düşündüğü halde gözünün önünde değildi. Gelirse bile, sadece gözleri geliyordu. O zaman bazen durup feryada benzeyen bir mutlulukla: "Ama işte seviyorum!" diye haykırmak istiyor, "Sade onu, sade onu... Başka kimseyi sevmeyeceğim." diye yemin etmek ihtiyacını duyuyordu. Sevmeyecekti, hatta sevmemişti. İşte şimdi görüyordu ki, şimdiye kadar kimseyi sevmemişti. Ta ilk gençliğinden beri, ilk ateş ve coşkuyla tüm kadınları kendine yeterli bulmayan, hepsine birden sahip olmadan öleceği için yanan Necip, kadın adına ne kadar kuruntu etmiş ise, Suat onu bu kadarlıkla hepsinin üstünde mutlu ediyordu. Yaşamında bundan çok değil, bu kadar mutluluk bile istememişti. İç dünyasında bu kadarını istemeye güç bulamamıştı. İç dünyasının güçsüzlüğüne bakıp şimdi bu onurlanmaya, bu elde ediş karşı derin bir şükran duyuyor, "Ah Suat, bir sen varsın, bir sen!" diyordu.

O gün akşama kadar bu ruhsal durum devam etti. Bazen tek başına mutlu, sakin, sonra tekrar heyecan-

lı ve ferahlık dolu talihini düşünüyor, o heyecan, her saniye onu sevdiğini bilirken tekrar her saniye bunu unutup yeniden anımsamak heyecanı yüreğini canlandırıyor. Sonra onu sadece güzelliği için değil, büyüklüğü, eşsizliği için de sevdiğini düşünerek “İşte asıl aşk...” diyordu. Bu dereceye gelince, ona ait olmayan en büyük bir şeyi bile aşağı görürken ve ona ait olduğu için en değersiz şey bile değer kazanıyordu. Böyle, bir şeyin değerli ve yüce olması için uzak yakın ona ait olması yeterli olunca, birçok şeye önem vermemeye alışmış olan Necip, bütün o şeyleri sevmiş, yüceltmış gibi oluyor, birçok zaman tanıdığı şeyleri, ona ait olmadığı için şimdi görmezden geliyor, hafif ve önemsiz olduğunu düşünüyordu.

Sonra, gece müziği bir içsel gıda oldu. Yemekten sonra Maskeli Balo’nun uvertürü telaşlı yürüyüşüyle birden başlayınca bir süre etrafında masaları dolduran bayları, tuvaletli hanımları unutup kendini o kadar mutlu olduğu küçük odada sandı. Operanın küçük ezgilerinin birbirini izlemesi onu sarhoş ve sersem ediyordu. Müzik ona, yanında Suat varmış, onun havasını ve nefesini soluyormuş gibi bir anımsayış, bir duygu derinliği veriyordu. O kadar sevdiği “Ama sapından koparılmış...” parçasını bayılarak dinledi. Bu ezgiler ona hep Suat için yapılmış gibi geliyordu. İç dünyasının bütün arzularını o kadar açıkça ilan ediyordu. Bu gece bu müziğin etkisiyle hayale benzeyen, eşsiz bir gece oldu. O kadar ki, odasına çekildiği zaman birini izleyen şişelerin buharlandığı zihniyle yatmaktan başka bir şey yapama-

dı. Fakat bütün iç dünyası, mutluluğunu yansıtan bir rebap gibi şiirle ve uyumla titriyordu. Uyumuyor gibi bir uyanıklıkla beraber uykunun sarhoşluğu, yaşamını istediği gibi bir sıralamaya imkân bırakıyordu.

Ertesi gün geç uyandı. Güneş temiz bir göğü, görkemli ışıklarıyla parlatıyordu. Pencereyi açıp önce günaydın demek için o tarafa baktı. Gökyüzünün atlas eteği altında, denizin ipek gibi yumuşak dalgaları üstünde Pazarbaşı yıkanmış, keyifli keyifli, gülümsüyordu. Birden o kadar çok arzu duydu ki, üç gündür nasıl onu görmeyerek, görmediği halde de görmeye ihtiyaç duymayarak kaldığını anlayamadı. Fakat gitmek düşüncesinin önünde şaşkın ve çaresiz kaldı. Nasıl gidecekti? Özellikle sonra ne olacaktı? Bunlarla meşgul olarak gezindi. Yemek için otele döndüğü zaman bu o duruma geldi ki, ondan ayrı yaşamak mümkün değil gibi göründü. Ne olursa olsun oraya gitmek için direnilmesi mümkün olmayan bir arzu duydu. Ve yemeği zor yiyerek arabaya atladı.

Araba Elçilikler¹⁰ rıhtımında boğazın temiz rüzgârı ile yıkanarak tam hızla giderken onun gözlerini düşünüyor, onlardan nasıl bir kabul göreceğini ayrıntılı biçimde düşünüyordu. Birden onları donuk ve anlamsız bulmak düşüncesi onu o kadar korkuttu ki, kararsız kaldı. Ve bir kere bu ters tepki başlayınca böyle sevildiğine dair o kadar açık bir belirti görmediğini itirafa kadar indi. O zaman bir mücadele başladı. Tekrar o göz-

10 18. yüzyıldan itibaren Fransa, İsviçre, Danimarka, Almanya, İngiltere gibi pek çok elçiliğin (sefarethane) yazlık binalarına ev sahipliği yapan Tarabya'nın sahili.

lerin şiiresselliğiyle büyülenip kalmak ihtiyacının, onları soğuk ve sakin bulmak korkusuyla mücadelesi... Buna Büyükdere'ye kadar katlandı. Fakat yaklaştıkça o kadar şiddetli bir heyecan ortaya çıktı ki, bastonu ile arabacıya dokunup durdurdu, orada indi...

Şimdi nereye gidecekti? Sersem, düşünemeyerek, geri döndü. Bilmeyerek yürümeye başladı. Köyün içinde yürürken sebebini bilmez gibi içinde bir ezginlik duyuyor, üç günlük mutluluktan sonra şimdi bunun altında eziliyordu. Birden çayıra geldiğini gördü, Bendler yoluna saptı ve buradan onunla kaç kere geçtiğini anımsamak kalbini sızlattı. Az daha ilerleyince orada sol koldaki bahçe dikkatini çekti. Burada arabalarını durdurmuşlar, su içmişlerdi... Ah artık bunlar imkân-sızdı, değil mi?

Oraya ağaçların altına oturdu. Issız, suskun durmaktan zevke kapılarak daldı. Uzun uzun düşünerek, Suat'ın o bakışını yeniden görmeye çalışarak, umut ve güç bulmaya çabalayarak biraz dayanma gücü kazanıyordu. O son bakışın hüzünlü rengi, onun için binlerce anlamla dolu geliyordu. Suat'ın önce hiç ses çıkarmayıp, başını bile kaldırmayıp oyalanışı yüreğiyle ettiği mücadeleyi gösteriyordu. Fakat sonra yüreği üstün geliyor, gözler bütün mücadelelerin kederiyle nemli, dudaklar kararsız, ses titrek: "Yine gelir elbet..." diyordu. Heyecan ona böyle "Yine gelir" diye öneri taşıyan bir söz söyletiyordu. Hayır, bu ilgisizlik ya da nefret olamazdı.

Alıştığı sessizlik içinde duyduğu bir gürültüyle başını çevirdi, yoldan geçen arabaya baktı. Fakat birden

gözlerinde bir kararına gördü. Arabada Süreyya ile Suat'ı görüyorum sanmıştı. Ve bu birden onda ihanet yarasına benzer, yorgun yüreğinde açılan yara gibi bir acı verdi. Bunda bir kadın ihaneti, verilen yemine durmama gibi bir durum, bir yıkım görüyordu. Ona, Suat kendisi yanında olmasa gezemez, eğlenemez mi geliyordu? Başını eğip derin bir acıyla, yaşlı bir üzüntüyle: "Ah zavallı mutsuz, bilsen ki onun yaşamında sen ne kadar değersiz bir şeysin, bunu bilsen..." diyordu.

Evet, bunu bilseydi de böyle geniş, sonsuz kuşku-larda kaybolmasaydı. Bir bakışta böyle sonsuz sevdalar bulmasaydı... Bütün bunları kendisi, hem yalnız kendisi yapmamış mıydı? Birkaç gündür onu o kadar mutlu eden güven yıkılmış, yerine büyük bir kuşku, onu izleyen büyük bir umutsuzluk gelmişti. Ezen bir kuşku, boğan bir umutsuzluk... Kendisi Suat'ın yaşamında hiçbir şey, bir eğlenceyken, Süreyya... Ama Süreyya onun sahibi, yöneticisi, kocasıydı. Onların yaşamları birbirinindi. O, Suat'ı, el değmemiş ve temiz almış, yıllarca onunla yaşamıştı. Hatta Suat kendisini sevseydi bile onun gibi olmasına her şey engeldi. Bu evliliğe, Süreyya'dan başka, maddiyattan başka, bütün içsel değerler engeldi. Her şey, doğrudan Suat, durumu ile, geçmiş i ile engeldi. Geçmiş i onundu, onunla yaşamıştı, onunla yaşıyordu ve onunla yaşayacaktı. Şimdi kendileri birbirinin olsalar bile hiçbir zaman öyle olamayacaklardı. O onun eşiydi, hep onun eşi olmuştu. Mutluluk ve zevkle olmuştu. Hiçbir zaman da bu zevk anıları ve mutluluğu kendisi yok edemeyecekti... Bu kadar sevdiği bir kadını

sanki ortaklıkla kirletmiş olacaktı. Bunda başkaldırıya sürükleyen bir kötülük görüyordu.

O durumda, sevilse bile bu yalnız bir yaradan başka bir şey değildi. Oysa hiçbir zaman Suat, kendisini her şeyi bırakacak kadar sevmezdi. Hatta az da olsa seviyor muydu? Kendini güçlü biçimde inandırabilir miydi ki, Suat tarafından seviliyordu? Bu düşüncelerin altında düşkün, acılı, hâlâ o ihanet yarası ile yaralı, yeniden onları görmemek için oradan kalktı. Ağır ağır, Tarabya tepesine çıkan yokuşa tırmandı.

Gecesi suskun, karanlık, acılı geçti. İçkisi elinde, fakat bu gece öldüren bir umutsuzlukla, saatlerce, tek söz söylemeyerek yüzünü asarak durdu. Sabah, Boğaziçi'nin bahara benzeyen sisli bir sonbahar sabahıydı. Bir anda ona Yenimahalle'deki sabahları anımsattı; durgun denizli, berrak göklü, taze, bütün incileriyle, gümüşleriyle, ipekleriyle titreşen bir sabah. Şimdi onların orada belki henüz uyanmış olduklarını, gizli ve içten yaşamalarını düşünerek, otel yaşamının mide bulandıran bezginliğiyle kalktı. Giyindi, aşağı indi gazetelerin başına gitti, gazetelere gömülüp her şeyi unutmak istiyordu ama onu umutsuzluğa sürükleyen, boğan bir düşünce rahat bırakmıyordu: Ne olacaktı? Yaşamı böyle karmaşa içinde mi geçecekti? Bu hastalıktan nasıl kurtulacaktı? Ah zavallı, daha dün burada ne kadar mutlu olduğunu düşündükçe: “Benim cezam mı?” diyordu. Gazeteleri elinden atıp dışarı fırladı. Yeniköy'e doğru, bir işi varmış gibi telaşla ve bir tehlikeye gidiyor gibi yürümeye başladı. Ama karar, artık bir karar gerekliydi. Fakat neye karar verilecekti?

Bununla birlikte karar verilmeden yeniden yemeğe dönmek, yine o kararsızlık içinde yemeğini yemek, yeniden o salonda, o adamların arasında oturmak gerekiyordu. Fakat artık yorgun, her şeyden, salt yürümekten değil düşünmekten, acı çekmekten de yorgun, oracıkta ölüvermek için bekleyerek otururken terasın kapısından birinin girdiğini ve ardından gelen garsonun ona kendisini gösterdiğini gördü. Sıçrayarak:

“Süreyya!..” dedi.

Öteki elini uzatarak:

“Evet, ben geldim” dedi. Ve çıkışarak, işte sonunda kendisini gelip bulduklarını söyledi. “Çünkü tek başıma değilim, Suat aşağıda arabada bekliyor...” dedi.

Sonra alayla: “Eğer sizi bir mutluluktan alıkoymazsak alıp gezmeye götürmek için geldik...” diye açıkladı. Aşağı inerken, boğuk bir sesle cevap vermek isteyen Necip’e anlatıyordu: Onun burada olduğunu Suat, çantasını almak için gelen otel görevlisinden öğrenmişti. Bugün yarın uğrar diye beklerken sonunda gelmediğini görünce... “Zaten ben senin orada sıkıldığını anlıyordum. Sen bir kere gürültüye alışmışsın. Bizim köşemizde elbette sıkılacaktın... Fakat sonunda buluştuk ya! Kim bilir neler vardır? Yine bir dolap mı?”

Necip, orada, rıhtımdaki arabadan örtüsünü seçebildiği Suat’a yaklaştıkça perişan, titreyerek cevap veremiyor, şimdi onun yüzüne nasıl bakacağını düşünüyordu. Hayır o yaptığı işten sonra, ona artık bakamayacaktı. Oysa Süreyya bir taraftan konuşuyor, havanın güzelliğinden söz ederek bugün Beykoz’a gideceklerini bildi-

riyordu. Ve Necip, oraya gidip Suat'ı selamladığı zaman hâlâ Süreyya'yı dinliyormuş gibi yaparak onun yüzüne bakamıyordu. Suat, kocasına bakıp "Gidiyor muyuz?" dedi. Onun baş işaretiyle aşağı indi. Süreyya arabacının parasını verirken Suat, mutlu ettiğini ve sevildiğini bilen kadınlara özgü bir gülümsemeyle "Rahatsız etmedik ya?" diye sordu.

Necip haykırmak, bu gözlerin, bu gülümsemenin karşısında ölmek ihtiyacı ile bitkin, gözleriyle, tavriyla cevap vermeye uğraştı.

Fakat sandala girdikleri zaman uzun uzun baktı, öle öle, başka bir yaşam ferahlığına ve sarhoşluğuna giriyormuş gibi baktı. Gözlerinde yorgunluk, bıkkınlık vardı, donuktu sanki, bir bulut kaplamıştı adeta. Şimdi bu gözler kendinden kaçıyor, biraz önce parlayan bakışlarda şimdi bir sönüklük, bir kaçış olduğunu sanıyordu.

Suat, önce buraya gelinceye kadar, ona vereceği mutluluğun coşkusuyla heyecan ve titremeyle, umut ve istekle perişan iken şimdi onu saldırgan, sıkıntılı bir keder kaplamış, daha adımlarını atmadan gelen bir korku ve tikslenmeyle güçsüz düşmüştü. Süreyya bugün neşeli ve konuşkandı, her şeyden söz çıkararak konuşurken, Suat: "Ah haberin olsa..." diyordu, Süreyya, Necip'e nasıl olup da Suat'ın bugünkü Beykoz gezisini aklına getirdiğini anlatırken Suat, suçluluk duygusu altında eziliyor, onu Necip'in ayağına götürüp suçlarına, ihanetine gülünç bir şekilde araç etmek, kendisine ağır ve iğrenç geliyordu. İç dünyasında buna karşı bir başkaldırı kabarıyordu, işte kendini bu keder ve sıkıntıya,

bu mutsuzluğa, ömründe ilk defa yaşadığı bu ürpertici saygısızlığa iten başkaldırı gerçekleşiyordu.

Son günlerin ince heyecanları onu iradesiz bırakmıştı. Fakat o zaman sade olayların akışına teslim olmaksızın başka bir şey yapamıyordu. O zaman bir senedir kendini yoran düşünceler ve ince değerlendirmelerden kurtuluyorum sanmış, henüz yaşamında bir sevinç anı, acı özverilerle elde edilen bir mutluluk payı var sanarak kendini buna yöneltmişti. Necip’i sevdikçe, sevmek zorunda olduğunu kabul ettikçe, özellikle onun tarafından da sevildiğini gördükçe o zamana kadar sakin bir mutluluk içinde, daha doğrusu basit bir kanaatle geçmiş yaşamında bu kadar şiddetli heyecanlar duymamış olduğunu görmekten, görüp iradesiz kalmaktan başka bir şey yapamamış, bunu kendine bile itiraf edemeyeceği bir duyguyla sürdürmekten zevk alarak yaşama-ya dalmıştı. Fakat şimdi yapılan şey bütünüyle başka idi. Şimdiye kadar kendinin hazırlamadığı, kendinin yönetmediği çocuk oyuncağı olaylar olurken kendisi de buna bir davranış ekliyor, sanki bir yön veriyordu. Dün, sadece ona bugün gelip bir çeşit kabul ve itiraf demek olacak bu davranışla onu mutlu etmekten, onu görüp mutlu olmaktan başka bir şey düşünmezken, o durumu sürdürmekte bulunduğu zevke kendini böylece tamamen bırakıp bu tehlike üstünde çırpınmaktan dirençsiz bir heyecan bulurken şimdi, daha ilk adımda bütün çirkinliğiyle ezilmekten kendini alamıyordu. Görüyordu ki, kendini bu mutluluğa bırakmak bile onun için olanaksızdı. Bu zavallı, sonu olmayan gü-

nahsız mutluluğa bile... Şimdi ilk olarak davranışının çirkinliğini görmekle başladı. Bunu nasıl bir sevinçle, özellikle namuslu kadınların duydukları, kendileri için o kadar yasak olan bu şeyin bir parçasını, tehlikesiz bir kısmını, yapma çekiciliğiyle, isteyerek, memnun olarak yaptığını, sadece onu mutlu ettiği için değil, ne kadar değersiz olursa olsun, böyle bir duyguyla da yaptığını itiraf etmek, onu kendinden nefrete ve iğrenmeye, adeta kızartan bir utanca itiyordu. Kocasını kolundan tutup çekerek hâlâ süren bu kirlilikten uzaklaştırmak, bir zaman o kadar saygı duyduğu ve saygı göstererek mutlu olduğu bu adamları kendi eliyle soktuğu bu çirkin durumdan kurtarmak için ölüyordu. Her şeyin üstünde, tartışan ve yargılayan yetilerin de üstünde, kayıtsız kalamadığı, duymaktan kendini alıkoyamadığı bu şeyleri çirkin, iğrenç bulan doğal bir içgüdü vardı ki, ona bu durumunu iğrenç gösteriyordu.

Fakat ne olacaktı? O kadar zaman alıştığı bu heyecanlardan yoksun kalınca yaşamını katlanılmaz bir çöl olacak gibi görüyordu. Ah, sadece öyle sürseydi, insanı boğan bu yakıcı zayıflıklar olmadan sadece o masum heyecanla sürseydi... Fakat bunun mümkün olduğunu ve mümkün olamayacağını görüyor, hem işte artık o zamanı geçmiş buluyordu. Artık tekrar bulunamayacak bir geçmiş, bir düş olmuş, olaylar onu bir yana iterek ileri atılmıştı. Şimdi ne yapmalıydı Allah'ım?

Hiçbir zaman yaşamı böyle denetim altına alınmaz, yola gelmez kalleş bir şey olarak tanımamıştı. O, yaşamını geldiği gibi sürdürmüştü. Sonra, onu kendine

uydurmak zorunluluğu doğunca öğrenmeye, tanımaya başlamış, “tanıdım” dediğı yerde yeniden bilinmez bu-
lurak sonunda çözülemez, yakıcı bir bilmece olduğunu
görünce ürküntüsü artmıştı. Şimdi, artık bu yaşama
karşı kin ve öfke duyuyor, bir şey yapamama çaresizli-
ğıyle büyüyen bu kin onu acımasız, katı yapıyordu. Ne
kadar yanılmış olduğunu, yaşamını güzel ve mutlu bir
yaşam saymaktan çok, öyle sürece, öyle sürmemesi
için hiçbir neden yok diye inandığı için ne kadar buda-
laca davrandığını, günün birinde kalbin yorulması, iç
dünyasının usanması yüzünden her şeyin değişip insa-
nın yabancı bir çevre, yabancı bir yaşam içinde, hatta o
zamana dek yanılarak yaşadığını kabullenmek zorunda
kaldığını görüyor, her şeyi artık kavriyordu. O, hiç dü-
şünmemiş, buna olasılık tanımamıştı. İç dünyası süre-
kli aynı durumda kalacak, kalbi ölünceye dek öyle çarpa-
cak sanmışken... İşte o da, her şeyi en gerçek rengiyle
görüp kavrayacağı sürecin geldiğini fark ediyordu. Bir
anlam, bir neden veremediğı sıkıntıların, alıştığı yaşı-
mın artık iç dünyasına yetmemesinden doğduğunu ve
sonunda şimdi iç dünyasının değerli besinini bulduğı
anda, o hiçbir şeyi bilmeden kurulmuş ve benimsen-
miş yaşamın bağlarıyla bağlanarak bu yeni sevinci geri
çevirmeye ve uzaklaştırmaya zorlandığını görmek ona
acı geliyordu. Ah, yaşamına yeniden başlamak olanaklı
olsaydı!..

“Ne kadar dalgınsın Suat, çevrene baksana?..”

Silkinir gibi oldu. Süreyya sitem ediyordu: “O kadar
istek, o kadar rica, şimdi suskunluk ve sıkıntı...” diyordu.

Hava, yine o ateş renginin üzerine şimdi duyulmayan ince bir örtü çekilmiş gibi gizli bir karartıya, ateşi hafif bir parlaklığa, ancak sezilebilen bir ılık esintiye dönüşmüş, ışık yalın bir yansıma durumunda yayılıyordu. Denizin lacivert bakışları sanki bulanarak göğsünden yükselen o keskin bahar kokusuyla Beykoz koyuna doğru yaklaştıkça koyulaşıyordu.

Çayırı bütünüyle ıssız buldular, ağaçların karartıları, yarı bulutlu gök altındaki çayır, solgun ve üzgündü. Son yağmurların ve dünkü güneşin verdiği bir tazeliğe hüzünlü bir yeşillik uzanıyordu. Onlar çayırın renklerindeki güzellikten söz ederken Suat, çınarlardan düşen sarı, kuru yaprakların kapladığı yollarda yağmurlarla ıslanarak oluşturdukları balçığa, bu çürümüş yapraklara bakarak: “İşte!” diyordu.

Necip, çevresine bakarak:

“Havanın rengi iyice soluyor” dedi. Ve bastonla, karşından ağır ağır yükselen bulut topluluklarını gösterdi.

Süreyya:

“Eee, ne olacak? Geçenki havaları düşünsene... Neydi o yağmur, o yel?” dedi.

“Ama dün, önceki gün ne kadar parlaktı. Bir yaz günü sanki.”

“Eee, sonbahar bu... Artık bu kadar güzellik ve sıcaklık verdikten sonra! Eylül'den daha ne beklenir. Eylül, bilinir ya, hüzün ve yağmur ayıdır.”

Bu söz, Suat'a yaşamının bu dönemi, ömrünün, kadınlığının eylülü sanki göründü. Eylül! Birkaç gün hava ne kadar güzel olsa bu kadarcık geçici güzelliğe bile şük-

retmek gereken bir ay. Eylül, üzüntü ve özlem ayıdır. İçine birkaç günlük kış saldırısı acı kattığı için, o güzel havaların, sürekli yazın artık nasıl geçip bir geçmişe dönüştüğünü duyumsatan bir ay... Onun yaşamı da öyle değil miydi? Son günlerin güzelliğiyle birlikte şimdi yeniden olanaksızlığa, yeniden hüznün ve sıkıntıya düşmemiş miydi? Tıpkı şimdi olduğu gibi, yaz günleri elindeki mutluluğun ayırdına varmadan geçip ilk kış saldırısıyla kederlenirse, o da az önce kavrayıp eski günlerin özlemini duymamış mıydı? Yeniden yaşamına başlama isteği, bugün yeniden yaz olmasını istemek sanki değil miydi? Bir yıldır onu yıpratın kaygıların, hüznünlerin ne olduğunu artık iyice görüyor, “İşte benim eylülüm!” diyordu.

Eylül... Renk ve koku henüz tükenmemiş, fakat baharın renk bolluğu duyarsızca çekilmiş, yeniden dönmek üzere gitmiş. Döner gibi görünse de hemen solup kararan hırçın, boş isteklerle o kadar acı çekilmiş ki, günün birinde doğanın iç dünyası ansızın uyanıp yapraklarının nasıl sararmış, nicelerinin düşüp balçıkta çürümüş olduğunu görüyor ve şimdi hava ne kadar güzel olsa o birkaç günün verdiği açıklıkla bu güzel havaların ne kadar geçici, bu renk ve kokunun ne kadar vefasız, artık ele geçmez, eldeyken değeri bilinmemiş, öylece harcanmış bir hazine olduğunu acıyla görüyor. İşte, artık ne çiçek ne koku kalmış... Artık dayanma gücü de kalmamış, hepsi çürümüş. Önceden yağmur yağsa aldırmazlardı. Belki daha canlılık, daha dirilik gelirdi. Şimdi... Şimdi işte yağmur, işte kış hepsini çürütüyor, her şey çürüyor, her şey...

Evet, her şey çürüyor, her şey... İnsanlar da çürümeyecek mi? Eylülde sanki bahara özlem duyan üzgün bir tazelik, üzerine çöken kışa, kendini yok etmek isteyen sonbahara karşı sonsuza dek kalma çabası bulunur. Ancak bunun için gereksindiği şeylerden yoksun kalmış, kendisinde de direnç tükenmiş ve doğa bunu anlamış sanki acı bir yorgunluk ve düşünceyle, üzerine çöken ıssızlığın, yasin son acılığıyla ne kadar çabalasa, ne kadar dirense kışın üstün geleceğini, artık her şeyin, her umudun tükendiğini, buna katlanmak gerektiğini kavramaktan doğan bir korkuyla ağlıyor. Ne renk ne koku... İşte yapraklar ölüyor... Yel acımasız, yağmur inatçı, her şey çürüyor. Oh, her şey çürüyor!..

O zaman eylül kendine, doğada ilk korku ayı, geçiciliğin ilk duyumsandığı ay, ilk yararsız ve yakıcı direnme isteği, yaşamın ne olduğunu kavrayıp habersiz geçen güzel geçmişin özlemiyle ilk boyun eğilmiş ay sanki göründü. Ayaklarının altında balçığa dönüşmüş çürük yapraklara bakarak “Evet, her şey çürüyor. Demek, biz de çürüyeceğiz?” diye düşündü. Demek ki çürüyecekti, o da çürüyecekti. Böyle, mutluluk gelmeden, henüz beklerken, yaşamının nasıl hiçbir şeyin ayırdına varmadan geçip gittiğini kavradıktan sonra, artık bir şey yapmanın da olanaksız olduğunu görerek, böyle çürümek, tükenmek ona pek acımasız, pek sert geliyordu.

Oysa onda yaşamak için daha güçlü bir istek, mutluktan yoksun kalmamak, yaşamını yitirmemek için derin bir gereksinim, gerekirse direnme gücü vardı. Fakat her şey boş mu? Ne olsa, ne yapılsa kış gelmeyecek mi? Ya

gelinceye dek... Hiç mi, hiç mi bir şey yapılamaz? Böyle, görerek, kavrayarak, bile isteye yaşamdan ve mutluluktan vazgeçmeye katlanmaktan başka bir yol yok mu?

Derin bir üzüntü içinde, bu değerlendirmelerden habersizce konuşan Süreyya ile Necip'e baktı. Süreyya, Necip'e bir şey anlatıyordu. Eliyle ileriye göstererek konuşurken Necip de Suat'a bakıyordu. O zaman, gözler arasında, bugün ilk kez ciddi, ateşli, öfkeli bir karşılaşma yaşandı. Necip, bu bakışta ne kadar derin, acı bir yakınlık ve yardım çağrısı gördüyse Suat da onun gözlerinde o kadar derin, o kadar içten bir sevgi, her çatışmaya hazır, her deneyime açık, ölümlere dek sürecek bir bağlılık görüyorum sandı. Bu durum ona çaresizlik ve kimsesizlik duyguları içinde büyük bir teselli sağladı. Öyle ki, ona baktıkça içindeki o akışı kesmemek amacıyla gözlerini üzerinde tutmayı sürdürdü. Gözlerine egemen olmayarak onların bakmasına izin verdi. Böylece, bir süre birbirlerine baktılar. Sanki gözler, uzun süre birbirinden kaçan canların artık dirençsizliğiyle zayıf, yorgun, acı bir çatışma ile büyülenmiş ve tükenmişti.

Fakat bunda güç veren bir durum vardı. Belirsiz, uzak bir kurtuluş umudu gibi bir şey; sanki bu öksüz ve çaresiz canlar için birbirlerinin bakışlarının derinliğinde tükenmiş yaşamlarının iyileşmesi varmış gibi bir şey. İşte bu nedenle, gözler bir an için ayrıldığında yeniden o göğe yönelip yine umut ve güç kazanma gereksinimi sürüyordu. Bunu bilmeden, düşünmeden, artık karşı konulamayan doğal bir eğilimle yapıyorlardı. Öyle ki, bütün o sersemlik içinde akşama dek üç dört kez daha

bu bakışmalar yinelendi. Ancak bu, pek çok isteğin, isteklerin çoğunun cesaret ve dayanma gücü sonucunda eyleme dönüşmesinden sonra gerçekleşebiliyordu.

Sonunda akşam olup son vapurla geçerlerken Süreyya, Necip'i götürmek isteyip de o kabul etmediğinde bakışlar yeniden birbirini aradı. Bu kez bu buluşmayla kendilerinden geçtiler; sanki uzun bir konuşma gerçekleşti. Necip, bütün yoksunluğun tesellisiyle ürpermiş; Suat kararsızlık ve karşı koyamama içinde yorgun düşmüş; sanki birlikte olamayışlarının acısını birbirleri için ne denli yaşadıklarını anlatmak istercesine derin derin bakıştılar.

14

Bu, bir süre yalnız bakışlarla konuşulan bir yaşam oldu. Sanki yürekler bütün dile getirmek istediklerini, Suat'ın isteklerini, buyruğunu, Necip'in minnettarlığını ve bağlılığını anlatmak için yaşayan bu gözler, kendi anlayabilecekleri anlamlarla sonsuz ısıltılar kurdu. Necip, hiçbir şey söyleyemeyecek kadar güçsüz, mutluluktan boğulurcasına boyun eğiyor, büyülü bir düş içindeymişçesine çekimine kapılarak sürükleniyordu. Suat'ın kimi zaman öyle bakışları oluyordu ki, ona yeniden yaşam bağışlanmışçasına sevinç veriyordu. Konuşurken, dolaşırken, giderken, dönerken, bu yaşama güç ve tutku ile sarılma isteği uyandıran bakışlarla kendinden geçiyordu. Vedalaşıp ayrıldığı an, ertesi güne dek gömüldüğü karanlıkta yol gösteren, avuntu ışığı ve güç kaynağı oluyordu. Her an insanı sevincine inandırmayan, bunun bir düş ya da aldaniş olduğunu düşündüren bir geçicilik vardı; kimi zaman umut ve düşünle harlı bir coşku, hemen kuşkuya teslim olacak bir coşkuya dönüşüyor; sonunda kavuşmaya denk bir sevinç ve iç açıcı bir esenlik veren küçük bir gülüş, belki anlamsız, salt bir gülümseyiş hepsini silip kendi egemenliğini kuruyordu.

Ah, bu bakışların kimi zaman ne anlamları, ne incelikleri, ne renkleri oluyordu. Dile getirilemeyen, kavranması güç şiirleri, insanı birden sevinç göğüne yükselten tonları vardı. Kimi zaman derin, kara, ağırbaşlı biçimde susuyordu; o sustukça sanki ölüyordu. Sonra bir dilek ışıyla titreyerek, acıma bekleyen yıkık bir bakışla bakakalırdı. Kimi zaman buyurur, buyruğunu bildirir, sonra dostça olur, hoşnut görünür; kimi an bağışlayıcı, kimi an söz verici, ardından “Evet, peki!” derdi. Kimi zaman “Seviyorum ve mutluyum!” der, ardından karşısında cilveli bir kadın bulunduğundan kuşkuyla bakar, bir süre sonra baygın ve sarhoş, ardından teşekkür dolu... Ah, bu bakışlar ona ne sevinçler sunuyordu. Henüz açılıp serpileceğine, mutlu olacağına, uzun bir ömrü bulunacağına inanamayan bir gonca düşü gibi narin ve ince bir sevinç...

Ve Suat'ı eskisinden daha çok kadınlığına, süsüne özen gösterir görüyordu; onun daha güzel, daha zarif olmaya dikkat ettiğini ve bunları sırf kendisi için yaptığını kavradıkça çılgınca bir duyguyla “Hep benim için yapıyor, ah seviyor ya rabbim ne kadar seviyor ne kadar” diye haykırmak istiyordu. Kadınlığın bütün araçlarına, bütün silahlarına bağlanmış, büyülenmiş, kendini yitirmişti.

Sık sık Yenimahalle'ye gidiyor, kimi zaman yemeğe kalıyor, kimi zaman dolaşmaya çıkıyorlar, ardından tek başına dönüyordu. Bir gün otelde öğle yemeğini yedikten sonra bir vapura binip oraya gittiğinde Suat'ı tek başına buldu. Süreyya, saat on bir vapuruyla İstanbul'a

inmişti. Orada tek başına oturmaktan çekinerek ve dönmek de istemeyerek duraksadı. Fakat Suat, birden yükselen heyecanının ardından gelen durgunlukla sekiz buçuk vapuruna yetişeceğini söyledi. Gitmesini istemediğini görünce Necip durumundan hoşnut, sakın davranıyordu. Yine de tuhaf bir durum vardı; sanki birbirlerine yabancıymışlar, ilk kez karşılaşıyorlarmış gibi çekingen duruyorlardı. Birbirlerinden, sonra başkalarından ürküyorlardı. Suat, Behice Dadı'yı ısrarla yanına çağırıyor; o gitmek isteyince telaşlanıyor, tek başına kalmaktan çekinerek titriyor, susuyor, söz bulamıyor; hatta göz göze gelemiyorlardı.

Sonra yavaş yavaş alıştılar; son on günün bütün bakışlarından ve anlamlarından arınmış, sade ve düz biçimde konuştukları da oldu. Aralarında hiçbir şey yaşanmamış gibi davranıyor, adeta birbirlerini kandıriyorlardı. Hava, cesaret edilip dışarı çıkılamayacak bir ekim havasıydı. Keskin bir yel esiyor, güneş bulut yığınları arasından sıyrılıp sürekli ısı veremiyordu. Denizin karşısında, uzun zamandır Suat'ı arzuladığı bu odada, sevilme güveni ve sevme ateşi içindeyken dinginlikte ve telahta büyük bir tat buluyordu. Oynadıkları oyunun heyecanı ile kendilerinden bile saklamak istercesine söz söylemekten, bakmaktan çekiniyor; herkesten gizli bu onurlu sevinci kuru ama somut biçimde duyumsadıkça bir süreliğine Suat'ın bütünüyle kendisine ait olduğu sanısına kapılıyordu...

Çay vakti gelip Suat'ın özel bir özenle hazırladığı çay sofrası getirildiğinde bu duygu iyice yerleşti. Suat'ın

yalın davranışlarında kendini bütünüyle sunma, en küçük tavrında içtenlik gösterme isteği vardı; bu, bakışların anlamından daha çok sarhoş ediyordu. Küçük, saf sözler; saf olsun diye sevildiği halde anlam yüklü duran kısa konuşmalar; sesinin titrediğini belli etmemek için titreyerek geçirilen saatler, bütün bu şiirselliği bozma korkusuyla yaşanırken, şimdiye dek yaşadığı en mutlu günleri aşmıştı.

Süreyya'nın gelişi, bu güzel düştten onları acı biçimde kopardı. Direnemediği bir keder hücumu onu yıprattı. Gerçek sanılan bu mutluluğun ne denli aldatici ve olanaksız temellere dayandığını kavrayıp ezilirken, Suat'ın umut ve avuntu dolu bakışlarla kendisine yöneldiğini görüyordu. Ancak içindeki acı o kadar derindi ki, bu bakışların çekimiyle her zamanki gibi rahatlayamadı. Yine ayrılacağını, onları mutlu bırakıp kendi yoksunluğuna döneceğini, onu yine sahibine bırakacağını, her zaman böyle olacağını düşünerek gecenin ne denli uykusuz ve çetin geçeceğini korkuyordu.

Gitmek için ayağa kalktığında Süreyya'nın yemeğe kalma önerisini umutsuz ama kararlı biçimde geri çevirirken, Suat öyle baktı ki; sanki içindeki sızıyı bütünüyle kavramış, boynu bükük gitmesine asla razı olmayacakmış gibi yalvaran ve sevgiyle karışık bir bakıştı bu. Necip, böylesine derin bir kadına sahiden sahip olamadığını görerek daha da umutsuzlaştı; “Hayır, gideceğim” derken bu bakışta açık bir anlam seçti: Artık kararlı biçimde “Hayır, tereddütsüz kalacaksın, ben öyle istiyorum” diyordu. Suat, ilişkilerinin benimsendiğini ve

sürmesini istediğini gözleriyle tartışmasız biçimde bildiriyordu. Ve bakışı, “Evet, kal; bende sonu gelmez bir avuntu ve umut kaynağı var” dercesine ısrar ediyordu.

Suat, bu gece eşsiz bir biçimde bir teselli ve iyileştirme perisi, bir çekicilik ve mutluluk perisi oldu. Onun üzüntüsünü geçirmek, onu mutlu ve güler yüzlü görmek için bazen öyle durumları, öyle sözleri, öyle bakışları vardı ki, biraz önce Necip’in içini basan karanlığın yerine şimdi bütünüyle bir mutluluk dolmuş taşmıştı. Belki Suat ona her zaman böyle davranıyor, hep aynı sözleri söylüyordu. Fakat şimdi onları da özel bir renkteymiş gibi görüyordu, artık en anlamsız şeyleri bile anlamlı geliyordu. Asıl Necip’i sarhoş eden şey onun yaşamında ve yaptıklarında kendisinin rolü ve etkisi olmasıydı. Onun yaşamına giriyorum, ona sahip oluyorum mutluluğuyla boğuluyordu. “Benim için, benim için!” diye düşünüyordu, onun hiçbir erkeğe, kendinden başka hiç kimseye böylesine kadınlığının bütün hazinelerini, bütün iç dünyasını vermeyeceğini, yalnız kendisinin bu kadar mutlu olduğunu düşünmekle boğuluyordu. O zaman teşekkür etmek gereksinimi duydu. Zorlayan, keskin bir gereksinimle hemen oracıkta ağlayarak teşekkür etmek gereksinimi... Ve bunu anlatabilmek için ne yaptıysa “başaramadım” sandı. Yanıyordu, ölüyordu. Oysa Suat anlıyordu. Onu düşkün görmemek için bütün kadınlığının yol göstericiliğiyle uğraşmış ve şimdi düşünmeden sadece duygularına uyarak, sadece keşif ve buluş ile heyecanlardan mutluluklar yaparak ve onun gözlerinde nasıl

mutlu olduğunu, nasıl teşekkürlerle baktığını gördüğünde sanki yeni bir yaşam buluyormuş gibi oluyordu. Onu böyle hep karanlıklardan kurtulmuş, mutlu gördükten sonra gitme girişimine engel olmadı. Ve ayrılırken birdenbire dedi ki:

“Geçen gün Süreyya söylüyordu... Fakat artık ben de inanıyorum ki onun hakkı varmış Necip Bey...”

Necip şaşkınlıkla bakıyordu.

Süreyya gülümseyerek:

“Ha” dedi. “O konuda haklıyız...”

Necip soruyordu: “Niçin efendim?”

Süreyya yeniden güldü:

“Suat’ı bir gün otele yemeğe davet etmediğin için olmalı...” Suat başını sallayarak: “Hayır, hayır!” dedi. “Olanaksız şeyi istemek, bile bile geri çevrilmektir. Ben o kadar güç şeyleri istemem. Fakat insan hiç olmazsa köyüne davet eder. Tarabya’nın ne güzel tepeleri vardır.”

Necip, mutlu, birden kalbi çarpıp, teşekkürle bakarak: “Yemin ederim ki aklımda... Fakat... Bilmem... Hava koşulları...”

Suat gülerek Süreyya’ya döndü:

“Zavallı hava” dedi. “Şükür ki o var. Olmasa neyi bahane edeceklerdi. Yazın çok sıcak, kışın çok soğuk olmasa neler geri kalmayacaktı, öyle değil mi? Şimdi sonbahar, havanın ne suçu var? Fakat kendi kusurlarımızı, haksızlıklarımızı ondan başka neye yüklemeli?”

Ve yarın Tarabya’da onları bekleyeceğini söyleyip araba bulmak için köye kadar giderken, Necip sarhoş ve şaşkın, kendi kendine: “Ah neler yapmayı başarı-

yorlar... Allah'ım... En masum görüneni bile... Ah kadınlar!.." diyor, sonra başını sallayarak: "Ne dedi o, olanaksız şeyi istemek, bile bile geri çevrilmektir, öyle mi!.. Kötü bir uyarı değil!" Bundan sonra yaşamlarının başka bir döneme girdiğini, ilişkilerinde önemli bir adım daha atıldığını görüyordu. Bu geceki bakışta o kadar açık bir kabul anlatımı ve teşvik vardı ki, artık bu aşkı ikisi için kesin olarak kabul edilmiş bir şey olarak gösteriyordu. Artık gizlilik, her şeyin bir düş olma olasılığı ortadan kalkmıştı. Tutunacak bir dayanağı vardı artık. Bir sigara yakarak: "Peki, ne olacak, bunun sonu ne olacak?" diye soruyordu. Ve mutluluğu kendisini o kadar bencilleştirmişti ki, adım adım böyle mutluluğa yaklaşp bir gün her şeyin olanaklı olacağını hayal ediyor, bu hayalle sarhoş oluyordu.

Öbür gün öğleden sonra Tarabya tepelerine çıktılar. Hava sabah kalın ve geniş bulut katmanlarıyla örtülü ve ağır iken bunların altından öğleye doğru güneş sıyrılmış, hafif bir lodosla birleşerek bulutları dağıtmış, çevreyi yükseldikçe duyulan ılık bir yaz serinliğiyle sarmıştı. Tarabya'nın atkestaneleriyle, genç kavaklarla çevrili İstanbul yolundan yürüyerek yükseldikçe bütün boğazı, ta uzakta Karadeniz'i gördüler. Hacıosman bayırından Büyükdere'ye indiler. Orada havanın yeniden değişmiş, serin bir rüzgârla denizin kabarmış olduğunu gördüler, geri döndüler.

Necip bu gezintiyi önce sıcak ve sınırsız bir sevinçle beklerken bugünün de böyle sona ermiş, geçip gitmiş olduğunu, yine kendisinin tek başına dönmek zorunda olduğunu görünce hep kendi acısıyla sonuçlanan bu girişimlerden bitkin, yine sıkıntıya yenilmiş olarak durdu. Suat, artık en gizli etkilerinden bile bilgilenmek istediğini anlatan araştırmacı bir bakışla baktı, iç dünyanın her durumunu kavramak ister gibiydi. Ve ilk baş başa kaldıkları anda da:

“Galiba yoruldunuz...” dedi.

Dudaklarında bir gülüş, gözlerindeyse bir sorgulama isteği vardı.

Necip, “Niçin?” diye sordu. Ve durgunluğuna ilişkin sorduğunu anlayınca da:

“Başka ne yapayım?” dedi.

Sonra bütün keder ve acısını anlatmak istercesine ateşli bir tonla ekledi:

“Bugün de sona erdi. İşte o kadar coşkuyla beklediğim bugün de geçti, bu yüzden...”

Suat’ın o gülüşü yarı silinmiş, gözlerindeki son ışıklar da titreyerek sönüyor, bakıyordu. Necip yeniden sessizliği dağıttı. Derin, ateşli bir iç çekişle:

“Ah bilseniz, dünden beri bugünü nasıl bekliyordum... Dün gece o kadar mutlu ve bahtlıydım ki... Sabaha kadar uyumadım... Sanıyordum ki, bugün bütünü başka olacak... Daha... Bilmiyorum, fakat gördünüz ya, hiç... O da geçti, hep geçecek... Hep geçecek... İşte böyle...”

Sesi sınırsız bir keder ve acıyla kısıldı. Büyük bir umutsuzluk tavrıyla elini sallayarak sözünü bitirdi. Yeniden sessizlik oldu. Suat üzgün, kırılmış bakıyordu. Sanki sormak istiyordu: “Niçin, ama niçin?” demek istiyor, dile getiremiyordu. Kendini zorlayıp “Hayır, ben istemem, keder, acı istemem...” demek için çırpınıyordu. Fakat en küçük bir söz onu ürkütüyor, dudaklarını kapatıyordu. Bu söz söylenirse her şey, kendisi, bütün bu durumu yok olup yerine kötülük, eziyet ve pişmanlık kalacak diye korkuyordu.

Necip, kendi kendine düşündüğünü ona da söylemek ister gibi dudaklarında acı bir gülüşle: “Ah dün,

dün” dedi. Sözü kendi kendine söylüyormuş gibi bir kabulleniş durumu vardı:

“İşte otuz yaşındayım. Hiç dünkü kadar mutlu olduğumu bilmiyorum... Bir süre, bakınız karşınızda bir süre sandım ki... Sandım ki... Yalnız ikimiz varız.”

Burada sesi kısıldı. Kendi sesini duymaktan ürkmüş, bir ihanet etmiş gibi gözleri donup kaldı. Sonra bunun ne kadar kötü, ne kadar çılgınca olduğunu anlatmak istercesine: “Ah, ne düş, ne acı bir düş!..” diye acıyla gülümsedi.

Necip söyleyecek çok sözü varken, hatta hâlâ söyleme gücü hissederken, anlatmak için böyle anlamsız, yersiz sözlerden başka bir şey bulamıyordu. Parçalı, bağlantısız cümlelerle boğazı kuruyor, sinirleri gevşemiş titriyordu. O sırada Süreyya’nın girdiğini görerek piyanonun üzerindeki fesini almaya yöneldi. Süreyya: “O nedir, yolculuk mu?” diye sordu.

“Evet, artık gidiyorum.” dedi.

Burada bir süre daha kalmamak zorunlulukmuş gibi, bu zorunluluğa boyun eğmek büyük bir acı olsa da yine gitmek istiyordu. Suat’a karşı derin bir öfkesi, nedenini bulamadığı bir kırgınlığı vardı. Ve ona böyle acı vermekten tuhaf bir haz duyuyor, onun gözlerindeki yakıcı anlatımı görerek yüreği rahatlıyordu. Onun gitmesini istemediğini bilerek karşı koymaktan, onu üzmemekten hoşnutluk duyuyor, sonra: “Evet, hepsi bu, burada yemeğe kalmak... Hiç düşünmüyor... Bir kadın mutlu etmek isterse her şeyi yapar, severse her şeyi yapar...” diye konumunun katlanılmaz, isteklerinin olanaksız oluşunun acısını ondan çıkarmak istiyor, bütün yükü ona yüklüyordu.

Süreyya: “Öyle ya Summer Palas¹¹ burası... Doğrusu orası dururken, o beyaz salonda yemek varken burada kapanıp kalmak büyük özveri...” diyordu. Sonra karanlık, üzgün, suskun duran Suat’a sordu: “Öyle mi?” O, başını “Bilmiyorum” ya da “Elbette” anlamına gelen gizli bir işaretle oynattı. O her şeyi kavriyordu. Çünkü kendisinde de o fırtınalar vardı. Her gün asil mutluluk gelecekmiş gibi bir istek ve yarını bekleme varken, bunlar sonsuza dek uzayıp gidiyor, yakıcı bir yıkımdan, bütün acılardan başka bir sonuç doğurmadığını görmekten doğan o karanlıklar onu da yıkıp harap ediyordu. Üstelik bunca çabasına karşın Necip’in sitemleri, yakınmaları, acıları ve ıstırapları kendini daha çok üzüyordu. Onun gözlerinde: “Beni sen üzüyorsun, istesen...” anlamına gelen bir sitem gördükçe ne yapacağını bilemeyerek o acı anlatımı uzaklaştırmak, onu mutlu etmek için çabalıyor, ancak acılı özverilerle de bunu başaramıyordu. Ah, bu sevda nasıl birkaç saniyelik mutlulukları uzun acılar, zalim pişmanlıklarla parçalıyor ve bunun kaçınılmaz biçimde süreceğini, hiçbir çözüm olmadığını görmek onu nasıl eziyordu. “Hayır, seni böyle güçsüz, üzgün göndermek istemem; kalacaksın!” demek istiyordu. Fakat Necip’in gözleri ondan kaçıyor, rastlasa bile taş kesilmiş bir donuklukla kararıyordu. “Ah, ne yapıyorsun? Başka ne yapayım? Yemin ederim ki özgür olsam...” demek için çırpınıyordu. Bu sözleri uzun zamandır duyulan, fakat şimdi patlayacak

11 1800’lerin sonlarında inşa edilen ve günümüzde artık bulunmayan Summer Palace Oteli, Necip Bey’in de konakladığı, Tarabya sahili-nin en gösterişli yapıları arasında yer alan bir konaklama mekânıydı.

sanılan derin bir gök gürültüsü gibi içinde duyuyordu. Bu sözlerle onun kadar mutlu olacağını hissediyor, fakat bir isteği kendine bile açamadan bastırmaya, yok etmeye uğraşıyordu. Fakat şimdi içinden, bütün engelleri aşarak birden dudaklarına gelmişti... Evet, özgür olsaydı... Ancak madem özgür değildi... Ne olacaktı? Bunu yarasız, suçsuz sürdürmek, bu sevgiyi bir çocuk sevgisi gibi temiz bir bağlılıkla beslemek olanaklı değil miydi? Ah niçin acı özveriler isteyip pişmanlıklara, eziyetlere, bütün karanlık ve belalara düşmek, bir yanılgıyla üç yaşamı yıkmak gerekiyordu. Çünkü önünde karanlıktan, belalardan başka bir şey görmüyordu. Ah, biraz yetinmeyi bilseydi. Bilseydi ki, kendisi de istiyor, olanak bulsa bunun için her şeyi yapacak ve bir saniye ayrılmamak için, onu mutlu ve sevinçli tutmak için durmadan çabalayacaksa da... Bu gerçekleşmiyordu... Bunu görüp Necip de inansa, onun sevgisinden, yüreğinden emin olsa... “Ah Necip, bilsen!” diye inlemek istiyordu...

Fakat o bilmiyordu, hem gözleri o kadar kurnaz, o kadar taş kesilmiş gibi bakıyordu ki, bir süre onun yüreği hakkında acaba yanıldım mı, diye soğuk bir ürpertiyle yıkıldı. Fakat o az önce yakınmamış mıydı? O da kendi acılı olduğu, öldüğü için böyle duramıyor muydu? O zaman Suat bunun nedeninin sevgi olup hiç kimsede suç bulunmadığını görerek, onun ne kurnaz, ne çaresiz, ne yırtıcı bir yara olduğunu kabullenmek zorunda kalıyor, boynunu eğerek onun elinde ezileceğini, parçalanacağını bilmek korkusuyla yıkılıyordu.

Necip gitmek için kapıya yönelince Suat'ın çekingen bir sesle kocasına “Kavak için...” dediğini duydu. Suat'ta son günlerde hep dolaşmak, dışarı çıkmak için alışılmadık bir istek oluşmuştu. Soğuğun gelip bastıracağından yakınlardan şimdi hazır havalar elverişliymiş değeriendirmek, çevreyi hiç olmazsa şimdi görmek istiyordu. Necip, bütün bunların kendisi için yapıldığını, buraya sık sık gelmesine birer gerekçe olduğunu anlayarak hoşnut ve sevinçli oluyor, hep kendi için yaşayan Suat'ı böyle zamanlarda ne kadar yüceltiyordu. Umutsuzluğun karanlığında bir sevinç ışığı belirdi. Fakat böyle ağır ağır, giderek daha sıkı, daha tutkulu bağlanarak, günün birinde bu gösterişin ve bağlılığın da sona ereceğini, bir susuzlukla ortada kalacağını yeniden düşününce ne olursa olsun bu çıkmazdan kurtulmak için her şeyi yapmaya, ne yapması gerekiyorsa yapıp sıyrılmaya karar verdi. Karı-koca kararlarını yarına bırakmaya karar verip kendisine baktıkları zaman, sırf terslik olsun diye “Mümkün değil, yarın İstanbul'a gideceğim...” diye başını salladı. Suat kendine donuk bir bakışla bakarak: “Ertesi gün... Olmaz mı?” diye sordu. Necip başını çevirmek isteyerek: “Göreceğiz...” dedi. Ona karşı böyle gözleriyle kendini yok edercesine acı çektiren, kendini güçsüz ve tutsak ettiği için artan bir öfke duyuyordu. Gözleri puslanarak, bir hırs sisi içinde: “Siz gitsenize... Benim için niçin kalıyorsunuz?” dedi. Fakat o anda pişmanlık duydu. Onun gözlerinde o kadar derin bir acı ve dokunaklı bir anlatım gördü ki, birden pişmanlık duydu. Kendisini böyle üzgün ve

bezgin göndermemek, öyle görmemek için ne ince, ne büyük duygularını feda eden bu sevgili kadını şimdi de umutsuz bırakmak istemiyordu. Acı bir gülümsemeyle iç dünyasının bütün kendini ezen acı çatışmalarını anlatıp gerekçesini göstermek ister gibi bakarak: “Eğer hava elverirse... Sanırım ben de gelirim...” dedi.

Fakat kendini sokakta bulduğu zaman yeniden umutsuz ve sızlanarak, yine: “Ne olacak, ne olacak?” diye düşünmeye başladı. Kendi için olduğu kadar, onun için de düşünüyor, ikisi için de bu durumunu sürdürmenin olanaksızlığını görüp bir çözüm bulma zorunluluğu başını zonklatıyordu. Onun yanında, onun kendi isteği içinde, onun kendi bedeninde her şeyi unutuverecek, istencini ezen, gücünü, soğukkanlılığını yıkan, yüreğini coşkulu bir ateşle yakıp titremeler vererek bayıltan, hemen onu yoklayıvermek, hemen elinin üstüne kapanıvermek, hemen orada yerlere kapanıp ağlayarak can vermek güçsüzlükleri duyuyordu. Gözlerine bakarken bunda kendisini bayıltan bir çekimle, yanındayken sırf kokusuyla her şeyi unutturacak bir büyüyle ürperiyordu.

Yeniden ve artık kesin olarak görüyordu ki, kaçmaktan başka çözüm yoktu. Fakat artık geri dönülmez kaçmak, artık her şeyi silip, bir daha dönmemek üzere kaçmak; o zaman da Suat’sız yaşayamayacağını görünce bu yaşamı yaşanır kılma yoluna başvuruyordu. Bu olanaksızlıklar içinde sonuçsuz, boş, çırpınmaktan delirmiş gibi yürürken ansızın durdu. Çünkü çoktan beri duygularının akıntısına kapılarak unuttuğu durumunu, Süreyya’yı, ona karşı sorumluluğunu görmüştü. İlk kez

olarak ciddi bir iş yapmaya kesinlikle yönelmeye karar verince olası ve kesin sonucu düşünen insanlar gibi, olacak şeyi düşünerek, her olasılığı tartarak düşündü. Ve bu önce bir taşla başını çarpıp sersemlemek gibi oldu. Sevgisini bir süre unutup durumun korkunçluğu ve ciddiyetiyle donunca, gelecek için olduğu kadar, şu anki durum için de ürküdü. Çünkü o, şimdi yine bir şey yapmış, sadakatsizlik yolunda birkaç adım atmıştı. O zaman gerçekten bir korku duydu. Kendinden, çevresinden, Süreyya'dan, özellikle Süreyya'dan...

Fakat mademki onun bir şeyden bilgisi yoktu ve olmayacaktı. Evet, biraz duraksamadan sonra, şimdiye kadar bilmediği gibi bundan sonra da bir şey bilmeceğini düşündü. Onun da o yaşa kadar yaşamından, kitaplardan edindiği deneyimler, dersler bu konuda birtakım ayrıntılı düşünceler ve kararları, sonuç çıkarmaları, töre felsefeleri vardı. Ve bu onu birden hafifletti. Sırf akılla buldukları ve deneyimleriyle bunun hiç bu kadar önem verilecek, hatta bu kadar düşünmenin bile bir kurala uymaktan öteye geçmediğini düşündü. Ve güç bulmak için: "Hem bir suç varsa bile tümüyle bana ait değil a... Hiç bana ait değil!" diye düşündü. Sonra acı bir gülümsemeyle: "Zavallı Suat, seni şimdiden suçluyorum!" diye içi burkuldu. "Fakat gerçek bu değil mi?" diye sürdürdü. Bu öyle bir durumdu, öyle bir yanlışlıktı ki, salt Suat'ın onayıyla ortaya çıkacaktı. Bu artık kendinde ne kadar güçlü ve kalıcı olursa olsun hiçbir eylemin sonucuna sürüklenemez, sürekli yarım ve boş kalırdı. Fakat salt Suat'ın bilmesi ve bilerek sus-

ması onu bir onay ve onayı da sadakatsizlikte ortaklık durumuna getiriyor, ortaklık değil, asıl yükümlülük ona yükleniyordu. Bu istek ancak onun onayıyla ağırlık kazanıyordu. O durumda?

Ve erkek, sadakatsizliğiyle kendini haklı göstermek için o kadar ince eleyip sık dokur gibi davranırken onu da kim bilir hangi durumların bu sonuca ittiğini ve zorladığını, bu olasılığı hiç düşünmüyordu. “O bakışlar varken bir erkek nasıl dayanır?” diye düşünüyordu. O zaman yeniden o bakışları, onların büyüleyiciliğini, derin ve kara çağrısını görür gibi oluyor ve bu çekimin önünde her şeyin susacağını düşünüyor, “Onun için ölmek bile mutluluk sayıldıktan sonra?” diyerek her şeyi göze alıyordu.

Gece hep bu kararsızlıklarla, bu uykusuz bekleyişlerle oyalanıp durdu. Sabah uyanıp havayı aydınlık görünce dayanılmaz bir sızıyla, “İstanbul’a gideceğim...” dediği için bugün oraya gidemeyecek olmanın üzüntüsüyle yüreği burkuldu. Niçin böyle akılsızca davranmıştı? Suat’tan başka ne istiyordu? Onun gibi bir kadının bütün onuru ve iç dünyası kazanıldıktan ve kendine bağlandıktan, onda o kadar bağlılık ve sadakat izleri gördükten sonra, başka daha ne arıyordu? Eğer bir çıkmazda kalıyorsa niçin bunun yükünü ona yüklemeliydi? O da tersine kendisiyle birlikte bu durumun olanaksızlığından acı çekmiyor muydu?

Yeniden Suat’a irdelemeden, tartmadan kapılmış, yine onun sevgisiyle sersemlemiş, ne yapacağını kestiremeyerek, gitmek isteyip gidemediği için acı çekerken

dün onunla dolaştıkları yerlerden geçmek düşüncesi geldi aklına ve bu onu sanki bir zehirle sersem etti. Dün yaşadığı sevinçler de bir yara oluyordu. Orada köyün mezarlığına dek varmıştı. Buranın ne kadar düzenli ve temiz olduğunu söyleyerek bir süre vakit geçirdiklerini anımsadı. Ve orada bir ağaca yaslanıp bakarken dün aklına gelmeyen şeyi bugün düşündü. Günün birinde kendisinin de ölme olasılığı... dünyada üç saniyelik konuk olduğunu, bu konukluğun böylesi derin ve acı duygularla berbat edilmesinin ne kadar yazık ve katlanmaya değmez güçlükler olduğunu düşünüp acı acı: “Şimdi toprak, çamur olanlar yaşamlarında benim gibi böylesi bir mutluluğa aday olup da onu birtakım kuruntular, kuşku lar yüzünden geri çevirdilerse ne elde ettiler?” diye söylendi. Evet, ne elde ettiler? İşte yapan da yapmayan da aynı toprağa, aynı çamura karıştıktan sonra, belirsiz bir sonuç uğruna mutlulukları çiğnemek çılgınlığı neye yarıyordu? Ölü rken, hatta yaşarken ne kazanıyorlardı? Yaşam böylesi büyük özverilere, ağır sorumluluklara katlanmaya değer miydi? Bu, insanların, özellikle insanlığın kurtuluşu ve rahatlığı için konmuş, mutlaka yıkıma set çekmek amacıyla düzenlenmiş bir kural sayılmaz mıydı? İnsanlıkla insanseverlik arasındaki bu çatışmada yine kim yenik düşmüş, şimdi kim yenik düşüyordu? Hem niçin yaşamda binde bire nasip olan büyük sevinçleri feda etmeli, sonu ölüm olduktan sonra niçin yaşamı böylesi dayanıksız kurallar uğruna zorla tüketmeliydi? Üstelik insanlık, hatta doğa bunu yöneltmiyor ve zorlamıyor muydu? Bu kadar kurala ve geleneğe kar-

şın onun üstün gelmesi için bu gereksinimlerin ne denli yerleşmiş, ne denli güçlü, doğallığı nedeniyle ne denli sarsıcı ve baskın bir yasa olduğunu düşünerek dünkü korkularını boş saymasa da yararsız görüyordu. Sev-giden başka her şeyin boş olduğunu düşünüp yaşama sarılarak verebildiği kadar, alabildiği kadar tat ve sevinç almak ateşiyle, yaşamının izin verdiği ölçüde yaşamak gereksinimiyle coşkulu adımlarla yürüdü.

Gitmek, oraya gitmek, Suat'ı görmek, ona düşkün-lük isteğiyle sersemlemiş, koşar adım ilerliyordu... İlk rastladığı arabaya atlayıp eliyle ileriye gösterdi. İleriye, sanki geleceğine gidiyordu.

Suat'ı dadısıyla baş başa buldu ve gözlerinde kendi beklenmedik gelişiyile öylesine açık bir sevinç ve canlılık gördü ki, güçlü bir mutluluk dalgasıyla yüreği çarpar-ken ansızın derin bir gönül borcu ve düşkünlük duydu. Ellerini tutup öpmek, “Senin için, gerekirse ölmek için geldim Suat. Senden ayrı yaşayamayacağımı açıkça an-ladığım için ne olursa olsun senin olmak için geldim, ışıgım!” demek istedi. Fakat söylemeyince duyguları kabarıp, kendisini bu denli seven bu güzel varlık üze-rine kurduğu kötü düşüncelerden, kararlardan utanıp pişmanlık duyarak, onun için ölse dahi gönül borcunu ödeyemeyeceğini görüyordu.

Suat alaylı bir gülümsemeyle: “İstanbul’dan mı?” dedi. O başını sallayıp: “Gitmedim!” karşılığını verdi. Bakışı “Gidemedim!” diyordu. “Ah bilsen!..” diye söze başlamak için karşı konulmaz bir istek duydu. Fakat ateşli gözleriyle bakmakla yetindi. Sonra Süreyya’yı

sordu. O bugün son kez sandalla açılmıştı. Yarın sandal bütünüyle kalkacaktı. Dadı bunları anlatırken: “İyi cesaret!” deyip dışarı bakıyordu. Ekim ayının yer yer tehditli bulutlarla dolu göğü altında deniz kurşunu, köpüklü, öfkeli görünüyordu. Saat yedide çıkmıştı; şimdi döneceğini söylüyorlardı. Oturup beklediler.

Konuşurken Suat’ın kendisine nasıl içten bir sıcaklık ve merakla yöneldiğini ilk kez görürcesine fark edip şaşırıyordu. Bu, neredeyse gözyaşına dönüşecek bir şefkat ve gönül borcu duygusuydu; sevindirdiği ölçüde incitiyordu. Gözleri hep soru sorarcasına eğik ve hazır bakıyor, dokunaklı ve ıslakmış izlenimi veren bakışı yakıcı bir kaygı ve merak bulutuyla örtülmüş duruyordu. “Nasılsın? Ne yaptın? Niçin küstün? Niçin gelmedin? Neyin var?” diye ardı ardına soran bakışlar karşısında bu güzel kadını bu denli kendine çekmenin ve gönlünü kazanmanın sevincine bütün zayıflığıyla kapılıyordu. Aynı zamanda ona karşı bir yumuşaklık ve acıma duyup ağlama isteğiyle sarsılıyordu. Bu acılar ve özlemlerle dağılmış bakışları önünde iç dünyasının sevinç ve ağlamak arasında ezildiğini duyuyor, içinden yüce isteklerin yükseldiğini seziyor, böyle baktıkça bu kadına koşulsuz ve dönüşsüz bir bağla bağlı kalmaktan başka bir şey yapamayacağını yeniden kabul ediyordu.

Dün birlikte gezdikleri yerden bugün tek başına geçtiğini anlattı. Suat kaygılı ve özlem dolu dinliyordu. Onunla oralarda dolaşmanın sevincini yaşamı gözden çıkaracak denli değerli sayıyor gibiydi. Necip mevsim bittiği için otelin son konuklarının da İstanbul’a ta-

şındığını, kendisinin de ineceğini söyleyince bu sevinç hüzünlü bir keder gölgesiyle soldu. Gözlerinde titreyen o kırılgan rica ifadesini görüp onun güçsüzlüğüne ve içtenliğine acıyarak, şimdi kendi yüzünden üzülmesine dayanamayınca bakışlarıyla yatıştırıp güven verdi. Bu otel kapanıyorsa da yaz konuklarının tümünün henüz dönmediğini, havalar iyi gittiği için kırdan asıl şimdi yararlanmanın mümkün olduğunu anlatarak öteki otele taşınacağını söyledi. Onu rahatlamış görünce kendisi de ferahladı.

Onu özellikle dünden beri kendine karşı daha tutkulu buluyordu. Sanki bütünüyle kendinin olmuş gibi, yalın tavrıyla bütün yaşamını teslim edişi vardı ki, Necip bunda tam bir aşâğılık ve güçsüzlük iç dünyası, onu bu duruma iten koşullar ve acılar görüyorum sanıyordu. Bunun ona bu kadar güç ve sertlikle sahip olma memnuniyetinde sarhoş eden bir burukluk bulmaktan kendini kurtaramıyordu. Çünkü Suat'a acıyordu. Onun önceki genişlik ve ciddiyetini, şimdi böyle hiçbir şey yapamaz durumda ve kaygı dolu, dağılmış görmek onu yakıyordu. Şimdi bütün iç dünyasına girmiş gibiydi. Onu bütün soyluluk ve yüceliğiyle kendisine bağlı gördükçe an oluyordu ki, benliğinden tümüyle sıyrılıp sanki doğrudan Suat oluyor, ona kendi iç dünyası gibi bağlı ve bilgili kalıyordu. Onun ne hemen incinecek, ne hemen buruşmuş çiçek olacak yokluğa eğilimli bir varlık olduğunu görüyor ve onun için acıyordu. Özellikle kendini sevdiği, bu kadar sevdiği için acıyordu. Bu kadının, yaşam mutluluğunun, kendi gibi güçsüz ve

aşğılık birini sevmesine yanıyordu. Kendisine bile yarardan çok zarar getiren bencil, kararsız, hasta adama, onun bu kadar sert biçimde bağlanmasına çok üzüldü-
yor, onu mutlu edebilecek bir adam olmayı diliyordu. Ah, onu mutlu etmeyi ne kadar istiyordu! Oysa mutsuz etmek ve ağlatmaktan, ona eziyet ve yıkım getirmekten başka ne yapabilecekti? Hatta şimdi bile ona acı çektir-
miyor muydu?

Daha dün haz alarak onu üzmemiş miydi? Hiç rolü olmadığı durumların bile öcünü ondan almak, kendi öfkesinin cezasını ona çektirmek için katı davranarak ona eziyet edip bundan tat almamış mıydı? Ama ondan daha ne istiyordu? Onun gibi kadın bu kadar sertlik ve güçle iç dünyasını verdikten sonra başka ne yapabilirdi? Kendi gözünde asıl büyüklüğünü oluşturan yetilerini gözden çıkarmaktan başka ne yapabilirdi? Ve onları bile aşkı uğruna gözden çıkarsa ilk önce kendisi küçümse-
meyecek miydi? O zaman ilk öpücüğün ardından düşecekleri çıkmazın pişmanlığı, düştükleri alçalma ve uğursuzluk içinde birbirine bakamayıp aşklarının ölü bir donuklukla kalacağını, birbirini nasıl yitireceklerini, hatta birbirlerini küçük görececeklerini görür gibi olu-
yordu; bütün o eziyet ve pişmanlıkla şimdiden eziliyor, Suat'ı şimdiden gözünden düşmüş buluyordu. Evet, asıl onun anlaması, onun bağışlaması gerekirken asıl o suçlayacaktı. Asıl o aşağılayacaktı. Ve Suat, kuşkusuz bundan ölecekti... Hatta şimdiden suçlamıyor muydu? Dünden beri o kim bilir nasıl ateşli ölümler, kederler içine düşüp ne özveriler içinde çırpınırken kendisi gö-

nül rahatlığı ve ihanetle ne kararlar vermemiş, nelere hazırlanmamış, neler tasarlamamıştı? Onu mutlu etmek şöyle dursun, mutsuzluktan da kötü çıkmaza sürükleyecekti. Onun huzur ve rahatını şimdi böyle aldıktan sonra, yaşam ve namusunu da verse yine inanmayacak, kendisi bütün yüceliğini koruduğuna emin olduğu durumda, kadını eski yüceliğinde göremeyecekti. İşte asıl nokta; kesinlikle görüyordu ki, hiçbir şey kendisine Suat'ı o zaman önceki gibi düşündürmeyecekti. Ne kendisi için namusunu gözden çıkarması, ne aşkının sertlik ve etkisi, hiçbir şey... Namus bağı kendini böyle davranıştan alıkoyamadığı zaman kendini bağışlarken onun da aynı koşullarla namusu, aşkına feda edişini bağışlayacak, kendi suçunun cezasını da ona yükleyecekti. Niçin? Onun ne suçu vardı? Bütün bu yıkım kendini çok sevdiği, her şeyi aşkı uğruna gözden çıkardığı için miydi? “Ah kadınlar; siz aşkınıza, özveri yüceliğinize özlem duyup duygularınıza yenilip mutlu yaşarken erkeklerin yüreğinde ne çirkin, ne hain, ne yabancı duygular bulunduğunu bilerseniz...” diyordu. Ve Suat'ta sanki bunu kavramış, nasıl yıkım geleceğini ve alçalmaya sürüklendiğini biliyormuş da yardım istiyormuş gibi dağılmış bir durum, her şeyi bilmekle birlikte kendini gözden çıkarma zorunluluğundan doğan gizli fakat derin bir sitem bakışı vardı ki, onu yıkıma sürüklüyordu.

Necip bu düşüncelerine, duygularına öylesine gömülmüş, kendini öylesine bırakmıştı ki, hiçbir şey, ne Süreyya'nın dönüşü, ne konuşulan sözler, düşüncelerinin art arda akışını bozamıyor, hatta artırıyordu. San-

ki Suat'ın bütün varlığını gözyaşı örtüsü, umutsuzluk karanlığı kaplamıştı. En küçük sözlerle, en anlamsız bakışıyla bile kendinin, sırf kendinin olduğunu nasıl anlattığını, kendini vermekle mest olduğu durumda nasıl tek kalma olasılığında gözlerine kara kaygı renginin çöktüğünü ayırt ederek onda trajedinin asıl yıkıcı sahnesinin sürdüğünü, aşklarının artık kesin karar verilmesi gereken ateşli evresine geldiğini ve ne yapacağını bilmemekle birlikte böyle sürmesinin olanaksız olduğunu görerek sonunda kendini gözden çıkarma zorunluluğuyla savaş verilen son eziyet anı ve acı içinde çırpındığını anlıyordu. O kadar anlıyordu ki, bu trajedinin bütün yakıcılığıyla yüreği sızlıyor, "Ah çaresiz Suat, çaresiz Suat'cık!" diye söyleniyordu.

Ve bu kadını o yıkacaktı. Kendine bu denli bağlanmış, bu denli özveriyle iç dünyasını teslim ettiğine inandığı, iç temizliğine hayran olduğu bu saygın kadını o lekeleyecek ve kötü ün kazandıracak, yok edecekti, öyle mi? Ama niçin? Sonra yıkım ve pişmanlığa, hor ve aşağılayıcı bakışa ve alçalmaya düşmek için, bütün aşkını, bütün yüce güzelliğini, eşsiz seçkinliğini bitirip sevdiğini küçük görmek için gözden çıkaracaktı, öyle mi?

O anda aklına tutkun olduğu düşünce geldi; birçoklarını bedenleri için sevdikten ve bu yüzden hepsinden yara aldıktan sonra şimdi birini de, kuşkusuz en layık olanını, salt iç dünyası ve şiiri için sevmek, bir dönem hayran olduğu günahsızlığına saygı göstermek isteği doğdu. Ve birden kendinin buna gücünün yeteceğini görüp şaşırdı. Onun iç dünyasına bu kadar rakipsiz ve

bağlı biçimde sahip olduktan sonra ötesi uyuşuk, özellikle hain ve çirkin görünüyordu. Bu, kendine sevdiği kadın kadar yüce, ona yaraşır seçkin aşk, eşsiz saygı, onun iç dünyası ve güzelliğine yaraşır ödül gibi görünüyordu. Bu, birçok duygudan oluşan istekti; hepsine boyun eğme isteğiyle güç kazanıyordu. Salt aşk ve merhametle sınırlı değildi. Teşekkür, tutku, şiir, saygı, korku, pişmanlık, gurur, her şey ve en son namus... Evet, namus; ana babasından, büyüklerinden duyduğu, kitaplarda okuduğu namus. Bütün insani yasaların koşul ve amacı olarak tanıtılan namus en son gelebiliyor, “Namus... Herkesin söylediği, fakat kimsenin karşılaşmadığı türden kuş olmalı...” diye omuz silkmesine yol açıyordu.

Bu düşünceye ilk anda böylesine bağlanınca onu süslemeye koyuldu: Bunu evlilik türü, iç dünyaların evliliği gibi görüyordu. Süreyya’dan çok ona işleyecek, bu evlilik onlarınkinden sağlam, yüce, şairce olacaktı. Bu dünyada hiçbir kirin gelip düşüremeyeceği bağlılık olacaktı. Utandırıp yüz yüze baktırmayan korkularla, gizli, hain öpücüklerle yaralanacağına, aşkları herkesin ortasında, arı ve melekçe sürecektir, duyulmaktan, anlaşılmaktan korkmadan, mutlu ve seçkin biçimde devam edecekti. Böylece birbirine daha yaklaşıp gidecekler, sanki birbirinin içine geçecekler, birbirinin içtenliğinde yaşayacaklardı. Bunu düşününce kendinden geçiyor, bu gereksinim durumuna dönüşüyordu. Ona: “Rahat ol. Gözlerindeki kaygı ve karanlık silinsin!” deyip bunun doğuracağı şükranı görmek istiyordu ve gerçekten, so-

nunda ona bunu söyleyip: “Evet, benim kardeşim olunuz” dediği zaman gözlerinde o denli minnet dolu istek ve yaralarını sarmak için atılma gördü ki, bu da yetmiyormuş, iç dünyaları yine yeterince yakınlaşmamış gibi ağlamaklı sesle: “Kardeşim yahut benim annem olunuz...” diye inledi.

O an Suat’ın gözlerinin teşekkür duygusuyla kendisine baktığını gördü, sonra bu gözlerin ışığı süzülüp birer damla oldu. Kalbinin ona doğru koştuğunu hissetti ve gözlerinden iki damla yavaş yavaş düşerken ikisine de sevgilerinin en mutlu ve en etkileyici anlarını yaşıyoruz duygusu geldi.

16

O zaman, hatta son haftanın mutluluğunu bile önemsiz gösterecek kadar büyüleyici bir yaşam dönemi başladı.

Bu büyük aşk, Necip'e sürekli artan ve genişleyen, ferahlamaya yönelten bir yaşam sunuyordu. En son heyecan düzeyine ulaştım sandıktan sonra şimdi öyle anlar oluyordu ki, hep öncekileri aşıyor, hiçbir zaman bu kadar süre ve bu kadar yoğunlukla mutlu olmadığını itiraf etmek zorunda kalıyordu. Şimdiye kadar hiçbir zaman bu kadar bağlılığı olmamıştı ki bu kadar sürüp de öfkeyle, ilgisizlikle ya da tiksintiyle incinmemiş olsun. Suat'ın aşkı onu her zaman yeni bir yaşama, hayran olduğu, bilinmeyenin verdiği heyecanın tutkusuna, temiz ve duru olduğu için, kuşku duymadığı için başkalarına benzemeyen bir bağlılığa yöneltiyordu.

Böylece ekim ayı, kendisi için yaşamında bilmediği, tanımadığı bir mutluluk dönemi oldu. Bu ay, sabahları sisler, sisleri yaran canavar inlemeleriyle vapurlar, baharı anımsatır gibiyken birden bütün mevsimlerin renkleriyle can çekişip sonunda siyah bir kış akşamıyla bunalan günlerle kendisi için ömür boyu hafızasında işlenmiş olarak kalacak bir sonbahar ayı oldu.

Önceden şiirselliği artırmakla birlikte kuşkuya ve umutsuzluğa da sürükleyen son günlerin kapalı boşlukları bugün artık güven ve gerçek bir kavuşma sözü ve sevinci veriyordu. “Benim, benim için!” derken gelip sevinçlerini ezen “Ne belli?” kuşkusu, en sevinçli anında onu öldüren “Ne olacak?” kaygısı artık silinmiş, hepsinin yerine birbirini son noktaya kadar seven, bunu anlatan ve sağlamlaştıran iki yüreğin saygısı ve bağıyla bunun izleri olan bağlanmalar, bakışlar, gülümsemeler yerleşmişti. Artık birbirlerinden gizli, ayrı hiçbir şeyleri kalmıyordu. O kadar ki Süreyya ile Suat’ın böyle olmadığını görmek Necip’e çılgınca bir mutluluk veriyordu. Hatta öyle şeyler vardı ki yalnız ikisinin arasındaydı, Süreyya’nın hiçbir şeyden bilgisi yoktu; bu onlara sanki aşklarının gücünü ve yoğunluğunu gösteriyor, hatta artırıyor ve onları adeta sarhoş ediyordu. En küçük şeylerden bile mutluluklar çıkararak yaşarken bir gün bu mutlu yaşamlarının sona ereceği düşüncesi onları hüznlendiriyordu. Bu hüzn ikisini de fazlasıyla yıpratıyordu. Fakat Suat’ın gözlerinde o kadar sonsuz bir gökyüzü maviliği vardı ki ona baktıkça: “Ama sen biliyor musun, sana fedayım, sana fedayım...” diye haykırmak isteğiyle boğuluyordu.

Rastlantılarda, vedalarda öyle bakışları oluyordu ki, minnet ve tutkunlukla titriyorlardı. Ancak kendileri, birbirlerini mutlu edeceklerini, ettiklerini bilmekten doğan bir gereksinimle, birlikteyken ve ayrıyken hep birbirini düşünüp mutlu olduklarını anlatan bir güvenle, vedalar bile bir mutluluk oluyordu. Onlar birbirle-

rinden ayrı durmakla ayrılmış olmuyorlardı. Ayrılık, bir hüznün damlasıyla ve özlemle sarhoş ettiği ateşli bir aşkla daha da bağlanmalarını sağlıyor, senden başka amacı, senden başka düşüncesi, senden başka beklediği olmayan bir varlığı gidip mutlu ederek mutlu olma heyecanıyla geçen bu anlarda oraya koşmak, yeniden o bakışlarda sarhoş olmak isteğiyle yaşıyorlardı. O zaman ayrılmak, yeniden görüşmek heyecanlı bir titreyişle birleşme durumunu alıyordu.

Başkalarının yanında birbirini daha çok seviyorlar ve bu, aşklarını daha da yükseltiyordu. Çünkü tek başlarına kaldıkça hâlâ o masum heyecan onları perişan ediyordu. Oysa alıştılar; birbirine ilk anlarını itiraf ettikleri, küçük küçük şeyler paylaştıkları zamanlar oldu. Necip, ona nasıl bağlandığını, onu niçin sevdiğini anlatırken, yavaş, ancak duyulacak kadar seyrek sözcüklerle öykülerken, o dikişinin başında dinlemiyor gibi meşgul görünür, dalıp kalırdı. Bu öyle bir noktaya geldi ki, yaşamlarının bu iki dönemini birbirine karıştırmaktan korkmaya başladılar. Başkalarının yanında kendilerini unutup bir dikkatsizlik yapmaktan çekinerek titriyorlardı. Sözgelimi önceden sofrada “Niçin almadınız, Necip Bey?” derken şimdi buna yalın bir rica ve ısrar eden bir bakış istemsiz bir anlama bürünüyordu ki, bir gece Süreyya’nın da bakışı araya girince ikisi de birden sararıp donakalmışlardı. Öyle zamanlarda Necip, heyecanını gizlemek, doğal görünmek için gereksiz sözler bulmakla uğraşıyor, kendinden ve onlardan hoşnut kalmayarak kötü bir an yaşıyordu.

Duygularına kapılıp giderken arada bir uyarı darbesi geliyordu. İkisi de duyumsuyordu ki yapılan şeye ne denirse densin, nasıl söylenirse söylensin iyi bir şey sayılmaz. Kendilerini engellemekle bunun çirkinliğinden iç dünyalarını kurtaramıyorlardı. Süreyya'nın bu bakışları altında soğukkanlılığını, sevgisini koruyamıyor, onların ne lekeli ne yaralı olduğunu gizleyemiyordu. Evet, bu kadar iyi niyetle, o kadar yüce bir istekle birlikte yine ara sıra iyi bir şey gibi görünmüyor, yüreğine bir eziklik, bir korku getiriyordu.

Ve bu yakıcı etkiyle oradan çıkıp tek başına kalınca bunları daha büyük bir ciddiyet ve acıyla düşünmeye kendini vererek karanlık ve kalabalık içinde duyguları düşüncelerine karıştırıyor, tuhaf ve sert felsefeler kurduğu oluyordu. Doğada her şeyin insanları aşka ve kavuşmaya yönelttiği ve çağırdığı, engellerin düzenlenmiş ve temelsiz önlemlerden, hatta yararsız uğraşlardan oluştuğu düşüncesinde o anda kararlı olduğu için kendinin yine acılı ve güçsüz oluşunu anlamıyor, zayıflığına ve çaresizliğine öfkeleniyordu. Kendini olası ve söz verilen bir mutluluk için her bağdan özgür tutmaya, aşkından başka her şeyin boş olduğuna karar verip başka hiçbir şeye önem vermemeye kesin biçimde niyet etmişken engel olamıyordu. Kimi duygularına boyun eğerek bu kadarını da gözden çıkarıyor, maneviyatta her şeyi feda etmekle yetiniyor ve yine bundan bile acı duyuyor, yine eziyet çekiyordu: Süreyya'nın karşısında içinden "Hayır bana bakma Süreyya bana böyle sevgi ve yumuşaklıkla bakma... Ah bilsen..." demek istiyor,

özellikle Suat’a böyle bütünüyle sahip olduktan sonra elinden ne değerli bir şeyini zorla aldığını görerek onun karşısında olmaktan büsbütün usanıyordu. Düşündüğünde temelsiz bulduğu şeylere, elinde olmadan böyle tutsak ve bağlı kaldıkça “Acaba düşündüklerimde mi yanılıyorum?” dediği oluyordu. Fakat hayır, bu aklın ve mantığın, bilimin ve bilgeliğin vardıgı sonuçlardan ve kanıtları üzerine kurulmuş karşılaştırmalı bir düşünmeydi. O zaman anlam veremeyerek, bir neden gösteremeyerek bir şeyin doğru olmakla güzel ve iyi olmayacağını kavrar gibi oluyordu. Duygu akıldan daha güçlüydü ve onu incitiyordu. Akıldan çok duyguya uyduğumuz için “Bağlılık ve toplumsal düzenlemeler” dediğimiz şeylerin özüne, gereklilik nedenine ve varlığına dokunduğunu anlayarak “Evet, işte namus, mutlak namus bu... Ben sözcüğü kabul etmiyorum. Fakat bir şey yapıyorum. İşte zorunlu olarak yapıyorum. Onun altında eziliyorum. Bak bu kadar boyun eğerken bile hâlâ acı çekiyorum. Ne kadar inkâr edilirse edilsin bu şeyler kötü, çirkin. Zaten çirkin ve iç dünyam, kalbim bu çirkinliğe, bu kötülüğe dayanamıyor. Demek namus bu, demek namus var...” diye başını eğiyordu.

Birçokları aslını ve renklerini bilmeden, sadece bu namus sözcüğüne boyun eğerek davranırken, kendisi olayların yönlendirmesiyle bu sözcüğün işaret ettiği şeyin nedenini hissedip ona tutsak oluyor, bunun için onlardan daha çok düşkün ve boynu bükük kalıyordu.

Gerçekten bu düşüncelerden sonra Suat’a kavuşunca, onun kaygılı bir şefkat ve bağlılığı karşısında yalnız-

lıgın, gecelerin kâbus ve karanlığıyla her şeyi simsiyah gördüğüne gülüyor, gerçeğin şükür ki kuruntularındaki kadar acı olmadığını görüp mutluluğunu henüz katlanılabilecek kadar temiz ve yüce buluyor, düşüncelerini unuttuğu oluyordu. Fakat yavaş yavaş bu bir duygu durumu oluyordu. Hele onu en çok, konumlarının açıklanamaz ve adlandırılmaz oluşu oyalıyordu. Durumunu pek kapalı, pek yapay, pek yalan buluyordu. Önceleri hiç olmazsa iyi niyetimiz var diye kendilerini savunabilirken bunun uyuşuk, ikiyüzlü olduğunu artık geri çevirip yadsıyamıyordu. Böyle kimi aldatıyorlardı? Sanki nasıl süslenirse süslensin bu yapılan şeyin yine haince gizlenmek istendiğini, yine haince titremele-re, sonra birbirinden utanıp ezilmelere, kararmalara, sararmalara, yürek çarpıntılarına yol açtığını görerek bunda cinayetten başka bir de çaresizlik; hem de pek gereksiz, pek çirkin bir uyuşukluk buluyordu. Bu eğlenceli tiyatro oyunuyla kendilerinden başka kimseyi kandıramıyorlardı. Çünkü başkalarının önceden de haberi olmayacaktı. Oysa kendileri birbirlerinin dudaklarında ölmek için can atıyorlardı. Bunu, o hemen yerlere düşüp yayılan bakışları bile saklayıp gizleyemiyordu. Bir gün Suat başını kaldırıp kulağının yanına kadar farkında olmadan sokulmuş Necip'in titreyen dudaklarına, bulanık gözlerine karşı sapsarı olmuştu. O durumda, hatta: "Evet seviyoruz ve ister istemez aşkımıza tutsak oluyoruz" diyebilmek içtenliğine artık kendileri için kalan bu tek sığınma yoluna bile sarılma olanağı yoktu.

Sonra acaba Suat da acı çekiyor mu diye merak ederek onda bir belirti göremeyince kendini üzmemek için

üzüntüsünü gizlediğine karar vermekle beraber, ara sıra onu suçlamaya kadar varıyordu. Fakat bir gün bunda da yanıldığını anladı. Sözün gelişi, aşkından söz ederek hüznü bir biçimde özelemlerini, yoksunluklarını anlatıyordu. Bunun arasında sadece bir Süreyya adının geçmesi ikisini de titretti. Şimdi o şiirselliğin yerini bir pişmanlık almıştı. Suat'ın gözlerini kaldırıp bakamaya-
rak ağır bir suskunluktan sonra acı acı: "Ah biz kötü bir şey yapıyoruz, kötü, kötü..." dediğini işitti.

Demek o da acı çekiyordu? Demek kötü bir şey yaptıklarını ikisi de anlıyordu? Evet, kötüydü yaptıkları. Bunu ikisi de anlıyor ve ikisi de birbirini biraz aşağılıyordu. Oh, hem de pek ağır bir duygu, iç sıkıcı bir duyguydu bu, hatta sonra geri çekilip birbirine dönmek üzere, fakat ikisi de yaşamı duygusal yaşayan ince yaratılışlılardan oldukları için aralarında böyle korkunç uçurumlar açıldığını hissettikleri, kendilerinden ve birbirlerinden tiksindir gibi oldukları bu anlarda son derece acı çekiyorlardı.

Suat onu, Süreyya ile yine önceki gibi temizlik ve içtenlikle görüşüyor gördükçe içi daralarak, onu kötü bulmaktan korkarak "Hâlâ nasıl görüşebiliyor? Bari görüşemese de kaçsa..." diye düşünüyor, artık gitmesini, hemen gitmesini istediği oluyordu. Olanlardan böyle hoşnutsuz, kendilerini suçlayarak sıkıştıkça kendilerinden tiksiniyor, eziliyorlardı. O zaman Süreyya'nın göğsüne düşüp hıçkırarak: "Bana bak, dinle Allah aşkına... O gelmesin, artık gelmesin, istemiyorum, gelmesin!" diyeceği geliyordu. Ah, Necip anlasa da gelmeseydi.

Bunun böyle sürmesinin kendini öldürdüğünü görse de acısa, acıdığı için gelmeseydi.

Fakat Necip anlamıyor, geliyordu. Ve o geldikçe, Suat gerçekten ve ilk kez seven bütün kadınlar gibi, her gün ona daha çok yürekten bağlandığını görüyor, onu sevdiği için talihine şükretme gereği duyuyordu. Öteki, Suat'ın bu tutku anlarındaki derin ve hüzünlü bakışları karşısında bütün kaygıları silinip yok olurken, onun da hüzünlü ve sıkıntı dolu kaldığı zamanlarda, onun gözünde bir aşagılamanın izi görmek korkusuyla titreyerek: “Kim bilir o da benden tiksiniyor, beni ne kadar düşkün buluyor!” diye yıkılıyordu. Ama hakkı var mıydı? Gerçekten bu durum kötüyse sadece kendi mi sorumluydu? O kadar zaman Süreyya'ya olan sevgisini gördüğünde: “Demek sevmiyormuş. Sevse beni sevmezdi, sevemezdi...” diyerek nasıl gizlediğine, onu nasıl o kadar sever gibi göründüğüne şaşıyor, “En iyisi de en kötüsü kadar ihanete yatkın sonsuz Dalila!” diye söyleniyordu. O durumda nasıl inanmalıydı? Ona bile inanmayınca neye tutunacaktı? “İhanetle yaşıyorlar...” diye başını eğip kararsız kalıyordu.

Necip'i asıl kahreden ve önce sıradan bir kaygıyken gittikçe kalıcı bir işkenceye dönüşen bir şey vardı ki, o da bu düşüncelerin yavaş yavaş bütün aşkını, yaşamını zehirlemesi korkusuydu. Ah aşk bile, bu kadar temiz ve beyaz aşk bile kendi kendini yok ederse, yaşamda ne yapmalı, yaşamak için başka neye tutunmalıydı? İnsana o coşkuları, o yükselen ateşi, o şiirsellikleri verebilen aşka bile böyle kendi yok oluşunu kendi getirirse niçin yaşamalıydı?

O zaman: “Olamaz da onun için!” diye düşündü. Aşkla namusun aynı yerde bulunmasının olanaksız olduğunu, asıl suçun bu toplumsal kurallara tutsak olup aşırı titiz davranarak yaşamını zehirlemekte olduğunu yinelemek istedi. Fakat işte bunu yapamıyordu. Buna dudaklarının değdiği gün, gözünde hiçbir şeyin önem ve değeri kalmayacak kadar düşeceğini gördüğü için yapmıyordu. Böyle, isteyerek, kararları ona sahip olmak değil, o kadar zaman yanında sessizce, ciddiyetle oturduğu bu kadına dokunmak bile onun asla yapamayacağı bir ihanetti. “Asıl kötülük bunda, iç dünya hem istiyor, hem katlanamıyor” diye karar verdi. İnsanlarda yaşam ve mutluluk için gerekli olan şeyden bikan, ya da tiksinen bir durum vardı ki, işte yaşamındaki çaresizlik buydu. “Hem ancak onunla yaşayacak, hem yaşayamıyor. İşte ceza burada... Sanki besiniyle zehirleniyor!” diye umutsuzluğa düşüyordu.

Fakat sonra, Suat’ın derin istek dolu bir bakışıyla maddi kaygılardan arınınca ondan başka her şeyi unuttu, o zaman ateşli geçen saatlerin öcünü almak ister gibi Suat’ı seviyor, sevmek istiyor, bütün bulutların dağılıp gittiğini görerek rahatlıyordu.

Bir gün Süreyya İstanbul’a inmişti. Dönüşte onları yalnız bulunca Necip, belki acılarının etkisiyle, sandı ki Süreyya gücenmişti. Zaten onun kendisiyle hoş vakitler geçirdiği zaman bile şüpheleneceğini varsayarak pek çok incindiği için şimdi böyle bir belirti de görünce kendinde şiddetli bir aşağılanma hissetti. Ondakorkmak, onun gözünde hak veren bir iğrençlik görmek

kendisine o kadar güç, o kadar katlanılması zor geldi ki, yakışıksız olmayacağını bilse hemen kalkıp kaçacaktı. Fakat zorunlu olarak kaldı. Ve gecesi, yakıcı ve ateşli bir gece oldu.

Yemekte Süreyya bağdakilerin konağa indiğini anlatıyordu. Necip bundan yararlanmaksızın hemen şimdi aklına geldiği halde önceden kararlaştırılmış gibi kendinin de artık yarın İstanbul'a ineceğini haber verdi ve Süreyya'nın: "Öyle ya artık iyice kış geldi... Bakalım, belki haftaya biz de ineriz artık" demesi onu rahatlattı. Çünkü İstanbul'a inmeyi hiç istemediğini, onun birkaç defa söylediği sözlerden bildiği için, bu söz üzerine ona baktı. Suat, oraya giderlerse Hacer'in yanında her şeyin biteceğini düşünerek Süreyya'nın kışı köyde geçirmek isteğine seviniyor ve eğer inmek isterse kendisini ikna ederek burada kalmayı düşünüyordu. Onun için önce Necip İstanbul'a ineceğini söyleyince önceden kendine haber vermediğine gücenerek belirsiz bir bakışla ona bakarken Süreyya'nın da o sözlerini işitince iki darbe altında sersemleşti, ancak bir süre sonra sorabildi: "Niçin? Hani kışın kalıyorduk?"

Süreyya çatalındaki et parçasına bıçağının ucuyla hardal sürmekle uğraşarak, omuzlarını bir gülümsemeyle sallayarak: "Kalıyorduk, kalıyorduk ama... Şimdi kalmayacağız..." dedi. Ve sonra, neden göstermek için artık burada sıkıldığından, havaların kötülüğünden uzun uzun yakındı.

O mazeretini açıklarken karşısında, ne yapsa Süreyya'yı ikna edemeyeceğini ilk defa hissederek, aniden ge-

len bir kızgınlıkla gözleri kararan Suat: “Ama siz kendiniz asıl onun için istemiyor musunuz?” dedi.

Süreyya sonunda güçlü bir neden gösteremeyince işlerinden söz etti. Artık bu kadar zaman işi bırakmanın kötü olduğundan, bu kadar yalandan hasta olmanın olumsuz bir izlenim bırakacağından söz ediyor fakat kendisinin de anladığı anlamsız yalanların ancak bir masal etkisi bıraktığını da görüyordu. Suat, bu yalanlardan, bu masallardan, bu kapristen aniden son derece öfkelen-di. Suat, Süreyya’yı düşüncesinden vazgeçiremeyeceğini bildiği için umutsuz ve yakınan bir yüzle: “Hiç de değil, gitmek istiyorsunuz, ondan... Bunlar hep kuru bahaneler!” diye karşılık verdi.

O zaman Süreyya, gizlemeyi pek başaramadığı bir öfke haliyle Suat’a dönüp:

“Evet, gitmek istiyorum, işte bunun için gideceğiz...” dedi ve “Daha bir diyeceğiniz var mı?” gibilerinden baktı. Bu “Susunuz!” demekti. Suat’ın bu hakaret altında nasıl sararıp ezildiğini, nasıl gözlerinin dolduğunu gören Necip için bu, Suat’a derin bir şefkat ama aynı zamanda Süreyya’ya da derin bir öfke duyduğu karışık ve yakıcı bir duygu oldu. Öncelikle konumunu son derecede korumasız buluyor, Süreyya’nın kendisini kışkandığını sandığı için bu durumun nedenini kendinde görüyordu. Sonra Suat’ı o kadar gözünde büyütmüştü ki sanıyordu ki o ne isterse yapabilir, onu nasıl reddedebilirlerdi, bunu düşünmek bile ona şaşkınlık veriyordu. Onu böyle aşağılanmış, zayıf görmeye dayanamıyordu. Ve kocasına daha çok hak verdiği için Suat’ın böyle iha-

net üzerinde tutulup kendine bile suçlu görünmesine memnun olmuyor, böyle zayıf görünce hain görür gibi olma saflığından emin, duygularında gururlu olsaydı bu kadar sakın ve güçsüz olmayacağını düşünerek, onu o kadar büyük gördükten sonra böyle küçük bulmak ona pek acı geliyordu. Fakat onun kendi mutluluğu için, kendisi için uğraştığını ve şimdi gözlerine toplanıp dökülemeyen zavallı yaşların kendisi için aktığını, bu hakarete kendisi için katlanıldığını görerek: “Zavallı Suat, bak seni ne çıkmazlara soktum!” diye yanıyordu.

Sonra bir aralık, Süreyya’ya kızdı. Bütün bu acıların onun yüzünden çekildiğini, o olmasa işkencelerine neden olan şeylerin bile kendilerini mutlu edebileceğini görerek: “Mademki o beni istiyor, ben de onu... Niçin?” demek istedi. Oysa asıl bu işte felakete neden olan biri varsa, o da kendisi değil miydi? Onlar mutlu ya da rahat otururlarken kendi gelip huzurlu ailelerini bozmamış mıydı?

Yemekten sonra, bu acılı düşüncelerle yorulan zihnini onların sessiz sıkıntısını ancak oyalayarak kendisini bekleyen arabaya atlayınca bir an kurtuldum sandı. Fakat asıl işkence bundan sonra başlıyordu, acaba ne olacaktı, sonu kötü mü bitecekti, hep merak içinde sıkıntılı vakitler geçirdi.

O böyle her şeyden korkarak ve inleyerek giderken, Suat tam tersine uğraşmaya hazır, son derece şiddetle mutluluğunu savunmaya hazırdı. Bunun için Süreyya’ya tekrar rica etmeye başladı. Onu kararlı görünce biraz öfkeleni. “Ben gitmem” demek, buna nedenler

bulmak için yoruldu. Bu evlilik yaşamlarının ilk kavgasıydı. Süreyya bu inat karşısında, bu öfkeye önce şaşırды, sonra kızdı. Soğuktu ve kesin kararlıydı. Başarma umudu kalmayan Suat, gittikçe acı, sonuç alınamayan bir umutsuzlukla kalacağını anlayarak kanlı bir kızgınlık içinde boğuluyordu. İlk defa olarak kendini savunmak için her şeye hazır, birbirlerini kırmaya kararlı, yabancı, düşman gibi bakıştılar. Ve bu kavgadan yalnız Suat yaralı çıktı. Onu en çok yıpratın ve yaralayan şey, Süreyya'nın aslında istese kalabileceğı meselesiydi. Ve sırf istemediğı için kendini bu kadar kırdığını görünce yüreğinde bir intikam ihtiyacı ortaya çıkacak kadar hırslanıyordu. Aklına Süreyya'nın babasından şikâyet ve nefretinin nedeninin de bu zorlama olduğı gelerek: "Bunun için şikâyet ediyordu. İşte şimdi kendisi aynı şeyi bana yapıyor!" diye ona: "Ama demek ki sen de kötüsün. Sen ona kötü demiyor muydun?" Öyleyse kendisi bunu fark etmeyerek, suç olarak gördüğü şeyi, kendinde hak olarak görüyordu. Ama niçin bunu onun yüzüne haykırmıyorlardı? İşte kendisi bunu haykırmayacak mıydı?

Ve onun haksızlığı altında kalıp bağırıp çağırma-dıkça öfkesinin arttığını hissediyordu. Yaşamında ilk kez evliliğın anlamı karşısında güçsüz ve suskun kalıp sonunda anlamak zorunda kalıyordu. Koca denen birinin haklı haksız isteğine bağlı kalmaktan başka anlam taşımayan, mutlu denenleri ise onun her türlü isteğine koşulsuz boyun eğmekten oluşın bu evlilik, ona tiksindirici geliyordu. Artık Süreyya ona bir düşman gibi

görünmekte, şimdiye kadar da böyle miydi diye şaşır-maktaydı. O zamana dek bunu kavrayacak bir fırsat çıkmamıştı. Çünkü sürekli boyun eğmişti. Hep istek-lerini daha ortaya çıkmadan fark etmeye ve gerçekleştirmeye çalışmıştı. Demek kocasının kendisine, sevgisine alışmış görünmesi bundandı? Gerçekte işte bu gece ortaya çıktığı üzere kendini düşünen ve soğuk bir adamdı. Demek o kadar zaman onu tanımadan, boşuna güvenli ve mutlu yaşadığını sanmış, görünen durumlara mutluluk adını verip yaşamından hoşnut olduğunu ve hatta mutlu olduğunu düşünmüştü. Onda hiç ummadığı özellikler, kötücül yanlar vardı. Demek bunları zamanı gelmediği için görmemişti. O zaman başını ellerinin arasına alıp: “Ben onu tanıımıyormuşum. Bütün-nüyle başka bir adammış!” diye yakınmaktaydı. Korku duyuyordu; onunla geçen yaşamından, kendindeki güven duygusundan korku duyuyordu. “Nasıl yaşamışım Allah’ım” diye ürpermekteydi.

“Acaba yaşamımı yönetmeye yeterli miydi?” diye düşünerek başka biri olsa daha mı mutlu olurdu diye ayrıntılı biçimde değerlendiriyordu. Sevmiş miydi, kendisini sevmiş miydi? Bugüne dek bundan emin olduğunu sanırken şimdi kuşku duymakta, “Hayır” demekteydi. Bir kadının yaşamında seçkin ve sevimli bulunduğu bir erkek tarafından sevilme isteyeceği ölçüde, her şeyini gözden çıkaracak kadar sevmemişti. Bunu görmektedir. Her şeyi gözden çıkarmak şöyle dursun, tek bir isteginden bile vazgeçemiyordu. Bu ya çocukça süren bir istek ya da alışkanlıktı. Kendisi bunu ciddi bir karı koca

sevgisi sanmıştı. Demek o, yalnızca bir oyuncak; üstelik onun dahi gülünç bulduğu bir oyuncak olmuştu. Sırf kendisi için, kadınlığı, güzelliği, yüreğindeki sevgisi için mi? Hayır, bin kez hayır; onu bir dakika seven bir erkek bu geceki aşağılamayı yapar mıydı? Sevseydi, Necip'in bakışları türünden bakışları, onun içsel atakları türünden tutkulu ve tutkusundan aklını yitirmiş bakışları olurdu.

Böylece, yaşamının en güzel ve mutluluk ile sevgiye en layık döneminin aldanarak geçip boşa gittiğini görmek, hiç olmazsa: “Biraz mutlu oldum” diyememek yıkımı onu ökertmekteydi. Kendisi yumuşak başlı, içten, boyun eğen biri olmasa bu kadar rahat bile edilemeyeceğini; ne yaşandıysa kendi saflığından, boyun eğişinden kaynaklandığını görmek onu acı bir öç alma isteği ve derin bir ağlama gereksinimiyle sarsmaktaydı. Bununla birlikte, şimdi zorunlu olarak İstanbul'a gidince her şeyin sona ereceğine ilişkin acı bir kuşku vardı ki ne yapsa bunu gideremiyordu. Öyle ki üç gün sonra taşınırken üzüntüsünden gözyaşlarını tutamayarak evden çıkarken, yaşamındaki bütün mutluluk burada yaşanmış, burada tükenmiş türünden bir acıyla yüreği paralanmaktaydı.

Vapur, birçok kez o kadar umut ve istekle işittiği düdüğünü bu kez acılığıyla yüreğini sarsarak keskin keskin öttürüp iskeleden ayrıldığı zaman: “Her şey bitti!” umutsuzluğu yerini, gittikçe öfke ve sertliğe bırakıyordu. Bir şey yapmak olanaksız olduğu için neredeyse sıkıntı derecesine varan bir kızgınlığa dönüşüyordu. Herkesin kendi aşağı ve yoksun mutluluğunu bile çok görüp elinden ne varsa almaya uğraşmışlar gibi acı duyarak, vapur uzaklaştıkça o kadar sevildiği, mutlu olduğu yerleri kendi kendine gösteriyor, acıyla ayırt ediyordu ki, elinden alınan bu mutluluktan uzaklaştıkça hem acı duyuyor hem de kızgınlığı kine dönüşüyordu.

Ah niçin özgür değildi? O zaman gidip Necip’e: “İşte seninim!” diyebilecekti. O zaman gösterecekti ki, denetimi kendi elinde olan yaşamı kendi isteği ve seçimiyle onun eline bırakıyor ve emanet ediyor. Sonra düşündü ki, asıl şimdi bunu söylerse bir şey gözden çıkarmış, aşkının şiddetini ancak bu özverilerle göstermiş olacaktı. Fakat şimdi, şimdi bu olanaklı değildi. Yalnız Süreyya değil, Süreyya olmasa bile bunu söyleyemeyeceğini seziyordu. O kadar gösterişle gözden çıkarılacak yaşamın

bir değeri olmalıydı. Oysa kendisi... “Ah genç olsam da, ona yaraşır olsam da: Seninim! desem...” diye özlem duyuyordu. O zaman onu ne kadar mutlu edeceğini görerek bunu yapamamak umutsuzluğuyla boynu eğiliyor, “Her şey bitti!” iç sıkıntısı yeniden yayılıp hiçbir çözüm bulamamak umutsuzluğu tekrar saldırıyordu. Son günlerde biraz unuttuğu karanlık düşüncelere yeniden gömülerek: “Eylül, ah işte eylül! Ne yapılırsa boş... Bak, her şey bitti...” diyordu.

Her şeye, herkese, konağa yaklaştıkça her şeye kızarak, arabalara, sokaklara, geçenlere, bağıranlara büyük bir kızgınlıkla ilerliyordu. Bu, kendini o yüksek tavanlı, karanlık sofaların içinde, yüksek pencereleri örten ağır perdelerin yarı gecesiyle dolu odalarda bulunca, başkaldırısının ne denli güçsüz olduğunu görüp hiçbir şeye atılganlık gösteremeyeceğini anlayarak yeniden: “Her şey bitti!” düşüncesiyle hırs ve güçsüzlüğünden ağlayacak bir duruma geldi.

Hacer’in: “Maşallah, maşallah hanımefendi... Bu ne onur!” diye gösterişle karışık bir alayla karşılaşmasına ancak dudaklarını ısırarak susabilmiş, hemen kendini odasına atmıştı. O zaman evin kalabalığının etkisiyle bir şey yapmaya, hatta yakınmaya bile gücünün yetmeyeceğini gördü. Süreyya buyruklar vererek, yerleşmek için ufak tefek işlerle uğraşırken, orada yalnız onun yanında yeniden, bu artık gittikçe düşman gördüğü adamdan öfkesini çıkarmak için acı bir istek duyuyor ve o zaman, onlardan da, bütün bu Hacerlerden, Fatinlerden, Beylerden de çekindiğine kızıyordu. Onların

ne olduğunu bildiği halde... Ah, onların hepsini birden şaşırtacak, hayretten öldürecek bir çılgınlık yapmayı, kendisinin öyle kolayca ezilecek sıradan bir kadın olmadığını anlatmayı nasıl istiyordu. O zaman biraz rahatlayarak çözümler düşünmeye, düzenlemeler yapmaya koyuluyordu.

Fakat hanımefendinin yanına çıktığı zaman bütün o özelliklere sahip olmadığını anladı. Onun da bir şey duymuş olması, bir şey düşünmesi olasılığının, huzurunda Allah kadar saygı duyduğu kadının yanına öyle bir yürek çarpıntısı ve aşağılık duygusuyla girdi. Onun yüceliğini düşünerek o kadar ezildi, o kadar kahroldu ki, olanaksız bu aşağı duruma dayanamayacağını yeniden anladı. İç dünyasında o kadar gurur ve büyüklük vardı ki, başkalarında kendisine en küçük bir imaya bile katlanamıyordu. Böyle durumlar için doğmamış olduğunu zaten düşünmüştü; fakat yeniden ve pek acı olarak şimdi anlıyordu. Burada kendini tanıımıyordu. Nasıl böyle imalı sözlere olanak verecek bir girdaba düşmüştü, bu nasıl olabilmişti? Bunları düşündükçe şaşıyor, tükeniyordu. Bu kendisine yakınlık isteğiyle, öç hırsıyla düşüncede düştüğü girdaplar içinde bir uyarı darbesi oldu. Biraz düşünmesi ve orta yolu tutması gerektiği duygusunu verdi.

Fakat Süreyya'yı sevinç dolu, neşeli dolaşır gördükçe: "Ama sen kendin değil miydin? Sen kendin burada yaşamayacağını söylemiyor muydun?" diye haykırma isteğine karşı koymak için büyük çaba harcıyor, yoruluyordu. Ve onun sözlerine, başkalarının sorularına

kırgın ve asık yüzölü görünmemek kaygısıyla sakın bir tutumla yanıt vermek zorunluluğundan kurtulup kim-senin olmadığı yerlere kaçmak, kimseleri görmemek, kendi kendine düşünmek istiyordu.

Akşamüstü hep birlikte oturuyorlardı. Hacer, Suat'ın yanına gelmiş oldukça dostça ve gizlice konuşuyor, söz arasında yaşamından ve eşinden yakınarak: "Ah, ne iyi ettiniz de geldiniz vallahi kardeşim!.." diye yüzüncü kez memnuniyetini dile getiriyordu. Yazın ne kadar sıkıldığından söz ederek: "Değerinizi asıl o zaman anladım!" diyor, "Bizimkiler bilirsiniz ya!.." diyerek bunak gibi beyefendinin yanından ayrılmayan eşinden, hanıme-fendiyi bir dakika yanından ayırmayan beyefendiden yakınıyor: "Onların arasında sıkıldım sandım..." diye kıs kıs gülüyordu. Ve Suat'ın gülümseyerek susmasına karşı, küçük şeytan gözleriyle derin derin bakarak: "Kaç kez düşündüm size geleyim, yalıya geleyim diye..." diyor, sonra: "Fakat çekindim doğrusu!" diye bitiriyordu.

Suat nedenini sordu. O zaman biraz kararsızlıktan sonra üstü kapalı konuşmayı sürdürdü:

"Öyle ya, rahatsız ederimden çok... Çünkü yabancı değilim a!.. Fakat belki yer yoktur diye çekindim doğru-su... Bize yalı küçük dediler. Eğer gelecek olursam sığa-cak yer bulamam dedim... Düşünsenize ne kötü olur? Sözgelimi Necip'le ikimize bir oda... Öyle mi?"

Zorla gülüyor, küçük bir kanepe yastığıyla dizinde oynarken eğilip gülüşünü ve heyecanını orada gizli-yordu. Birden Suat'a bir yakınlık isteğı geldi. O istediğı sözü ima edip bir açıklama yaparak onunla barışmak,

gerçeği ona anlatıp bu karalama olasılığı ve lekesini ortadan kaldırmak isteğini duydu. Fakat Hacer'in göz ucuyla bakışında, kıvranışında öyle bir yılan durumu vardı ki, gözlerinde o kadar şeytansı bir ihanet gülüyordu ki, omuzlarını kaldırıp: "Ne yarar?" dedi. Anlıyordu ki bir şey kazanamayacak, belki zarar görecekti.

Pencerenin önüne oturan hanımefendi birden Hacer'e: "Fatin Bey geldi, Hacer..." dedi. O, omuzlarını kaldırarak yeniden Suat'a bir şeyler anlatmaya başladı.

Süreyya annesiyle konuşurken dönüp, azarlarcasına bir gülümsemeyle:

"Küçükhanım, omuz silkmek görgüye uygun mu? Bak, eşin geliyor..." dedi.

Hacer yine aldırmayıp Suat'a tatlı tatlı, sözde büyük merakla anlatmayı sürdürüyordu. Buraya taşındıkları haftanın içinde gittikleri bir düğünü anlatıyor, "Severek evlenmişler" diye gözleri parlarken neşeli görünmek için kendini zorluyormuş gibi küçük gülüşler, kıvranmalar, yarım sözlerle, sürekli elindeki yastığı dizinde çevirerek anlatıyordu; fakat Süreyya'nın yeniden uyarısına karşı sabrı tükenerek birden dudaklarında titremelerle, gözlerinde öfkeyle dönüp: "Ooo, rica ederim, gelir gelmez beni yine sıkıştırma Süreyya" dedi. "Dünkü gelin değilim ya... Yolu da pekâlâ biliyor."

Süreyya'nın sözleri, Fatin'in gürültüsüne karıştı. Açılan kapının içinde bir yaz daha büyümüş karnının arkasında, büyük bir sevinçle: "Ooo, oo!" diyordu. Yüzü geniş bir gülümsemeyle açıldı, katlandı. İki adım atıp soluk arasında "Kırlangıçların dönüşü!" dedi. Son-

ra ilerleyerek “Fakat fırtınasız kırlangıçlar iyi olmaz derler...” diye gülümsedi.

Süreyya yarı alaylı, yarı öfkeli:

“Eğer fırtınaya gereksiniminiz varsa o kolay” diye homurdandı.

Fatin bu asık yüze karşı hemen gülerek yaklaştı:

“Gerçekten ne iyi yaptınız da geldiniz, Süreyya’cığım. Doğrusu pek göresim gelmişti... İnsan bir kez alıştı mı ayrılınca zor oluyor gerçekten... Evin sanki tadı kaçmıştı...”

Yanına oturup tatlı tatlı konuşmaya başladı. Suat, birbirini hiç sevmeyen bu iki adamın şimdi böyle oradan buradan, belki biraz olaydan, fakat yine sakinlikle gerçek ve derin olmayıp sadece görünüşte, yapay bir sevgiyle görüşmelerine bakarak: “Gören dost sanır, herkes böyle...” diye düşünüyor, Hacer’in aynı kabul ile kendini karşılayışını anımsayarak ve hâlâ kulağına eğilip kıkırdaya kıkırdaya bir şeyler anlatışına bakarak: “Ben bile, ben bile öyleyim... Başka türlü yaşamak olanaksız...” diyordu. Ah, bunu anlamakta ne kadar geç kalmıştı? Ama o bütün temiz ve içten yüreğiyle yaşamak istiyordu. Ve şimdiye kadar öyle yaşadığı inancındaydı. Fakat hiç öyle olmadığını nasıl acı acı anlamıştı.

Ve elbette şimdi karşı çıkılabilecek karşıtlıkları bulduğu Süreyya’ya bakıp kendi sabır ve dayanma gösterse, yine önceki gibi yaşayacaklarken sırf kendisi bunda yanlış yaptığı için, kocası da rahatını bozmayacağı için, aralarının nasıl uçurumla açılacağını düşünerek bu haksızlığa başkaldırıyordu.

“Nasıl? Sonra bu da mı mutlu evlilik? İşte en iyisi... Oysa en iyisi de kötüsü gibi!” diyor ve Hacer’in duygularını saklamayıp açık davranmasını seviyordu. “Hiç olmazsa kimseyi kandırmıyor, herkes biliyor ki, birbirlerini sevmiyorlar, istemiyorlar...” diyordu.

Ve bundan sonra ömrü bunları bile bile, her şeyi göre göre geçecekti, öyle mi? Artık Süreyya’nın önceki gizli ve tatlı sevgisine yabancı, evin böyle ayrı ayrı içsel derinliklerini bildiği adamlarıyla yaşayacağı yaşam onu korkutuyordu. Bir hanımefendi... Evet Suat’ın sevdiği ve saygıya değer gördüğü sadece o vardı. Onun da beyefendinin nasıl acılarına, güçlüklerine katlanarak yaşadığını görüyordu. Bey’in hemen her şeyinde görülen hırs ve öfkesinin, bir kez kızınca hiç karşısındakinin yüreğini, gönlünü düşünmeyip öç almak, acı çıkarmak için ağzına geleni söyleyerek zehir saçışının suçsuz ve katlanılacak bir kurbanı olduğunu gördükçe: “Nasıl dayanıyor, Allah’ım?” derdi. Şimdi anımsadı ki, daha kızken kendi de kötü kocaya düşerse katlanan kadınlar gibi dayanamayacağını, susamayacağını sanır, öyle de savunurdu. Fakat bugün bu kadarına katlandığını görerek yavaş yavaş art arda gelecek böyle haksızlıklara bugünkü gibi sabrede sabrede bir gün alışacağını anlıyor, “Yavaş yavaş ben de onlar gibi oyuncak, hizmetçi, sırf hırs ve zevk aracı olacağım, hiç istediğim şey olmayacak, hep istenen şeylere araç olacağım...” diyor. Ve buna katlanamayarak “Hayır, hayır, buna çare bulmalı!.. Bu olanaksız!” demek istiyordu. Şimdiye kadar bunu yapmıştı; fakat istek ve tutkuyla, aldatıldığını

bilmeden... Şimdi artık biliyordu, artık şimdi... Oysa herkes aldanmıyor mu? Herkesin mutluluğu böyle aldanmanın sonucu, bir dalgınlığın armağanı değil mi, diye düşünüyor, “Ah aldanabilsem, hiç olmazsa yine aldansam!” isteğiyle yanıyordu. Fakat artık olanaksızdı. Gözleri o kadar açılmıştı ki, artık hep görüyordu.

Bir yandan Hacer kulağının yanında, dirseğiyle kolunu dürterek kocasını gösteriyor, “Allah aşkına kardeşim, alnı nasıl parlıyor, börekçi çırakları gibi...” Sonra öne çıkık, göğsüne eğik başının arkasında, yakalıklı fes arasında oturunca katlanan enseyi göstererek: “Ah ne kadar tiksiniyorum, bilsen, kardeşim?” diye gizli bir yakınma tavrıyla bakıyordu. Hacer’in daha önce birtakım itirafları olmuşsa da hiç bu dereceye varmamıştı. Suat ona bakarak şaşkınlıkla güldü. Bununla birlikte bu genç kadın, şimdi: “Tiksiniyorum” diye üstün görünmek istediği adamın karısıydı. Ve ona pekâlâ katlanıyordu. Bu duygularla yine onun gece gündüz yanında yaşaması, onun okşamalarına katlanması Suat’ı düşündürüyor, “Oysa pekâlâ onunla yaşıyorsun?” demek istiyordu. Ama o da Süreyya ile yaşamayacak mıydı? O da bundan sonra Süreyya’nın yine önceki gibi karısı olmayacak mıydı? Yürekten o kadar ciddi kırgındı ki artık bunu olanaklı görmüyordu. İçinde buna şimdiden başkaldıran bir incinmişlik vardı. “Hayır, hayır, artık bitti!” demek istiyordu. “Beyefendi” dediler, hep ayağa kalkıldı. Suat yeniden o sert, ak sakallı adamın karşısında bulunmaktan sıkıldı. Bey şöyle yan bakarak, eteğine yapışanlara aldırmadan: “Ooo, maşallah...” diye mırıl-

dandıktan sonra karısına dönüp: “Hemen yemek yiye-
lim de... olur mu?” dedi. Öbürleri suskun duruyordu.
Hanımefendi: “Peki, peki...” diye onu çıkardı. Ve Suat,
bundan sonra, yaşamının her gün böyle geçeceğini gö-
rerek acı bir anımsayışla yalıdaki ömrünü, bu yaz geçen
o güzel yaşamı, o arı ve özgür, şimdi kaygılı zamanları-
nı bile istekle gördüğü o güzel yaşamı özlemle düşündü.

Sofrada az önce tam bir alçakgönüllülükle konuşan
Fatin, beyefendinin varlığıyla cesaret kazanarak ona
hoş görünmek için peçetesiyle sağa sola bıyıklarını si-
lerek, gözlüğünün arkasından gözlerinin etkisini anla-
mak için telaşlı bakışlar atarak:

“Garip gerçekten” diyordu. “Ben değişeceksiniz san-
mıştım ama... Sonra baktım ki, yine öyle geldiniz...”

Süreyya alaycı bir tavırla gözleriyle açıklama isteyerek:
“Nasıl değişmek?” dedi.

Fatin sözün akışından hoşnut, sözlerine böbürlenme
katarak:

“Belki biraz büyüdünüz sanmıştım ama...” dedi ve
gülerek Bey’e baktı.

O zaman Suat, Süreyya’nın gözlerinde yalıda sofrada
kendine baktığı o çirkin bakışla öfkelenerek: “Siz olsay-
dınız içinize sığmazdınız!” dediğini gördü. Ve içinden
yine o zamanki zehir aktı. Birden, Necip burada olsaydı
diye düşünüp yüreği hızlanarak: “Ama herkesin ikiyeüz-
lülükle birbirini incelediği bu evde, onun varlığı bile
tehlike!” diye karar verdi.

Yemekten sonra biraz onların yanında oturdular.
Sonra Süreyya kalktı, “Haydi!” der gibi Suat’a baktı.

Onu izlemek gerekti. Ve yürürken artık ne onun yanın-
da, ne ötekilerin arasında ya ayamayacağını, hepsinden
bıktığını derin bir kaygıyla hissederek bununla birlik-
te yaşamının bu adama bağlı olduğunu, canı istediği
zaman istediği şeyi yapmazsa buraya gelişi gibi zorla
yaptıracağını düşünerek dağılmış ve korkmu , ölmek
isteyerek yürüyordu.

18

A rtık ne bir iş, ne bir kitap, ne de piyano isteği vardı. Havaların inat edercesine epeyce aydınlık olduğu bu ikinci, üçüncü günü akşamlara kadar sıkıntıdan, öfkeden bunalarak aklına cenneti anımsatır gibi ara sıra Pazarbaşı'nı getirirdi. O zaman düşünmekten yıpranarak tek başına odasından kaçıp hanımların yanına giderdi. Yalıda yapılacak o kadar işi varken şimdi işi de kalmadığı için uğraşsız oturmaktan, onlarla konuşmaktan başka bir şey yapmak olanaklı değildi. Hacer sürekli orada cumbada dururdu. Hanımefendi ara sıra görünür, elindeki işle ilgilenirdi.

Hacer'le böyle baş başa kaldıkça birbirlerine zorunlu olarak kimi sırlar verirlerdi. Onu pencereye o kadar düşkün ve meraklı görüyordu ki, önce canı sıkıldığı için oyalanmak amacıyla sokağa bakıyor demişse de gidecek bu merakın tek bir kişiye yönelik olması olasılığında karar kılmıştı. Ancak onun hemen her geçene ilişkin bir yorumu oluyordu. Bazen: "Aman kardeşim bak, şu ne güzel bir bey!" dediği olurdu. Ardından başka birini gösterir, onu da aynı heyecanla gözlerdi. Suat, nasıl olup hepsine birden böyle eğilimli olduğunu kavrayamayarak şaşırıyordu.

Sonra beyler gelir, Fatin'in gerekli gereksiz "valla-hi billahi"leri, Süreyya'nın suskunluğu arasında yemek yenir, ardından zaman geçer, sonunda tavla bir gürültü içinde takırdayarak kapanır, herkes odalarına çekilirdi. Beyefendi, yerli yersiz huysuzlanarak, öfkesini boşaltmak için her yolu deneyerek Fatin'i azarlardı; o haklı olsa bile boyun eğer, kabullenirdi. O sırada Hacer, Suat'ın kulağına eğilir: "Allah aşkına bak, oyun oynarlarken nasıl bazen aptalca düşüncesiz kalıyor, nasıl eliyle burnunu kaşıyarak duruyor" derdi. Babasına boyun eğdikçe kızarak "Onur yok ki..." diyordu. Ardından bunun hep ona hoş görünmek için yapıldığını söyleyerek, "Param gitmesini diye... Ah bilsen kardeşim, hep para için... babamla iyi geçinmek için ondan dayak yese yine sırtıacağına eminim..." diyerek, bir kez bir şey için onu yüreklendirirken onun "Ne, sonra beni evden kovsun da sokakta kalayım?" dediğini anlatarak yüzüne bakıyordu.

Gerçekten beyefendinin böyle gelişigüzel öfke patlamalarına katlanmak için insanın böyle bir zorunluluğu bulunması gerekirdi. Bir akşam tavlada yenilerek hiç gereği yokken hanımefendiye dönüp, hışımla: "Canım sen de elinden bırak şunu... Allah aşkına..." diye çıkmıştı ki, Suat haykırarak karşı koymamak için kendini zor tutmuştu. Bazen odasında bağırıldığı duyulurdu. Örneğin, sürahisini boş olduğu için karısına söylemedik söz bırakmaz, otuz yıllık yaşamlarını bir yük sayarak, lanetle katlanılmış bir şey göstererek: "Öldüm, aranızda kurudum... Allah da sizi kurutsun..." diye bağırır, ardından: "Ama suç bende... İyilikten kim anlamış... Ensenizde

boza kaynatmalı ki iş yürüsün... Ters bir adam olsaydım görürdünüz...” dediği duyulurdu. Hanımefendi buna karşı dingin davranır, alttan alır, susmasını rica ederse “Niçin susacakmışım?.. Hem yap, hem öldür, hem de sustur... Artık öldürüyorsunuz... Son günlerimde beni diriltiyorsunuz... Akşama kadar sizin için ter döküyorum, bir su vermiyorsunuz... Hem sizden mi çekineceğim? Kendi evimde niçin susayım? İstemeyen çekip git-sin” diye bir sürü yakınma ve hakaret sıralanırdı.

O sırada eğer Fatin evdeyse onun gözüne görünmek için küçülmek ister gibi sessizce bir köşeye büzülür, hanımefendiyi haksız bularak: “İyi ya canım o da ilgilensin. Evde hizmetçi yok mu? Gönül kırmamak için aldırıyor ama... Yaşlı adam bu, öfkelenir... Hepimiz onun sayesinde yaşıyoruz...” derdi.

Böyle herkes kendi işini, kendi çıkarını düşünerek doğru davrandığını sanıyordu. Ah, Suat bunlardan ne kadar tiksiniyordu! Hatta Süreyya’nın nasıl olup bu babanın oğlu olduğuna şaşıyordu. Ardından annesini gözünün önüne getirip ona benzemiş diyordu. Çünkü ona hayran olur, bu kadının bu büyük sabır ve dinginliğine o kadar hayran kalırdı ki, acı dolu zamanlarında gidip başını onun dizine koyarak ağlarsa iyileşeceğini sanırdı.

Üçüncü gün akşamüstü henüz gelmiş olan Süreyya ile Hanım, Hacer, kendisi orta odada oturlurlarken pencerenin önünde Hacer birden: “Ooo, Necip Bey geliyor!” dedi. Süreyya dönüp: “Gerçekten mi?” diye sordu. Köşede perdenin karanlığında Suat kıpkırmızı olduğunu hissetti. Kendini bitkin bırakan kalp çarpıntısıyla o

tarafa baktı. “İşte canım, yanında bizim bey var.” Suat şimdi buraya gelince ne yapacağını düşünüp şaşırarak, kendisi nasıl göreceksen herkesin de öyle görüp fark edeceklerini, titremekten bir sözcük bile söyleyemeyeceğini sanarak tükeniyordu.

Bir an oldu ki, kapı açılıp Fatin’in arkadan gelen birine yol verdiğini gördüler. Necip gülümseyerek girdi, arkasından Fatin:

“İşte bir kırlangıç daha... Dönüş, dönüş... Artık saldırı var...” diyordu.

Necip gülerек: “Kırlangıçlar galiba yazın geri döner...” dedi.

Suat, Necip’in gözleri kendini arayıp bir süre bir yana doğru dönmüş kaldığını ve bu anda bu gözlerde bir kararsızlık, bir karanlık, mutsuzluk gördü. Sonra da hanımefendinin çıkışlarına karşılık vermek için ona döndü. O nedenini açıklarken, Fatin Hanım’a hak vererek: “Eh ne yapalım, insanlık bu...” diyor, sonra herkese bakarak: “İnsan işte, içinden geldiği gibi davranır. Bu insanın huyunun gereği... Öyle mi Süreyya’cığım!” diye ona bakıyordu. Sonra birden artık bu yeter dercesine bir hareketle sözün yönünü değiştirdi: “Ama bir lüfer buldum ki... Bayılacaksınız” diye herkesi susturdu. Eliyle göstererek ve anlatarak: “Bu kadar, tamam bu kadar vallahi... Birden öyle özendim... Ama ne balık... Bir görseniz...” diye tamamlayamıyordu. Sonunda yaptığı özverinin değerini iyice hissettirerek: “Aldım” dedi. Ve bir şeyi gizli tutuyormuş gibi parmağını ağzına götürdü:

“Ama ücretini sormayınız... Korkarsınız... On beş-ten aşağı vermedi... Terslik bu ya, hainlerin tanesi de üç yüz dirhem¹² geliyor...”

Suat karanlıkta, Necip pencerenin önünde aydınlıktaydı. Fatin konuşurken hepsi ona bakıyordu. O zaman Suat, birkaç kez Necip’in gözlerinin kendine özlem ve istekle baktığını fark etti. Bir an oldu ki kendisi de baktı. Bu iki canlı karşı karşıya gelince oradakilerin hepsinden çok birbirine yakın olan iç dünyalarının çırpınışlarını hisseder gibi oldular. Suat bu haftadan beri onu o kadar seviyordu ki, kendisine uzak yerlerden saldıran bir gürültü akıntısı gibi kalkıp ona geldiği için teşekkür etmek, “Seninim, beni götür!” demek coşkusunu buldu. Ona derin bir minnettarlık ve bağlılık duyuyordu.

Fakat Hacer’in bir sözü onu dondurdu. O şimdi Necip’e çıkışıyor, “Maşallah, efendim, artık bilmem nasıl gelinebildi?” diye başıyla “Seni, seni” yapıyordu. Sonra ince dudakları sivrildi: “Artık tabii sık sık onur verirsiniz.” Ve gözleriyle Süreyya’yı gösterircesine bakarak: “Bunlar buradalar mı, yoklar mı? Sık sık gelirsiniz artık. Öyle mi?” diyor, böyle başlayan bakış, sözün sonuna doğru Suat’a yönelerek, şeytanca bir gülümsemeyle parlıyordu.

Oradan buradan konuşmalar sürüyordu. Necip, hem arada sırada söze katılıyor, dinliyor, hem arada sırada kaçamak bakışla Suat’a bakarak ondan bir gülümseme, okşayıcı bir bakış, bir sevgi belirtisi bekliyordu. Oldukça neşeli görünüyordu. Onlardan özür diliyor, Fatin’le eğleniyordu. Balık konusunu kurcaladıkça

12 300 dirhem 1 kg civarındadır.

öbürü parmaklarını birleştirip ağzına götürerek: “Ama ne balık... Vallahi billahi görseniz şaşırırsınız...” diyor-du. O zaman Necip: “Pek az çıkıyormuş” deyince Fatin: “Dedim ya, on beşten aşağı vermedi. Hem de tanesi...” diye yeniden anlatıyordu. Fakat Necip gittikçe neşesi-nin yapmacık ve sahte olduğunu görüyor, kara bir ke-dere gömülmeye başlıyordu. O kadar umut ve istekle geldiği hâlde Suat’ı, durgun, donuk gördükçe şaşıyor, hayıflanarak: “Ne oldu acaba?” diyordu. Oysa Suat, Necip’in sık sık kendine dikilen bakışlarından bunaldığı-nı, herkes biliyor da anlam yükleyecekler, şimdi Hacer bakıp görerek anlayacak gibi korktuğu için, “Bakmasa, bari bakmasa...” diye ona kaygısını anlatmak istediği için öyle duruyordu. Necip: “Bir haftadır onu görme-dim. Ondan ayrı nasıl yaşadığımı bilmiyor. Demek beni çabuk unuttu. Benden bir güzelliği, bir gülümse-meyi sakınıyor. Acaba kırgın mı?” diye üzüliyordu. Bir haftadır ne olduğunu bilmediği için sonsuz bir umut-suzluk ve acı iç dünyasını kaplıyor ve yayılıyordu. Ka-dınların yapabileceği anlamsız bir davranışla, sıradan bir gülümsemeyle mutlu edişlerini umduğu halde ken-disinden kaçan bu bakış onu tüketiyordu. Öyle oldu ki, yemek boyunca boş konuştu. Her an yenilenen umudu-nu izleyip neşesini yerle bir eden sıkıntılarını gösterme-mek için zorla gevezelik ediyordu. Onlara Beyoğlu’nu anlattı, söyleyecek tuhaf şeyler buldu, güldürdü ve gele-li iki saat olduğu halde ondan gelecek bir bakışa kavu-şamayınca, onun hâlâ renksiz ve anlamsız durduğunu görünce içinde bir gücenmenin, çabucak öfke ve kız-

gınlığa dönüşen bir gücenmenin kök saldiğını duyarak suskun ve karanlık kaldı.

Daha kahve eldeyken beyefendi işaret edince Fatin tavlayı gürültüyle ortaya açtı. Onlar orada bir grup oluşturdular. Yemekten çıkınca karanlık bir köşeye çekilmiş olan Suat, tavla için mumlar gelince yine ılık altında kaldı. Gölgede doyasıya Necip'e bakarak, onu üzdüğü, üzgün gördüğü için kendini böyle durmaya zorlayan şeylere kızarak kederlenirken, yeniden herkesin bakışına hedef olunca içi daraldı. Necip ise geldiğine pişman, yaşadığına pişman, karar veremedenden kalıyordu. Hanımefendinin yanındaydı. Arada bir alçak sesle konuşuyorlardı. Sonra hep susuluyor, yalnız tavla oynayanların sesleri sürüyordu.

Oysa Hacer'in içi daralıyordu. Tavla tarafına öfkeyle bakarak kızılıyordu.

Sonra birden susan Necip'e, gülerek:

"Siz de susuyorsunuz, bu gece ne kadar keyifsizsiniz, a canım!" dedi.

Necip:

"Neden?" diye sordu.

"Bilmiyorum! Baksanıza!.."

Ve Hacer kıkırdayarak Suat'a döndü:

"Değil mi Suat?" Suat kapalı bir işaret yaptı. O zaman ona da saldırdı: "Zaten sen de bir köşeye büzülmüşsün ya. Bilmem neyiniz var?"

Necip sıkılarak, Suat'ın oldukça renksiz bir gözle baktığına dikkat ederek, bozuk bir gülümsemeyle: "Sindiririm zamanı..." diyecek kadar güç buldu. Sonra

hanımefendiye kardeşinden söz etmekle bir kurtuluş yolu aradı. Onlar yavaş sesle böyle konuşurken Hacer sözlerine kulak veriyordu. Birden tavlının etrafında bir fırtına patladı. “Yok, ama olmaz ama...” diye Fatin terli burnu, yorgun gözleriyle yemin ediyor, beyefendi elinde zarları sallayarak kahkahalarla gülüyordu. “Zarlar, pul-lar, mars” sözcüklerinin tekrarı arasında fırtına dindi.

Tekrar zar ve pul sesleri uzadı.

Şimdi Hacer’in canı yine sıkıldı, bu kez Suat’a döndü: “Haydi, biz de bezik oynayalım üçümüz, olmaz mı?” dedi. Necip’in yüreği çarparak onunla bezik oynamak mutluluğuna tam bir istek ve heves gösterdi; fakat Suat rahatsızlığından yakındı. Başından rahatsızdı...

“Ha onun için mi susuyorsunuz? Ben de sandım ki... Eğer siz yalıda da böyleyseniz...”

Süreyya başını kaldırıp bu tarafa baktı. Suat’ın kalbi onun bakmasıyla içinden bir şey çıkacakmış gibi hop-ladı. Büyük bir yorgunluk duydu. Onlar konuşmaya başladılar. Süreyya yanlarına gelmiş yalıyı anlatıyor, o abarttıkça Hacer ikide birde Necip’le Suat’a bakarak gözlerinde bir parıltıyla dinliyordu.

Necip:

“Evet, şimdi tekrar tüneyip kalma sırası geldi. Ah, yaz bir daha gelse!” dedi.

Bu son cümleye bütün yoksunluğunun acısını koymak, onu Suat’a anlatmak istiyordu.

Hacer alaycı bir biçimde:

“O niçin o? Kış kötü mü? Bir zamanlar o kadar se-verdiniz... Tersine kış gelince sevinirdiniz...” diye so-ruyordu. Sonra birden aklına bir şey gelmiş gibi:

“Ha kuzum o sizin eldivenin hanımı ne oldu?” dedi.

Suat ölüyorum sandı. Necip heyecanını kahkaha ile geçirmek isteyerek: “Yani madamı demek istiyorsunuz?” diye kapatmak istedi. Fakat Süreyya merak ettiği için kapatamadı. O soruyor, Hacer cevap vermeyerek Necip’e sesleniyordu: “Hanım mı, madam mı?.. Onu soruyorum...” diyordu.

Necip artık ciddi ciddi: “Öldü” dedi. “Eee, eldiven ne oldu, hâlâ saklıyor musunuz?”

“Onu da gömdüm” diye cevap verdi.

Sonra hanımefendinin gülerek yavaşça söylediği söze cevap verecekmiş gibi döndü. Hâlâ Süreyya’nın sorduğunu ve Hacer’in anlattığını işiterek, Suat’ın ne kadar acı çekeceğini ne kadar canı sıkılacağını da düşünerek hem sıkılıyor hem korkuyordu. Fakat hanımefendinin kendisinin hafifçe geçireceği bir sözünü Hacer kapıp: “Evlenmek mi? Necip Bey mi!” dediğini ve ilan ettiğini işitince büsbütün bozuldu.

“Eğleniyor musunuz? Ben daha çocuğum...” diye şakaya vurmak istedi.

Süreyya ciddi ciddi düşünmeye, evlenmemekte bir sebep bulunamayacağını anlatmaya başladı. Necip bunda gizli bir amaç sezdiği için bir cevap vermedi. Fakat ah niçin Suat’ın gözleri ondan insafsız, zalim, yabancı bir ısrarla kaçırıyordu. Niçin öyle susuyor, söz söylerse bile iki anlamsız sözcükle bitiriyor, gülerse bile herkese gülüyordu? Ne olmuştu? Onun sözlerini dikkatle, can kulağıyla dinlediği, onun yüzüne bütün iç dünyasının isteğiyle baktığı halde onlarda hiçbir özel anlam bulamıyordu? Bütün geceyi Necip, iç dünyası bu kaygılarla

karanlık, neşeli görünüp sezdirmemek için konuşmaya mecbur ve çok acılı geçirdi. Fakat sabahleyin bunun acısını çıkardı. Aşağı indiği zaman Suat'la Süreyya'yı yalnız buldu. Ve Süreyya, yeni gelen gazeteye dalmış olduğu için, birkaç dakika Suat'la yalnız karşı karşıya kaldılar. Suat istemeyerek, elinde olmayarak ona o kadar acı çek-tirdiği için bütün gece yanmış, erkenden inerse yalnız kalırız diye uyumayarak aşağı inmişti. Onun da geldiğini görünce bir saniyede onu mutlu edip her şeyi anlatmaya istekli: "Maşallah bu ne erkencilik..." diyerek ona gülümsedi. Bu gülümsemede bütün iç dünyası perişan, titriyordu. Bu, mutlu etmek isteyen ve mutlu olan kadının iç dünyasının verdiği bir gülümseme idi. Necip, bütün iç karanlıklarından sıyrılıp bir bahar içinde kalmış gibi, mutluluğuyla ezilmiş, sade gözleriyle teşekkür etti. Suat ona: "Buradaki yaşamımızı görüyorsunuz a!" gibi baktı. Sonra "Her şey bitti" demek ister gibi bir hareket yaptı. Ve Necip'in ne oldu diye gözleriyle sorgu dolu bakışlarına: "Aman rica ederim dikkat!" diye fısıldadı.

Fakat o kadar... Birbiri ardınca Fatin, Hacer geldiler. Fatin, gazeteye; Hacer, Necip'e yanaştı. Suat bir kenara çekilip Hacer'in ne bitmez tükenmez sözlerle onu rahatsız ettiğine bakıyor, ara sıra onun: "Ama Necip Bey!" diye gülüşlerini soğuk ve hoş olmayan buluyordu. Beri tarafta beyler gazetenin yanında birbiriyle konuşurlarken Necip ne söylüyordu ki, Hacer böyle gülüyordu. Bu, bir süre küçük kahkahaların uzamasından ortaya çıkan bir kıkırtı iken sonra üç aşamalı bir kahkaha oluyor, güzel güldüğünü bilen bir genç kadının savurganlığıyla

glmelerin arkası gelmiyordu. Piyanonun yanına oturdular. Şimdi Hacer uzun uzun bir Şey anlatarak Necip'in gülümsemeyle tek tük verdiği cevaplarını dinliyordu. Eliyle Şöyle dayandığı piyanoda Şimdi ihmalle birkaç ezgi yapmaya başladı. Ama Suat bir erkek olsun da kim olursa olsun gibi bir durumdan o kadar iğreniyordu ki, Necip'e kızılıyordu. Bu kadarının fazla olduğunu, Hacer'in deliliklerine bu kadar oyuncak olmanın uygunsuz kaçığını anlaması gerekir gibi geliyordu.

Onun için, Fatin gazeteyi bırakıp: "Yolculuk göründü. Saat kaç?" diye Süreyya'ya saati sorduğu ve gitme zamanı geldiğine karar verildiği zaman rahat etti. Süreyya, Necip'e: "ıkıyor musun Necip? Beraber çıkalım mı?.." diyordu. Hanımefendi gelmiş, Fatin'e bir Şey sipariş ediyordu. Sonra Hacer'in karışması gerekti. Hanımefendi, Fatin'in Hacer'e aldığı lavantadan bir şişe istiyordu. Öteki, bir taraftan gazetenin son sütunlarına bakıyor, bir taraftan: "Hay hay, efendim... Baş üstüne..." diyordu. Ve hanımefendi parayı sorunca, Fatin'de pek telaşlı bir ret veya kabul etmeme tavrı göründüyse de sonunda mecbur olup: "Yirmi beş... Yirmi beş, efendim... Fakat ne gerek var... Rica ederim... İzin vermeliydiniz..." diyerek parayı aldı.

Artık ıkıyorlardı. Hacer, Necip'e ne zaman geleceğini soruyor o da "Bakalım!" diye tereddütle Suat'a bakılıyordu. O zaman Suat öfkesinden, istemeyerek fakat elinde olmadan kalbinden gelen bir isteğe uyararak, başını çevirdi. Ve onun tam bir umutsuzlukla ıkıtđını görünce Şimdi de içinden bir zehir aktığını hissetti. Evet

onun buraya gelmesini hem istiyor, hem istemiyordu. Burada her an şimdi bir şey olacak mı diye korkmak onu bitiriyordu. Dün gece bir süre kalbinin durduğunu hissetmiş, kulaklarına uğultular saldırmıştı. Bundan başka Hacer'e de kızılıyordu. Necip burada sadece Hacer'in oyuncağı oluyordu.

Hacer, cumbadan onları bakışlarıyla köşeye kadar izledikten sonra birden dönerek:

“Gördün mü babamın sevgili damadını?” dedi. Sonra içinden taşıyormuş gibi bir şikâyet coşkusuyla söylenmeye başladı: “Ah, sen bilmezsin?” diyordu. “Sen bilmezsin ki... Her gün yaşaya yaşaya her halini o kadar öğrendim ki, artık iğreniyorum. Dün geceki balık meselesini biliyorsun a!.. Sonra sabahki lavanta... Sözde para almak istemiyor, oysa ölür. Eğer kendisi mecbur olsa da o bir şişe lavantaya yirmi beş değil, beş kuruş verse, bir ay hasta yatar...” Bu arada acı acı güldü. “Sonra, sonra o gazete... Gazeteyi gördün a!.. Eğer okumadan buradan çıksa akşama döndüğü zaman illa okumalı, yoksa sokakta on para verip de bir gazete bile almaz...”

Suat istemeyerek gülüyordu. “Ama yaptınız?” diye itiraz etti. Diğeri tam bir ciddiyetle yemin ediyordu. “Hep para için, para...” diyordu. Söylerken, ikide bir sokağa bakmaktan geri kalmıyor, cumbanın içinde dizüstü oturmuş kimi zaman dayanarak, kimi zaman dinlenerek ciddiyetle anlatıyordu. Biraz sonra ona bakarak: “Para için neler yaptığını bilsen...” dedi. Sonra gülererek:

“Bilmem sana söyleyeyim mi? Gece gündüz parasızlık şikâyeti ile biraz para biriktiriyor, vallahi biriktiriyor.

Benden saklıyor. Ama eminim; bir şeye harcadığı yok ki... O kadar parayı ne yapacak? Zavallı Perizad, giysilerini süpüre süpüre, lekeleri çıkaracağım diye uğraşa uğraşa ne hallere giriyor bilsen... Aman, hanımcığım, illa yaka... Siliyorum, siliyorum... Bembeyaz oluyor...” diyordu. Hâlâ damatlık gömleklerini giyer... “Ne yapayım, ne zararı var? Parasızlık bu...” diyor... Daha, daha... Söylenmekle biter, tükenir şey değil... Ara sıra çocuğumuz olsa diyorum da gözleri faltaşı gibi açılıyor. “Sen çıldırdınsa kendini okut, hanımefendi! Benim daha o kadar param yok” diye beni kovalıyor. Çocuk, çocuk... Oysa bilsen ne kadar istiyorum, kardeşim...”

Suat üzüntülü, merak ederek bakıyordu. Diğeri ise şikâyetle devamla: “Benim elimde bir şey bırakmıyor ki, ne yapayım?” diye yarı utanarak kendi zayıflığını anlatmak istiyordu. Suat, çocuk için sızlayan ve şüphe edilemeyecek kadar içten görünen bu kadının yanında bir duygu ortaklığıyla, ona acımaya başladı, onun birtakım hallerine hak vermek istiyordu, onu birtakım zorunluluklar arasında zayıf ve aciz kalmış görüyordu. Birden bu karı-koca arasındaki maddi ve manevi boşluğa bakarak ürktü.

Hacer devam ediyordu:

“Bir taraftan babama o kadar tutundu ki, artık hiçbir şeye önem vermiyor. Bir gün öyle olacak ki, beni boşayacak ve buradan kovacak kendisi burada evin çocuğu gibi yeniden evlenebilecek...” Tekrar acı acı gülmeye başladı.

Birden pencereye eğilip baktı. Telaşla: “Aman kardeşim... Koş koş... Güzel Tahir’e bak...” dedi. Suat bu telaşlı davete uyarak baktı. Bu, sepet ile karşılarındaki

konağın kapısını çalan genç bir hizmetkârdı. O zaman Hacer, nasıl bütün hanımların bunu beğenip “Uşak güzeli” dediklerini anlatarak katılıyor, “İlla Miralay’ın hanımı... Gözlerine bayılıyormuş...” diye bitiremiyordu. Suat şaşkın, “Hangi hanım? Niçin?” diye soruyordu. O zaman Hacer saydı. Bunlar hanımlardı, hatta bazıları-
nın genç ve yakışıklı beyleri de vardı. Şaşıtkça Hacer zaferle anlatarak gülüyor, o kadar merak ve önemle bakarak öyle bir açıklıkla tarif ediyordu ki, kendisinin de onlarla aynı fikirde olduğu görülüyordu. Bununla beraber daha çekingen göründü.

“Ama çirkin bir adam da değil... Allah için söylemek gerekir... Hele gözleri... Eğer ona da beyefendi elbiseleri giydirsen olur biter.”

O gülerken Suat şaşkın, susuyordu. Onun için bir erkeğin güzelliği, incelik ve seçkinliğiyle ölçülürken bunların böyle düşünüşle nasıl kadın olduklarını sorguluyordu. Oysa Hacer: “Canım senin buradan geçerken bayıldığın subaylar, beyler...” dedikçe: “Hayır benim buradan geçerken bayıldığım subaylardan, beylerden haberim yok.” demek istiyordu. Ah, nasıl anlıyor, nasıl görüyordu! Hacer’in iyi bir kocası olsa da yine bunlardan hoşlanacağını, çünkü yapısının bayağı, kirli olduğunu nasıl görüyordu. Ve o hanımları gözünün önüne getirip böyle ufak itirafları, aralarında yaptıkları toplantıları düşünerek iğreniyordu.

Bunun kendisi için garip ve uzun bir etkisi oldu. Hacer’de nasıl kendisine hiç benzemeyen sağlam durumlar olduğunu zaten bilirdi. Fakat uyuşmazlığın bu

düzeyine şaşıyordu. Bu kadarını hiç kestirememişti. Bununla birlikte hanımefendi onun için başka bir ders oluyordu. Onun hakkında en küçük bir azarlama sözü bile söylenmemiş, hiçbir söylenti duyulmamış olduğunu düşünerek: “Hayır, bu kötülükler kocaların kötülüğünden değil, kadınların kendilerinden geliyor” diye karar veriyordu. İyi kadın, kocası kötü olsa bile, karşı koyması mümkün olmayan bir yazgı darbesi altında ezilir, kalırdı. Sevmeye gelince, o öyle sokaktan geçerken karşıdan görmekle erkek sevmeyi anlamıyordu. Bu ona, seveyim diye sevmek gibi geliyordu. Sevmek için farkında olmadan sevmek, sonra ayrımına varmak gerek diye düşünüyordu.

Öbür türlü... İşte Hacer’in, Hacer gibilerin tutku-ları... Ömrünü geçirdiği cumbalı pencerede birini bulup sevip sevilme için geçen yaşamında kendisine uygun bulduğu herkesle aşk oyunu yapmak, işte onların sevmeleri... Sevmek bir hastalık gibi geldikten ve sizi kavrayıp zorladıktan ve acı çektirdikten sonra anlaşılan, o zaman görülüp incelenen bir durum olmalıydı. Kim bilir Hacer bu pencerede kimleri sevmişti? Yani olanak olsa sevecekti ve olanak olmadığı için gerçek yaşamlarına olduğu gibi sürdürüyordu, sadece bir hevesle dönüşü ve yönelişi merak edilen bir düştan ibaret kalıyordu.

O durumda Hacer için ilk fırsat bir düşüş olacaktı. Sanki onun iç dünyası yoktu. Onun düşünceleri, kendini alıkoyan şeyler yoktu. Sadece karşıdan görüp beğendiği bir erkeği gelenek gereği seven, bu kadar önem veren bir kadını anlamak ve onunla aynı düşüncede ol-

mak onun yaşamındaki bütün değerleri yok edebilirdi. O zaman Hacer'in niçin Necip'e o kadar ölüme gidercesine istek duymaya gönüllü olduğunu anlıyordu.

Ama o hangisini seviyordu? Onu anlamak olanaksızdı. Onun her geçene ilişkin bilgisi, merakı, açıklamaları vardı. Ve bir gün istemeden bunu öğrenmiş oldu. Böyle itiraflarla geçen iki günden sonra bir akşam yine sokak üstündeki orta odaya gelmiş, alışılmışın tersine pencereyi boş bulmuştu. Oraya oturdu, birkaç dakika sonra köşeden çıkar çıkmaz yarı çekingenlikle gözünü pencereye dikip oradan ayırmayan orta boylu, topluca bir süvari subayını gördü. Ardından koşarak Hacer'in geldiği görüldü. Hacer, Suat'a hiç önem vermeden cumbanın öbür penceresine dayandı. Onu ancak arkasından görebildi. Demek buydu. Zavallı adam şimdi kendine bakan gözün akşama kadar kimlere nasıl aynı merak ve hoşlanmayla baktığından kuşku duymadan başarılı, zafer kazanmış, hoşnut gidiyordu. İstemeden öğrendiği bu durum ile sıkılırken Hacer birden dönerek elindeki lavanta şişesini gösterdi. Katılarak gülüyor, Suat'ın merakını görerek: "Boşuna, anlayamazsın!" diyordu. Sonra anlattı: "Hani önceki gün!" dedi. "Annemden lavanta için yirmi beş kuruş almadı mıydı? Oysa işte..." şişenin altındaki fiyat kâğıdını gösteriyordu. Suat orada on sekiz kuruş yazılı olduğunu gördü. Hacer dudaklarında küçümseme, acı bir gülümseme: "Budala adam hem yapıyor, hem yapmasını bilmiyor... İşte..." dedi.

Suat üzgün, gerçekten rahatsızdı. Söyleyecek söz bulamayıp, kaçmak isteyerek, ateş üstünde gibi duruyor, Hacer'in kocası hakkında söylediği ağır sözlerden buna-

lip ne yapacağını bilemiyordu. Onun karşısında kendini usandıran bir başka konu da Necip meselesiydi. O, kendi itiraflarıyla saatler geçirirken kendinden de söz almak merakıyla ara sıra gözleri parıldardı. Bu kadında bu yolda bir şeyler konuşmaya yönelik tehlikeli bir istek, konuşurken bütün benliğiyle meşgul olarak gözlerinde bir ışıltı vardı ki, Suat şaşıyordu. Konuşurken birçok konu Necip'ten söz açmaya yol açabilirdi. O zaman Necip'in bekâr yaşamından söz edip merak ederek: "Onun başka işi yok ki... Hep kadın peşinde..." diye derin bir konunun iç yüzünü araştırma isteğiyle parlayan gözlerine bakardı. Fakat Necip hep Batılı kadınlarla ilgilendiği için onu sevmiyordu. "Bu kadınları nasıl da seviyorlar, anlamıyorum?" diye dudaklarını büküyordu. Aslında beğenmekle birlikte karşılaştırmada yine onları haksız çıkarmaktan başka bir şey yapamıyordu.

O, böyle konuşurken Suat ağzından, gözlerinden bir söz, bir bakış, sessizlikten bir anlam çıkacak, bir şey sorulacak, sonra abartılarak yeni bir yalan daha üretilecek diye titrer, "Vallahi bir şey bilmem... Bir şey yok..." andıyla düşünce olarak o kadar meşgul olurdu ki, hemen ağzından kaçacak sanırdı. Zaten var mıydı? Bir şey olmadığına hem de içtenlikle ant içemez miydi? Onların yanında kendini o kadar arınmış görüyordu ki, suçsuz olduğuna ant içmekten korkmuyordu. Fakat hanımefendinin yanına gidince bu duygu bütünüyle tersine dönüyor, o zaman kendini onlarla karşılaştırdığına utanıp uçurumda bulunduğunu inkâr edemiyor, bir an gücü kalmadığı o yakıcı düşüncelerle kendini yıpratın bir çelişki yumağı içinde ölüyordu.

19

Hacer pencerede birden “Ooo!” dedi. Suat “ne var” der gibi baktı. Öteki başını çevirmeyip cama yaslanarak cevap verdi: “Necip’le Süreyya!” Ve birden kalp çarpıntısıyla rengi solan Suat’a anlamlı bir bakışla bir saniye bakıp sonra yine cama yaslanarak: “Artık elbette gelir... Siz burada mısınız, yok musunuz?.. Bütün yaz iki kere gelmedi.” Sonra bu sözlerde hiçbir gizli anlam yokmuş gibi oldukça doğal biçimde başını çevirip gözleriyle çağırdı:

“Aman gel bak Suat, ne hoş bir adam... Yanlarındaki subay... Koş bak...”

O zaman Suat, bunun süvari subayı olduğunu gördü. Bu adam Süreyya ile konuşuyor, Necip biraz ötede onları dinlemiyormuş gibi yanında duruyordu. Sonra subay ayrılmak için selam verdi ve pencerenin altından geçerken yine yukarı baktı. Hacer’in omuzlarında bir gülüş kıpırdadı. “Aaa” dedi. “Sanki o da ne? Niçin öyle bakıyor?” Ve sonra, beyler oraya geldikleri zaman Suat, daha gideli üç gün olmamasına karşın Necip’in gelmesiyle kaygılı, “Ben gelme dedim, yine niçin geldi?” diye öfkeli, bununla birlikte yine dağılmış, yine yorgun

kalmışken, Hacer'in Süreyya'ya ve subayın kim olduğunu tam bir rahatlık ve hoşnutlukla sorduğunu göreyerek şaşırdı. Hacer, o kadar doğal ve özgür davranıyor, bu kötülüğü öyle duraksamadan, adeta haz ve tutkuyla sürdürüyordu ki, Suat, kendisinin nasıl bu kadar saf olduğuna şaşıırıyordu. O ne kadar korkmuştu. Hâlâ ne kadar korkuyor, kaygılanıyordu. Oysa herkes, işte bütün bir mahallenin en saygın hanımları, iri yarı güzel bir köylü için can atıyordu.

Korkunun yanına şimdi bir de öfke ekleniyordu. “Niçin geliyor? Niçin?” diye kendini yiyip bitiriyordu. Anlamamış mıydı? Giderken başını çevirmişken bunun “Hayır gelme!” demek olduğunu kavramamış mıydı? Öfkeyle haksızlık ederek “Öyleyse Hacer gel dediği için geliyor” demek istiyordu. Demek kendisi için gelmiyordu. Ve mademki kendisi için gelmiyordu... Suat, gözlerini buğulandıran bir öfke bulutu içinde bir rahatsızlık bahanesiyle uzaklaşmak, görünmemek, yemeğe bile inmeme isteğine kapılıyordu.

Necip herkese söz söylerken Hacer'le konuştuğunu, garip bir gülümsemeyle ona yanıt verirken hızlıca söylediği sözlerin etkisini merak ediyormuş gibi kendini de süzdüğünü görerek dinlemiyormuş gibi davrandı. Ama hiç olmazsa anlasaydı da sakınsaydı. Onu tersine, fazla bir sevinçle, konuşarak Hacer'i güldürür gördükçe önceki düşüncesi güç kazanır gibi oluyor, “Hayır, haksızlık etmemişim... Galiba onun için geliyor” demek istiyordu. İçinde buna inanmamak ister gibi duran duyguya karşı, Necip'i küçümseme isteğini bastırarak

kendini tutuyordu. Çünkü ona yüz yüze bir söz söylemek mümkün olsaydı ilk sözcüğünün bir hakaret olacağını sanıyordu.

Ve onun elinden geldiğince acı, yakınan bir bakışla baktığını gördükçe anlamsız görünmekte bir oç alma tadı bulmakla birlikte hepsinden usanıp, yorulup ağlama isteğinin bastırdığını da duyuyordu. Bu acıya tutsak olmak için ne suçu olduğunu düşünüyor, artık dayanamayacağını, her yandan gelen bu saldırılar karşısında güçsüz, kimsesiz ve mutsuz kaldığını görerek boynunu eğiyordu. O zaman Necip'e: "Hayır, sana gelme diyorum. Ne kadar mutsuz ve perişan olduğumu görmüyor musun?" diye yakınmak gereksinimiyle eziliyordu. "Hiç olmazsa bu kadar sık gelme... Çünkü artık her şey sona erdi" demek istiyordu. Gerçekten her şey sona ermiş miydi? Hiç olmazsa tümüyle sona erdirmemek için önlem gerekiyordu. Oysa Necip o kadar ilgisiz davranıyordu ki, bu olanaksızdı. Ve bu gece Süreyya ve Hacer'le birlikte onların dört kişi kaldıkları bu odada, Necip'in böylesine Hacer'in oyuncağı olduğunu görerek acıma ile öfke arasında, yatma vakti geldiğinde bir işkenceden kurtuluyormuş sanacak kadar acı duydu.

Oysa bu bugün yarın yine gelecekti. Bu, Suat'ta ateş ve telaş yaratacak kadar merak ve önem kazanıyordu. Onun anlamayan, böyle bir soğukluk görmek için ne yaptığını soran acı bakışları karşısında şefkat duyuyordu. Özellikle Hacer'den ayrılıp birden kendine yönelen bu bakış, o gizli ilişki, bu şefkati o kadar alevlendiriyordu ki: "Ah, seni mutlu görmekten başka bir hayalim yok...

Yemin ederim başka bir şey istemiyorum... Fakat ah, mümkün olsa da şu işkenceden kurtulsak!.." diyordu.

Evet, niçin açıkça söylememeli? Bu her yönden katlanılamaz yaşamında yoksulluklarına tek çarenin, hepsini, her şeyi bırakıp gitmek olduğunu, tümüyle onun olmayınca huzur bulmanın mümkün olmadığını uzak ve erişilmez bir düşü düşünenler gibi gizlice görüyordu. Fakat bunun olanaksız olduğunu da hemen, belki onu düşünürken birlikte duyduğu umutsuzluk ve tembellikle artık ölümden başka bir sığınak kalmadığını anlıyordu. Her şeyi bırakıp gitmek, önce delilik saydığı bu kuruntu, yeniden yeniden düşündükçe alışılıyor, artık bütün saatlerini kaplıyor, kimi zaman pek kolay bir davranışmış gibi öncesini ve güçlüğünü unutup yalnız mutlu ve huzurlu yaşamlarını düşünmeye yönelterek sevindiriyor, bir an oluyordu ki düşüncede aştığı uzaklıklardan ürküyor, bunu gerçekleştirmek şöyle dursun, düşünmek bile korkunç bir acı, bir ihanet gibi geliyordu. O zaman içinde bir yara açılıyor, yakıcı bir duygu hissediyordu. Herkesin, dünyanın nefretini, ailesinin, babasının adını ve onurunu lekelemeyi göze alacak kadar güç bulduğu oluyordu, bu iki yüzlü ve kötü insanların sözde kalan bu değerlerini küçümsüyordu. Böyle olmakla birlikte bu işte ona olanaksız görünen, uğursuz bir yan vardı. Onu asıl düşündüren Necip'in içtenliği ve ciddiyeti ve bundan emin olma olasılığının da bulunmamasıydı. "İnsan, eminim sandığı şeylerde o kadar çok yanılır ki..." diyordu. Hem Necip, bu büyük özveriyi yapacak kadar kendini seviyor muydu? Eğer

şimdi o kadar seviyorsa bile bu güç ve gençlik sonra da sürececek miydi? Çünkü bir gün onu üzgün ve pişman görmek, ölmekten beter geliyordu. Bundan sonra bu yapılsa bile huzurlu ve geniş bir ömür sürebilecekler miydi, herkesin haklarında düşünecekleri, özellikle o kadar aşağılamadan dolayı yaşamları zehir olmayacak mıydı? İkisi de, birbirine bakıp geçmiş i düşünmekten kendini alamayacak kadar içten ve alıngan olunca bu yaşam mümkün müydü? Daha bir ay önce, bu kadar geri dönüşü olmayan bir şey yapılmamışken de, henüz başlangıcın öncesinde birbirleri için böyle şeyler için acı duymamışlar mıydı?

Daha bu aşamaya varmadan, ilk değ erlendirmelerinde umutsuz oluyor, özellikle Necip'i Hacer'in karş ısında öyle gördükçe onun ciddiyetinden kuş ku duyuyor, umutsuzluğu artıyor, o zaman baş ı bu yükler altında güçsüz, karmakarış ık, acı dolu, hep çaresizlikler arasında dayanıksız kalarak, nereye dönse bir uçurum görerek: "Ah kötü, bu iş te bir uğursuzluk var. Hiçbir şey yapmak olanaklı değ il!" diyordu. Yalnız her şeyden vazgeçip yine eski yaşamına gömülmek isteyerek kalıyordu. Her şeyi unutup, unutmaya çalışıp: "O bir düş idi, geçti..." diye bundan sonra yaşamına herkes gibi katlanmak, o geçen birkaç aylık mutluluğun böyle birden ve sonsuza dek sönmesini kabullenmeye hazırlanmak gerektiğini görüyordu. Ve kendi kendine bu yakıcı zorunluluğu düşünürken baş kaldıran kalbine karşı uzak bir ses en akıllıca olanın bu olduğunu anımsatıyordu. Bu pek gizli, çabucak yok olan bir şeydi, belki olanaksızlık ve umut-

suzluktan doğuyor, güç bulmak için kabul ediliyordu. Fakat hissediyordu ki, Necip o kederli gözleriyle gelse, o ateşli sesiyle: “Hayır, Suat, sen burada böyle tükenmeyeceksin, ben sensiz yaşayamıyorum. Seni götüreceğim; gelir misin, benimle gelir misin?” deseydi, hepsini, evet her şeyi unutabilecekti. O kadar çılgın, o kadar güçsüz olduğu anlar vardı. Onun sesine, o önerisine o kadar tutkun ve özlem doluydu. Böyle zamanlarda geleceği düşünse bile bir kez tümüyle onun olduktan sonra ilk yıkımında ölme olanağı, kendisini inandırıyor ve yatıştırıyordu. Sonra “Hep düş, hep çılgınlık! Uyanmalı...” diyor, Necip hiçbir zaman bu kadar özveri yapacak ölçüde kendini sevmiyor gibi geliyordu.

Yine böyle bir anda, böyle umutsuzluğun altında ezildiği bir sabah, Süreyya yeni gitmiş, o eline okumak için gazeteyi almış fakat gözleri kafesin¹³ arasında dalıp kalmıştı. Ardından kapının açıldığını duydu. “Hacer’dir...” diye düşünüyordu fakat Necip’in sesini duyunca irkildi. O: “Maşallah...” diye giriverdi. Oldukça büyük korkuların verdiği şiddetli kalp çarpıntılarına düşünmeden bir aşk coşkusu karışmıştı. Necip’i yine o mutlu günleri, yalnız birbirleri için yaşadıkları günleri anımsatan o derin sevgi bakışıyla görünce bütün kuş-kuların, kırgınlıkların sona erdiğini fark etti.

Fakat Necip, dış görünüşteki sevincinin gizleyemediği bir bakışla bezgin ve kederliydi. Karşılarında bir acının boyun eğişi vardı. Her şeyden usanmış, dünyada

13 Osmanlı konut mimarisinde, evin özellikle harem bölümüne açılan pencerelerde kullanılan, dışarıdan içerinin görünmesini engelleyen ahşap parmaklıklı ya da oyma şebekeli pencere düzeni.

hiçbir isteği kalmamış insanlar gibi konuşuyordu. Bu bir haftalık yaşam onu yıkmış, harap etmişti. Önce resmîyet içinde başladı. Sonra yavaşça yaşamını anlatmaya başlayınca yakının bir tavır aldı. Kendinden söz etmeyecek yaşamının ne kadar boş, ne kadar karanlık geçtiğini anlatıyor, artık dayanamayacağını hissettirmek istiyordu. Suat, bir söz söyleyemeyerek, onun karamsarlığıyla iç daralmasına yeniliyor, suskun ve kederli, birden durumlarının hüzne ve korkusuna gömülmüş, dinliyordu. Sonra Necip kendilerine geçti. Ondan uzak, ondan yoksun yaşam onu tüketiyordu. Şimdi onun Boğaziçi'nden inmemek isteğini anlıyor, her şey sona erecek diye korkmakta haklı olduğunu kabul ediyordu. Acı bir yakınmayla: "Fakat asıl sen bitiriyorsun..." dememek için dişini sıktı. O, önce buraya gelirlerse daha sık görüşürüz sanmıştı. Burada bulundukça görüşmek için bin türlü gerekçe çıkabilir diye düşünmüştü. Oysa orada... Kalsalardı...

O yaşamı düşündükçe ürkmüştü. Gitmekten çekinerek ve gitme isteğiyle yanarak, bir karar veremeyerek geçecek o cehennem yaşamından o kadar korkmuştu ki, İstanbul'a inince hoşnut olmuştu. Artık buraya sık sık gelecekti. Fakat şimdi... Eliyle umutsuz bir hareket yaparak "Oysa asıl şimdi sona erdi!" diyordu. Sözde asıl neden çevredekilermiş gibi davranıyordu. Fakat ona ağlayarak: "Oysa tek neden sensin Suat, tek neden sen... Eğer sen istesen dünyada benim için başka hiçbir şeyin önemi kalmaz. Ben senden başka hiçbir şeyden korkmam... Fakat sen istemiyorsun, sen kaçıyorsun.

Yalnız sen değil, benden şimdi gözlerin bile kaçıyor” demek istiyordu.

Ve ikisinin dudaklarında titreyip söylenmeyen bu sözlerden, birbirlerini anlayamamaktan dolayı, giderek birbirlerine daha sinsi bir bilmece gibi görünüyorlardı. Onun bu kadar ihanetine karşı Necip, yüreğinde öyle acı bir öç duygusu buldu ki: “Her şey sona erdi!” derken: “Fakat siz bundan hoşnut olmamalısınız!” dedi. Zaten belki onu Suat istememiş miydi? Suat imalı, yakıcı bir bakışla bakıyordu. Necip o acıyla:

“Evet, huzur, artık huzur... Bundan sonra iyice huzur... Benim yüzümden o kadar eziyet ve aşağılanma yaşadınız ki” diyordu.

Suat, gözlerine dolan yaşları göstermemek için başını çevirip sakın bir biçimde pencereden baktı. “Ah bilsen...” demek isteyen, içten gelen taşkına karşı koymak için çabaladı. Necip hâlâ aynı biçimde konuşuyor, yazın kendilerini bunaltmasından, pişmanlığından söz ediyor, böylece sevgi gösteren bir savunma görmek umuduyla, elinden geldiğince acı sözlerle sürdürüyordu. Oysa suskunluğunda, ikisinin yalnız kalışından sıkılmış bir duruş vardı. Sanki iç dünyasını saklayan bir yabancılık, düşüncesinin başka bir şeyle ya da şu durumdan kurtulma isteğiyle uğraşması seziliyordu. Onu yalnız bulmak için buraya bu saatte gelip de istediği gibi yalnız bulunca elinden geldiğince çabalayıp açıklama istemek, işi iyice kavramak kararındaydı.

Ve yeniden onun istekli, yaşama güç veren gözlerinin önünde, o onur kaynağı duruluğundan umut ve

iyileşme içmek amacındayken, iki haftalık ayrı kalışlarının etkisiyle onu böyle yabancı, inatçı, sır saklar gibi kayıtsız ve kendini tutan görünce söylemek istediklerini dile getiremeyerek içinde acı bir yakınma, bir çığlık isteğinin yükseldiğini duyuyordu. Böyle umut beklerken umutsuzluk ve yoksunluk verilmesinin acısıyla öyle zehirlendi ki, bir öç hırsıyla kendisi de zehirlemek isteğine kapıldı ve sözlerini: “Oysa işte hâlâ rahatsızlık veriyorum” diye bitirdi. Sınırsız bir umutsuzlukla güçsüzdü.

“Bilir misiniz gelmek için niçin bu saati seçtim? Biliyordum ki yalnız bulma olasılığı ancak bu vakitte vardır. Bir şey olacak sanıyordum. Üzüntüm azalır diyordum... Fakat işte... İşte gördüğüm karşılık... Ah, aptal!..”

Birden sustu; onun ötekilerden çekindiği düşüncesi tümüyle silinmiş olduğundan, kendisinin istenmediğini ve nasıl olsa o istemedikçe bu durumun süreceğini, artık eskisi kadar sevilmediğini düşünerek bu çaresizlikten bir çığlık yükseldi:

“Ah, bilmem ki ne yapmalı?”

Çılgınca bakarak inliyordu. Suat hâlâ başı cama dönük duruyordu. Her an başını çevirip pek çok şey söyleme isteğiyle çarpışıyor, gözlerinin henüz kurumadığını hissederek yüreğinden yükselen aşk ve acı çığlıklarını bastırmaya çalışıyordu. Bunda bir zorunlulukla boyun eğiş vardı. “Mademki en doğrusu her şeyi unutmak” diye bir ölçüde irade de karışıyor. Ve işte bu kararsızlık ve suskunluk anında “Beni sevmiyor, beni istemiyor artık!” kuşkusu Necip’e bu saniyelerde geldi. Bu, acı bir tırılmalanmayla başladı. Fakat öyle bir acıyla

iç derinliklerine inip yarasına garip bir teselli oldu ki, bir umuda sarılır gibi ona tutundu. Ah, bir kez bundan emin olsaydı; onun bütün nefret ettiği kadınlar gibi birkaç aylık hevesle vakit geçirip, ilk tehlikede rahatını aşkına feda edemeyerek uzaklaşan kadınlardan olduğunu anlasa; bu son ihanetle yeniden yaralansaydı... Hatta şimdi onun aşkı için kendisi kıvranırken, o pencerede başkasını, yüreğini şimdi titretene beklemiş olsaydı... O zaman yine yaralanacaktı. Fakat bu yarada büyük bir iyileşme varmış gibi geliyordu.

Bunun üzerine sevilmediğini anlamak, kesinleşmek için çabalamaya başladı. Bunu garip bir hazla, beklenen bir sevince katılma hazzıyla, kimden kaynaklandığını bilmediği bir öç hırsıyla yapıyordu. Bu hazda fırsat bulan bir burukluk vardı. “Yeniden ne vakit geleyim?” diye sordu. Suat, bu kötü yerden kurtulmak, her şeyi anlatmak içten isteğiyle çabalarken sonunda karar vererek başını çevirdi. “Vallahi o kadar karmaşık ki...” diye başladı. Fakat Necip’in gözlerinde öyle yabancı, öyle duygusuz, onda hiç görmediği soğuk bir bakış vardı ki, coşkusu birden dondu. O zaman çekinerek, duraksayarak, onun inanmayıp alay ettiğini göre göre, bulamadığı sözcükleri araya araya evin huzursuzluğunu anlatmaya çalıştı. Necip, bütün bunların ne kadar dayanaksız bir gerekçe olduğunu görüyor, “Pekâlâ, ya şimdi... Şimdi de Hacer mi var? İşte şimdi de öldüğümü görüyorsun. Şimdi de inliyorum... Ve sen hâlâ taş kesilmiş, hâlâ yüreksiz... Bana bir bakışın bir ay yeter. Bunlar hep yalan... Asıl gerçeği niçin söylememeli?

Senin gözlerin söylüyor ki: Artık her şey sona erdi... Yalan, yalan... Ah, hep yalancısınız!..” diye haykırmak istiyordu.

Bir an oldu ki, Suat onun bu düşüncesinden kuşku duyar gibi oldu. İçindeki coşkunun yeniden o çağlayan gücüyle onun ayaklarına kapanmak istediğini hissetti. “Ah bilsen...” demek için eridi. Fakat Necip o kadar soğuk, öyle karanlıktı ki sustu. O şimdi ayağa kalkmış, pencereye dayanmış, sokağa bakıyordu. Dudaklarını titreten, gözlerini bulandıran bir gözyaşı taşkını içinde artık umutsuz, çaresiz, her şeyin sona erdiğini, onun buna çözüm bulmayacağını, tersine kendisinin bitirdiğini görmekten doğan yaşlar içinde boğuluyordu. Bir süre Suat’ın kendisini ne kadar sevdiğini, kendisi için ne sıkıntılara katlanmaya hazır olduğunu düşünüyordu. Ah, o zamanı yeniden ele geçirmek için yaşamını ne kadar sevinçle verirdi. Çünkü bundan sonra bu yaşamı ne yapacaktı? Önceden katlanamıyordu, bundan sonra ne yapacaktı?

Kapı sert bir rüzgârla açılmış gibi arkasına dayandı. Eşikte Hacer göründü... “Necip Bey gelmiş diyorlar, nerede ya?” diye gözleriyle arıyordu. Onu görünce içeri girdi. “Maşallah, efendim, hiç de haber vermezsiniz...” diyor, Necip’e yaklaşarak: “Nereden böyle? Bu ne onur efendim?” serzenişlerine geçiverdi. Sonra, ikisinin de durumuna bakıp merakla: “O ne o? Ne oluyorsunuz ikiniz de Allah aşkınıza?” diyordu. İnce dudaklarında sivri bir gülümseme duruyor, gözlerinde ateşli bir parlaltı dolaşıyordu.

Necip'in söylediği birkaç söz üzerine merakı siteme dönuştü: "Hani dün gece gelecektiniz? Maşallah, gerçekten sözünüzü tutuyorsunuz..." Necip'in mırılda-narak açıkladığı özörlere karşı dargınmış da affetme-yecekmiş gibi davranıyor, işlenen suçun büyüklüğünü anlatmak ister gibi:

"Bilsen ne kadar bekledim..." diye şikâyet ediyordu.

Suat, başını pencerenin camına dayamış ağlıyordu. Gelmek için kendisinden gizli sözler verdiği bu kadının gözünde Necip'in, komşunun hizmetçisinden bir farkı olmayışına ağlıyordu. Ve onlar olmasa haykırarak ağ-layacağını sanıyor, mendiliyle ağzını tıkayarak, dalmış gibi görünerek, bakmıyordu.

Necip o gün akşama kadar yüreğinde zehir ve ölüm olduğu durumda kalmaya zorunlu olduktan sonra bir tutsaklıktan kurtuluyor sanarak oradan çıkınca, oradayken sokağa kendini atıp özgür kalırsa rahatlayacağını sanırken, şimdi tek başına, bütün kaygılarıyla, bütün yıkımlarıyla tek başına kalınca yıkılıyordu. Asıl beynini ezen, başını çatlatan, türlü çözemediği bir yan bulunuyordu. Yüz bin kez: “Ama nasıl olur? Niçin? Bu mümkün değil!” diyor, bir neden belirleyemeyerek “Bir şey var, ne olduğunu bilmem; fakat mutlaka bir şey var? Ah bunu nasıl anlamalı?” diye merakının bir ölüm derecesine çıktığını, fakat her durumda bir şeyin onu kahrettiğini görüyordu. Bu ateş arasında bu şeyin başka birisi olma olasılığı da düşüncesini bir zehir ile yakıyordu.

Demek her şey tükenmişti... Her şey, bütün her şey... Hiçbir geri dönüş olanağı, geri alma umudu olmaksızın... Büsbütün, ne bir umut, ne bir düş, ne bir şey, hiç, hiçbir şey... Ne bir gülümseme, ne bir bakış, öyle mi? Fakat niçin? Burada, bu işin haksızlığı yüzünden kudurmuşçasına öfkeden çevresini kanlı görüyordu. Niçin? Evet, o ne yapmıştı? Bu aşağılanma ve kepa-

zeliğe tutsak olmayı anlayamadan, bilemeden, nedenini bulamadan sersemlemiş, mutsuz, yoksul yeniden oraya gidiyordu. Ah, oraya onun yanına çıkıp titreyerek varlığını isteyerek can verirken, onun gözlerinde yine o gülümseyişi, onun sade silüetini görmek için yüreğinde ne yoksul bir istek ve tehlikeli bir arzu bulunuyordu. Fakat Suat'ı donuk ve soğuk, yalnız görünüşte bir incelikle gördükçe, yeniden çılgına dönmüşçesine ne yapacağını bilemiyor ve Hacer'in elinde kalıyordu. Baş kaygı ateşiyle çatlamakta iken gülmek, güldürmek, konuşmak gerekiyor, kaçmak için gerekçeler arayarak geldiğine pişmanlık duyuyordu. Hacer onu piyanoya götürüyor, şarkılar, saz semaileri çalıyor; sonra kantolara geçerek eğlen diriyordu. Ve Necip piyanoya yaslanarak, şimdi ötede bir düşman gibi duran şu kadına, bir zaman kendisi için piyano çalmanın bir mutluluk olduğunu acı acı düşünerek bu mutlu olamadan geçen mutluluğa bir öksüz ayrılığıyla ağlamak istiyordu. Acı bir tırmalanışla: "Ah, bir saatlik o yaşam için bütün ömrümü veririm..." diyordu. O sırada Hacer'in çılgınlıklarına neşeli görünerek hıçkır a hıçkır a ağlamamak yahut umutsuzlukla ve asık yüzle kalmamak için ona eşlik ederken, yeniden gelmeyeceğine antlar ederek eziliyordu.

Her gelişinde umutla geliyor, gelir gelmez kaçmaktan başka bir şey istemeyerek onu bir kurtuluş gibi görüp ve yeniden gelmemek andıyla çıkınca yine özlemle yanıyordu. Bu kez bir daha gidip ona yakararak, ağlayarak, onsuz kalınca yıkılıp yok olduğunu anlatarak ona yeniden yaşam vermesi için rica etmek istiyordu. Fakat

onu tek başına bulmak olanaklı olmuyordu. Ve tek başına kalmasını beklemek o denli şiddetli bir ateş olurken tek başına kalsa bile onda coşkusu, zavallı yürekliliğini donduran bir ciddiyet ve ağırbaşlılık görerek ürküyordu. Bir zaman o denli güvendiği bu kadından şimdi böyle ürktükçe, kaçmaya cesaret edemeyecek duruma gelmekte, gözünde o denli büyümekteydi. Sadece bir kez tek başına kaldıkları ilk birkaç dakikada, bin çaba ve yürek çarpıntısıyla, ortada bir yaşam ve ölüm sorunu varmışçasına coşkuyla birçok şey söylemek niyetinde olduğu durumda sinirleri kilitlenip çenesi güçsüz kalarak, en sonunda ancak “Artık sanıyorum ki dargınız...” diyebiliyor ve titreyerek susuyordu. Akciğerlerine dek bitkin bırakan bir titremeye çaresiz kalıyordu.

Suat’ın gözleri, belirgin bir anlam veremeyeceği soru dolu bakışla kendisine yöneliyordu. Necip, şu güzel yaratığın nasıl tek bir sözüne yaşamı ve mutluluğunun bağlı bulunduğunu, gözünde bu bedenin ne yüz bin yaşama değer ölçüde bulunduğunu düşünerek, duraksıyor, bir şey söylemiyordu:

“Bilmem...” diyordu, “O denli surat asıyorsunuz ki...”

Suat, yorgun, sonsuz bir bakışla bakıyor ve bir şey söylemiyordu.

Bir başka kez Hacer’in piyanodan kalkmasını fırsat bilerek birkaç gündür kendini oyalayıp heyecanlandıran niyetini dile getirmek istiyordu. Cesaret ederek ona rica ediyordu. Hem açıkça geri çeviremez sanarak onların yanında söylüyor, hem de belki bir anımsatma olur da geri döner diye düşünüyordu.

Fakat Suat, son derece kısa ve cesaretini kıran bir dinginlikle geri çeviriyordu. “Bitti, ah, ne olursa olsun bitti!.. Onarımı olanaksız biçimde bitti...” diye başını dövüyordu. Ve onu giderek güçsüz ve hasta görüyordu. Kendi geldiği zamanlarda onun birçok şeyi gerekçe göstererek kaçtığını can çekişerek gördükçe acı acı: “Benden kaçıyor, benden... Bir zaman o denli sevdiği Necip’ten şimdi kaçıyor. Demek o denli tiksiniyor. Niçin? Ne oldu ya rabbim?” değerlendirmeleriyle yıkılıyordu. Elinden geri dönüşü olanaksız biçimde kaçtığından emin oldukça geçmişlerindeki mutlu yaşamı, onun kendisini mutlu etmek için yaptıklarını, o uzun geceleri düşünerek, o zamanları ateşlerle geçirdiği durumda bugün yaşadıklarını kavrayamıyor, yaşadığı iki durum arasında dünyalar kadar ayırım bulunuyordu.

Sonra öfke geliyordu. Ve öfke gelince değerlendirmelerle beslenerek ateşli, kanlı bir düşmanlığa çok çabuk dönüşüyordu. Onun elinden gittiğine kesinlikle karar verip bir neden de bulamayınca bütün suçu ona yüklemekte bir öç yabanıllığı buluyordu. “Ben ne yapayım? Daha ne istiyor?” Ona saygı ve kulluktan başka ne göstermiş, onu o denli yüce ve yüksek tutmuştu? O denli özen ve ilgiyle birlikte bu da mı böyle aşağılanma ve alçalma ile son buluyordu? Bu da mı her sevgi gibi sade bir nefret durumunda bir mezar bırakıyordu? O denli eşsiz ve görkemli gördüğü, görkemli olması için her şeyi yaptığı bu karşılıklı sevginin de sıradan, her günkü sevgiler türünden olduğunu kabullenme zorunluluğuyla başkaldırarak başını duvarlara çarpmak ve

bu isteğinin de hemen oracıkta böylesine aşağılık bir biçimde son bulmasını istiyordu. Ah, yaşamından ne denli tiksiniyordu! Onun hiçbir zerresinde sevicecek, yüce, saygıdeğer bir şey görmüyordu. Köpek gibi başlamış, köpek gibi yaşamış, köpekler gibi şimdi sürünmeye tutsak edilmişti.

İlk, yaşama dair düşlerinin büyüklüğüyle kendini aldattığı dönemi izleyen yenilgi dönemi başlamıştı. Önce ün kazanmak, yüce konuma ulaşmak için durmadan çalışmıştı, görkemli amaçlarının temelini tutku oluşturmuştu. Ancak bundan daha hızlı ve kesin biçimde iyileşmek gerekiyordu. Yaşamının bu amaçlarını gördükten sonra, kadınlar bir yaşama yeter düşüncesiyle onlara yönelmiş ve bu, ömür boyunca süren bir yıkıma, sürekli yeni çabalarla, yeni tehlikeli isteklerle acı bir çöküşe dönüşmüştü. İşte bu son, en son çöküştü. Ve bu, her şeyin sonuydu... Artık yaşamına tükürmek istiyordu. Ah, onu nasıl bir şey sanmıştı! Oysa hep, hep boştu. Ün, tutku, sevgi... Hepsi, hepsi, boştu. Tutunacak, yaşamda destek olacak hiçbir şey yoktu. Yokluktan başka hiçbir şey gerçek, hiçbir şey sonsuz değildi...

Ona gidip: “Kadınlar, ah siz hep aynısınız...” diye haykırmak istiyordu. Ve bir gün, öylesine kahrolmuş, öylesine yabanlaşmıştı ki neredeyse onun karşısına kadar gidip düşmanca bakarak bu sözü söyleyecekti. Ancak uzun süredir yakından görmediği için onu şimdi o kadar güçsüz, sararmış, gözlerini o kadar sönük ve bitkin buldu ki, bütün düşmanlık ve öfkesinin gözyaşına dönüştüğünü fark etti.

Evet, Suat ölüyordu. Her şey onu öldürüyor, evdeki yaşamı, Süreyya'nın tutumları, artık büyük mutluluk umduğu sevgiyi toprağa vermesi, her şey... Ancak onu asıl öldüren şey Necip'in Hacer'in elinde katlanarak değil, zevkle oyuncak oluşu, piyanoda, bezik masasında, pencere önlerinde saatlerce gülmeleri, fısıldaşmalarıydı. Kendisini artık sevmeyişine, maddi çıkar sağlayamayınca da onu savsaklayışına, özellikle de onu böylesine paçavra gibi bir kenara atışına katlanabilecek, üstelik gelmezse onu unutabilecekti. Ancak Necip'i gözlerinin önünde bu davranışları sergileyecek kadar aşağı yürekli bulması onu öldürüyordu. İlk kez kıskançlığın öldürücü oyuntusu yüreğini yakıyordu. Onu böyle gördükçe, salt sevilmediğine değil, hiçbir zaman içten sevilmediğine karar vermek onu yıkıyordu. Hem niçin sevillecekti? Kendine bakıp kararmış kapakları içinde gözlerini donuk, yüzünü sararmış buluyor, şimdiye dek o ölçüde sevgi görmesine şaşıyordu. Hiçbir zaman kendisinin eşsiz bir güzel olduğuna inanmamıştı. Ancak herkeste özel bir çekicilik bulunduğu düşüncesindeydi. Oysa kendisinin, işte bir yıl bile bir sevgiyi sürdüremediğini görüyor, hiçbir şeyi başaramadığını ayırt ediyor ve kendini aşağılanmış duyuyordu. Ve acı bir özveriyle birlikte Necip'e hak veriyordu. Sevmekte hakkı olabirdi; ancak gözünün önünde o davranışları sergilemek zalimce bir davranıştı. Hele ara sıra kendisine yine eski üslûbuyla ve tavrıyla yönelişinde dayanılmaz haince bir alay seziyor ve o zaman ateş kesilerek kaçmaktan başka bir şey yapamıyordu. Ve bütün bu savaşım içinde her gün daha çok ölüyordu.

Oysa Necip, bırakıp kaçamadığı için dayanamayarak, yanarak, tükenerek gelip de Suat'ı böyle aşağılanmış, karanlık gördüğü için, kederli görünmemek, kuşku uyandırmamak için, çılgınca, bilmeden davranıyor, ayrı yaşayamamaktan ötürü geliyor, onu öyle bulduğu için tükeniyordu. Ve önce böyle birbirini yanlış anlamaktan başlayan kırgınlık, konuşulup açıklanmadıkça, yavaş yavaş bağladığı düşmanlık rengi öyle bir duruma geldi ki, bir süre sonra Suat, onu o durumda görüp ölmemek için onları baş başa bırakarak kaçmaktan başka çözüm bulamaz oldu. Ancak hiçbir şey yapma olanağı yoktu. Nedensizlik, çaresizlik içinde çıldırmak istediği bu bunalım ve çöküş dönemlerinde yalnız kendini tüketiyordu. Ve bu öylesine karmakarışık bir yaşama dönüştüyordu, o kadar kararsızlık içinde sürükleniyordu ki, artık gözünde hiçbir şeyin değeri kalmıyordu. Buna karşılık, aklını yitireceğini sandığı, haykırmak istediği fırtına saatleri, “Ama ben ne yapacaktım? Ben ne yapacaktım? Niçin?” diye her şeyi duyurmak istediği kin ve nefret anları da ardından geliyordu.

Bir gün bu son noktaya ulaştı. Bir akşam yine kendini tutamayarak, belki bir gülümseme görürüm, belki yoksulluğumu görür de pişman olur diyerek konağa gitti. Hacer'le hanımefendi oradaydı. Suat'ı göremediği için umutsuz, sormaya çekinerek, yemeği bekledi ve titreyerek onun sararmış yüzü, solgun gözleriyle şimdi geleceğini düşünürken Süreyya tek başına indi. Ve onun rahatsız olduğu için inemediğini söyledi; bu, paramparça eden bir darbe oldu. Son ve öldürücü darbe... Bu artık her şeyin sonuy-

du. Demek her şey bu kadar, bu kadar iyileşmez biçimde bitmişti? Demek artık onu varlığıyla bile o kadar rahat-sız ediyordu? Bir zaman onu tam tersine mutlu ettiğini ve kendini görmek, yanında tutmak için neler, ah neler yaptığını acı acı düşünerek gözlerine yaşların dolduğunu hissetti. Ancak birden öfke ve kin bunları kuruttu. Bu aşağılanma, katlanma sınırının çok üstündeydi. Öyle ki, çılgınca elindeki çatalı bıçağı fırlatarak sokağa atılmak ve...

Evet, artık ölmek istiyordu. Mademki her şey bitmişti, mademki her şey bu ölçüde bitmişti, artık ölecekti. Hem nasıl bir bitiş, nasıl bir bitiş ya rabbim? O bütün bir arılığı ve soyluluğuyla bu kadın o kadar saygı ve sevgiyle sevip yücelttikten sonra şimdi, ah şimdi ne kadar, onu da ötekiler gibi hafiflikle, aşağılamayla kabul edip iki buluşmadan sonra eskiyip atılan bir ayakkabı gibi bırakmış olmayı ne kadar istiyordu. Ona gidip “Ah, siz hepiniz aynısınız!” diye aşağılamak için nasıl bir isteği vardı. Acı acı: “Beni pek budala sanmıştır!” diye gülüyordu. Ancak bu da olanaksızdı. Hiç öyle görünmüyordu. “Mutlaka, mutlaka bir şey var, ancak ne?” diye kafasını kemirirken, bu denli alçaklık ve aşağılanmayla, rezillik ve miskinlikle kovulmak acısı bir yara açıyordu. Ona haykırmak, kana bulanarak, önünde ölerək haykırmak istiyordu. Ve onun ayaklarının dibinde kanlar içinde ölmenin bir öç yabancılığı taşıdığı duygusuna kapılıyordu. Önce bu düşünceye saplandı. Ne olursa olsun onun önünde kendini öldürecek-ti. Ona, yırtıcı bir düşmanlıkla: “Biliyor musun, sen de, sen de onlardansın. Bense başka türlü sanmıştım...” diyerek ölmek, ona kendi yüreğinin güç ve görkemini

gösterip pişman ettirmek, yıkmak onu hazdan kendinden geçer duruma getiriyordu.

Ve yemekten sonra, bir bahaneyle, ellerinden kurtulup sokağa fırladığı zaman, ateşler içinde yanıyordu. O kadar yanıyordu ki, “Ah bir şey, bir şey” diye inliyordu. “Bir şey, bir çare, bir iyileşme...” Birden aklına gelen düşünceye o kadar tutsak oldu ki, kendini bir arabaya atarak “Çabuk, Tokatlıyan...”¹⁴ dedi. Şimdi araba hızla kaldırımların üzerinde ilerlerken, sanki beyni uyuşmuş, hiçbir şey bilmiyormuş gibi açıklamalarını ve nedenlerini düşünmüyor, acı çekiyordu. Acıya o kadar alıştığı, onu o kadar yaradılış durumu saydığı için ıstırap içindeydi.

Tokatlıyan bu kış gecesinin saat dördünde, ıssızdı, neredeyse kimse yoktu. Sadece birkaç yemekte geç kalmış, masa başında yemekten sonrasının rahatlığı ile sohbete dalmış topluluklar vardı. Orada masaya oturdu. Garsona “Viski!” dedi. Garson, viski ile soda getirmişti ve büyük bardağa bu İngiliz içkisinden iki parmak kadar koyuyordu. Necip “Koy, koy!..” dedi. O, hâlâ “Koy, koy!” diyor ve garson şaşkınlıkla bakarak dolduruyordu. Bardak dolduğu zaman sodayı gösterek “Götür onu” dedi ve ilk yudumda içkinin yarısını içti. İki dakika sonra midesinden yükselen bir ateş bütün damarlarına, beynine yayıldı. Hâlâ o acı, nedensiz, o belirsiz bir sancı gibi eziyet sürüyordu. Ve bu yayılan sarhoşluk arasında, gözleri buğulanıp derin bir özlem

14 19. yüzyıl sonlarında Mıgırđıç Tokatlıyan tarafından Beyoğlu’nda kurulan, Osmanlı’nın geç dönem modernleşme sürecinde diplomatik çevrelerin, aydınların ve sanatçıların buluşma noktası olarak öne çıkan seçkin otel; Pera’nın kozmopolit yaşamını ve Batılı kent kültürünü simgeleyen önemli tarihsel mekânlardan biri olarak anılmaktadır.

ateşle iç dünyası sızlarken, birden mızıkanın ıgıllıkları duyulunca “oh” dedi. Dumanlı bulutlar beyninde acı bir hazla dalgalandı.

Şimdi artık anımsıyordu. Artık bütün aşk serüveni ni, en uzak ve eski ayrıntılarına kadar görüyor ve onları her ayrıntıda uzun uzun düşündükçe, hepsinin sonunda sefilliği ve düşkünlüğüyle yaralanarak, her mutluktan başka bir yara alıyordu. Ve onu bu eziyetlerden çok, en çok yıkan şey, nedenini bilmeyerek anlatamadığı Suat’ın bu davranışını belki küçük bir hareketle önlemek mümkünken, bunu anlayamayarak, yapamayarak, her şeyin böyle sönmesine güçsüz bir tanık oluşuydu. Orkestra o kadar sevdikleri, birlikte o kadar kendilerinden geçtikleri Maskeli Balo’nun bir düşsel ezgisini çalıyor, “Ama dalından koparılmış” bölümüne gelince, bütün o yitirilmiş mutlulukları o kadar keder ve özlemle anımsatan güzel ezgiyle kendinden geçerek, “Evet, dalından... Dalından değil, canından koparılmış, içinden koparılmış...” diye inledi. Viskiyle bastırmak istediği kederi müziğin etkisiyle öyle bir sisle sanki uzaklaşmış, sanki ateşi söndürür gibi bir etki veriyor ve bundaki sarhoşluk zehri, evren duygusu ve bilinci o kadar yükseliyor ve uzaklaşıyordu ki, garsona tekrar bardağını gösterdi. Ve gece yarısına kadar burada kaldı. Artık gözleri ağır bir uyku ile sersemlemiş, yavaş, bulutlu, yüzünün kasları tek tek çekilmiş, gerilmişti. İradesiz ve sürekli biçimde bıyıklarını karıştırıyor, ara sıra o ezgiyi kendi kendine mırıldanarak: “Ah dalından koparılmış...” diye tekrarlıyordu.

Bu sefer Necip, köşkte bir hafta görünmedi. Suat, önce bundan hoşnut olurken giderek kaygılanmaya, daralmaya başlıyordu; onun yüzünden de, ardından da üzüntülü olduğunu görüp: “Ah, bu aşk ne acı bir yaraymış! Ne kötü şeymiş!” diyordu. Onu o kadar çok sevmişti ve severken mutluluğa o kadar dokunmuştu ki, yaşamının bu sarsıntıdan kırılmaması olanaksızdı. Ve her şeyden çok onun şu kadar küçük mutluluk olasılığını bile bir yara yapmak isteyen yazgının elinde çılgılık ve ölüme hazırlanma isteği duyuyordu. Kim bilir, belki Boğaziçi’nde kalsalardı bu aşk böyle bitmez, belki bir mutluluk olurdu. Zaten bir mutluluk sayılmaz mıydı, böyle birbirlerini son sınırına kadar, ölümlere kadar sevmeleri, birbirlerine dünyayı vereceklerini her bakışta, her solukta yeniden anlatmaları ve gittikçe pekiştirmeleri; sevildiğini, sevdiğini, bununla mutlu ettiğini bilerek yaşamaları zaten bir mutluluk sayılmaz mıydı? Bu artık silinmişti. Acı, kötü sonla biten bir düşe dönüşmüştü, öyle değil mi? Ve yaşamında bir şey olabilecekken uğursuz bir rastlantıyla kırılıveren bu aşkın hayali cesedinin ardından sevdiğini toprağa verenlerin

yakıcı yürek sızısına benzeyen bir özlemi vardı. Yaşamın boşluğundan doğan yılgınlık ve bitimsiz iç daralmasına şimdi büyük bir mutluluk fırsatını kaçırıp yaşamını tüketmiş olma duygusu, ayrılık acısı da katılıyordu.

Bu uzun düşünceler, kederler onu büsbütün soldurmuştu. Yüzü birden incelmış, sarı, uzun bir görünüm almış, gözlerinde derin bir yılgınlık belirmiş, bütün yüz çizgilerine sürekli bir acı anlatımı yerleşmişti. Artık ömrü neredeyse bütünyle suskunluk ve düşünceye tutsak olmuş denebilirdi. Süreyya ile küslükleri sürüyor, ikisi de pişman görünmeyerek zorunlu birkaç sözcükten başka söz konuşmuyorlardı. Hacer'in sözlerine yanıt verip vermemeye de önemsemiyordu. Sadece hanımefendinin seyrek birkaç sözüne katıldığı oluyordu.

Necip'in böyle art arda dört beş gün gelmediğini görünce, şimdi kendisi de merak etmeye başlamıştı. Onun gücenmiş olması olasılığı bu merakı kaygıya dönüştürüyor, ona gereğinden fazla sert davranmış olmaktan çekiniyordu. Bir hafta gelmeyince "Demek Hacer için değilmiş" düşüncesi de değerlendirmelerine katılıyor, o durumda Necip'e niçin böyle kaba davrandığını çözemediği anlar oluyordu. O kadar kırgınlığa kapılmıştı ki, dayanamayarak, ateş içindeymişçesine, elinde olmayan davranışlarda bulunmuştu. Peki şimdi? Artık gelmediğine göre, demek gücenmiş, haksızlığa uğramıştı. Özellikle onun böyle günlerce uzaklarda ne yaptığını düşünmek kaygısını artırıyordu. Nerede ve nasıl yaşıyordu? O kadar süre yaşamına bu denli karışmış, bu

denli yer etmişti ki, şimdi içinde bir boşluk, bir huzursuzluk belirliyordu. Bu değerlendirmeler arasında seyrek anlarda hiçbir şey düşünmeyip dalmak, herkes gibi akıp gitmek, her şey bittiği için boş yere rahatsızlık duymak istediği de oluyordu. Fakat gizlice araştırma isteği ve merak duygusu ağır basıyor, düşüncelerini bunlara harcıyordu.

Bir akşam sofrada onun konusunun beklenmedik biçimde açılması bu düşüncelerini daha da güçlendirdi. Fatin, Süreyya'ya Necip'i sordu. Yanıt alamayınca bir kalem arkadaşından duyduğunu anlatmaya koyuldu. Ancak sözü ağzında o kadar evirip çeviriyor, cümleleri, lokmaları çiğnemekle o kadar bölüyor, o kadar uzatıyordu ki, bir sinir ateşi içinde Suat ona bağırarak istiyordu. Fatin, arkadaşından Necip hakkında öğrendiklerini aktarırken, kimi zaman açıkça, kimi zaman kapalı bir sözle cümlelerini belirsizliğe sürüklüyordu.

“Bizim Fehim Bey geçen gece birlikteymiş... Şaştım diyordu... ‘Ne dayanma, ne dayanma, ben kimsede bu derece taşkınlık görmedim’ diyordu...” diye taşkınlığın ne olduğunu söylemeden bırakıp açıklamalara giriyordu. Hanımefendi de anlamak için sonunda anlatmasını istedi. O zaman Fatin, anlamlı bir gülümsemeyle bakarak: “Beyoğlu malum ya, her türlü... Şimdi bir de tiyatro topluluğu gelmiş...” diyerek gözleriyle bir şeyler anlatmak istedi. Ardından Süreyya gülererek: “Topluluklar buraya oyun sergilemeye değil, oyun yapmaya gelirler ve aktrisler sanatlarından çok konumlarıyla ün kazanırlar...” dedi.

Sonra söz başka bir konuya geçti. Suat, yalnızca Necip'in çok eğlendiğini çıkarmış olarak belirsizlik içinde daha da acılandı.

Bu kadarı bile onda soğuk bir sadakatsizlik duygusu bırakmaya yetmez miydi? Oysa ertesi gün Hacer'den öyle bilgiler aldı ki, artık kuşkusu kalmadı. Hacer yanına gelip, yalnız onunla ilgilendiğini gösteren bir ciddiyetle:

“Dün gece bizimkinden duydun ya, Necip maşallah hızını almış...” dedi.

Suat meraklı görünmemek için kendini zorladı. Fakat Hacer anlatmak için yönlendirmeye gereksinim duymuyordu. Necip'in bir aktrisin peşinde dolaştığını, onun uğruna nice özveriler, çılgınlıklar yaptığını; sonunda yanında tutmayı başardığı bir gece yemekte sızdığı için onu lokantada bırakıp kadının başka biriyle kaçtığını, her gece de onu hep o tür yerlerde ve sarhoş gördüklerini anlatıyordu. Hacer anlatırken Suat inanmamak, savunmak istiyor; buna karşın kendisinden uzakta, başka bir kadın için bu kadar aşağılanmaya uğradığı için Necip adına acı duyuyor ve eziliyordu.

Sonra birden başkaldırdı. Bu üzüntüsüne öfkелendi. “Neden? Niçin? Bana ne?” dedi. Artık bu olaydan sonra aralarında hiçbir bağ kalmadığını düşündüğü halde bu adamı niçin hâlâ düşündüğünü çözmek istiyordu. O, ilk güçlüklerde direnemeyerek yeniden eski eğlence dünyasına dalmıştı. Şu kadar ki, önceleri seçkin bir yaşayış sürerken bu kez sakın geçen bir yazın telaş ve öfkesiyle taşkınlık gösteriyor ya da hep böyle davranıyordu da bu kez haberdar olunuyordu. “Zaten onlar o yaşama,

o kadınlara alışkınlr... Artık hoşnut olmalı.” diyordu. Oysa o yaşamdan nasıl gönlü tok görünür, o kadınlar ne denli küçümserdi. Demek hepsi yalandı. Demek o da yalandı. O kadar bugün böyle, yarın başka türlü duyuyor, o da herkes gibi yapay yaşıyordu? Oysa Suat onu ne denli içten ve ciddi sanmıştı. Onun da aldattığını görünce: “Zaten hep öyle, hep... Kimse yok...” diye suçluyordu. Yaşamın bu kadar acılı kötülükleri arasında da bir aşk var diye bütün isteğiyle ona sarılmışken, ondan da böyle aşağılanma, uzaklaşma görmesi o kadar ağır geliyordu ki, bu dileklerinin sönüşü içinde yeniden: “Ah eylül!.. Eylül!.. Yaşamın mutluluğunu bilmemekte, kavramamakta... Oysa onu yaşayıp bilmemek olanaksız... Bir kez eylül geldi mi? Boş... Hiç umut...” diye inliyor ve önündeki yaşamı uzun, renksiz, yorgun günlerle dolu görerek sabra ve dayanma gücünün yetmeyeceğini sanıyordu.

Elinde aşkının kırık oyuncak gibi dağılmış oluşu onu pek üzüyordu. Artık her şeyi aklından çıkarmak, onu uzaklaştırmak istiyordu. Mademki o da yalandı. Artık unutmaktan öte nefret bile duyuyordu. Ah, oysa ne kadar sevmişti, öyle değil mi? Hele ne kadar yanırlarak nasıl sevildiğini sandı ve ilk fırsatta bunun nasıl gülünç olduğunu ne yakıcı biçimde kavramış ne acı ne aşağılayıcı biçimde ne onur kırıcı şekilde anlamıştı... Sadece bir mevsimlikti; işte onun etkisi, güzelliği ve çekiciliği... Ve o anda mutluluğun tadını çıkaramayarak bütün yüreğiyle kul olup hilelerle, kıskançlıklarla onu elinde tutmayı ve korumayı tasarlamadan içten, dü-

rüst bir sevgiyle sevmiş ve bunu göstermişti. Ne kadar ateşle sever ve ne kadar gösterirsem o kadar mutlu ederim diye düşünüyor, onu mutlu etmekten, mutlu görmekten başka hiçbir şeyi önemsemiyordu. “Fakat işte pişmanlık... İşte ders!” diyordu. “Pişmanlık mı, neden? Ders mi, artık neye yarar!” diye omuzlarını silkiyordu. Mademki Necip o kadar hafif ve vefasızdı. Hiç pişmanlık duymuyor, tersine hoşnut oluyordu. Üstelik böyle küçük bir deneyimle bu yıkımdan böyle sağlam çıkışına şükrediyordu. “Ya inansaydım ya bütünüyle inansaydım...” diye ürperiyordu. Oysa neler ummuş, onun ateşli sesinden ne öneriler beklemiş ve buna ne kadar içten razı olmaya hazırlanmıştı!

Bunu düşündükçe, aşağılanmış ve küçülmüş biçimde, boynunu eğerek: “Of, aman!” diye haykıracak denli acı çekiyordu. Bu düşüncelerden, bu derin aşağılanmışlık duygusundan, bu iç acısından kurtulmak için ölmek istercesine çırpınıyordu. Artık düşünmemek, artık unutmak, o günleri yaşamamış olmak istiyor; bunun uzun süre olanaksız kalacağını, böyle birden sönüveren aşkının üzüntülerinin, üstelik bir özür dilenmeden, bağışlanma istenmeden bırakılıp gidilmenin, bu ayrılığın, her ne olursa olsun belli bir süre devam edeceğini bilmenin acısıyla sürükleniyordu.

Bari yaşamında bunun için bir kolaylık, sevicecek bir şey, yaşamaya ve mücadeleye özendirecek bir güzellik bulunsaydı...

Süreyya ile aralarında hâlâ soğuk bir nezaket geçerliydi. Evde hanımdan başka herkesten tiksiniyordu. Bu

duygu, kalbine ilişkin duygularıyla birleşince yaşamını katlanılmaz bir eziyete dönüştürüyor, akşama dek yalnız, yorgun, güçsüz kalmasına yol açıyordu. Bir gece, alışıldığı üzere yatmak için odalarına girdiklerinde, Süreyya gülümseyerek yanına yaklaştı. Ellerini uzatarak, “Hâlâ bağışlamayacak mısın, Suat? Ne kadar kin-ciymişsin!” diye yalvarıp ellerini tutmak istedi. Suat, umutsuzluğu ve çaresizliği altında öylesine ezilmişti ki, birden eski yılları anımsatan içten bir sesle kendine acınıldığını görünce gözlerinin dolduğunu duyumsadı. Bunu ona göstermekten utanarak, kaçacak yer bulamayıp, derin bir umutsuzluğa karşılık sığınma ve yardım isteme duygusuyla onun boynuna sarıldı. “Ah neler çektim, neler!” diye hıçkırmak isterken, onun rica dolu sözleri, öpücükleri ve küçük seslenişleri arasında büyük bir teselli ve iyileşme duyuyor, acılarının keskinliğiyle karışık bir teşekkür ağlamasıyla yaşamından ve mutluluğunun böyle aşağılayıcı biçimde sonlanmasından yakınma gereksinimiyle uzun uzun ağlıyordu.

Onu sadece bir eş göğsü olarak değil, her türlü kederin ağlanıp hafifleyeceği şefkatli bir göğüs sanıyordu. Bu gözyaşları arasında onun Süreyya olduğunu öylesine unutmuştu ki, onu yatıştırmak için söylediği sözlerin kime ait olduğunu fark edince ürpererek: “Ah, bana yaptığını bilsen...” diye onu itmek istedi. Ne var ki Süreyya da tam o konudan söz ediyor ve bağışlanma dileyerek: “Ne yapayım Suat’cığım, öfkeme kapıldım... Kendimi tutamadım... Ama sen de kabul et, o gece biraz gereğinden fazla gergindin... Eğer öyle davranmasaydın kim

bilir...” diye konuşuyordu. Kim bilir, belki orada kalacaklardı, öyle değil mi? Oysa orada kalmamakla farkında olmadan birçok şeyi korumuştı. Süreyya hem kendi hakkını hem karısının onurunu, yani mutluluklarını korumuştı. Onu uçurumlardan uzak tutarken kendisi onu küçük düşürmüş, suçlamıştı, öyle değil mi? Şimdi ona teşekkür etmek, ağlayarak teşekkür etmek gereksinimiyle daha çok göğsüne sokulmak, “Yok, yok, asıl suçlu benim... Sen iyisin, iyisin Süreyya... Sen beni bağışla! Ah, sana ne kadar saygısızlık ettiğimi, haksızlık yaptığımı bilseydin...” diye sızlanmak, daha çok yaklaşarak: “Oh, beni sakla, beni koru!.. Beni savun!” diye sığınmak istiyordu; bu sığınışta rahatlık, teselli ve güç buluyordu. Gözlerinden süzülen yaşlar onu biraz yatıştırmış, sözleri ona kuvvet vermişti. Demek ki hâlâ Süreyya’da şefkat ve sevgi, her şeyi geride bırakıp onu sevecek ölçüde içtenlik ve güven bulabiliyordu; demek ki onu sevebiliyordu. Onu sevmekten çok, ona yaptığı saygısızlıkların bağışlanmasını istemesi gerektiğini görüyordu. Çünkü kuşkusuz ona karşı haksızdı. Onu küçük görmenin ötesinde, onu haksız saydığı için de haksızlık etmişti. O, hep farkında olmadan korurken; kendisi, eğilimlerinin amaçlarına araç olamadığı için öfkelenmiş, öfkesi içinde bile haksızlık ederek hemen umutsuzluğa kapılmış, suçlamaya yönelmiş, bundan bile çıkar sağlama dersi aramış, yönelimlerini serbest bırakıp bütünyle teslim olmak için her şeyi yapmıştı. Ah, bunu şimdi ne kadar küçük ne kadar güçsüz ne kadar hain buluyor; bu düşüş karşısında ne kadar eziliyordu.

Şimdi derin bir sakinlik ve hoşnutluk içinde, ona yakın, şükreder durumda bulunmaktan büyük bir rahatlık duyarak ara sıra gelen hıçkırıklarla, tek tük konuşuyorlardı. Ve Süreyya'nın birden gereksizce Necip'in adını bir kez söylemesiyle bütün bedeni ateş gibi yandı. Bu henüz kapanamayacak kadar derin ve yakıcı bir yara olduğu için tekrar o sakinlik ve rahatlığın ansızın yok olup yerine daha yakıcı ve cana dokunan bir acının bulunduğu, hatta bu durumun hiç ortadan kalkmamış gibi sürdüğünü gördü. Süreyya bunlardan habersiz, gülererek Necip'e ilişkin bilgiler veriyor, ona rastladığını ve kendisini göremiyorlarsa da haberlerini aldıklarını söyleyerek takılınca onun "Azizim, ben de şaşıyorum. Fakat hiçbir kadına bu kadar ateşle bağlanmamıştım. Fakat görsen ne kadın! Kadın değil başka bir şey!" diye anlata anlata bitiremediğini, hatta kendisini bir gece yemeğe çağırdığını söylüyordu. Ve Suat, tekrar aşkına ilişkin kurduğu bütün değerli düşlerin, o mutluluk yuvasının, yakıcı bir çöküşün acı, yürek yakan yasını yaşadığını duyumsayarak hiç, asla bu yaradan iyileşemeyeceğini, ölünceye dek bu ateşle yanacağını, özellikle uzaklaşıp hafızada sade mutluluklarıyla ateşli ve sersemce, can yakan bir baygınlık gibi kalan, o birbirleri için yaşanan, ölmeye tam bir gönül borcuyla hazır bulunulan ve bu kadar sevip sevilince dünyalar ele geçirilmişçesine iç dünya ve yaşamın arttığı, duyumsanan aşk ve mutluluk anlarını bir saniye derin bir pişmanlıkla tekrar görür gibi oldu. Bir kez aşkın bu baş döndürücü öpüşleriyle sarsıldıktan sonra yaşamın hiçbir ilgiye değer olmadı-

ğını kabul etti. Ve tekrar bu denli düşler, umutlarla ele geçiren ve büyüleyen böyle bir aşkın böyle bir düşüş ve küçük düşürölmeyle sona ermiş olmasına içi yandı. Fakat onu pişman olup dönecek diye beklerken, hatta iki günlük bir deneyime karşı koyamayarak böyle Fransız kadınlarının ardından her şeyi unutup dillere düşecek kadar sersem ve hafif bulmak, o denli derin bir kırgınlık yarasıyla onu yıkmıştı ki, yeniden kendini zorlayarak o düşleri aklından uzaklaştırdı. Ve bu kez zoraki bir atımla Süreyya'nın boynuna uzandı.

Artık kesin biçimde o aşkı toprağa vermek gerektiğini, hiç düşünmeksizin bu düşleri gözden çıkarmak gerekli olduğunu anlıyor, mutluluğu sade düşte olan bu mutsuz aşk, şimdi baştan ayağa bir yükten, sıkıntıdan başka bir şey görünmüyordu. Bininci kez olarak bu aşkın katlanılmaz bir yıkım, sade dehşete düşüren bir ceza olduğunu yineleyip duruyordu. Doğrudan ondan eziyet ve acıdan başka bir şey görmemişti. En mutlu zamanında bile bin türlü ateşleriyle kendini yakmış, rahatını darmadağın etmiş, öldürmüştü. Önce neden yokken pişmanlık ve vicdan sızısıyla yanmışlar, sonra ayrılık, kıskançlık çıkmış, ardından küçük düşürölme ve aldatma gelmişti. Ve böyle düşünürken bile: "Fakat o anlar, eziyet saatleri arasında o bayılta ve tek tanesi yüzyıllarca eziyete bedel olan o ürpertici mutluluk ve haz anları!" Fakat ne olursa olsun bundan sonra onun için Süreyya'dan başka kimse olmayacaktı. Onunla tutkulu biçimde mutlu olamayacaksa da hiç olmazsa saygı ve dinginlik bulabileceğini sanıyor ve bu bir yaşam için

yeter, hatta teşekkür gerektirecek ölçüde bir destek olur diye düşünüyordu.

Yaşamı o denli ateş ve eziyet içinde geçirdikten sonra bu dinginlik ona büyük bir armağan gibi görünüyor ve “Mademki aşk ile mutluluk ne kadar olanaksızsa, aşk ile onur da o denli olanaksızdır. O durumda onur ile dinginlik elbette daha üstündür...” diyerek bundan mutlu dahi olunması gerektiğini düşünüyordu.

Fakat bir zaman asıl isteği Süreyya’nın eski sevgisini kendine dönmüş görmek iken, arada yakıcı fakat eşsiz bir aşk yaşamı geçirmiş olduğu için şimdi Süreyya’nın bu dönüşünü, istediği denli sevgi ve bağlılık gördüğü halde yine de çekici bulmuyor, yaşamını isteyerek değil, kendini zorlayarak sürdürüyordu. Başka çıkar yol olmadığını, alışmak gerektiğini anlıyordu. Çevresine bakınca herkesin yaşamında birçok yara, çöküş, sıkıntı görüp alışkanlıkla bunları unuttuklarını düşünerek yaşamı bu denli çok izin verdiği için seviyordu. İşte yaşamında bulduğu en büyük iyilik, bütün kötülüklerinin zararını ödecek ölçüde büyük bir bağış, bu alışabilme gücüydü. Herkes felaketlerine katlanarak başlıyor ve katlanarak alışkanlık edinip dayanabiliyordu. Hanımefendiye bakıp onun nasıl meleğe yaraşır bir sabırla yaşamına tutunduğunu görerek bunda, bu savaşında bir yücelik buluyor ve mademki mutlu olmak olanaksızdır; olmaya çabalamakta, mutlu olamazsa da öyle görünmekte güzel bir sağlamlık, bir güç bulunduğunu düşünüyordu. O zaman razı oluştaki bir kazanım sayılmasa da bir güzellik, özellikle bir rahatlık bulunduğunu anlıyordu. Oysa

yaşama karşı başkaldırı, insanı rahattan uzaklaştırıyor; felaketten felakete değil, yoksulluğa, düşkünlüğe savuruyor; kir içinde sürüklüyordu. Ve birden aklına geldi ki, kış gerçekten her şeyi çürütüyor, yıkıyordu. Fakat öyle çiçekler, öyle fidanlıklar vardı ki, bunları onun sertliğine karşı önlem ve özenle saklayabiliyorlar, güzelce koruyorlardı. Demek yaşamın eylülünde de umutsuzluk ve korku yerine bağlılık işe yarayabilirdi. Bu elbette ilkbahardaki ferahlık ve gençlik olamazdı. Fakat yaşamdan daha çoğunu istememeliydi. Bu bir gençlik olmasa da yine bir yaşam, özellikle dingin ve hiç olmazsa rahat bir yaşam olurdu. Hızlı ve ateşli, biraz daha kendinden geçerek yaşamak isteyenlere gelince, onlar hem başarılı olamıyor hem de sönüp gidiyorlardı. O da denemek istemiş ve işte nasıl yıkılmıştı.

Şimdi artık kendi yaşamını o kadar da iyileşmesi olanaksız görmüyordu. Bu ara sıra yine ayrılıklar, yine üzüntülerle birlikte bir gün mutlaka unutacağına emin olduğu aşkı bir yana bırakılırsa yaşamı kötü sayılmazdı, pek çabuk eski Suat olabilecekti. Çünkü Süreyya ne Fatin kadar tiksindirici ne de buyurgan bir eş olup tersine yönlendirilebilirdi. Ve bundan daha iyisini aramak artık o denli felaketten sonra aklına dahi gelmiyordu. Özellikle boş geçen hanımefendi yaşamında hepsinin yerini dolduracak ve belki aşacak minicik bir bebek de olursa... Ve bu düşünceyle içten içe sevinip açıkça gülerek: “Oh, bir çocuğum olursa o zaman yaşamımı ne denli seveceğim. İşte o zaman mutlu olacağım...” diyor, genç bir kadının yaşamında uğruna can verile-

cek, büyütölüp yetiştirilecek bir çocuğun bulunmasının düşünölmesi bile güç yararları olduğunu kavrayarak “Asıl suçum, asıl eksiğim bir çocuktı...” diyordu. Ve bir hafta geçmeden, şimdiden öyle olmuşçasına, şimdiden durumuna saygı duyduğu ve sevdiği saatler oluyor, hatta bunların arasında o pişmanlıkların, o acıların, o iç sızılarının kalbini gittikçe daha az yaraladığını görerek bir gün tümüyle iyileşeceğine inanıyordu.

Fatin bu gece pek şendi. Gecelerdir iddialar, kızgınlıklar ve inatlarla sürüp sonunda bu geceye ertelenen ve bu gece kesinleşmesine karar verilen bu son oyun, beyefendinin gürültülü bir küfrüyle bitirildi. Pul-lar bir tarafa, zarlar bir tarafa fırladı. Fatin bir taraftan onları topluyor, bir taraftan da: “Aman efendim ne za-rarı var, siz yenersiniz... Doğal değil mi? Allah ömürler versin de...” diye yaltaklanıyordu. Bey: “Zaten bu hafta işim hep ters gidiyor... Haydi, kalk!” diyerek hanıme-fendiye baktı. Fatin, gözlüğünün altından herkese işaret edip sinsi sinsi gülerек onu gösteriyor, gerçek durumda oyunun ödülünü gürültüyle kaçırmakta, öfke arasında söyleyemeyeceğinden korkarak soğuk terler döküyordu. Bu bir çift potin ayakkabı için oynanmıştı. “Tabii mesele kundurada falan değil, Allah ömürler versin, fakat yenilmek kötü” derken, Fatin müthiş bir acı anı içinde onun kalkıp yürüdüğünü gördü. Daha fazla dayanamayarak: “Artık yarın mağazaya uğrarım... Değil mi efendim?” diye can gözüyle bekledi. Ve onun hat-ta dönmeksizin “Olur...” diye homurdanması üzerine artık neşesine neşe katıldı. Yarın gidilecek bir düğün

için Hacer’le eğlenmek istedi. Fakat Hacer, bir iki haftadan beri konuşmalarında ve hareketlerinde çok sinirli ve oldukça saldırgan bir tavırda olduğundan dişlerinin arasından kendini güç kurtararak işi abuk sabuk davranışlar sergilemeye vurdu, herkesi güldürdü; efendi için birkaç “Allah ömürler versin!” daha savurdu. Sonra birden haykırdı: “O ne o?” diye hayretle kapıya baktı.

Gerçekten kapı açılmış ve içeri Necip girmişti. Her sestten bir hayret nidası çıktı. “O ne, nereden böyle? Maşallah... Siz buraya gelir misiniz? Yolculuktasınız sanıyorduk” sözleri her ağızda dolaştı. Necip gülüyordu. Sonra birkaç özür sözü geldi. Fatin’in yanına oturdu. O da bu gece pek şendi. Saat iki buçuktu. Yemekten sonra aklına geldikleri için öylece geldiğini söyledi. Fatin, gülerek ve ötekilere gözüyle işaret ederek: “Nasıl, nasıl?” diyordu. “Kulaklarıma inanamıyorum... Bu kadar fedakârlık, sizden, mümkün değil... Sizin canınız sıkılır mı? Özellikle Beyoğlu’nda, şimdi tiyatrolar, hele o yeni gelen topluluk... Bizim Fehim Bey söyleye söyleye bitiremiyordu...” Tekrar göz kırpmıyordu.

Necip küçümseyerek omuz sallıyordu. Bir dakika hiçbir şeye önem vermiyormuş, gayet yorgun ve bitkinmiş gibi göründü. Fatin bunu yapmacık olarak anlıyordu. Gerçekte hep onu biraz zayıf, biraz bozulmuş buluyordu. Süreyya: “Vay, bu yorgunluğa beden dayanır mı?” diyordu. Onlar şakalaşırken Hacer birden kırdayarak Suat’ın kulağına eğildi. Ve Necip’in sürekli, Suat’ın kulağına bir hasta sesi gibi üşüterek gelen ince kahkahalarını anlatmak isteyerek: “Aman kardeşim, ne

tuhaf, dikkat ediyor musun, değil mi?” Suat acı dolu, dalgın, onun sonu gelmez şakalarla devamlı gülüşlerini rahatsız edici ve yapmacık bularak on on beş günde başka kadınlarla ne kadar değişmiş olduğunu düşünüyordu. Tavırlarına gevşeklik, daha bir düşüklük gelmişti. Sözlerini öncekine benzetemiyor, onları biraz utanarak, yorgun çıkıyor sanıyordu. Ve bu başkalık yalnız sözlerine değil, bütün durumlarına yansımıştı ve giderek daha da dikkat çekiyordu. Onda yenilgi, güçsüzlük, acı bir sersemlik gibi bir durum vardı. Gözleri bulanık ve donuktu, sanki görmüyor ve hatırlamıyor, düşünüyor gibi donuk, sürüklenir bakışlarla dumanlıydı. Sözleri sürüklenerek, sendeleyerek çıkıyor gibiydi. “Acaba hasta mı?” diye içinde bir acı duydu. Bunu bir anda her şeyi unutarak, yine onu eskisi gibi görerek düşündü. Ve onun hastalığı aklına gelip o zamanlardaki şiddetli, can yakıcı duygulanmaları tekrar yaşayınca, geçmişin özlemiyle tekrar durumunun umutsuzluk ve dertlerine dönmek, ani oldu. Ve en çok iyileştirm sandığı, en çok ona ait pişmanlıkları unutup sakinlik ve huzura, artık büsbütün unutma dönemine giriyorum düşüncesinde bulunduğu bir zamanda, onun varlığı ile yeniden şaşırmış, perişan kalmışken, bu hastalık düşüncesiyle büsbütün kırıldı ve yıkıldı. Artık ona yabancı, uzak oluşuna, onu yönlendirip yönetemeyeceğine yanıyordu. İçini bir merhametin kemirdiğini duyduğu bu saniyede ona henüz ilgisiz olmadığını, özellikle olamayacağını, ne zaman görse böyle derin ve henüz atlatamadığı hüznünlerin sızlayacağını, onu böyle kimsesiz ve muhtaç gördükçe, hatta terk edi-

lip başkalarına gidildiğini bile unutacak kadar güçlü bir yardım etme isteği altında ezileceğini hissediyordu.

Birdenbire bu acının altından bir korku, hain, soğuk, çirkin bir korku titremesi meydana geldi. Hepsi gülüyordu. Fatin'in bir iki hokkabazlığına, Necip'in devamlı kahkahalarına Hacer'in çingirakları karışıyordu. Bir zaman oldu ki, Fatin şakayı, eğlenmeye kadar yükseltti. Etrafına bakıp göz ederek alaylarından gayet muzaffer ve sevinçli görünüyordu. O zaman Suat'ın kalbinde acı bir yara açılır gibi oldu. Artık görüyordu. Necip'in gereğinden fazla içmiş olduğunu ve ateşten bunun her an çoğalarak gittikçe göze çarptığını anlıyordu.

Bunda o kadar hor ve aşağı bir durum vardı ki, tavırları o kadar soğuk, eğlenceye düşkün görünüyordu ki, onu o kadar iyi ve saygıya değer bildikten sonra, bu çıkmaz içinde koşuyor, onu görmek katlanılmaz bir acıya dönüşüyor, o kadar gözünden düşmüş, sıradan buluyordu ki, bu sefillik ve aşağılanmışlığına dayanamayarak ağlamak istiyordu. Ve Necip, işte bu hayatı seviyor ve yaşıyordu. Özellikle yaşayacaktı, öyle mi? Onu bu kadar sıradanlığa katlanır, sıradanlıktan zevk alan biri olarak bilmediği için ne kadar aldanmış olduğunu düşünerek boynunu büküyor, "İşte böyle aldanmak, her şeyde, her vakit..." diye inliyordu. Ama onu bu sefaletten kurtaracak, sözünü dinletecek kimse yok muydu? Hiç kimse yok muydu ki, ona gerekirse sözünü geçirsin? "Ama yazık ediyorsun, sen bu hayatların adamı değilsin, ölürsün!" desin... O kadın, o kadın olsun onu bu durumdan alıkoymalı, kurtarmalı değil miydi?

Tam tersine, Necip'in bu durumlara onun sebebiyle düştüğünü düşünüp değeri bilinmeyen zavallı bağıllığının yası ile: "Demek öylelerini seviyormuş. Demek bu hayatları istemiyormuş!" diyordu.

Necip'te keyif o dereceye vardı ki, hiçbir endişesi olmadığını, gerçekten çok mutlu olduğunu gösteriyordu. Kahkahaları peş peşe sıralanıyor, sözleri sanki akıyordu. Halbuki Fatin o kadar eğleniyor, bin türlü belirsizliklerle herkesi o kadar güldürüyordu ki, Necip'in bu memnuniyet ve zekâsının ne kadar güçsüz olduğu, hatta etrafını görüp işitemeyecek kadar duyarsız, ağlanacak kadar hasta ve aciz bulunduğu görünüyordu, bu durum ile Suat, nefret ve öfkesine derin bir acımanın da karıştığını hissediyordu.

Bereket versin hanımefendi yetişti. Önce Necip'i şaşkınlık ve memnuniyetle kabul ettiyse de, dikkatle ayırt etmekten geri durmadı. Suat: "Aman onu götürüp yatırsalar..." diye yakarıyordu. Oysa Necip, gittikçe daha düşkün, bunalmış, kalkıp dolaşmak istiyordu. Fatin gülüyor: "Biz donacağız, Necip Bey elinden gelse soyunacak... Ne ateş, ne ateş... Galiba sıfıra sıfır elde var sıfır... Doğal olarak, öyle mi ya?" diye göz kırpmıyor, sonra Süreyya'ya doğru eğilip düşünürcesine ekliyordu:

"Gözüne yandığımın kadınları. Efendim nerede, ben nerede dedikleri gibi bak... Kendileri nerede, etkileri nerede?"

Hanımefendi, Necip'in yanında ona bir şeyler söylüyor, Necip karşı çıkar gibi görünüyordu. Onlar konuşurken Fatin yine Süreyya'ya eğilip:

“Ama ben de resmini gördüm, gerçekten kutsal bir parça, ne dersin... Hani yok mu, değeri var Allah için...” Suat bunu işiterek anlatılmaz acı bir duyguyla ezildi. Olanaksız olduğu için öldüren bir dilekle kendisinin de daha güzel olmasını, onu hiç olmazsa şu çıkmazdan koruyabilecek kadar güzel olmayı özlemle istedi. Öbür tarafta Necip hâlâ direniyor, artık duyulan bir sesle: “Vallahi bir şeyim yok canım...” diyordu. Sonra boğazını göstererek kısık bir sesle: “Sadece burada, burada... Yanıyorum” diye yineledi. Hacer fırladı su verdi. Onu oturtmak istediler. Ayak diriyor, dolaşmak istiyordu. Oradaki bir kanepenin arkalığına dayandı. Gözleri puslu, bakışları dalgalı durdu. Fatin “Vallahi billâhi” diyordu. “İşte bu, sanki nereye oturacakmış...” Öyle mi ya?” Artık Necip’in, söz söylerken gözlerinin dalıp gittiği, ağzının kıvrıldığı, gözlerinin kaydığı, sanki konuşacağı sözcükleri bulmaya çalıştığı ayırt ediliyordu. Gülmeleri gereğinden fazla sürüyor, sonunda gülmeye benzemeyen biçimde bitiyordu. Sonra ağzından bir soluk çıkar gibi oldu. Fatin hemen “Ha şöyle... Aman biraz piyano çalsan a Hacer?” dedi. Hacer üzüntüyle: “Babam uyumuştur, olmaz ki...” diye gülüyordu. O zaman Necip’in yüzünde bir bulut belirdi. Öfkeyle: “Piyano mu?” dedi. “Hayır teşekkürler... Zahmete lüzum yok...” Sanki birden kararmış, iç daralması çökmüş bir gücenme onu sarmıştı.

Fatin “Ooo...” etti. “Niçin, o niçin? Hani bir zamanlar neydi o kantolar, şarkılar, baleler efendim... Hacer neydi o, kalp sevdalıları mı, ne? Vay efendim vay, ne

şarkılar, ne peşrevler... Artık piyanoyu sevmiyorsun anlaşılan...”

Necip’in kısık ağzından sıkıntılı bir fısıltıyla:

“Artık hiçbir şeyi sevmiyorum...” sözleri sürüklendi.

Hacer gülüyordu: “Ooo... Ya eldivenin sahibi ne oldu?” Suat, Necip’in gözlerinin bir an kendinde karar-
dığını ayırt ederek ölüyorum sandı. Onun karanlık bir duraksamadan sonra kısık sesle yalnız: “Masal!” dediğini işitti. Oh, demek artık eldiven onun gözünde yalnız masal olmuştu!

Fatin soruyor, “Sakın... Hele söyle canım... Nazikçe bir soğuk davranış falan... Deme canım haydi...” di-
yordu.

Necip’in omuzlarında bir umursamazlık hareketi be-
lirdi. “Soğuk davranmak mı?” dedi. “Pöh!” etti. “Sizi te-
min ederim ki, soğuk davranışın ne olduğunu bilmeyen
bir varlık varsa o da kadındır” diye ekledi. “Fakat ihanet
sözkonusu olunca... Bakınız bunda benzeri yoktur. San-
ki sırf bunun için yaratılmıştır.” Sesi öfke ve aşağılamayla
doluydu. Bakışları Suat’tan o kadar inatla kaçırıyordu ki,
genç kadın bu aşağılamanın kendine ait olduğunu sandı
ve ateş gibi oldu. Öbürü sürdürüyordu: “Bayağı denilen
kadınların ötekilerden şu farkları vardır ki, onlarda her
şey önceden bellidir; aldanma tehlikesi yoktur. Kimle iş
yaptığınızı bilirsiniz. Oysa ötekiler, o bir şey sandığınız,
bir şeyler umduğunuz yok mu?.. O ilk ve son kez sizi sev-
diklerini güvence edenler... Bütün bağlılık, bütün sada-
kat olanlar... İhanet eder.” Boş bir kahkaha ile omuzla-
rını silkerek “Zavallılar...” diye yineledi.

Suat, yüreğini bir şeyin kopardığını hissederek ölü gibi dinlerken Süreyya'nın: "Zavallılar kim, kadınlar mı?" dediğini işitti.

Necip, hâlâ kanepenin arkalığına dayanmış, gözleri puslu, ona baktı: "Zavallı mı, kadınlar mı? Ama onlara inananlar... Bizler, biz, işte sen, ben..." diye haykırdı.

Onların kahkahaları arasında Suat, yalnız hanımefendinin sesini işitti:

"Peki evlensene Necip..." diyordu.

Necip son derece komik bir söz işitmiş gibi bedenini kanepenin arkalığından kaldırarak ellerini havaya kaldırdı:

"Ooo... İşte bu iyi. Evlenmek, ben, öyle mi? Bu öyle bir masaldır ki kendimi bildim bileli bin kez dinledim... Evlenmek... Bundan sonra yakışıklı adam, güzel ağaç, güzel at, güzel vapur, kısaca güzel ne gösterseniz bakarım ve belki severim. Fakat güzel kadına gelince... Asla, asla... Artık yeter, dinlenmeye gereksinimim var."

Ellerini sallıyor, "Asla" sözünü davranışlarıyla güçlendiriyordu. Hanımefendi gülerek:

"Canım mutlaka güzel kadın olacak diye bir koşul yok a!" dedi. "Evlen de iyi bir kız al..."

Necip söylemeye gönülsüz gibi:

"İyi bir kız mı? İşte bir masal daha..." dedi. "Canlı mı, cansız mı? O varlığa şimdiye kadar kimse rastlamamış. Eğer bir büyüyle benim için bu mümkün olacaksa... Bence kadınların iyisi kötüsü yoktur. Onların hepsi kadındır, hepsi kadındır..."

Yaşlı kadının sabrı tükenmiş gibi: "Of, Necip yeter..."

diye yakındı. Fatin: “Eee, hanımefendi, hoş görünüz. Doğal olarak, öyle mi ya... Şu dönemde kendisinden kadınlar hakkında övgü beklenmez a, öyle mi?” diye Süreyya’ya bakıyordu. Necip yine kanepeye yaslanmış, başı göğsüne düşmüş, artık susuyordu. Suat, dağınıklık ve baygınlık arasında, Süreyya’nın kalkıp onun koluna girdiğini gördü. Necip karşı çıkarak “Hayır, hayır daha zaman var...” diyor, yatmak istemiyordu. Sonra: “Hem zaten ben gidecektim, kalmak için gelmedim...” dedi. Hepsisi: “Ooo, tamam!..” dediler.

Dışarıda kışın yaban bir gecesi uluyordu. Hanımefendi: “İmkansız...” diye onun yanına gitti. O çabalıyor, diretiyordu. Suat, haykıracak kadar acılı, ateşli, sersem kaçmak istedi. O çıkarken Necip hâlâ diretiyor, hanımefendi ötekilere: “Siz bırakın, bana bırakın. Ben onu yatırayım, haydi siz gidin!” diyordu. Suat, hanımın onu bu korumaya almasına gönülden minnet duyarak, hıçkırıklara kapılmamaya çalışarak odasına koştu. Ah, düşkünlük, ne yakıcı bir düşkünlüktü! O kadar seçkin ve eşsiz olan bu aşk, o aşağılamalardan sonra bu rezilliğe kadar inerek, böyle çamur mu olacaktı? Demek Necip kadınları hâlâ o kadar kötü tanıyor, demek kendini de öyle tanıyordu. Demek kendini de herkes gibi ihanetle, yüreksizlikle suçluyordu? Kendisini de o kadar aşağılamasından sonra bile hâlâ ona acıyıp hâlâ onu mutlu görmek için her şeye razı olacağını hissediyordu. Oysa asıl kendisinin suçlamaya hakkı yok muydu? Kendisi bir köşede, aşkı aşağılandığı, bağlılığı alaya alınıp geri çevrildiği için ölürken o kadınların peşinde, onurunu

unutacak kadar zevk ve eğlenceye dalmamış mıydı? Düşünceleri eziliyor, karışıyor, uğultular arasında kavrayamıyordu. Sonra birden bir çığlık isteği ortaya çıktı. Haykırmak, haykırarak ağlamak için tehlikeli bir istek duydu. Ona: “Ama asıl sensin, asıl sen yaptın...” demek tehlikeli isteği... “Asıl sensin, asıl sen yaptın...” diyecekti. “Ben her şeyi gözden çıkarmak için senin bir sözünü bekliyorum. Hâlâ senin o kadar aşağılamamı unuttuyorum ve sen beni suçluyorsun... Ama sen kendin, işte kendin yapıyorsun, hep kendin...”

Süreyya odaya girdiği zaman o hâlâ ağlıyordu, göz yaşlarını ona göstermemek için yataklığın önünde meşgul görünüyordu. Süreyya: “Uygunsuzluk, delilik...” diye söyleniyordu. Suat, bir saniye sonra, onun karşısına geçmek gerekince ne yapacağını düşünerek korkarken Hacer imdada yetişti. Kapiya vurarak: “Kardeşim, orada mısın? Biraz gelir misin?” dedi ve Suat bir kurtuluş gibi dışarı koştuğu zaman Hacer’in elinden tutarak kendini bir yere götürdüğünü, kıs kıs gülererek: “Aman gel bak, ne tuhaf...” dediğini gördü. Merdivenleri çıktılar, kendi odalarının üstündeki odaya yürüdüler. Hacer kapının önünde durarak: “Dinle bak...” dedi. O zaman Suat, içeriden onun sesini işittiklerini anladı.

Necip’i zar zor gitmek düşüncesinden vazgeçirerek yatması için bu odaya getirmişlerdi. Hanım kendisine birkaç ağır söz söylemiş, darılmıştı. O şikâyet ederek: “Ah bilsen, bilsen...” diyor ve yaşlı kadın her şeyi bildiğini anlatarak şimdi vakit olmadığı için asıl kendisiyle yarın kavga edeceğini şaka yollu söylüyordu. Necip:

“Hayır, şimdi söyleyin... Suçum varsa şimdi söyleyin. Ah bilseniz ne yanıyorum...” diye inlediğini ve hanımefendinin: “Tamam, işte şimdi de çocuk gibi ağlıyor...” dediğini işittiler.

Dışarıda gece, rüzgârın iniltileriyle ağlıyordu. Ve bu inleme arasında Necip’in hıçkırıkları genç kadını harap ediyor, fark edilmeyen birtakım yakınmalarla ağlarken Suat’a bu ses dayanılmaz bir çığlık gibi geliyordu. Hacer: “Vay, annem de bak ne yaptı?” diyordu. Ara sıra Necip’in “Bilseniz...” sözünü tekrar ettiğini, sonra hanımın yatıştırmak için söylediği sözler arasında onun: “Bağışlayın, beni bağışlayın...” diye yalvardığını işitiyorlardı.

Hacer artık neredeyse içeri girmiş gibiydi. Başparmağını bir şeyler düşünürken yaptığı gibi dişlerinin arasında kemiriyordu. Hacer kapıyı daha fazla araladığı için şimdi Necip’in sözlerini biraz daha iyi duyuyordu. Ve o inleyerek: “Ölüyorum, ne yapayım” diye ve “Ne yapayım, ancak böyle unutabiliyorum, başka ne yapayım? Nasıl vakit geçireceğim?.. Yalnız kalırsam çıldıracağım!” diye sızlanıyordu. Yaşlı kadının darılır gibi: “Ne demek canım! Biraz aklını başına toplasan ya... Nedir o, kötü kadınların peşini bırak artık!” dediğini işittiler. Necip yemin ediyor, “Yalan” diyordu. “Hep onun için, vallahi billahi yalnızlıktan kaçmak için...” O zaman hanımefendi: “Canım ne demek? Buraya gelsene...” dedi. Ve Necip’in sustuğunu gördüler. Tekrar hanımefendi: “Bak yine ağlıyorsun...” dedi ve artık Suat duramadı. Sersem, boğularak, gözyaşları içinde koşarak karanlık bir köşeye atıldı. Orada ağladı, ağladı...

Her şeyi anladığı, yaşamı artık bütün gerçeğiyle gördüğü için ağlıyordu. Yaptığı düzeltilmesi olanaksız yanlışların hep birden işkencesiyle inliyordu. Necip'in yalnız kendisi için buraya geldiğini ve buraya gelemedince dayanamayarak böyle perişan ve başıboş kaldığını görüyordu. Ve tüm bunlara sebep olanın kendisi olduğunu fark ediyordu. Artık düşünmek istemiyordu. "Mutlaka, mutlaka öyle... Ve ben, ben, hep ben sebebim değil mi?" Ah, ne kadar koşup onun ayaklarına kapanmak, ellerine sarılarak bağışlanma dilemek, ah ne kadar ağlamak istiyordu. Bir ihtiyaç, ona koşup: "Hayır, biz yanılmışız, ben yanılmışım, ah mutsuz, beni bağışla... Hâlâ seviyorum, fakat bağışla..." demeye zorluyordu. Ona hâlâ sevdiğini anlatma ihtiyacı onu bırakmıyor ve kahrediyordu. Ve yaptığı bu haksızlığın, bu zulmün altında o kadar eziliyor, kendini o kadar bağışlanmaz görüyordu ki, bağışlatmak için yaşamını feda etmek: "Al yaşamımı, bütün dünyayı, hatta Süreyya'yı bile al" diyerek her şeyi ona vermek isteğiyle çaresiz kalıyordu.

Odasına sarsılmış, üzüntüler kasırgasıyla yerle bir olmuş olarak girdi ve Süreyya'yı yatmış görerek sessizce bir tarafa çekildi. Sabaha kadar onun, üstlerindeki odada boğulurcasına öksürdüğünü işiterek, bin kararsızlık arasında bin düşünce kâbuslarla onu sıtmalar içinde çalkalayarak yattı. Sabahleyin puslu, iniltili, kirli bir kış sabahı, kapılarına vurulup uyandığı zaman, yeni dalmış olduğunu gördü. Fakat başı o kadar ağır, o kadar sersemdi ki gözlerini açamıyordu. Hanımefendi kendisini görmek istiyordu. Acele onun odasına gittiği zaman

gölümseyerek: “Bu ne uyku canım, saat üç...” diyordu. Sonra Necip rahatsız olduğu için doktora haber gönderdiklerini, kendileri söz verdikleri için düğüne gideceklerinden doktor gelince yanına çıkarıp baktırmasını tembih etti. Onlar hemen gidip döneceklerdi. Hanımefendi yakınlıkla mecburiyetine kızıyordu ve Suat bu darbeye büsbütün sersemliyor, korkuyor, soruyordu. Yaşlı kadın güven verdi: “Sadece ateş...” diyordu. Sonra: “Fakat kim bilir, belki kötüdür de... İşte onun için merak ettim, doktora haber gönderdim...” dedi.

Suat, oradan çıkınca hemen onun yanına gidip: “Hayır Necip, eğer sana bir şey olursa yemin ederim ki ben de ölürüm!” demek için yandı. Fakat odasına girmenin mümkün olmadığını hissediyordu. O kadar ki, kaç kez niyet edip hatta bir defasında kapının önüne kadar gittiği halde içeri girmedi. “Nasılsınız?” derken onu bitkin ve yıkılmış görmekten yahut düşüp ağlamaktan korkuyordu. Saat dörde gelmişti. Süreyya kalemine gitmeden Necip’i biraz görmek için odasına gitti. Uykuda bulunduğu için uyandırmadan döndü. O zaman doktor beklemesinin sıkıntısı başladı. Kış sabahı uzakta inleyen vapur düdükları, inleyen rüzgârın arasında ara sıra satıcı sesleri sürükleniyordu ve doktor hâlâ gelmiyordu. Hâlbuki o uyanmış olabilirdi, bir şeye ihtiyacı olurdu. Bunun için odasına gitmek gerekiyordu. Ve cesaret edemeyeceğini görerek sonunda bir kalfa gönderdi. Eline bir dikiş almış, onunla meşgul, bir anda bin kararla çaresiz ve perişan, ateşli bir bekleyişle bekledi.

Ve kendini bitkin ve çökmüş kılan telaşına, endişesine, acılarına bakıp, hatta daha dün her şeyi unuttum

sandığına acı acı güldü. Görüyordu ki, o zaman yalnız kendisini aldatmış, gururunun yarasını sarmış, başka bir şey yapmak mümkün olmadığı için zorunlu bir iyi niyetle yaşamına razı olmuştu. Onu unutmak, en can yakan mutluluk dönemini unutmak, yaşamamış olmak, en mutlu günlerini pişmanlıkla anımsamak demekti. Hâlbuki bu durumda nasıl mutlu olurdu?.. Hem Suat’a unutmak değil, işte yaşamını ona bağışlamak ve feda etmek için zorlayan, baskı kuran ihtiyaçlar içinde kalbinin yandığını, iç dünyasının susamış gibi bir istekle ona doğru tehlikeli bir biçimde yöneldiğini görüyordu. Fakat Süreyya, o, Süreyya ne olacaktı? Ondan korktuğu için değil, onu yalnız, böylesine mutsuz görmeye dayanamadığı için mahvoluyordu. Hep verdiği kararların böyle beklenmedik bir şiddetle çarpışma darbesiyle altüst olduğunu gördükten sonra artık kararına inanamıyor, hatta karar veremiyor, hangi düşünceyle, hangi kararlar yaşamını düzenleyeceğini şaşırıyor “Tereddüdümün, zayıflığımın cezası...” diye kendini suçluyordu. Fakat düşündükçe kararsızlığın kendisinde değil, asıl yaşamında olduğunu, kendisinin yalnız onun taşkınlıklarının selinde dirençsiz, kararsız sürüklenen bir oyuncak gibi kaldığını görerek bundan sonra da sürekli böyle kararsız, böyle oyuncak olacağını kabul ediyordu.

Kapının açıldığını işitip doktorun geldiğini haber vermeye gelirler diye başını çevirdi; fakat Necip’in giyinmiş olarak içeri girdiğini görünce şaşkınlıkla yerinden kalktı. O da Suat’ı yalnız bulmaktan şaşırarak orada kalakaldı. Yüzü bembeyazdı, gözleri sönük ve yorgun bakıyordu.

“Kimse yok mu? Hanımı görmek istiyorum da...” diye sordu. Suat: “Hayır, fakat...” demek istedi. Ama onun oturmak istemiyormuş ve ne olursa olsun oturmayacakmış gibi duran tavrını görüp sözünü tamamlayamadı. Hanımefendinin yok olma sebebini açıklarken güçlükle beklediğini fark edip sonunda üzülerək: “Ama doktora adam gönderdilerdi...” sözlerini söyledi.

Necip şaşkın, durgun: “Doktora mı?” diye sordu. “O niçin? Hasta falan mı var?” diye merak eder göründü.

Ve Suat, bu kadar ilgisiz ve alaycı sesle, bu yabancı, soğuk davranışla daha çok üzülerək: “Hayır, sizin için” dedi. “Sizi hasta sanıyorlardı da?..”

Necip artık gitmek üzere, sadece “Yanlışlık olmalı, tam tersine hiçbir şeyim yok...” diye söylendi.

Suat ağlamak isteyerek ona baktı. “Nasıl yok? Ama işte renginiz, gözleriniz açıkça gösteriyor ki hastasınız. Sabaha kadar öksürdünüz, bir kere şu havaya baksanıza...” demek istedi. İç dünyası sitemlerle doluydu. Fakat onda o kadar hain bir ilgisizlik vardı ki, kalbinin acısını duyuramamaktan umutsuzlaştı. “Hayır, dün gece ben yanılmışım... Sevmiyor, sevmiyor...” diye yerine düşer gibi oturdu. Ne kadar yalvarsa onu burada tutamayacağına inanarak gözleri yaşlanmış, elleri titreyerek, öfkeyle tekrar dikişine eğildi. Fakat onu böyle bırakacak mıydı? Tekrar onu bir şey söylemeden gönderirse her şeyinin tamamen biteceğini, mahvolacağını görüyor, ona her şeyi anlatıp bağışlanma dilemek, özellikle onu kurtarmak için yanıyordu. Fakat her zamanki gibi iç dünyasında taşkın seller, fırtınalar varken sadece

titreyerek çeneleri kilitleniyor, hiçbir şey söyleyemeyeceğini, onun yine bütünüyle umutsuzluk ve düşmanlıkla çıkıp gideceğini görüyordu.

Necip, hiçbir şey söylememek kesin kararıyla çıkıyorken birden hücum eden bir kızgınlık dumanı içinde boğulur gibi döndü:

“Bir de gerçekten hasta olmuşum, ne olur?” dedi. “Artık bu yaşam o kadar önem verilecek bir şey midir sanıyorsunuz?”

Onun susarak dikişiyle meşgul oluşuna uzun uzun bakıp öfkeli, kırgın, acı bir sesle: “Tam tersine” dedi. “Ben ondan o kadar usandım, o kadar usandım ki, bir an önce bitsin diye bekliyorum... Evet, o kadar usandım...”

“Niçin? Ne oldu?” Suat’ın ağzında bu sözler vardı. Fakat söyleyemedi. Boğuluyordu. Hıçkırmaya hazır, yakıcı bir bakışla bakarak sadece “Necip!..” diye inledi. Ve gözlerinden yaşların aktığını hissederek tekrar dikişine kapandı. Genç kadının bu hitabında o kadar derin bir acı vardı ki, Necip’i titretti.

O zaman delikanlı biraz üzüntülü, biraz hüznü, acı acı: “Evet, Necip...” diye sitem etti. “Fakat biliyor musunuz ki, bu sitemde ne kadar haksızsınız... Ama sitem edecek, ağlayacak, feryat edecek bir kimse varsa o siz değilsiniz, benim... Asıl ben (Ah Suat) diye feryat etmeliyim. Fakat yalnız ‘Suat’ diye değil ‘Beni öldürdün Suat, beni öldürdün!’ diye feryat etmeliyim... Çünkü sen gerçekten beni öldürdün Suat... Sana benim nasıl inandığımı, benim için ne büyük bir güç, nasıl bir yaşam olduğunu bilmiş olsaydın...”

Suat hıçkırıklara boğuluyor gibiydi. Necip'in sesindeki yakıcılık ve gözyaşı ile tamamen sarsılmıştı. "Ama yemin ederim ki..." diye baktı.

Necip yine o acı yakıcılıkla gülerek:

"Oh, yeminleriniz..." diye kesti. "Bir sürü masal... Bunları hep biliyorum... Burada Boğaziçi kadar özgür ve rahat olmadığınızdan yakınacaksınız, öyle mi? Ama ben sizden o kadar büyük, o kadar çok bir şey mi istiyordum? Haftalarca burada bir bakışınız için köpekler gibi süründüm. Siz benden bir bakışı, bir gülümsemeyi esirgediniz... İşte sizin yeminleriniz... Benim saygımdan ve size olan saygımdan bir kuşkunuz mu vardı? Benim bağlılığında bir eksiklik mi gördünüz? Sade bir sözle, bir işaretle beni inandırsanız, bana sade: 'Hâlâ seviyorum; fakat korkuyorum...' deseniz ben sizin için aylarca ateşlerde yanar, mutluluk ve umutla beklerdim..."

Vahşi bir öfkeden hüznünlü bir sitem ve üzüntüye geçmiş, sobanın yanında ayakta, ağlar gibi söylüyordu. Ve Suat'ın hâlâ ateşli bir çabayla dikişiyle oyalanmasına bakarak devam etti:

"Fakat siz hiç, hiçbir şey yapmadınız... Bir bakışınız bana bir ay yeter, bir gülümsemeniz sizden günlerce uzak yaşamam için güç verirdi. Benim ne suçum vardı. Size ben ne yapmıştım?"

Sustu, cevap bekler gibiydi. Onun hâlâ bir cevap vermediğini görerek inler gibi:

"Ah, beni nasıl kovduğunuzu, benden nasıl kaçtığınızı düşündükçe..." diye iç çekti. Sonra tekrar öfkeli bir sesle:

“Şimdi acıyorsunuz. Öldürdükten sonra şimdi acı-mak öyle mi?.. Fakat artık istemiyorum, sizden hiçbir şey istemiyorum... Çünkü artık her şeyden bıktım. Bekliyorum ki, bir an önce her şey bitsin de kurtulayım artık. Anlıyor musunuz, artık kurtulmak istiyorum...”

Suat, Hacer konusunda nasıl yanıldığını anlıyor, bağışlanmak için yanıyordu. Onu üzdüğünü anlayan Necip, daha özlemle, sanki kendi kendine söylüyormuş gibi yavaş bir sesle:

“Hâlbuki ne umutlarım vardı?” dedi. “Ne güzel umutlarım vardı? Gideriz diyordum, benimle gelirsiniz sanıyordum... Ne çılgınca, gülünç bir kuruntu, öyle mi?” Acı acı gülümsedi: “Size bir saray sunamam. Fakat birbirimizi çok sevdikten sonra neyin önemi kalır diyordum... Aşk her şeyi unutturur diyordum... Beni gerçekten seviyorsunuz sanıyordum!”

Birden, Suat’ın gözlerinden, eğildiği dikişine yaş-ların düştüğünü gördü. Ve sonsuz bir sevinçle: “Ah ağlıyorsunuz” diye sevindi. “Ağlıyorsunuz, demek se-viyorsunuz. Demek hâlâ seviyorsunuz? Onlar hep ya-landı öyle mi? Ah bir kere buna emin olsam Suat! Bir kere daha emin olsam senden ayrı bile yaşamak için güç bulacağıma yemin ederim... Ah seni ne kadar çılgınca sevdiğimi bilsen Suat! Bir bilsen!..”

Sesi derin bir feryatla söndü. Suat, daha fazla daya-namayarak dikişiyle yüzünü kapamıştı. Ve Necip onun hıçkırdığını işiterek mutluluk yorgunluğuyla orada bir koltuğa düştü. Ve orada kendinden geçerek ve inleye-rek kollarını ona uzatarak: “Ah bu yaşlar, bu yaşlar!” diye feryat etti. “Sanıyorum ki, yaşamım çoğalıyor...”

Onun ağlamasına tutkun, kendi de ağlamaya hazır, bir süre susarak onun ağlayışını dinledi. Uzun aşağılanmalardan, umutsuzluktan sonra bu ani mutluluk, ansızın bütün âşıklık yeteneğini her şeyden vazgeçmeye yükseltmişti. Ona bakarken, onun kendisi için ağladığını işitirken, onun bir nefesi için orada ölüp gitmek kadar büyük mutluluk olamaz gibi geliyor ve gerçekten böyle olacakmış gibi sarhoş ve mutlu bekliyordu. Ona derin bir acıma ve koruma duygusuyla karışık bir tutkunlukla uzun uzun baktı. Sonra ansızın kalkıp yanındaki koltuğa giderek derin bir merhamet iniltisiyle yalvarmaya başladı.

“Ah Suat gel gidelim” diyordu. “Gel her şeyi unuttalım, her şeyi bırakalım... Bak sana artık söylemeye cesaret ediyorum Suat. Ölünceye kadar, saniyelerine kadar yaşamım senindir... Gel bunu kabul et Suat. Bak ağlayarak yemin ediyorum ki beni ne kadar mutlu edeceğine anlamam mümkün değildir...”

İkisi de mutlu, çaresiz, bu teklifin ciddiyeti altında iradesiz ezilerek sustular. Bir an oldu ki bakışları derin bir şükran ve mutlulukla parladı. İkisi de birbirlerine ne kadar bağlı ve minnettar olduklarını gördüler. Fakat hemen ikisinde de bir karanlık belirdi. Elllerinde olmadan birinde beliren Süreyya düşüncesi sanki diğerine de geçmişti. Ve sapsarı, tereddütlü baktılar. Gözlerin başladığı değerlendirmeyi genç kadın tamamladı. Sonsuz bir yorgunlukla:

“Hayır Necip, hayır...” dedi. “Bana birbirimizden o kadar şey istemeye hakkımız yokmuş gibi geliyor... Hem her şeyi unutsam bile Süreyya var. Bilsen ona ne

kadar acıyorum Necip... Bile bile ona bu kötülüğü yapmak o kadar kötü geliyor ki... Düşün, onun için bu ne acı bir hakaret olur, değil mi?"

Henüz yaşları kurumamış hüznünlü gözleri, bakışlarının derin sıcaklığıyla bakarak cevap bekliyor gibiydi. Necip bu bakışta sonsuz bir hüznün ve merhamet, bir pişmanlık ve tok gözlülük görüyor ve Suat'a bir an olsun bu kadar sahip olmak, Süreyya'nın yaşamının kendi isteği ve onayına bağlı bulunması, Suat'a o kadar yakın, içten ve egemen olmak onu o kadar sarhoş ediyordu ki şükrederek onayladı. Bu mutluluğunun içinde bir süre kendisini o kadar aşağılayan ve güçsüz bırakan acı değerlendirmelerden habersizdi. Bununla birlikte bu düşüncenin yaşama geçirilmesinin ne kadar olanaksız olduğunu hissediyordu. Ona Süreyya için: "O ne olursa olsun!" demeyi de kendisine ağır gelen bir küçüklük, bir erdemsizlik sayıyor ve genç kadını yalnız aşkıyla zorlamak yerine onu ikna edecek, Süreyya'yı geri planda bırakacak birçok gerekçe gösterebileceğini düşündüğü için bile kendisini kınıyordu. Ve bir kez bu değerlendirmelere geçince davranışlarının sonucunu tek bir noktadan düşünmek birden bütün bakış açılarını değiştirmişti. İlk anda böyle acıtıcı bir yaraya sebep olacağını görerek Suat'tan o kadar fedakârlık isteyemeyeceğini anlıyor, hatta teklifinin ciddiyeti ve cesareti karşısında eziliyordu. Ve bir saniye daha susarsa aşk ateşinin ve o korkunç çekimin bozulacağını bildiği halde bir saniye, bir kararsızlık ve mücadele içinde geçti. Öyle ki genç kadının kararsızlıkla ona geçirdiği dakikalarda içi-

ne düştüğü zayıflık ve iniltinin şaşkınlığı, sonra o eski günleri anımsaması, yazın yaşadıkları o doyulmaz günler hepsini bir anda yaşamış gibi oldu ve kendine bir ceza gibi görünen aşklarının geleceğini düşünmek bu kararsızlığını güçlendiriyordu. Öyle acı çekmişler, öyle yaralar almışlardı ki bu iki dakikalık sessizliğin sonunda birbirlerine bakarlarırken bütün gelecek gözlerinin içinde saklıymış gibi baktılar ve korktular. Aşk ikisi için de irade dışı, engellenemez ve gizli fakat gerçekleri de yüzlerine acımasızca vuran, boyun eğmekten başka bir şeyi kabul etmeyen bir canavar gibi gelmişti. Suat ona: “Hiç değışmeyeceğine emin misin?” der gibi bakıyor ve sanıyordu ki bu soruyu sorsa gerçekten Necip cevap vermekte zorlanacaktır. Genç kadın bu değerlendirmesinin içine o kadar gömülmüştü ki Necip başını kaldırıp bitkin bir hayıflanmayla: “Evet hakkın var!” dediğı zaman iki dakika önce ne düşündüğünü, ne söylediğini unutmuştu. Onun için bu söz artık anlamını yitirdi, yalnız artık her şeyin bitişinin acısını duydu. Necip de o da bu sözü söyler söylemez bir an güvenle ona sahip olma duygusu oluştuğı için bunun sonsuza kadar süreceğini sanırken bir baktı ki onun yerine sonsuz bir ayrılık gelmişti. Mutluluğunun, mutluluklarının sonsuza kadar yok olduğunu anlayarak yandı. Ve ardından içindeki yangınla: “Fakat beni sev Suat, beni sev!” diye inleyerek ekledi. Kaybettiğini yeniden geri almak istermiş gibi tehlikeli bir arzusu, bir susuzluğu vardı. Şimdiden pişman olmuştu işte, pişmanlık giderek bütün benliğini kaplıyordu. “Hiç olmazsa” dedi, “Hiç olmazsa söz ver

Suat!” diyordu. “Beni seveceğine söz ver... Beni, beni, yalnız beni... Söz ver, bari kalbin benim olsun. Beni hiç unutma... Ah söyle Suat! Söyle, hiç olmazsa sevdin mi. Söyle sevdin mi?”

Bu kadar yakın ve böylesine içten bir ateşe ilk kez kavuşan Suat artık geri kalan yaşamının aşk acısıyla, üzüntüyle, sonsuz bir özlemle geçeceğini, bütünüyle çaresiz ve güçsüz kalacağını hissediyor ve bu acıyla büsbütün harap oluyordu. Ve yalnız tek bir söz yetmemiş gibi haykırmak istercesine, canını verir gibi ellerini uzattı. Bunları tuttuğu anda Necip bu uzun ve talihsiz aşkın bütün ödülüne kavuşmuş gibi mutlu olduğunu sandı. Başka bir yaşamda, başka bir dünyadaymış gibi titriyordu. Ve bu uzun bir aşk güveni ahlarla, gözyaşlarıyla, çarpıntılarla ikisinin de iç dünyasını birbirine katan, birleştiren, sözlerin bütün güzelliğiyle içildiği, kimliklerin birbirinde anlaşıldığı ve ürperdiği bir aşk anı oldu. Birisi yalnız onu sevdiğine ve seveceğine, diğeri bu güvenle işkencelere katlanacağına söz veriyordu. Necip: “Yalnız, izin verirsen, ayda yılda bir Necip birkaç saat buraya gelir...” diyordu. “O zaman bir bakışın bana yaşam olur, bir gülümseme güç verir, değil mi?” Şimdi fedakârlıklarının el ele yalnız kendilerini birbirinden geçirdiği sırada bir hayal dalgınlığı ile her zaman aynı duygularla mutlu olacaklarmış gibi memnun ve minnettardılar. Sonra bir hatıra meselesi çıktı. Necip: “Bende var ama pek zavallı bir hatıra, çalınmış...” diye o kadar sarhoş olduğu tek eldiveni çıkardı. “Ben size bunu vereyim...” Onu kalbinin üstünde o kadar

taşıymıştı ki neredeyse kalbi olmuştu. “Fakat siz bana...” diyordu. O zaman genç kadın gömleğinden bir şey çıkardı. Bu aynı eldivenin diğer tekiydi. Onu da o günden beri saklamıştı. Ve Necip bunu görünce o kadar mutlu oldu ki eldiveni de onu tutan eli de yakalayarak ağzına götürdü ve ilk kez dudakları ona değdi. Bu elde önce bir namus isyanı vardı. Fakat o kadar titriyordu ve Necip o kadar ısrar etti ki sonunda bütünüyle dirençsiz kaldı...

Kendilerinden başka şeyleri o kadar unutmuşlardı ki saatin sesi onlar için acı bir uyarı oldu. Genç kadın ellerinin onun ellerinde olmasından sıkılmış, Necip bunları bırakırsa ne yapacağını bilemeyecekmiş gibi, ondan yoksun kalacakmış gibi istekli fakat işte şimdiden bu mutluluktan bile ayrılmak zorunda oluşuyla inleyerek öylece kaldılar. Fakat ayrılmak gerekiyordu. O zaman Necip yana yana ondan son bir iyilik daha istedi. Bunu korkarak, titreyerek, annesinden bir şey isteyen suçsuz bir çocuk gibi söylüyordu: “Gözlerinden bir kez ve son defa öpmek istiyorum. Mademki ayrılıyoruz...” Onları o kadar sevmiş, asıl onları sevmiş, yaşamına onlar kendisine o kadar mutluluk vermiş ve o kadar mutluluk vaat etmişti ki şimdi böyle ayrılmak pek güç geliyordu. Ve Suat’ın hafif bir tereddütle, utanç rengiyle kapanır gibi titreyen gözlerinden öptüğü zaman bunlardan, onun bedeninden ayrılmak, bu elleri bırakıp çıkmak, bu sonsuz mutluluk düşünden geri dönmek pek acımasız bir şey oldu. Bu acı, zehir dolu, yıpratıcı bir yara gibi yanmaya başladı. Necip çıkıyordu. İkisine de bundan sonraki yaşamları yaşamaya değmeyecek bir karanlık gibi, inleyen,

boş, bulutlu ve karışık bir çöl gibi geliyordu. Boş yere feda edilmiş yaşamlarının yıkımıyla ezilerek ikisi de bir dakikalık bir gafletin eseri olan bu ayrılık için birbirlerine haykırmak istiyorlar fakat yapamıyorlardı. Ve ikisi de yalnız kalınca ağır bir yük taşımış da yere düşüyormuş gibi, fakat kalkmayıp can vermek isteyecek kadar bitkin ve yaralı, sanki kanı çekilmiş gibi yere serildiler.

Sonunda, sonunda işte bitmişti. Ve yalnız kendi istekleriyle, özverileriyle bitmişti.

Necip sokakta, sendeleyerek çamurun içine daldı. Yağmur altında farkına varmadan yürürken aklına başka yağmurlu gün geldi ve yüreği öyle eziliyor ki, yaptığı özverinin derecesini bütün acılığıyla duyumsuyor. Ah, yaşamın bu kadar özveriye değecek ne değeri ve ne karşılığı bulunuyor? Böyle sevdayı bırakmak uğruna yaşam, onur bize hiçbir karşılık sunmuyor; miskin rahatlık dışında ne veriyor? Ve yaşama, yaşamın bütün yerleşik saygınlıklarına karşı kana susamış öfkeyle kudurmuş yürürken gözleri sallanıyor, önünü seçemiyor, çamura uzanmak istiyor.

“Beyim araba!” diyorlar. Arabaya atlıyor. Eldive-ni elinde hissediyor ve dudaklarına götürüyor. O an onun ellerini, gözlerini anımsıyor ve yaşlar büsbütün dökülüyor. “Ah gitti, gitti... Hem kendi elimle gitti...” diye inliyor. Başını arabanın kenarına dayıyor ve uzun uzun ağlıyor. Yaşamda sevdaya üstün gelecek hiçbir değer bulamıyor. İnsan duygularının ve yönelimlerinin en yükseği, en seçkini o duruyor. Ve öteki her şey onun karşısında susmak ve sarsılmak zorunda kalıyor.

Yeryüzünde büyük ve hükmeden doğallık yalnız onda bulunuyor. Onun yanında her şey yapay, kişisel, gereksiz duruyor. Bunlar yalnız imkânsız kalmıyor; aynı zamanda acımasız da görünüyor. Düşünmeye izin vermiyor, yaşamaya da fırsat tanımıyor; yalnız kuru, sıkıcı, zorlayıcı baskı bırakıyor. Ne kadar dayanılmaz ateş taşıyorsa acıları, haz ve mutluluğu o kadar büyütüyor; işkencesi bile mutluluk duygusu yaratıyor. Öldüren, ürküten, yakarak kavuran; haz ne kadar ani geliyor-sa o kadar insanın dayanma sınırını aşarak can yakan ateş: “İşte sevdâ!” diyor. İnleyerek ekliyor: “Ah, yalnız sevdâ... Birbirini sevenlerin her şeyi unutarak aydınlık ve süslü gördükleri şiir düşü ve coşku. Yalnız o, yalnız o...” Hatta bütün ceza bulunsa, bütün ihanet bulunsa bile onu tanımayanların, o anı yaşamayanların “Yaşamadık!” diye haykırması gerekiyor. “Ondan başka her şey boş, her şey hiç, her şey beyhude kalıyor. O bulunmasa hiçbir şey kalmaz. Ve yine ondan başka hiçbir şey kalmıyor. Yalan bulunsun, sahte bulunsun, yine sürekli o hüküm sürüyor; her şeyde, her durumda o üstün geliyor. Ah ne iyi oluyor da yine o üstün geliyor; her yerde, daima o galip çıkıyor; bütün o miskinlikler sürekli eziyor, aşığlanıyor!” diye yanarak söylüyor.

Araba onu sokaklardan geçirirken içi yanıyor ve “Ah Suat, biz... yalnız biz çılgınlık ettik. Başkası olsa böyle davranmazdı” diye inliyor. Sonra onu düşünüyor. Aca-ba o ne yapıyor?

O da ağlıyor. Orada dikişinin üstünde yapayalnız, derin kimsesizlik duygusuyla ağlıyor. O, Necip’ten daha

fazla yara alıyor; çünkü duygularına henüz dokunulmamış dururken bu ayrılık geliyor. Ateşli düştten uyanmış insan gibi duruyor. Fakat kendinden öyle geçmiş ki artık bu yaşamı sevmiyor ve mutluluğunun düş gibi yeniden doğamayacağını düşünerek kederle mırıldanıyor: “Hiç olmazsa mutlu olduk ya; gerçekten sevdik ve yaşamda istenebilecek kadar sevildik ya...”

Bu düşünce de güçsüz kalıyor. Sevdayı kavuracak kadar güçlü ateş bulunsa ve yaşamını onun uğruna harcasa daha mutlu olacağını sanıyor; mutluluğun orada bulunduğunu düşünüyor. Öyle sersem ve mahmur duruyor ki, Süreyya’yı bırakmanın acısını bile şimdi hissetmiyor. Yaşamı öylesine renksiz görüyor ki uzun ve dingin yaşam yerine yakıcı sevda anını seçmek istiyor. Ve o anı kez duyumsadıktan sonra bunu boş düşlere bırakmak onarılması imkânsız yanlış gibi görünüyor; miskinliğe bırakılan mutluluğun acısıyla ağlıyor. Artık geleceğe dönük bütün kaygıları anlamsız sayıyor.

“Hiç olmazsa birlikte ölmek de mi yoktu...”

Ölüm gelmese ve acı sürse bile böyle birkaç sevda anı bütün yaşamdan bin kez, yüz bin kez üstün durmuyor mu?

Ve ağlıyor. Başını yastıkların arasına gömüyor ve saatler boyunca ağlıyor.

Gece, karanlığın içinde dayanılmaz derecede acıyla dolu bir haykırıyla başladı. Ardından koşuşturmalar, gürültüler, çığlıklar gittikçe artıyor, sesler her yana ya-

yılıyordu; çevreden hücum eden telaşlı, çılgın kalabalık bir nehrin kabarması gibi uğuldayarak yığılıyor, koşuşturuyor, bağırışıyordu. Ve bütün bu seslerin, tehlikeyi umursamadan koşuşturması arasında gittikçe büyüyen bir uğultu vardı ki her şeyi yutuyor; çığlıklar, naralar onun içinde kayboluyordu. Bu, patlayan, kırılan camların binanın orasında burasında boğulurcasına çıkan; saldıran, öfkeli, orada siyah, burada beyaz, ötede kanlı dumanların uğultusuydu. Bir süre sonra bir taraf bütünüyle ateş oldu. Homurdanarak, çatlayarak, gürleyerek dolaşan alevler çevreyi sardı. O zaman o manzara bütünüyle etrafa yayıldı. Her köşeden yükselen feryatlar, naralar, çığlıklar kıyameti andıran bir karmaşa içinde birbirine karıştı...

Onlar içeride ilk telaşın heyecanıyla sersem ve çılgın bir biçimde dışarı fırlamışlardı. Henüz dumanlarla kıvrılan, yalnız içeride bir bölümde homurdanan ateşin tam aydınlatamadığı kış gecesinde birbirlerini arıyorlardı. Camların bazıları patlıyor, kimilerinden duman, birkaçından alev görünüyordu. Selamlık¹⁵ tarafı artık ateş içindeydi.

Bahçenin uğursuz aydınlığında koşuşturan, haykıran insanlar arasında perişan, kulak tırmalayan bir sesle bir kadın: “Süreyya, Süreyya!” diye birini arıyordu. Bu hanımefendiydi; efendiyi bir yana götürdükten sonra şimdi onları arıyordu. Sonunda Süreyya’yı bulduğu zaman: “Suat, o nerede?” diye haykırdı. Süreyya delirmiş

15 Osmanlı konut düzeninde erkek konukların kabul edildiği, resmi görüşmelerin gerçekleştirildiği ve evin kamusal ilişkilerinin yürütüldüğü bölümü.

gibiymi. İşitmiyor, bilmiyor, görmüyor gibi: “Beraberdik, çıkıyorduk... Fakat bilmiyorum...” diye inliyordu. Sonra acılı bir çığlıkla: “Suat, Suat!” diye çağırmaya, oraya buraya sersem adımlarla koşmaya başladı. Bir an bahedekilerin hepsi bu feryadı işitti: “Suat, Suat!...” Fakat hiçbir karşılık yoktu.

Ardından kısık bir ses daha duyuldu: “Suat mı! Yok mu? Neden?” Bu Necip’in sesiydi. Süreyya ile karşılaştılar; boğuk bir sesle birbirlerine bakıp haykırdılar. Yaşlı kadın feryat ederek: “Allah aşkına koşun, bakın kızağıza...” diye yalvarıyordu. Birisi: “Sakin içeride kalmasın...” dedi. Bunun üzerine Necip ile Süreyya’nın kapıya doğru koştuğu görüldü.

Aşağıdaki merdiven henüz ateşten korunmuştu. Yalnız perişan eden bir duman boğuyor, ıtırtdan ve sıcaktan bunaltıyordu. Haykırarak merdivenin başına ulaştılar. Selamlık tarafına giden koridor ateş içindeydi. Harem¹⁶ sofası yoğun bir dumanla kaynıyor, Süreyya’nın odası köşede duman içinde kayboluyordu. Süreyya orada, içeri girmeye cesaret edemedi: “Suat, Suat!” diye haykırdı. Necip kapının önüne kadar koşmuştu. Deşet verici bir ateş onları boğuyordu. Necip yeniden: “Suat!” diye inledi. İkisine de bir inilti duyuyormuş gibi geldi. Fakat ses korkunç bir çatırtı içinde kayboldu. Bir fırından fışkıran alev gibi yakarak, eri-

16 Osmanlı konut düzeninde ev halkının günlük yaşamını sürdürdüğü i bölüm. Ev sahibinin eşi, çocukları ve aile kadınları bu mekân-da yaşamaktadır. Mahremiyetin korunması amacıyla selamlık bölümünden ayrılmakta; dışarıdan gelen erkek konukların girişi bu alana kapalı tutulmaktadır.

terek saldıran dumanın ortasında, önce bir an ikisi de duraksadı. Ardından Süreyya, Necip'in korkunç bir haykırıyla içeri atıldığını gördü.

“Necip!” diye koşmak istedi; fakat dehşet verici bir gürültüyle tavanın çöktüğünü ve oda kapısının alevler içinde kaybolduğunu görünce çılgın gibi geri döndü...

Boğaziçi, Mart-Şubat 1316 (1900/1901)